

Universitetet
i Stavanger

SOFIE LIE MYKLEBOSTAD
VEILEDER: KETIL KNUTSEN

Historiebevissthet og historiebruk i klasserommet

En kvalitativ studie av elevers uttrykk av historiebevissthet
gjennom arbeid med historiebruk

Masteroppgave 2024

Lektorutdanning for trinn 8-13 – Historie

Institutt for kultur- og språkvitenskap

Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora

Antall ord: 31 183

Sammendrag

Ved innføringen av den nye læreplanen i 2020, fikk historiebevissthet og historiebruk et sterkt fotfeste i historiefaget. Formålet med denne masteroppgaven er å få innsikt i om et undervisningsopplegg som fokuserer på arbeid med historiebruk, har en påvirkning på hvordan et bestemt elevutvalg uttrykker sin historiebevissthet. Elevutvalget består av en klasse på 2. videregående og en klasse på 3. videregående. Undervisningsopplegget er utformet på bakgrunn av teori og forskning knyttet til arbeid med elevers historiebevissthet.

For å besvare oppgavens problemstilling danner Bøe og Knutsens teorier om arbeid med historiebruk for utvikling av historiebevissthet det teoretiske bakteppet i prosjektet, i tillegg til Aronsson, Karlsson, og Knutsens kjennetegn for uttrykk av historiebevissthet.

Forskningsprosjektet baserer seg på en kvalitativ forskningsmetode. Undervisningsopplegget foregikk over 180 minutter, hvor elevene produserte svar på flere oppgaver hvor de fikk muligheten til å gi uttrykk for sin historiebevissthet. Det empiriske datamaterialet er dermed todelt med elevenes oppgavesvar samt individuelle intervjuer med 12 elever, hvorav seks elever fra hver klasse ble intervjuet. Hovedmaterialet i forskningsprosjektet har sørget for at prosjektet har fått et godt grunnlag til å undersøke elevenes uttrykk for historiebevissthet gjennom undervisningsopplegget.

Funnene viser at elevene, gjennom undervisningsopplegget med fokus på historiebruk, uttrykker varierende former for historiebevissthet. Gjennom slikt arbeid får elevene muligheten til å utforske, styrke, og ikke minst uttrykke sin historiebevissthet. Dette skjer gjennom utforsking av hvilke sammenhenger historie blir brukt i, samt hvordan historiebruken endrer form basert på situasjonen. Elevene får på denne måten undersøke det materiale som danner deres syn på sammenhengen mellom tidsdimensjonene, i tillegg til muligheten til å uttrykke hvilket syn de selv har på denne sammenhengen. Forskjellene i elevenes uttrykk blir tydelig både i deres oppgavesvar og under intervjuene, og understreker hvordan historiebevissthet er individuelt, og hvordan uttrykkene vil fremstå på ulike måter.

Abstract

With the introduction of the new curriculum in 2020, historical consciousness and the uses of history gained a strong foothold in the history subject. The purpose of this master's thesis is to gain insight in if a lesson plan focused on the uses of history, has an influence on how a particular selection of students expresses their historical consciousness. The student selection consists of two classes in upper secondary school, 12th grade and 13th grade. The lesson plan is based on theory and research tied to the work related to students' historical consciousness.

To answer the thesis statement, Bøe and Knutsens theories on the work with the uses of history for the development of historical consciousness will serve as a framework, in addition to Aronsson, Karlsson, and Knutsens characteristics for expressions of historical consciousness.

The lesson lasted for 180 minutes, where the students produced answers to several tasks with the opportunity to express their historical consciousness. The empirical data material is therefore twofold with the student's assignment answers and individual interviews with 12 students, six from each class. The material in this research project has ensured a solid foundation to examine the students' expressions of historical consciousness through the lesson.

The findings show that the students expressed various forms of historical consciousness. Through working with the uses of history, the students get the opportunity to explore, strengthen and express their historical consciousness. This happens through exploring in which contexts history is being used, and how the use of history is altered based on the situation. In this manner they explore the material which forms their historical consciousness. The difference in the students' expressions is made clear in their answers and during the interviews. This underlines the individuality of historical consciousness, and how it will appear in different ways.

Førord

Denne masteroppgaven markerer slutten på mine fem år ved Universitetet i Stavanger. Å gjennomføre dette prosjektet har vært krevende og utfordrende, samtidig som det har vært svært lærerikt.

Først og fremst vil jeg gi en stor takk til veilederen min, Ketil Knutsen, for utrolig god veiledning gjennom denne perioden. Veiledningstimene og svarene på utallige spørsmål har vært lærerike og fulle av gode råd når jeg har stått fast i oppgaven. Jeg ønsker også å takke faglærerne som lot meg gjennomføre undervisningsopplegget i klassene deres samt alle elevene som ga meg materialet jeg trengte for å kunne gjennomføre dette prosjektet.

Videre ønsker jeg å takke mamma, pappa, og min kjære søster, Marie. Dere vil jeg takke for utallige gode råd, oppmuntrende ord og god trøst gjennom denne perioden spesielt, men også gjennom de fire første årene på studiet. I den forbindelse ønsker jeg også å takke mine fantastiske studievenner, og da en spesiell takk til Ajla, Emma og Helle – dere har betydd alt for meg disse årene. Med dere har årene ved UiS blitt noen jeg vil se tilbake på med mye glede. En stor takk må også gå til mine fantastiske romkamerater i kollektivet, Hanna og Eilin. Dere har gjort kollektivet til et fantastisk hjem dette året hvor alt av gleder og frustrasjoner kan luftes. Samtlige av dere er fornuftige, tålmodige og stødige i perioder hvor man trenger det mest og uten dere hadde jeg ikke nådd så langt.

Stavanger, mai 2024

Sofie Lie Myklebostad

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	7
1.1. INTRODUKSJON	7
1.2. OPPGAVENS FORMÅL OG RELEVANS	8
1.3. PROBLEMSTILLING OG FORSKNINGSSPØRSMÅL	9
1.3.1. <i>Oppgavens disposisjon</i>	10
1.4. TIDLIGERE FORSKNING	11
2. TEORI	14
2.1. INTRODUKSJON	14
2.2. HISTORIEDIDAKTIKK	14
2.2.1. <i>Den anglosaksiske tradisjon</i>	14
2.2.2. <i>Den dansk-tyske tradisjon</i>	16
2.2.3. <i>Historiedidaktikk i Norge i dag: LK20</i>	17
2.3. HISTORIEBEVISSTHET	19
2.3.1. <i>Definisjon</i>	20
2.3.2. <i>Historiebevissthetens funksjoner</i>	22
2.4. HISTORIEBRUK	23
2.4.1. <i>Definisjon</i>	23
2.4.2. <i>De forskjellige brukene av historie</i>	25
2.5. HVORDAN STYRKE ELEVENES UTTRYKK AV HISTORIEBEVISSTHET?	27
2.5.1. <i>Historiebevissthets- og historiebruksmodellen</i>	30
3. METODE	36
3.1. KVALITATIV METODE	36
3.2. INNHOLDSANALYSE	37
3.3. UTVALG AV INFORMANTER	38
3.4. DESKRIPTIV GJENNOMGANG AV UNDERVISNINGSSOPPLEGGET	39
3.4.1. <i>Undervisningsøkt 1</i>	41
3.4.2. <i>Undervisningsøkt 2</i>	43
3.5. OPPGAVENS EMPIRI	43
3.6. PERSONVERN OG PERSONVERNSTJENESTER	44
3.7. PROSJEKTETS VALIDITET OG RELIABILITET	44
4. ANALYSE	47
4.1. PRESENTASJON AV ANALYSEKATEGORIER	47
4.2. ELEVENES FORHOLD TIL HISTORIE	48
4.2.1. <i>Hvilket forhold har elevene til historiefaget?</i>	49
4.2.2. <i>Elevenes opplevelse av undervisningsøktene</i>	50
4.2.3. <i>Oppsummering: Elevenes forhold til historie og elevenes opplevelse av undervisningsøktene</i>	52
4.3. FORSKNINGSSPØRSMÅL 1: HVORDAN KAN HHM-MODELLEN PÅVIRKE ELEVENES FORSTÅELSE FOR HISTORIEBRUK SAMT DERES HISTORIEBEVISSTHET?	53
4.3.1. <i>Elevenes opplevelse av arbeidet med HHM-modellen</i>	53
4.3.2. <i>HHM-modellens påvirkning på elevenes syn på historiebruk</i>	56
4.3.3. <i>Kunnskap om historiebruk utenfor skolen</i>	58
4.3.4. <i>HHM-modellens påvirkning på elevenes syn på sammenhengen mellom tidsdimensjonene</i>	62
4.3.5. <i>Oppsummering: Kan implementering av historiebevissthets- og historiebruksmodellen (HHM-modellen) bidra til økt forståelse av historiebruk og dermed styrke elevenes historiebevissthet?</i>	65
4.4. FORSKNINGSSPØRSMÅL 2: HVILKE LIKHETER OG/ELLER FORSKJELLER OPPSTÅR I ELEVENES FORSTÅELSE FOR HISTORIEBRUK OG UTTRYKK AV HISTORIEBEVISSTHET NÅR DE ARBEIDER MED ANALYSER KNYTTET TIL ULIKE FORMER FOR HISTORIEBRUK MED TANKE PÅ DERES ULIKE FAGLIGE NIVÅER?	66
4.4.1. <i>Hvordan arbeidet elevene med HHM-modellen?</i>	67
4.4.2. <i>Elevenes produksjon av historiebruk med utgangspunkt i HHM-modellen</i>	73

4.4.3.	<i>Oppsummering: Hvilke likheter og/eller forskjeller oppstår i elevenes forståelse for historiebruk og uttrykk av historiebevissthet når de arbeidet med analyser knyttet til ulike former for historiebruk med tanker på deres ulike faglige nivåer?.....</i>	77
5.	DISKUSJON.....	79
5.1.	FORSKNINGSSPØRSMÅL 1: HVORDAN KAN HHM-MODELLEN PÅVIRKE ELEVENES FORSTÅELSE FOR HISTORIEBRUK SAMT DERES HISTORIEBEVISSTHET?	79
5.2.	FORSKNINGSSPØRSMÅL 2: HVILKE LIKHETER OG /ELLER FORSKJELLER OPPSTÅR I ELEVENES FORSTÅELSE FOR HISTORIEBRUK OG UTTRYKK AV HISTORIEBEVISSTHET NÅR DE ARBEIDER MED ANALYSER KNYTTET TIL ULIKE FORMER FOR HISTORIEBRUK MED TANKE PÅ DERES ULIKE FAGLIGE NIVÅER?	84
5.3.	REFLEKSJONER RUNDT UNDERVISNINGSSOPPLEGGET	89
6.	KONKLUSJON.....	92
6.1.	VIDERE FORSKNING	96
7.	LITTERATURLISTE	98
8.	VEDLEGG	101
	<i>Vedlegg 1: Inervjuguide</i>	<i>101</i>
	<i>Vedlegg 2: PowerPoint – undervisningsopplegg.....</i>	<i>102</i>
	<i>Vedlegg 3: Godkjenning fra SIKT</i>	<i>108</i>
	<i>Vedlegg 4: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring</i>	<i>109</i>
	<i>Vedlegg 5: Intervju deltaker 7, klasse 2.....</i>	<i>112</i>
	<i>Vedlegg 6: Intervju deltaker 8, klasse 2.....</i>	<i>115</i>
	<i>Vedlegg 7: Intervju deltaker 4, klasse 1.....</i>	<i>118</i>
	<i>Vedlegg 8: Intervju deltaker 11, klasse 2.....</i>	<i>120</i>
	<i>Vedlegg 9: Intervju deltaker 12, klasse 2.....</i>	<i>123</i>
	<i>Vedlegg 10: Intervju deltaker 9, klasse 2.....</i>	<i>125</i>
	<i>Vedlegg 11: Intervju deltaker 1, klasse 1.....</i>	<i>128</i>
	<i>Vedlegg 12: Intervju deltaker 2, klasse 1.....</i>	<i>131</i>
	<i>Vedlegg 13: Intervju deltaker 10, klasse 2.....</i>	<i>135</i>
	<i>Vedlegg 14: Intervju deltaker 6, klasse 1.....</i>	<i>137</i>
	<i>Vedlegg 15: Intervju deltaker 5, klasse 1.....</i>	<i>140</i>
	<i>Vedlegg 16: Intervju deltaker 3, klasse 1.....</i>	<i>145</i>
	<i>Vedlegg 17: Oppgavebesvarelser Lise, oppgave 3 og 4</i>	<i>147</i>
	<i>Vedlegg 18: Oppgavebesvarelser Ken, oppgave 3 og 4</i>	<i>148</i>
	<i>Vedlegg 19: Oppgavebesvarelse Emma, oppgave 3</i>	<i>149</i>
	<i>Vedlegg 20: Oppgavebesvarelse Thomas, oppgave 4.....</i>	<i>151</i>
	<i>Vedlegg 21: Oppgavebesvarelser oppgave 3.....</i>	<i>152</i>
	<i>Tabell 1: Kompetansemål 2. videregående og kjerneelement hentet fra Utdanningsdirektoratet</i>	<i>169</i>
	<i>Tabell 2: Kompetansemål 3. videregående og kjerneelement hentet fra Utdanningsdirektoratet</i>	<i>169</i>
	<i>Tabell 3: Historiebrukstypologi av Klas-Göran Karlsson (oversatt versjon).....</i>	<i>170</i>
	<i>Tabell 4: Historiebevissthets- og historiebruksmodellen (HHM-modellen)</i>	<i>171</i>
	<i>Tabell 5: Kjennetegn for vurdering av elevenes utvikling av historiebevissthet jf.....</i>	<i>172</i>
	<i>HHM-modellen</i>	<i>172</i>
	<i>Tabell 6: Analysekategorier for forskningsspørsmål 1</i>	<i>172</i>
	<i>Tabell 7: Analysekategorier for forskningsspørsmål 2</i>	<i>173</i>
	<i>Tabell 8: Analysekategorier ved elevenes forhold til historie.....</i>	<i>173</i>
	<i>Figur 1: Undervisningsopplegg.....</i>	<i>173</i>

1. Innledning

1.1. Introduksjon

Historie danner grunnlaget for hvordan verden i dag er formet og for hvordan nåtiden er med på å forme fremtiden. De tre tidsdimensjonene danner et komplekst vev av sammenhenger. Dannelsen av en forståelse for dynamikken mellom de tre tidsdimensjonene er av stor betydning for å navigere det komplekse landskapet av menneskelig erfaring og utvikling. For å skape en slik forståelse må man, som med alle andre læreprosesser, starte et sted. Spørsmålet blir da hvor startpunktet skal være; i skolen eller i verden utenfor?

Løfter vi blikket ser vi at verden rundt oss er fylt med referanser til fortiden. Historie blir tatt i bruk i reklamer, taler, filmer og serier, på museer og minnesteder. Ikke minst blir fortiden brukt for å skape en forståelse for situasjoner i nåtiden, og som en pekepinn på hvordan fremtiden vil formes. Hører vi om hendelser i nåtiden vil vi som mennesker hente frem erindringer om hva vi har hørt om situasjonen fra før av. Vi vil trekke paralleller mellom nåtidens situasjon og tidligere situasjoner, og vi vil gjøre oss tanker om hva som kan skje videre fremover.

Historiebevissthet og *historiebruk* er begreper som kan være lett å avfeie som noe man kan utvikle en forståelse for, men som ikke nødvendigvis er å anse som noe av særlig betydningsfull karakter. Læreplanen i historie og Kunnskapsløftet 2020 sier noe annet. Begrepene historiebruk og historiebevissthet er i dag dypt implementert i læreplanen som noe elever skal lære om og utvikle en forståelse for, samt som egenskaper de skal styrke. Det har lenge foregått en utvikling innenfor historiefaget hvor fokuset har skiftet fra viktigheten av å huske navn, dato og sted til å se viktigheten av sammenhenger og utviklinger. Det har også blitt rettet et større fokus mot å se sammenhengen mellom fortid, nåtid og fremtid, og på å skape en forståelse for hvordan et samfunn har utviklet seg. Det er her historiebruk og historiebevissthet kommer inn i bildet.

Verdensbildet er i stadig endring. Gamle konflikter eskalerer og nye konflikter oppstår, gamle forhold utvikles og nye forhold blir bygd. Gjennom disse prosessene blir historie tatt i bruk for å legitimere eller delegitimere handlinger og meninger. Det er derfor viktig å skape en forståelse for hvorfor og hvordan historie blir tatt i bruk i nåtiden, og av hvem. Dette er i dag skolens oppgave å lære de unge som snart skal bli aktive medborgere og hvis meninger vil ha

en klar betydning for hvor samfunnet videre vil ta veien. Spørsmålet blir da videre hvordan elever kan få en dypere forståelse for historiebruk og hvordan de kan styrke sin historiebevissthet.

1.2. Oppgavens formål og relevans

Formålet med denne oppgaven er å gjennomføre et undervisningsopplegg hvor et bestemt elevutvalg arbeider med historiebruk, for å videre se hvilke uttrykk elevene gir av sin historiebevissthet. Undervisningsopplegget ble gjennomført i en klasse på 2. videregående og en klasse på 3. videregående og sikter mot å styrke elevenes uttrykk av historiebevissthet. Undervisningsmetoden tar utgangspunkt i teorier hentet fra Jan Bjarne Bøe, Ketil Knutsen, Klas-Göran Karlsson og Peter Aronsson. Disse teoriene omhandler forståelsen av historiebevissthet som bevissthet om historiebruk. Historiebevissthets- og historiebruksmodellen, utformet av Knutsen,¹ ble aktivt tatt i bruk under elevenes arbeid med historiebruk. Her vil jeg undersøke elevenes respons på undervisningsopplegget samt på hvilken måte elevene uttrykker sin historiebevissthet.

Oppgaven tar utgangspunkt i forståelsen av historiebevissthet som bevissthet om historiebruk. Teoriene og modellen vil bli nærmere forklart og diskutert i teorikapittelet, og undervisningsopplegget vil bli nærmere beskrevet og forklart i metodekapittelet. Oppgavens formål blir da mer spesifikt å teste ut teoriene i praksis samt å vurdere om det er mulig å gjennomføre et undervisningsopplegg som kan styrke elevenes uttrykk av historiebevissthet. Videre vil oppgaven være et bidrag til fagtradisjonen innenfor historiedidaktikk. Forskningsfeltet omhandler formidlingen av historie, og nærmere bestemt historiebevissthet. Dette er på bakgrunn av at oppgaven søker å sette lys på flere sider ved temaet som enda ikke er svært belyst.

Oppgavens relevans kan først og fremst knyttes til den nye læreplanen i historie *Kunnskapsløftet 2020*,² mer spesifikt kompetansemålene og kjerneelementene i historiefaget til både 2. - og 3. videregående som vil bli gått nærmere inn på i teorikapittelet. I både kompetansemålene og kjerneelementene blir det lagt vekt på dybdelæring hos elevene, noe

¹ Ketil Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen: en praktisk veileder for lærere og lærerstudenter*, 1. utgave. (Oslo: Cappelen Damm akademisk, 2023), 26.,

² «Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03) | udir.no», åpnet 29. april 2024, <https://www.udir.no/lk20/his01-03?lang=nob>.

som inkluderer både historiebruk og historiebevissthet. Dette er relativt nye begreper som skolen og lærere må forholde seg til, men de er fremdeles dypt rotet i historiefaget. Til tross for begrepenes sterke posisjon, er det ikke dermed sagt at elever på disse trinnene har en klar forståelse for historiebruk, eller klare uttrykk for historiebevissthet. Så hva betyr disse sentrale begrepene og hvordan skal man jobbe med dem?

Historiefaget er et relativt lite fag på videregående, med kun 56 timer i året på 2. videregående og 113 timer på 3. videregående.³ Med så lite tid i klasserommet er det derfor et poeng å undersøke om et undervisningsopplegg som tar utgangspunkt i å gi elevene rom for å uttrykke sin historiebevissthet kan oppnå akkurat dette. Denne oppgaven ønsker å belyse samt å øke kunnskapen om hvordan slik undervisning kan bidra til akkurat dette. Målet med prosjektet er da å bidra med informasjon om hva som er vellykket og ikke i forbindelse med arbeid med historiebevissthet med elever, hvor utgangspunktet er et undervisningsopplegg rundt arbeid med historiebruk. Dette vil følgelig kunne bidra til en endring i praksis rundt arbeidet med kompetansemålene og kjerneelementene som tar utgangspunkt i historiebruk og historiebevissthet. Hva har vært vellykket og mindre vellykket ut fra elevenes tanker og meninger om undervisningsopplegget, og hvilket potensial er det i skolen for å lykkes med å fremme elevenes historiebevissthet?

1.3. Problemstilling og forskningsspørsmål

Som historielærer er det viktig å ha en engasjerende og variert praksis som kan inspirere elever til å ville lære om historie. Samtidig må undervisningsmetodene fremdeles være gjeldende i forhold til den nye læreplanen. I læreplanen legges det vekt på kjerneelementer som fører til dybdelæring hos elevene. De fire nye kjerneelementene er historiebevissthet, utforskende historie og kildekritisk bevissthet, historisk empati, sammenhenger og perspektiver og mennesker og samfunn i fortid, nåtid og framtid.⁴ Basert på disse kjerneelementene er det skrevet kompetansemål i historiefaget til både 2.- og 3. videregående. Disse kompetansemålene inneholder blant annet mål om at elevene skal danne seg en forståelse rundt historiebruk og at de skal styrke sine uttrykk av historiebevissthet. Som

³ Kunnskapsdepartementet, «Timetall - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)», Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020, 2019, <https://www.udir.no/lk20/his01-03/timetall?lang=nob>.

⁴ Kunnskapsdepartementet, «Kjerneelementer - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)», Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020., 2019, <https://www.udir.no/lk20/his01-03/om-faget/kjerneelementer>.

tidligere nevnt er historie et relativt lite fag på videregående og det er dermed viktig å finne frem til undervisningsmetoder som tillater elevene å møte de satte målene.

Basert på dette er min problemstilling som følger: *Hvordan kommer historiebevissthet til uttrykk i elevenes arbeid med- og produksjon av historiebruk?* For å nærmere presisere hva jeg skal gjøre i denne oppgaven og for å best kunne svare på problemstillingen, har jeg utformet følgende forskningsspørsmål:

1. Hvordan kan historiebevissthets- og historiebruksmodellen (HHM-modellen) påvirke elevenes forståelse for historiebruk samt deres historiebevissthet?
2. Hvilke likheter og/eller forskjeller oppstår i elevenes forståelse for historiebruk og uttrykk av historiebevissthet når de arbeider med analyser knyttet til ulike former for historiebruk med tanke på deres ulike faglige nivåer?

Det første spørsmålet kan spores tilbake til målene som er satt for elever i historiefaget i læreplanen. Spørsmålet tar for seg i hvilken grad det å jobbe med historiebruk i seg selv påvirker elevenes historiebevissthet. Det andre spørsmålet rører ved ulikhetene i elevgruppene i de to klassene og hvordan de ulike faglige nivåene påvirker svarene de gir. Disse ulikhetene blir gått nærmere inn på i metodekapittelet.

1.3.1. Oppgavens disposisjon

I kapittel 2 blir det presentert relevant teori, noe som danner oppgavens teoretiske rammeverk. Dette teoretiske rammeverket er i hovedsak basert på arbeidet til blant annet Jan Bjarne Bøe, Klas-Göran Karlsson, Ketil Knutsen, og Peter Aronsson. Her vil også fagfornyelsen i historiefaget ha en betydelig innvirkning. Kapittel 3 omhandler oppgavens metodiske arbeid. Her vil det blant annet bli gitt en gjennomgang av hva som danner oppgavens empiriske datamateriale, en begrunnelse for utvalget av forskningsdeltakere, og en deskriptiv gjennomgang av undervisningsopplegget og dets forløp. Avslutningsvis vil det bli gått inn på personvern og personvernstjenester samt prosjektets validitet og relabilitet. I kapittel 4 blir studiens empiri presentert samt analysert i tråd med oppgavens to forskningsspørsmål og i lys av oppgavens teoretiske rammeverk. I kapittel 5 blir funnene fra analysekapittelet diskutert i tråd med teori og tidligere forskning. Diskusjonen vil i hovedsak foregå kronologisk på bakgrunn av forskningsspørsmålene. Her blir det også inkludert refleksjoner rundt selve undervisningsopplegget. Avslutningsvis vil forskningsspørsmålene samt oppgavens

problemstilling bli besvart i kapittel 6. Her blir det også nevnt ulike muligheter til videre forskning innen undervisning med fokus på historiebruk for uttrykk av historiebevissthet. Helt til slutt ligger litteraturlisten samt oppgavens vedlegg, tabeller og figurer.

1.4. Tidligere forskning

Tidligere forskning har i stor grad rettet fokuset mot blant annet hvordan man måler, eller vurderer elevers nivå av historiebevissthet.⁵ Det finnes også tidligere studier og oppgaver innenfor feltet som tar til sikte å forske på ulike måter elever kan utvikle historiebevissthet i skolen, eller nærmere bestemt i historiefaget. Her blir det da sett på blant annet arbeid med fortellinger, historisk empati, eller en bestemt historisk periode.⁶ Det som derimot ikke er utforsket innenfor feltet, er undervisningsmetoder som spesifikt tar til sikte å arbeide med historiebruk som et middel for å fremme elevers uttrykk av historiebevissthet. Følgelig fremstår det et kunnskapshull i sammenheng med hvordan man i praksis fremmer elevers uttrykk av historiebevissthet gjennom en slik arbeidsmetode.

Som nevnt ovenfor er det tidligere skrevet oppgaver om ulike måter å utvikle elevers historiebevissthet på, men med ulike fremgangsmåter enn det denne oppgaven tar for seg. Allerede i 2009 skrev Ingvild Sørensen en masteroppgave som omhandlet hvordan en kan utvikle elevers historiebevissthet ved hjelp av fortellinger om den norske utvandringen til New Zealand på 1870-tallet.⁷ I denne oppgaven lå fokuset på å fremme empati hos elevene gjennom fortellinger om personer sammen med å skape en kobling mellom fortid, nåtid og fremtid. Gjennom arbeid hvor elevene får sammenlignet sine egne liv med livene til barn på deres egen alder som levde i fortiden konkluderte Sørensen med at et undervisningsopplegg hvor både empati og koblinger mellom fortid, nåtid og fremtid blir lagt fokus på, kan gi elevene store muligheter til å utvikle sin historiebevissthet.⁸

⁵ Les Træland 2015, Lund 2020, Paulssen 2011

⁶ Se Sørensen (2009) og Slåke (2023)

⁷ «Sørensen, Ingvild.pdf», åpnet 26. februar 2024, <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/185340/S%c3%b8nsen%2c%20Ingvild.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

⁸ «Sørensen, Ingvild.pdf».

I 2022 skrev Gerd Slåke en masteroppgave om deltakelse i et undervisningsopplegg om mellomkrigstiden bidro til å utvikle videregåendeelevers historiebevissthet.⁹ Her skulle elevene arbeide med en tidslinje og ha fokus på fortidens hendelser i mellomkrigstiden og hvilke betydning de hadde for nåtiden (som i dette prosjektet var 1918-39) og fremtiden (1939 -). Slåke konkluderer med at deltakelse i undervisningsopplegget har bidratt til utvikling av elevenes historiebevissthet.¹⁰

De to oppgavene nevnt ovenfor viser til hvordan man kan arbeide med å utvikle historiebevissthet hos elever. De viser at det er mulig å styrke elevers historiebevissthet ved å fokusere på historisk empati samt ved å arbeide med en historisk periode og koble datidens hendelser opp mot nåtid og fremtid. Det som derimot er mer usikkert innenfor dette feltet er hvordan arbeid med historiebruk påvirker elevers historiebevissthet. Denne studien vil da ha en ulik innfallsvinkel enn de to nevnte oppgavene for å oppnå samme mål. Her ligger fokuset, som tidligere nevnt, på arbeid med- og produksjon av historiebruk for å fremme elevenes uttrykk av historiebevissthet gjennom arbeid med historiebevissthets- og historiebruksmodellen (HHM-modellen).

En artikkel jeg mener er relevant å ta med ble skrevet i 2018 av lektor og ph.d.-stipendiat Margit Eva Jensen og historielæreren Mike Friis Østergaard i *Historiedidaktisk Tidsskrift* om deres arbeid med historiebruk i en 6. klasse.¹¹ Østergaard gjennomførte flere undervisningstimer med en 6. klasse hvor elevene aktivt jobbet med historiebruk. I den første undervisningstimen jobbet de med historiebruk som kategorier, slik den svenske historikeren Klas-Göran Karlsson definerer det og som vil bli nærmere gått inn på i teoridelen av oppgaven. I den andre undervisningstimen jobbet de med historiebruk som kommunikasjon, presentert av den svenske historielæreren Kenneth Nordgren. Når det kommer til historiebruk som en kommunikativ handling betyr det at det er en aktiv avsender og en fortolkende mottaker, og at kommunikasjonen skjer i en bestemt kontekst, og dette må analysen fokusere på. I artikkelen kommer Jensen og Østergaard frem til at det er nødvendig for elever å ha en forståelse for historien før de kan forholde seg til å analysere historiebruken som er en del av

⁹ «no.uisinspera14675171334125077.pdf», åpnet 26. februar 2024, <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/3074397/no.uis%3ainspera%3a146751713%3a34125077.pdf?sequence=1&isAllo wed=y>.

¹⁰ «no.uisinspera14675171334125077.pdf».

¹¹ Margit Eva Jensen og Mike Friis Østergaard, «6. klasses arbejde med historiebrug», *HistorieLab*, 8. mars 2018, <https://historielab.dk/6-klasses-arbejde-historiebrug/>.

andres kommunikasjon. Elevenes egen historie, som da blir den narrative historiebruken, vil dermed danne en forståelsesramme for kritisk historiebruk. De går så videre til å skrive følgende:

Når eleven er blevet en fortolkende modtager og bevidst historiebruger, kan han/hun blive opmærksom på, at andre kan kommunikere en fortælling, der er forskellig fra hans eller hendes.¹²

Artikkelen demonstrer dermed hvordan man best mulig kan jobbe med historiebruk med elever for at de selv skal utvikle evnen til å forstå de ulike brukene av historie. Forfatterne foreslår altså at historielæreren jobber induktivt og i vid forstand tar utgangspunkt i læremidlene som elevene allerede har jobbet med.¹³ Denne artikkelen blir presentert som et unntak til tidligere nevnte uttalelser om mangelen på arbeid med historiebruk i klasserom. Det artikkelen imidlertid ikke diskuterer, er den potensielle påvirkningen denne undervisningsmetoden hadde på elevenes historiebevissthet. På denne måten bidrar dette prosjektet med ny innsikt i hvordan en undervisningsmetode, basert på den presentert i artikkelen, videre påvirker elevenes historiebevissthet. HHM-modellen byr på en induktiv arbeidsmetode med direkte spørsmål til elevene. Elevene blir dermed fortolkende mottakere. Fremgangsmåten i dette prosjektet bygger altså på Jensen og Østergaard sin studie og fører studien videre i form og mål.

¹² Jensen og Østergaard, «6. klasses arbejde med historiebrug».

¹³ Jensen og Østergaard, «6. klasses arbejde med historiebrug».

2. Teori

2.1. Introduksjon

I dette kapittelet vil det teoretiske rammeverket for analysen av oppgavens empiri bli presentert. Aktuelle begreper vil også bli presentert, hvor det her vil forekomme definisjoner. Teoriene og begrepene som blir presentert vil være aktuelle og belysende når jeg videre i oppgaven skal svare på oppgavens forskningsspørsmål og problemstilling. Videre vil det også være nyttig å gi leseren en forståelse rundt hvilken rolle begrepene har i klasserommet. Kapittelet vil da først ta for seg teoretisk tradisjon med fokus på den anglosaksiske tradisjonen og den dansk-tyske tradisjonen innenfor historiedidaktikken. Blikket blir så vendt mot begrepene historiebruk og historiebevissthet innenfor den dansk-tyske tradisjonen og hvordan man arbeider med dette i klasserommet. Oppgaven er forankret i den dansk-tyske tradisjonen, ettersom fagtradisjonens elementer samt begrepet historiebevissthet er sentrale i denne oppgaven.

2.2. Historiedidaktikk

Utover 1960-årene begynte skolefagets funksjon, relevans og samfunnsforankring å bli utfordret, dette inkluderte da også historiefaget.¹⁴ Fagdidaktikk som begrep begynte å markere seg som spesielt viktig fra 1970-årene, og følgende begynte historiedidaktikk også fra denne perioden å etablere seg som et eget fagfelt. Med dette begynte man å stille spørsmål om hva historiefaget skulle være godt for og hva faget kunne gi elevene som andre fag ikke kunne.¹⁵ Det utviklet seg følgende ulike tradisjoner innenfor historiedidaktikken – hvordan og hvorfor man skulle undervise i historiefaget. De to tradisjonene som vokste frem var den anglosaksiske tradisjonen og den dansk-tyske tradisjonen.¹⁶

2.2.1. Den anglosaksiske tradisjon

I England ble «School Council History Project» utviklet som en pensumvariant innenfor den nasjonale fagplanen som et resultat av utfordringen av historiefaget.¹⁷ Elevene skulle nå gå fra å lære om «de store menn» og å huske historiske fakta i kronologisk rekkefølge, til å arbeide

¹⁴ Lise Kvande og Nils E. Naastad, *Hva skal vi med historie?: historiedidaktikk i teori og praksis* (Oslo: Universitetsforlaget, 2013).

¹⁵ Kvande og Naastad, *Hva skal vi med historie?*, 30–31.

¹⁶ Kvande og Naastad, *Hva skal vi med historie?*, 30–31.

¹⁷ Erik Lund. «Historiebevissthetsbegrepet i engelsk historiedidaktikk – teoriutvikling og didaktisk konkretisering i en ny læreplan.», *Historiedidaktikk i Norden* 9 (2012): 96-117.

med historiske kilder slik faghistorikere gjorde. Det ble satt lys på blant annet kildekritikk og egen konstruksjon av historiske sammenhenger som nye læringsstrategier.¹⁸ Reformprosjektet «School Council History Project» satte ut for å imøtekomme fem behov hos elevene:

- Å forstå den verden man lever i
- Å finne sin egen identitet ved å utvide sin erfaring gjennom studiet av mennesker i en annen tid og på et annet sted
- Å forstå endring og kontinuitet over tid
- Å utvikle egne interesser i fritiden
- Å utvikle evnen til kritisk tenkning og vurdering¹⁹

Svaret ble derfor å utforme konstruktivistiske undervisningsformer hvor elevene skulle aktiviseres og utvikle deres innlevelsessevne ovenfor fortidens mennesker. Blant de nye læringsmålene som ble implementert på 1980-tallet kom kritisk- og kildekritisk evne, innlevelse, refleksjonsevne og kompetanse i argumentasjon og diskusjon.²⁰

Noe som her er interessant å påpeke er historiebevissthetsbegrepets posisjon i den engelske historiedidaktikken. Historiebevissthet som begrep ble ikke tatt i bruk før i begynnelsen av 2000-tallet innenfor denne fagtradisjonen. Dette står i sterk motsetning til den tyske og skandinaviske historiedidaktikken som jeg går nærmere inn på i delkapittelet som følger. Dette bør derimot ikke bety at ideer knyttet til dette begrepet ikke var til stede i engelsk historiedidaktikk.²¹ Denis Shemilt skriver følgende:

*The Schools History Project 13-16 and, in particular, the Studies in Development are intended to help pupils understand the processes of change and cause in history and thereby, ... to understand how past, present and future are related. The future is not determined but future possibilities are determinate. What can be made to happen is limited by what has already happened and is now happening. But the past does not provide a model for what is possible or desirable in the future.*²²

Det sentrale å ta fra dette sitatet er sammenhengen mellom tidsdimensjonene fortid, nåtid og fremtid. For å oppnå og å utvikle forståelsen av denne sammenhengen må elevene, i følge

¹⁸ Kvande og Naastad, *Hva skal vi med historie?*, 31.

¹⁹ Erik Lund. *Historiedidaktikk: en håndbok for studenter og lærere*, 3. utg. (Oslo: Universitetsforlaget, 2009), 42.

²⁰ Kvande og Naastad, *Hva skal vi med historie?*, 31.

²¹ Lund, «Historiebevissthetsbegrepet i engelsk historiedidaktikk – teoriutvikling og didaktisk konkretisering i en ny læreplan.».

²² Lund, "Historiebevissthetsbegrepet i engelsk historiedidaktikk".

Shemilt, utvikle innsikt i nøkkelbegrepene *change* og *cause*. Det er akkurat dette som blir et hovedelement i den anglosaksiske bruken, og utviklingen, av historiebevissthetsbegrepet.

2.2.2. Den dansk-tyske tradisjon

Historiedidaktikken i Tyskland fulgte et annet spor enn den anglosaksiske historiedidaktikken.²³ Den spredde seg senere også til Skandinavia, hvor den fikk et sterkt fotfeste. Til tross for ulikhetene mellom de to fagtradisjonene kom utviklingen på relativt likt grunnlag. Grunnen som sterkest blir fremhevd, er kritikken mot de autoritære innslagene som var å finne i den tyske skolen. Disse undergravde en demokratisk oppdragelse, noe Tyskland hadde et behov for i sitt oppgjør med fortiden. Andre endringer innenfor historiedidaktikken var studier av systematisk læreplanteori som førte til en sterkere teoretisk dreining. Videre kom en interfaglig kritikk om at historiefaget måtte begynne å ta stilling til viktige verdispørsmål og stridssaker i samtiden, og dermed ikke lenger være en nøytral forskning. Den tradisjonelle historieundervisningen ble altså utfordret fra flere hold. Kjernes spørsmålet som da utviklet seg, ble hvilket mål historieundervisningen burde ha. Svaret var introduksjonen av *historiebevissthet*. Begrepet ble introdusert dels for å fremme selvforståelse og livsorientering, og dels for å fremme den teoretiske begrunnelsen for historie som et viktig fag i allmenndanningen.²⁴

Historiebevissthet som begrep fikk etter hvert et sterkt fotfeste også utenfor Tyskland. I 1980-årene adopterte danske historiedidaktikere begrepet. Historiebevissthet ble dermed et nøkkelbegrep i dansk historieundervisning samt i øvrige nordiske historiedidaktikkmiljø, i løpet av 1990-årene.²⁵ En av grunnene til dette var den klare dokumentasjonen på elevenes svake interesse for historiefaget på 90-tallet, som kan kalles «historieundervisningskrise».²⁶ Utfordringen lå da både i at elevene så på historie som et fag likt som andre skolefag: Historien står i bøker de får lekser fra, og etter hvert skal de avlevere svar om hva de har lært i faget, samt i at oppfattelsen om at historie handler politiske utviklinger.²⁷

²³ Jan Bjarne Bøe, *Bildene av fortiden: historiedidaktikk og historiebevissthet* (Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2002), 23.

²⁴ Bøe, *Bildene av fortiden*, 23.

²⁵ Bøe, *Bildene av fortiden*, 24.

²⁶ Bøe, *Bildene av fortiden*, 24.

²⁷ Bøe, *Bildene av fortiden*, 107–8.

Historiefaget ga altså ikke elevene den innlevelse og engasjement som er nødvendig for å gi de en følelse av mening i faget. Innføringen av historiebevissthet som et didaktisk begrep representerte et brudd med den oppfatningen elevene satt med. Med begrepets introduksjon kom en endring i historiefaget: Det handlet ikke lenger kun om kunnskaper om ren fakta som elevene skulle lære seg. Fokuset skiftet seg til hvordan de så på historie samt hvordan de tilegnet seg historisk oppfatning og forståelse også utenfor skolen.

Den dansk-tyske tradisjonen har fremdeles et sterkt fotfeste i Skandinavia, og dermed også i den norske skolen. Historiebevissthetsbegrepet sin sterke posisjon i skolen blir synliggjort i hvilke verdier man i dag finner i historiefaget. Dette fremtrer også i den nye læreplanen for historiefaget. Den tysk-danske tradisjonen later derimot ikke til å ha tatt innover seg historiebruk og dens rolle i sammenheng med historiebevissthet innenfor historiefaget. Det blir dermed heller ikke lagt fokus på viktigheten av historiebruk i denne sammenhengen. Til tross for dette, blir arbeidet i dette prosjektet lagt under denne fagtradisjonen.

2.2.3. Historiedidaktikk i Norge i dag: LK20

Denne historiedidaktiske oppgaven baserer seg på et undervisningsopplegg som er læreplanstyrt. Dermed anser jeg det som nyttig og relevant å koble undervisningsopplegget, som blir presentert i metodekapittelet, opp mot den nye læreplanen. Det som skiller den nye læreplanen særlig ut fra tidligere læreplaner, er fokuset på dybdelæring og innføringen av kjerneelementer. Kjerneelementene består som tidligere nevnt av historiebevissthet, utforskende historie og kildekritisk bevissthet, historisk empati, sammenhenger og perspektiver, og mennesker og samfunn i fortid, nåtid og fremtid.²⁸ Som tidligere nevnt er både historiebruk og historiebevissthet veldig sentrale begreper i det nye læreplanverket, LK20. Begge begrepene, men spesielt historiebevissthet, skinner gjennom i både fagets relevans og sentrale verdier, tverrfaglige temaer, fagets kjerneelementer og kompetansemålene.

Både fagets relevans og sentrale verdier, det tverrfaglige, kjerneelementene og kompetansemålene har en sammenheng. De alle viser til samme mål: hva de vil at elevene skal sitte igjen med etter fullført skoleår og/eller skolegang. Undervisningsopplegget gjennomført i dette prosjektet, ble gjennomført i både en klasse på 2. videregående og 3.

²⁸ Kunnskapsdepartementet, «Kjerneelementer - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)».

videregående. En klar standard er at undervisning alltid er forankret i kompetansemålene i faget, som igjen er forankret i et eller flere av kjerneelementene. Det vil da skapes en direkte kobling mellom undervisningsopplegg, kompetansemål og kjerneelementer i faget. Nedenfor legger jeg frem de kompetansemålene jeg mener mitt undervisningsopplegg faller under, samt hvilke kjerneelementer disse kompetansemålene passer inn under:

Tabell 1: Kompetansemål 2. videregående og kjerneelement hentet fra Utdanningsdirektoratet²⁹

Kompetansemål	Kjerneelementer
<ul style="list-style-type: none"> • Reflektere over hvordan fortiden former oss som mennesker 	Historiebevissthet
<ul style="list-style-type: none"> • Utforske og reflektere over hvordan fortiden minnes lokalt og nasjonalt 	Historisk empati, sammenhenger og perspektiver

Tabell 2: Kompetansemål 3. videregående og kjerneelement hentet fra Utdanningsdirektoratet³⁰

Kompetansemål	Kjerneelementer
<ul style="list-style-type: none"> • Reflektere over hvordan fortolkninger av fortiden er preget av nåtidsforståelse og forventninger til framtiden 	Historiebevissthet
<ul style="list-style-type: none"> • Reflektere over hvordan fortiden brukes av ulike aktører og drøfte hensikten med denne historiebruken 	Historisk empati, sammenhenger og perspektiver
<ul style="list-style-type: none"> • Analysere hvordan framstillinger av fortiden har blitt brukt i Norge for å skape nasjonal identitet og drøfte hvilke virkninger dette har hatt for ulike grupper 	Historisk empati, sammenhenger og perspektiver

²⁹ Kunnskapsdepartementet, «Kompetansemål etter vg2 - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)», Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020., 2019, <https://www.udir.no/lk20/his01-03/kompetansemaal-og-vurdering/kv84>.

³⁰ Kunnskapsdepartementet, «Kompetansemål etter vg3 - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)», Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020., 2019, <https://www.udir.no/lk20/his01-03/kompetansemaal-og-vurdering/kv85>.

Kompetansemålene ovenfor er av ulike grunner aktuelle for mitt undervisningsopplegg. Elevene skal jobbe aktivt med historiebruk og analysere ulike former for historiebruk. Ved å analysere historiebruk, vil elevene aktivt reflektere over hvem som bruker historien, og på hvilken måte og med hvilket utgangspunkt historien blir brukt i nåtiden. Ved å jobbe på denne måten, vil elevenes historiebevissthet komme til uttrykk i svarene på de ulike oppgavene de jobber med, og det vil være med på å videreutvikle deres historiebevissthet. På slik måte jobber elevene også med historiebevissthet.³¹

Kompetansemålene ovenfor viser en klar ulikhet mellom 2. videregående og 3. videregående når det kommer til både historiebruk og historiebevissthet. Elevene på 2. videregående skal utvikle kunnskapene til å se hvordan fortiden er med på å forme nåtiden samt hvilke utviklinger og endringer som er har tatt sted fra fortid til nåtid.³² Elevene på 3. videregående skal ifølge kompetansemålene jobbe nærmere selve definisjonen på *historiebevissthet*.³³ Det viser seg også å være mindre vektlegging på arbeid med historiebruk på 2. videregående, enn det later til å være på 3. videregående. Elevene på 2. videregående skal fokusere på å «utforske og reflektere over hvordan fortiden minnes lokalt og nasjonalt».³⁴ Elevene på 3. videregående skal ikke bare se direkte på aktørene som tar i bruk historie og reflektere over hensikten med historiebruken, men også hvem som bruker historien og i hvilken kontekst den blir brukt.³⁵ Det viser seg at det stilles høyere krav innenfor både historiebruk og historiebevissthet til det øverste skoletrinnet. Den nye læreplanen stiller altså krav til elevene om å jobbe aktivt med fagstoffet og å undersøke og reflektere over det de lærer, i motsetning til å kun memorere fagstoffet. Det stilles også strengere krav til lærerne som skal være aktive veiledere i elevenes utvikling av historiebevissthet og i arbeidet med historiebruk.

2.3. Historiebevissthet

Noe som derimot ikke blir lagt frem i den nye læreplanen, er hvilke undervisningsmetoder lærere kan benytte seg av for å på best mulig måte veilede elevene i deres arbeid med å styrke deres historiebevissthet. Historiebevissthet er et svært sentralt begrep i denne oppgaven, og har utviklet seg til å bli et viktig begrep i skolen, da spesielt historiefaget. Det er også et svært komplekst begrep som har blitt diskutert av historikere i flere tiår. Oppgaven har tidligere tatt

³¹ Dette blir nærmere forklart i kapittel 2.5.

³² Dette blir nærmere forklart i kapittel 2.3.

³³ Dette blir nærmere forklart i kapittel 2.3.

³⁴ Kunnskapsdepartementet, «Kompetansemål etter vg2 - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)».

³⁵ Kunnskapsdepartementet, «Kompetansemål etter vg3 - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)».

for seg begrepets oppstandelse og grunnen til at det i dag har så sterkt fotfeste i historiedidaktikken. Nå rettes blikket mot ulike definisjoner, tanker og teorier rundt dette begrepet. Jeg vil her presentere de synene jeg selv vil jobbe ut fra i denne oppgaven.

2.3.1. Definisjon

Som nevnt ovenfor er det flere definisjoner, tanker og teorier rundt begrepet *historiebevissthet*. Felles for de alle er at historiebevissthet består av tre dimensjoner: fortidsfortolkning, nåtidsforståelse og fremtidsperspektiv, samt forholdet mellom disse tre dimensjonene.

Utgangspunktet for de ulike definisjonene av begrepet historiebevissthet har ofte vært den tyske didaktikeren Karl-Ernst Jeismann sin definisjon: «Mer enn simpel viten eller ren interesse for historie omfatter historiebevissthet sammenhengen mellom fortidsfortolkning, nåtidsforståelse og framtidsperspektiver».³⁶ De fleste definisjoner av historiebevissthet omhandler akkurat dette samspillet mellom fortid, samtid og fremtid, og meningen om at historiebevissthet er en forståelse av sammenhengen mellom de tre tidsdimensjonene.

Den danske historiedidaktikeren Bernard Erik Jensen sin definisjon på begrepet historiebevissthets kommer som et svar når man stiller spørsmålet om hvordan fortid og fremtid er til stede i samtiden:

Historiebevidsthed tager afsæt i det forhold, at fortiden er til stede i nutiden som erindring og fortidsfortolkning, og at fremtiden er til stede som et sæt forventninger. Begrebet retter altså opmærksomheden mod det menneskelige eksistensvilkår, at i en levet nutid indgår der altid såvel en erindret fortid som en forventet fremtid. Det referer følgelig til hele det samspil, der findes mellem menneskers fortidsfortolkning, nutidsforståelse og fremtidsforventning.³⁷

Denne definisjonen eksemplifiserer også at selve kjernen i historiebevissthetsbegrepet er akkurat dette samspillet mellom de tre tidsdimensjonene. Det vil si at enhver person sin nåtid og fremtid er, og vil bli, farget av historien. Fortidige hendelser og enkeltindividets tolkninger og oppfatninger er med på å forme et hvert samfunn til slik det er i dag. På samme tid vil våre

³⁶ Vagn Oluf Nielsen, «Ungdommens historiebevidsthed og tidsforståelse», i *Ungdom og historie i Norden*, red. Vagn Oluf Nielsen og Magne Angvik (Bergen-Sandviken: Fagbokforlaget, 1999), 103–4.

³⁷ Bernard Eric Jensen, «Historiebevidsthed og historie - hva er det?», i *Historieskabte så vel som historieskabende. 7 historiedidaktiske essays*, red. Henning Brinckmann og Lene Rasmussen (Gesten: OP-forlag Aps, 1996), 5–18.

tolkninger og oppfatninger av nåtiden, som er påvirket av fortiden, være med på å påvirke hvilke forventninger vi har til fremtiden og hvordan vi er med på å påvirke fremtiden. Historiebevissthet er da forståelsen av nettopp denne *sammenhengen* mellom fortidsfortolkningen, nåtidsforståelsen og fremtidsperspektivet.

Samtidig er det viktig å påpeke at historiebevissthet og nåtidsforståelse er nært knyttet til menneskers identitet.³⁸ De er derfor forskjellig fra person til person og fra gruppe til gruppe. Dette er på bakgrunn av at nåtidsforståelsen til ulike mennesker reflekterer ulike samfunnssyn, menneskesyn og natursyn, for å nevne noe. Alle fortolker fortiden på ulike måter og disse tolkningene er en vesentlig del av hver menneskets identitet. Enhver person sin tolkning av hva vi selv har opplevd, erfart eller lært er unik, og dermed er hver menneskets viten om fortiden skapt på forskjellige måter og på forskjellige bakgrunner.³⁹

Videre uttrykker Jensen at historiebevissthet ikke er noe mennesker kan velge å ha, eller ikke ha, og trekker en sammenligning mellom det å inneha historiebevissthet og det å være språkbruker.⁴⁰ Læreprosessen er like lang og kompleks, og i stadig utvikling, og resulterer ofte i en viss form for praktisk ferdighet, men uten at det foreligger en innsikt i hvordan og hvorfor en slik forbindelse virker. På lik linje med språk, blir da historiebevissthet en del av et menneskets mentale verktøykasse man må opparbeide seg over tid for å kunne samhandle med andre mennesker samt for å bli handlingsdyktige individer og ikke minst gruppemedlemmer.⁴¹ Historiebevissthet er altså ifølge Jensen et menneskelig eksistensvilkår som derfor alle er i besittelse av. I boken *Bildene av fortiden: Historiedidaktikk og historiebevissthet* sier Jan Bjarne Bøe seg enig med Jensens meninger:

Historiebevissthet er et opplevd fenomen, noe som «er» i vår mentale verden. Historiebevissthet er ikke et fiks ferdig produkt mennesket blir født med, men formes på forskjellige måter. Den er et resultat av omfattende og grunnleggende prosesser som foregår hele livet, nemlig spørsmål om våre egne fortellinger av hvem vi er og burde være og vurderinger og reaksjoner fra mennesker vi samhandler med. Disse prosessene drives av mentale, sosiale og kulturelle utviklingsfaktorer. Og de må analyseres enkeltvis og i sammenheng.⁴²

³⁸ Nielsen, «Ungdommens historiebevidsthed og tidsforståelse», 104.

³⁹ Nielsen, «Ungdommens historiebevidsthed og tidsforståelse», 104.

⁴⁰ Bernard Eric Jensen, *Historie: livsverden og fag* (København: Gyldendal, 2003), 358.

⁴¹ Jensen, *Historie: livsverden og fag*, 358.

⁴² Bøe, *Bildene av fortiden*, 31.

Begrepets motsetning blir ofte omtalt som *historieløshet*, hvor man lever i et «samtidsfengsel» med murer både mot fortid og fremtid. Historiefagets oppgave blir da å slå ned disse murene og vise hvordan samfunnet har blitt til. Slik forstått er ikke begrepet hverken problematisk, kontroversielt eller nytt. Men det er derimot ikke dette historiebevissthetsbegrepet som læreplanene har i sine målavsnitt.⁴³ Læreplanene legger fokus på samspillet mellom fortid, nåtid og fremtid, slik både Jeismann og Jensen definerer begrepet historiebevissthet.

2.3.2. Historiebevissthetens funksjoner

Naturlige spørsmål å stille er hva vi skal med historiebevissthet samt hvilke funksjoner det har. Ifølge Bø er historiebevissthetens hovedfunksjon «(...) å opprettholde og utvikle identitet og forestilte fellesskaper.»⁴⁴ Selve utviklingen av historiebevissthet er en komplisert prosess som vil bli gått nærmere inn på senere i oppgaven. For individet er den viktigste delen av denne prosessen å utvikle identitet i den forstand av å tilegne seg forståelse og å utvikle forståelse av seg selv i et historisk perspektiv. Altså vil individet skape seg en forståelse av hvem man er blitt og hvorfor.⁴⁵

Bernard Eric Jensen operer i tillegg til identitetsfunksjonen med fire andre funksjoner. Av Jensen blir historiebevissthet også sett på som en *møteplass for ulike kulturer*. Som tidligere nevnt vil ulike kulturer og samfunn ikke bare ha ulike historiekulturer, men også ulike oppfatninger av historien. Derfor vil det bli et møte mellom det vi i ulike kulturer vil anse som «oss» og «de andre», eller «det fremmede/annerledes».⁴⁶ I tillegg vil historiebevissthet fungere som *sosiokulturell læring*. Det vil si at mennesker vil få en mulighet til å utvikle en innsikt i hvordan forholdet mellom mennesker har vært og kan være.⁴⁷ Dette spiller igjen på sammenhengen mellom fortid, nåtid og fremtid og hvordan mellommenneskelige forhold kan utvikle seg videre basert på fortiden og de erfaringene som er blitt gjort.

Videre er de to siste punktene Jensen tar opp historiebevissthet som *prosesser for avklaring og innsikt i interesser, verdier og prinsipper og grunnlag for historisk fortelling*. Førstnevnte vil si at man kan utvikle en innsikt i hvordan mennesker har rettferdiggjort sine etiske

⁴³ Erik Lund, *Historiedidaktikk: en håndbok for studenter og lærere*, 5. utg. (Oslo: Universitetsforlaget, 2016), 23.

⁴⁴ Bø, *Bildene av fortiden*, 36.

⁴⁵ Bø, *Bildene av fortiden*, 37.

⁴⁶ Bø, *Bildene av fortiden*, 41.

⁴⁷ Bø, *Bildene av fortiden*, 41.

standpunkter, og sistnevnte vil si at man får en mulighet til å forstå og fremstille vårt eget og andres liv som konkrete og spesifikke forløp i tid og rom.⁴⁸

Samlet sett vil disse funksjonene lære samfunnskritiske og demokratiske verdier og egenskaper, som vil fremme dannelsen av velinformerte og engasjerte medborgere. Sett i den nye læreplanens lys har en gått bort fra faktakunnskaper og å memorere datoer og navn. En har nå begynt å bevege seg mot å lære elever egenskaper som vil gjøre de godt rustet til å leve og delta i både demokratiet og verden utenfor. Historiebevissthet er ikke noe som kan læres, men noe en stadig må jobbe med for at det skal styrkes – det er altså en prosess, ikke et læremål.

2.4. Historiebruk

Et av begrepene som sammen med *historiebevissthet* er sentralt for denne oppgaven, er *historiebruk*. Historiebruk har sammen med historiebevissthet blitt et sentralt begrep i læreplanen for historie. Flere historiedidaktikere utforsker betydningen av begrepet, dets definisjon og relevans, og hvorfor det er nødvendig å engasjere seg i arbeid med historiebruk.

2.4.1. Definisjon

Allerede på 1950-tallet var det rettet oppmerksomhet mot hvordan historien ble misbrukt for å styrke politiske og ideologiske standpunkter, da for eksempel det tredje riket. Derimot har ikke historiebruk som fag en lang historie, og som forskningsfelt er historiebruk samt historiekultur i stor vekst.⁴⁹ Særlig fra 1980-90-årene ble analyse av historiebruk en betydelig virksomhet med mange temaer.⁵⁰ Men hva er da historiebruk? For å få en full forståelse for hva historiebruk er og hvordan man kan jobbe med det, må man først rette blikket mot historiekultur.

Historiekultur er ifølge Jan Bjarne Bøe fortidens kilder.⁵¹ Historiekultur, altså fortidens kilder, kan være gjenstander, ritualer, skikker og påstander med referanser til fortiden som blir brukt som konkrete muligheter til å knytte bånd til forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid.⁵²

⁴⁸ Bøe, *Bildene av fortiden*, 41.

⁴⁹ Jan Bjarne Bøe, *Å lese fortiden: historiebruk og historiedidaktikk* (Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2006), 17.

⁵⁰ Bøe, *Å lese fortiden*, 17.

⁵¹ Bøe, *Å lese fortiden*, 18.

⁵² Peter Aronsson, «Historiekultur, politik och historievetenskap i Norden», *Historisk Tidskrift* 122, nr. 2 (6. juni 2002): 189.

Denne historiekulturen ligger til grunnlag for hvordan historien i et samfunn blir bruk. Ethvert samfunn sin historiekultur er ulik, og dermed vil ethvert samfunn sin historiebruk være ulik. Dette vil si at for å kunne bruke historie, må man ha en historiekultur i grunn. Altså vil ulike historiekulturer føre til ulike former for historiebruk og ulike uttrykk i historiebruken.⁵³

Historiebruk blir av Bøe definert slik:

Historiebruk er å forstå hvordan fortiden brukes på mange og motstridende måter. I motsetning til den vekt som vanlig historie legger på den historiske substans – historiens innhold, så å si – ligger historiebruk på et metaplan: Det er ikke historiens innhold som står i fokus, men bruken av dette innholdet; det er ikke de fortidige oppfatninger som drøftes, men oppfatningen om oppfatningene. Det er kort sagt tenkningen om tenkningen som er det sentrale. Når dette er det sentrale i historiebruk medfører det at utgangspunktet for studiene mer ligger i nåtiden enn i fortiden; det er nåtidens bruk av fortiden som har interesse.⁵⁴

Historiebruk er altså ikke selve historien, men hvordan denne historien blir brukt og tolket i nåtiden. Ved historiebruk blir historiekulturen altså anvendt og er med på å forme mening. Dette gjenspeiles i hvordan en kultur eller et samfunn bruker fortiden i form av markeringer som for eksempel minnesmerker, festivaler eller høytidsdager. Visse forhold blir ansett som viktige og husket, motsatt blir andre forhold ansett som ubetydelige og blir dermed glemt.⁵⁵

Håkon Rune Folkenborg forklarer i sin bok *Én fortid – mange fortellinger* historiebruk på følgende måte:

Det kan være nye kilder som ligger til grunn for nye framstillinger, men det er oftest nye og for samtiden mer relevante spørsmål som dukker opp. Spørsmål som finner sine svar ved å tolke, drøfte og problematisere allerede foreliggende kilder på nytt. Denne bruken av det historiske innholdet, det som har skjedd, gjennom ulike framstillinger er det som i en vid forstand er historiebruk.⁵⁶

I denne forklaringen av begrepet finner man flere likhetstrekk ved Bøe sitt, spesielt i måten de begge referer til nåtidens oppfattelse og tolkninger av kilder fra fortiden.

⁵³ Aronsson, «Historiekultur, politik och historievitenskap i Norden», 189.

⁵⁴ Bøe, *Å lese fortiden*, 9.

⁵⁵ Bøe, *Å lese fortiden*, 18.

⁵⁶ Håkon Rune Folkenborg, *Én fortid - mange fortellinger: introduksjon til historiebruk* (Oslo: Cappelen Damm akademisk, 2018), 15.

Bøe reiser også et viktig spørsmål når det kommer til historiebruk: «Hvordan og av hvem kan de historiske fortellingene brukes og misbrukes?»⁵⁷ På bakgrunn av hvilke historiske fakta, eller spor, som fortiden har etterlatt seg kan historikere konstruere et bilde av fortiden og dermed formidle denne fortiden. Det dukker derimot opp en uenighet i hvordan denne konstruksjonen forholder seg til fortiden, og det er her spørsmålet om historisk sannhet og usannhet oppstår.⁵⁸ Fortiden eksisterer kun i de ordene som blir brukt når man skal konstruere et bilde av fortiden, og av den grunn er det ikke mulig å si at en fortelling om fortiden innehar mer sannhet enn en annen. Stemmen mot dette ståstedet sier derimot at fortiden eksisterer som en relativitet utenfor individet, og at man til en viss grad kan konstruere et sant bilde av fortiden. Dermed blir følgen at noe er sant, og at noe er usant.⁵⁹

Denne søken om å dra sammenhenger mellom fortiden og nåtiden kan brukes, og misbrukes, til å oppnå mål av ulik art, og det å identifisere og å forstå de ulike formålene historie blir brukt til er et av målene i forskningsfeltet innenfor historiebruk.

2.4.2. De forskjellige brukene av historie

Historie kan som nevnt ovenfor bli brukt, eller misbrukt, for å oppnå ulike mål. Det er her interessen i forskningsfeltet innenfor historiebruk ligger. Et spørsmål som da kan bli reist, er hvordan man kan identifisere og forså de ulike formålene til historiebruken. En av de mest sentrale teoretikerne innenfor denne fagtradisjonen er Klas-Göran Karlsson. Han har produsert flere sentrale verk innenfor historiebruk og utviklet en anerkjent typologi for de ulike formene for historiebruk.

Karlsson presentert først typologien i hans bok *Historiebruk och Sovjetunionens upplösning 1985-995* og kom senere med en videreutviklet versjon i boken *Historien är nu: En introduktion till historiedidaktiken* i 2009.⁶⁰ Typologien ble utviklet som en kritikk mot tanken om at vitenskapelig bruk av historie var historiens egen bruk, og at noen annen form for historiebruk var å likestille med misbruk av historie. Karlsson påpeker at den historiske profesjonaliseringsprosessen som har pågått siden 1800-tallet har bidratt til å fremme andre

⁵⁷ Bøe, *Bildene av fortiden*, 40.

⁵⁸ Bøe, *Bildene av fortiden*, 40.

⁵⁹ Bøe, *Bildene av fortiden*, 40.

⁶⁰ Klas-Göran Karlsson, *Historien är nu: En introduktion till historiedidaktiken*, red. Ulf Zander, 2. oppl. (Lund: Studentlitteratur, 2009), 58.

former for historisk bruk, og at vitenskapelig historiebruk nå bare er en av flere som hverken er overlegen eller dårligere sammenlignet med de andre formene for historiebruk.⁶¹

Karlsson har satt typologien opp i en tabell slik den under:

Tabell 3: Historiebrukstypologi av Klas-Göran Karlsson (oversatt versjon)⁶²

Behov	Bruk	Brukere	Funksjon
Oppdage / rekonstruere	Vitenskapelig	Historikere Historielærere	Verifisering / tolkning
Minnes / glemme	Eksistensiell	Alle	Orientering / forankring
Gjenoppdage	Moralsk	Velutdannede / intellektuelle	Rehabilitering / restituering / forsoning
Finne opp / konstruere	Ideologisk	Intellektuelle / politiske eliter	Legitimering / rasjonalisering
Glemme / utslette	Ikke-bruk	Intellektuelle / politiske eliter	Legitimering / rasjonalisering
Illustrere / offentliggjøre / debattere	Politisk - pedagogisk	Intellektuelle / politiske eliter / pedagoger	Politisering / instrumentalisering
Øke historiens verdi / gjøre økonomiske gevinster	Kommersiell	Aktører innenfor reklame og økonomi	Kommersialisering

Videre skriver Karlsson at typologien ikke er et forsøk på å illustrere de ulike måtene historie kan brukes på og faktisk blir brukt på.⁶³ Han påpeker da at typologien dermed ikke er en fullstendig representasjon av historiebruk.⁶⁴ Han poengterer også at flere av bruksområdene kan sameksistere uten problemer og overlape hverandre.⁶⁵ Tanken bak typologien er å

⁶¹ Karlsson, *Historien är nu*, 58.

⁶² Karlsson, *Historien är nu*, 59.

⁶³ Karlsson, *Historien är nu*, 58.

⁶⁴ Karlsson, *Historien är nu*, 58.

⁶⁵ Karlsson, *Historien är nu*, 58–59.

anvende den på en analytisk måte. På den måten blir typologien et instrument for historiedidaktisk forskning og kan bidra til å vise hvordan ulike bruksgrupper med ulike behov og interesser, samt ønsker om ulike funksjoner som resultat bruker historie. Dermed kan typologien brukes på ulike samfunn til ulike tider for å gi kunnskaper og vise forskjeller når det kommer til ulike samfunns historiebruk. Samtidig kan historiebrukere få anledningen til å reflektere over sin egen historiebruk, og historiebruken i deres eget samfunn.⁶⁶

Typologien til Karlsson har derimot møtt på kritikk. Ifølge Ketil Knutsen reduserer typologien historiebruken til å kun inneholde produsentens behov og/eller intensjoner.⁶⁷ I tillegg utelater den ikke kun muligheten til å analysere om hensikten eller behovet med historiebruken ble oppfylt, men også å komme frem til hva hensikten med historiebruken er.⁶⁸ Typologien kan dermed ansees som mangelfull på noen punkter innenfor historiebruk og analyse av historiebruk.

For å imøtegå denne kritikken kan man se på måten Nordgren og Knutsen forholder seg til begrepet historiebevissthet. Her blir koblingen mellom historiekultur, historiebruk og historiebevissthet vektlagt. Knutsen skriver at for å utvikle historiebevissthet må man forstå hvordan man oppfatter forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid, samtidig som man forstår hvordan man bruker historie med en historiekultur. Først når dette er oppnådd kan man forstå hvordan man påvirkes av historie og hvordan man påvirker med historie.⁶⁹ Det er dette aspektet som mangler i Karlssons typologi, men som man ser i Nordgrens arbeid med historiebruk som kommunikasjon og i HHM-modellen utformet av Knutsen.⁷⁰

2.5. Hvordan styrke elevenes uttrykk av historiebevissthet?

Som Bøe påpeker, og som tidligere nevnt, er ikke utviklingen av historiebevissthet noe som kun er skolen sin oppgave. På den andre siden er utviklingen av historiebevissthet en svært viktig del av LK20, og det blir derfor skolen sin oppgave å jobbe med dette temaet med elever. Et spørsmål man da må ta for seg er hvordan elevene utvikler historiebevissthet og hva man skal jobbe med.

⁶⁶ Karlsson, *Historien är nu*, 58–59.

⁶⁷ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 21.

⁶⁸ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 21.

⁶⁹ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 13.

⁷⁰ Se tabell 4 for modellen.

Alle mennesker har en viss fornemmelse om at mennesker er historiske vesen og at ingen mennesker derfor er historieløse. Dette inkluderer også elever, men det en her må ta i betraktning er at likt som i alle andre grupper, er ikke en elevgruppe homogen. Enhver elev i en klasse har ulike forutsetninger og derfor vil også historiebevissthet te seg ulikt hos enhver elev. Og det er her undervisningens nullpunkt befinner seg, ved elevenes forutsetninger.⁷¹ Det er viktig å se på den individuelle dimensjonen i historiebevissthet som blant annet alder- og utviklingstrinn. Elevenes individuelle ståsted er dermed noe av det viktigste når en lærer planlegger undervisning hvor elevens historiebevissthet skal både utvikles og styrkes, slik som med all annen læring.⁷²

Ifølge Bøe vil det å utvikle elevenes historiebevissthet si å utvikle elevenes tolkning av fortiden, forståelse av nåtiden og perspektiv på fremtiden.⁷³ Det vil også si at man ikke minst må gjøre historieundervisningen til noe som skal bidra til å styrke elevenes bevissthet om hvilke samspill det kan være mellom disse tre dimensjonene.⁷⁴ På dette viset gir alle fag som omhandler mellommenneskelige forhold et bidrag til historiebevissthet, men mer enn det vil også utviklingen av elevenes historiebevissthet fremtre som en helhetlig forståelse av skole og samfunn.⁷⁵ Sett fra elevenes side er livet utenfor skolen kanskje den rikeste kilden for oppfatning av fortiden, den fjerne fortid eller dagen som var i går. Utvikling av historiebevissthet er ikke noe som bare tilhører skolen da deltakelse i sosiale samvær med venner, filmer, bøker, massemedier, reiser og ikke minst fortellingen for å nevne noe farger bilder av hvordan fortiden og nåtiden er og hvordan fremtiden vil bli. Derfor er det viktig at historiebruken utenfor skolen trekkes inn i skolens refleksjon.⁷⁶

Historiebruk har i nyere tid blitt koblet opp mot teorier om utvikling av historiebevissthet. Dette har eksempelvis blitt gjort av Andreas Körber ved å definere historiebevissthet som «å kunne analysere andres historiebruk med tanke på dens orienteringskraft for både dem selv, eleven og samfunnet som helhet.»⁷⁷ Bøe deler også denne tanken om at historiebruk er viktig for utviklingen av historiebevissthet. Han diskuterer hvordan kunnskaper og erfaringer fra

⁷¹ Bøe, *Bildene av fortiden*, 109.

⁷² Bøe, *Bildene av fortiden*, 104–5.

⁷³ Bøe, *Å lese fortiden*, 10.

⁷⁴ Bøe, *Bildene av fortiden*, 30.

⁷⁵ Bøe, *Bildene av fortiden*, 30.

⁷⁶ Bøe, *Å lese fortiden*, 11.

⁷⁷ Andreas Körber, *Historical consciousness, historical competencies – and beyond? Some conceptual development within German history didactics*, 2015. Hentet fra og oversatt i Knutsen 2023

fortiden danner et erfaringsrom som åpner for visse fortellinger om fremtiden, og hevder at håp og frykt som fremtidsbilder skaper en forventningshorisont som igjen påvirker måten man organiserer forholdet mellom hukommelse og glemsel innenfor dette erfaringsrommet.⁷⁸ På denne måten plasserer ifølge Bø den bevisste og ubevisste historiebruken i en dynamisk prosess som inkluderer deres fortolkninger på av fortiden, forståelse av nåtiden og perspektiv på fremtiden.⁷⁹ Videre skriver Bø at utviklingen av historiebevissthet er en læreprosess hvor individet knytter sin nåtidige situasjon sammen med opplevelsen av en fortid og forventningen til en fremtid. Historiebevissthet handler først og fremst om tidsperspektiv, mens historiebruk tar utgangspunkt i hvilke sammenhenger historie blir formidlet i og hvordan historiebruken endres i ulike fora. Dermed er historiebruk det materiale som former historiebevisstheten.⁸⁰

Peter Aronsson tar også dette standpunktet når han beskriver sammenhengen mellom historiebevissthet og historiebruk. Ifølge Aronsson kommer historiebevisstheten til syne gjennom historiebruken på den måten at hvilken oppfatning man har av sammenhengene mellom de tre tidsperspektivene vil påvirke hvordan man velger å ta i bruk historien.⁸¹ Menneskets bevisste, eller ubevisste, historiebruk er i sentrum når man ser på kunnskapene og historiene om fortiden som i tur skaper bestemte ideer om fremtiden.⁸² Både Körber, Bø og Aronsson viser til hvordan historiebruk er sentralt i å forme og utvikle personer, da også elevers, historiebevissthet. Dette viser også historiebrukens relevans for historiedidaktikken, da spesielt med tanke på historiebevissthet.

Man kan også se likheter til Bø og Aronssons teorier i Karlssons uttalelse om historiebevissthet. Ifølge Karlsson er ikke historiebevissthet noe som hverken er mulig å måle, eller å analysere.⁸³ Ønsker man derimot å se etter historiebevissthet i personer, må man ta seg til takke med å kun se tegn til historiebevissthet som kommer til uttrykk i de funksjonelle aktiviseringene av historiebevissthet i livet og i samfunnet, altså i historiebruk.⁸⁴ Det er som

⁷⁸ Bø, *Å lese fortiden*, 18.

⁷⁹ Bø, *Å lese fortiden*, 18.

⁸⁰ Bø, *Å lese fortiden*, 24.

⁸¹ Aronsson, «Historiekultur, politik och historievetskap i Norden», 189.

⁸² Aronsson, «Historiekultur, politik och historievetskap i Norden», 189–90.

⁸³ Klas-Göran Karlsson, «The Uses of History and the Third Wave of Europeanisation», i *A European Memory?*, bd. 6 (New York, Oxford: Berghahn Books, 2022), 45.

⁸⁴ Karlsson, «The Uses of History and the Third Wave of Europeanisation», 45.

nevnt innledningsvis dette denne oppgaven tar til sikte å gjøre – å se hvilke uttrykk av historiebevissthet som kommer frem i elevenes arbeid med- og produksjon av historiebruk.

Et spørsmål som da kommer frem i lyset er hvordan man kan jobbe aktivt med historiebruk i historietimer. Ved å undervise i historiebruk er målet at elevene skal bli bevisste på at de selv møter historiebruk daglig, at de selv er utsatt for påvirkningen av historiebruk, og ikke minst at de selv er historiebrukere.⁸⁵ Historiedidaktikken er ifølge Bøe rettet mot resultatet av historiebruken hvor spørsmål som «hva skjer med elever og andre brukere når de møter fortiden?» og «hvordan kan dette møtet legges til rette?», men han mener at et annet perspektiv burde finne sted.⁸⁶ Hvis man ønsker å kategorisere en pedagogisk historiebruk mener Bøe at man burde legge et aktørperspektiv til grunn og heller stille spørsmål som «hvem bruker fortiden, til hvilket formål og med hvilke virkemidler?».⁸⁷ Likt som Karlsson påpeker med sin egen typologi, påpeker her Bøe at grensene mellom de ulike områdene kan være uklare og gli over i hverandre, men at aktørperspektivet fremdeles gjør det enklere å drøfte motiv og hensikt med historiebruken enn hvis man kun fokuserte på den faktiske historiebruken.⁸⁸

Historiebruksbegrepet innebærer altså en operasjonalisering av det historiebevissthet opprinnelig handlet om, historiebevissthet som bevisstgjøring av hvordan både andre og en selv bruker historie. For å jobbe med historiebruk for utvikling av historiebevissthet på en oversiktlig og målrettet måte kan man jobbe med en med en modell med klarere grenser og mer utfyllende spørsmål og kriterier enn det Karlssons modell byr på. Historiebevissthets- og historiebruksmodellen er en modell som byr på akkurat dette da den konkretiserer, eller operasjonaliserer, historiebevissthet som bevisstgjøring av historiebruk.

2.5.1. Historiebevissthets- og historiebruksmodellen

I 2023 kom Ketil Knutsen ut med boken *Historiebevissthet og historiebruk i skolen: En praktisk veileder for lærere og lærerstudenter* med formål om å gi lærere og lærerstudenter kunnskapen de trenger for å kunne hjelpe elever med å styrke deres historiebevissthet.⁸⁹

Knutsen definerer her historiebruk som «en del av en kommunikasjonsprosess bestående av

⁸⁵ Bøe, *Å lese fortiden*, 28.

⁸⁶ Bøe, *Å lese fortiden*, 25.

⁸⁷ Bøe, *Å lese fortiden*, 29.

⁸⁸ Bøe, *Å lese fortiden*, 29.

⁸⁹ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 7.

historiebevissthet, historiebruk og historiekultur.»⁹⁰ I boken blir historiebevissthets- og historiebruksmodellen presentert som en videreutvikling av historiebruk som kommunikasjon, hvor elever eller andre brukere av modellen går induktivt til verks med å svare på bestemte spørsmål.⁹¹ Modellen viser spørsmål og kriterier som kan brukes for å utvikle historiebevissthet som vist under:

Tabell 4: Historiebevissthets- og historiebruksmodellen (HHM-modellen)⁹²

Spørsmål	Kriterier
Hvordan knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?	<ul style="list-style-type: none"> • Likhet mellom nå og før (det som skjer nå er likt før, nåtiden er som fortiden) • Motsetning eller forskjell mellom nå og før • Det går bedre / i riktig retning i lys av en dårlig fortid og en idyllisk fremtid • Det går dårligere / i feil retning i lys av en idyllisk fortid og mot en dårlig fremtid
Hva er formålet med å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?	<ul style="list-style-type: none"> • Overbevise (f.eks. selge noe eller overbevise om politikk) • Bygge identitet (f.eks. slektskap med forfedre eller «oss mot andre») • Forstå eller lære noe i nåtiden • Terapeutisk (f.eks. forbud av, forsoning med eller sørge over historie)
Hvem knytter historie til nåtiden og/eller fremtiden?	<ul style="list-style-type: none"> • F.eks. bedrift, politikker, organisasjon, enkeltperson, kunder, velgere, skolen og folk flest / lesere
Med hva knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?	<ul style="list-style-type: none"> • Skrift (f.eks. tale, kronikk og intervju) gjennom ord og tekst • Bilde/film (f.eks. mem, video, film) gjennom komposisjon, perspektiv, farger og utsnitt, synsvinkel • Fysisk (f.eks. museum, minnesmerke, gjenstander/rekvisitter) gjennom utforming og design • Interaktivt ved å tilrettelegge for brukergenerert innhold (f.eks. muligheter til å bestemme historien vs. å bli tvunget inn i en bestemt historisk utvikling, f.eks. i et dataspill)
Hvilken oppfatning av fortiden, nåtiden, fremtiden og/eller forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid forutsettes / legges det opp til?	<ul style="list-style-type: none"> • Positiv, negativ eller likegyldig i ulike nyanser
Hva er foranledningen til eller bakgrunnen for å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?	<ul style="list-style-type: none"> • En hendelse, en handling, et samfunnsproblem, en utfordring og/eller et samfunnssystem

⁹⁰ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 21–22.

⁹¹ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 43.

⁹² Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 26.

Kriteriene til hvert spørsmål er til for å hjelpe elever med å bli bevisst historiebruken. I tillegg blir de presentert for å få frem at det ikke kun handler om å undersøke historiebruk, men også for å produsere historiebruk på en mer reflektert og kritisk måte. De gir også muligheten til å få et dypere perspektiv på både tidssammenhenger og hensikten med historiebruken.

Det første spørsmålet i modellen søker å sette lys på om det vises en kontinuitet eller sammenligning, diskontinuitet eller en forskjell, eller en spesiell endring, eller utvikling, mellom fortiden og nåtiden og/eller fremtiden og om det går i en positiv eller negativ retning i forhold til historien som blir brukt.⁹³ Det andre spørsmålet tar for seg hvorfor historien blir brukt – hva selve hensikten og målet med historiebruken er. Innenfor dette spørsmålet kommer man inn på det som kan ansees som historiebrukens fire hovedfunksjoner: å overbevise, å forstå samtiden, å bygge fellesskap/identitet, og terapi.⁹⁴ Å overbevise innebærer oftest å overbevise seeren, leseren eller lytteren om at historiebrukerens synspunkt er det sanne gjerne samtidig som man svekker troverdigheten til motparten. Å bruke historie til å forstå er å gjøre det ukjente i nåtiden eller fremtiden kjent ved hjelp av historie som et holdepunkt. Å bruke historie til å bygge fellesskap eller identitet vil si at man bruker historien til å definere mottakeren som en del av en bestemt gruppe ved å etablere et slektskap til fortidens grupper, men også fremtidige generasjoner. Å bruke historie terapeutisk vil si å forsone oss med fortiden eller helbrede oss fra den.⁹⁵

Det tredje spørsmålet rører ved hvem det er som bruker historien. Å identifisere brukeren kan ofte vise til hva formålet med selve historiebruken kan være. Det fjerde spørsmålet tar for seg hvilket medium som blir tatt i bruk for å sette sammen historiebruken. Dette går inn på historiekulturen – uttrykket for historiebruk på et samfunnsplan, eller redskapet for å bruke historie. Det femte spørsmålet rører i stor grad ved mottakerens egen historiebevissthet ved å spørre hvordan mottakeren oppfatter forholdet mellom fortid, nåtid og/eller fremtid. Det er mottakerens egen opplevelse av dette forholdet som avgjør om de identifiserer seg med historiebruk, eller om de avviser den. Dette kan være både individuelt eller som et fellesskap eller en gruppe. Det sjette, og siste, spørsmålet rører ved hvorfor historien nå blir brukt og hva historien referer til.⁹⁶

⁹³ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 29.

⁹⁴ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 29.

⁹⁵ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 30–32.

⁹⁶ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 32–36.

Her er det også viktig å påpeke viktigheten av elevenes forkunnskaper om historien de undersøker. For å kunne undersøke historiebruk er det vesentlig å kjenne til historien som blir brukt for å skape et bilde av hvordan og hvorfor akkurat denne historien blir tatt i bruk, og om bruken av historien er legitim eller ikke. Elevene må være bevisst forskjellen mellom virkelighet og fiksjon, og sannhet og løgn, i bruken av historien for å kunne utvikle historiebevissthet.⁹⁷

De ulike spørsmålene virker sammen og konstituerer hverandre, det er derfor viktig at elevene tar for seg hvert av spørsmålene i modellen for å undersøke historiebevissthet og historiebruk. På slik måte vil de lære hvordan vi oppfatter forholdet mellom nåtid, fortid og fremtid og hvordan historie blir brukt. Dermed kan elevene videreutvikle og styrke sin historiebevissthet.⁹⁸

En annen viktig del i arbeidet med historiebruk for utvikling av historiebevissthet som Knutsen påpeker er produksjon av egen historiebruk; at elevene selv bruker historie.⁹⁹ Faren ved å kun undersøke andres historiebruk er at det for elevene kan bli en ren akademisk øvelse og at de kan anse historiebruk som noe som ikke har med de selv å gjøre. Derfor er det viktig at elevene også aktivt får bruke historie og undersøke deres egen historiebruk og historiebevissthet. Dette kan gjøres med HHM-modellen som utgangspunkt, hvor elevene produserer historiebruk ved hjelp av HHM-modellen, eller ved å undersøke deres egen historiebruk ved hjelp av HHM-modellen.¹⁰⁰

⁹⁷ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 41.

⁹⁸ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 43.

⁹⁹ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 40.

¹⁰⁰ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 43.

Sammen med HHM-modellen kom Knutsen med et tilhørende vurderingsskjema:

Tabell 5: Kjennetegn for vurdering av elevenes utvikling av historiebevissthet jf. HHM-modellen¹⁰¹

Lav	Middels	Høy
Svarer på få spørsmål og kriterier	Svarer på noen spørsmål og kriterier	Svarer på samtlige spørsmål og kriterier
Svarer lite og stikkordsmessig på spørsmålene	Svarer noe på spørsmålene	Svarer utfyllende på spørsmålene med fullstendige setninger
Forklarer og begrunner ikke svarene med fagkunnskap	Forklarer og begrunner noen av svarene med fagkunnskap	Forklarer og begrunner svarene med fagkunnskap
Svarene på spørsmålene spriker eller har lite sammenheng	Svarene på spørsmålene henger noenlunde sammen	Svarene på spørsmålene henger godt sammen

Knutsen påpeker i sammenheng med vurderingsskjemaet at de ulike måloppnåelsene kan ha ulik kompleksitet. Elevenes historiebevissthet, som de bringer med seg inn i klasserommet, kan variere i form og innhold. Dette ettersom elevene er en del av en mangfoldig historiekultur utenfor klasserommet, og ettersom elevene selv ofte kommer fra ulike kulturer. Hvordan elevene da uttrykker historiebevissthet kan virke både fremmed og mindre utviklet enn den egentlig er. Ifølge Knutsen er det da viktig at læreren har et åpent sinn til elevenes historiebevissthet for å kunne vurdere den.¹⁰² Et annet poeng Knutsen påpeker er at for å kunne gjennomføre en slik vurdering som vurderingsskjemaet ovenfor legger opp til, er det nødvendig å ha gitt elevene en oppgave som gjør det mulig for dem å undersøke historiebevissthet, eller historiebruk, samt at de selv får bruke historie på en reflektert og kritisk måte. Elevene må altså jobbe med oppgaver hvor de får konstruere egne svar i stedet for å få oppgaver hvor de må bringe frem konstruert kunnskap.¹⁰³

Grunnen til at å vurdere elevenes historiebevissthet ligger i at det er viktig å få innsikt i, og kunnskap om, elevenes styrker og svakheter i utviklingen av historiebevissthet både for elevene selv og for læreren. For elevene vil det skape et kunnskapsgrunnlag for at de selv kan jobbe bedre med utviklingen av sin egen historiebevissthet, og for læreren vil det skape et kunnskapsgrunnlag slik at det er mulig å bedre tilpasse undervisningen.¹⁰⁴ Knutsen peker også

¹⁰¹ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 60.

¹⁰² Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 61.

¹⁰³ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 62.

¹⁰⁴ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 62.

på en annen grunn som ligger i selve læreplanen, nemlig «underveisvurdering».¹⁰⁵ Dette går ut på å ha kontroll på om elevene har lært det de skal, altså vurdering av læring. Læring sees altså på som en prosess som stadig kan forbedres ikke bare ved at lærerne overvåker prosessen og gjør justeringer underveis, men også at elevene gjør det samme.¹⁰⁶

¹⁰⁵ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 63.

¹⁰⁶ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 63.

3. Metode

I dette kapittelet vil jeg presentere hvilke metoder jeg har brukt for å samle inn datamateriale til denne oppgaven samt hvordan det i etterkant blir analysert. For å undersøke både oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål har det blitt brukt en kvalitativ tilnærming i form av en innholdsanalyse av elevenes oppgaver og intervjuer. Det er dette som i hovedsak utgjør datamateriale som danner oppgavens empiriske grunnlag.

Jeg vil gi en deskriptiv gjennomgang av undervisningsoppleggene jeg gjennomførte i de to klassene. Selve undervisningsopplegget bygger på problemstillingen som sprang ut av forskningsspørsmålene, samt teori knyttet til både historiebruk, historiebevissthet, og historiebruk for å fremme elevenes uttrykk av historiebevissthet. Oppgavene elevene jobbet med samt intervjuene, ble utformet på grunnlag av denne teorien. Avslutningsvis vil jeg diskutere hvorfor disse valgene kan bidra til at oppgaven blir både valid og reliabel.

3.1. Kvalitativ metode

Kvalitative metoder er et felt som er i stadig utvikling og blir stadig mer aktivt brukt i samfunnsvitenskapelig forskning.¹⁰⁷ Kvalitativ metode har som en viktig målsetting å oppnå en forståelse av sosiale fenomener på bakgrunn av kontaktene man etablerer når man samler inn sin empiri. Denne tilnærmingen gir forskeren mulighet til å aktivt kunne delta i observasjoner og selv være en del av utførelsen av studiet. Samtidig får en være en aktiv deltaker i intervjuer med de en forsker på og en får dermed en større fordypelse i studiet som fører til mer intensive analyser av fenomenet som blir studert.¹⁰⁸

Denne oppgaven faller innenfor en etnografisk casestudie.¹⁰⁹ Gjennom å gjennomføre et undervisningsopplegg i to klasser vil jeg se hvordan en sosial gruppe oppfører seg, og hvilke vaner de har lagt for seg. Nærmere bestemt vil fokuset ligge på akkurat hvordan disse sosiale gruppens historiekultur kommer til uttrykk gjennom deres arbeid i timene og gjennom intervjuer. Dette er på bakgrunn av at oppgavens formål er å avdekke hvordan et bestemt undervisningsopplegg påvirker elevenes historiebevissthet. Prosjektet har altså ikke som mål å finne en bestemt sannhet.

¹⁰⁷ Tove Thagaard, *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder*, 5. utg. (Bergen: Fagbokforlaget, 2018), 11–12.

¹⁰⁸ Thagaard, *Systematikk og innlevelse*, 11–12.

¹⁰⁹ May Britt Postholm, *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*, 2. utg. (Oslo: Universitetsforlaget, 2010).

3.2. Innholdsanalyse

For å analysere datamateriale samlet inn under denne studien har jeg benyttet meg av en kvalitativ innholdsanalyse. Empirien er bestående av intervjuer som senere har blitt transkribert, samt oppgavesvar innlevert av elevene. Datamaterialet er senere kodet og analysert ved hjelp av programmet NVivo. Innholdsanalyse er en systematisk undersøkelse og fortolkning av et datamateriale og blir ansett som både en fleksibel tilnærming til analyse av tekstdata.¹¹⁰ Det blir også ansett som en systematisk tilnærming til å klassifisere og identifisere temaet eller mønstre i disse dataene.¹¹¹

Kvalitativ innholdsanalyse kan igjen deles inn i tre kategorier: summativ innholdsanalyse, konvensjonell innholdsanalyse og teoridrevet innholdsanalyse.¹¹² Disse tre kategoriene viser til tre ulike måter man kan kode og analysere datamaterialet på, men de kan fremdeles brukes sammen for å skape en dypere og bredere forståelse for empirien man studerer.

En summativ innholdsanalyse fokuserer på ord og uttrykk brukt i tekstene, så vel som ordenes latente meninger.¹¹³ Innenfor denne studien kan dette være relevant for å skape en mening over hvordan elevene forholder seg til ordene «fortid», «nåtid» og «fremtid» samt hvordan de uttrykker deres syn på sammenhengen mellom disse tidsdimensjonene.

Konvensjonell innholdsanalyse blir ifølge Hsieh og Shannon (2005) brukt for å beskrive et fenomen, og for å få en større forståelse for det aktuelle fenomenet.¹¹⁴ I denne studien blir denne metoden brukt for å skape en dypere forståelse for elevenes tanker og meninger om selve undervisningsopplegget samt hvordan dette kan ha påvirket deres historiebevissthet.

Teoridrevet innholdsanalyse brukes ifølge Hsieh og Shannon (2005) for å både knytte innholdet i studien opp mot tidligere forskning, eller å validere eller videreutvikle eksisterende teoretisk rammeverk.¹¹⁵ Innenfor denne studien vil utgangspunktet for analysekategoriene være teori som ble presentert i kapittel 2.

¹¹⁰ Janne Fauskanger og Reidar Mosvold, «Innholdsanalysens muligheter i utdanningsforskning», *Norsk pedagogisk tidskrift* 98, nr. 2 (2014): 127–39.

¹¹¹ Fauskanger og Mosvold, «Innholdsanalysens muligheter i utdanningsforskning».

¹¹² Fauskanger og Mosvold, «Innholdsanalysens muligheter i utdanningsforskning».

¹¹³ Fauskanger og Mosvold, «Innholdsanalysens muligheter i utdanningsforskning».

¹¹⁴ Fauskanger og Mosvold, «Innholdsanalysens muligheter i utdanningsforskning», 133.

¹¹⁵ Fauskanger og Mosvold, «Innholdsanalysens muligheter i utdanningsforskning», 135.

I denne oppgaven vil alle de tre analysemetodene være gjeldende. Ved å være bevisst de tre analysemetodene vil analysene bli dypere, og slutningene vil bli flere enn hva de hadde blitt hvis jeg kun hadde tatt i bruk en av metodene.

3.3. Utvalg av informanter

For å undersøke hvordan arbeid med- og produksjon av historiebruk kan påvirke elevens historiebevissthet var det nødvendig å gjennomføre dette prosjektet i et klasserom. Grunnet oppgavens begrensninger så jeg meg nødt til å begrense elevutvalget til to klasser, men samtidig sørge for å samle inn tilstrekkelig empirisk grunnlag for å kunne svare på oppgavens problemstilling og løfte frem interessante funn.

Med tanke på oppgavens tema, historiebruk og historiebevissthet, falt valget av trinn på videregående. Nærmere bestemt falt valget på 3. videregående grunnet begrepenes sentrale rolle i LK20 for 3. videregående. Grunnet denne klassens lave oppmøte spesielt under andre undervisningsøkt, og påfølgende manglende empiri, så jeg meg nødt til å gjennomføre undervisningsopplegget i enda en klasse. Jeg fikk da tilgang til en større klasse på en annen skole i Rogaland. Denne klassen gikk derimot på 2. videregående. Med tanke på klassens faglige nivå og forkunnskaper om temaene vi jobbet med, utgjorde dette ingen betydelige endringer på oppgavens struktur. Derimot førte det til endringer i oppgavens analyse og forskningsspørsmål, noe jeg vil gå nærmere inn på i kapittel 4. Samtlige av elevene i begge klassene ønsket å delta i dette prosjektet. Dette gjaldt både innlevering av oppgavene de jobbet med for videre analyse og når det gjaldt intervju etter gjennomført undervisning.

Klassen jeg fikk tilgang til på 3. videregående bestod av 20 elever, hvorav 5 jenter og 15 gutter. Klassens faglige nivå var variert med spesielt tre sterke elever med karaktersnitt på 5, mens resten av klassen lå på karaktersnitt rundt 3 og 4. Skolen er en privatskole i Rogaland og elevenes varierende motivasjon ble representert i deres karakterer. Klassen jeg fikk jobbe med på 2. videregående stiller seg i motsetning til den andre klassen. Elevgruppen bestod av 30 elever med 17 jenter og 13 gutter, hvor samtlige har 5 eller 6 i karaktersnitt. Det var altså en svært faglig sterk klasse, noe som gjenspeiler elevenes motivasjon. Dette skapte en interesse rundt å se om faglig nivå påvirker hvordan elevene responderer på undervisningsopplegget, samt om det ville påvirke elevenes uttrykk av historiebevissthet. Som følge av dette blir elevene gruppert basert på deres faglige nivå, heller enn å ta utgangspunkt i klasse og

klassetrinn. Dette er basert på observasjoner som viste at samtlige elever i klassen på 2. videregående var tilsynelatende såpass faglig sterke at det ikke var en merkbar forskjell mellom klassene i denne forstand. Ved å skille mellom faglig nivå får man her et mer realistisk bilde av elevforskjeller.

Intervjuene av elevene skulle bli gjennomført i de følgende dagene etter undervisningsoppleggene var gjennomført. Jeg ønsket å intervju 6 elever fra hver klasse, og utvalget av elever hadde enkelte kriterier. For det første måtte elevene som skulle delta i intervju gi både skriftlig og muntlig samtykke til deltakelsen. For det andre var det viktig for meg at elevene som deretter ble valgt ut var muntlig aktive og engasjerte, samt viste at de ønsket å delta for å unngå eventuelle ubehagelige situasjoner for elevene. Ettersom jeg hadde gjennomført undervisningsopplegget hos elevene og erfart hvor muntlig aktive de var og hvor villige de var til å snakke med meg, valgte jeg selv hvilke elever jeg tenkte ville bidra godt til intervju i begge klassene. Etter å ha snakket med faglærer i begge klassene valgte jeg også å basere utvalget på et mer spredt faglig nivå for å få frem mer klare ulike synspunkter på spørsmålene jeg stilte. Dette viste seg å være vanskeligere i klassen på 2. videregående da det faglige nivået blant elevene var relativt likt, men med tanke på de ulike nivåene i klassen på 3. videregående fikk jeg en god spredning.

Intervjuene var semistrukturerte i form. Jeg utarbeidet en intervjuguide på forhånd for å holde meg til de samme spørsmålene hos hver elev.¹¹⁶ Samtidig var jeg åpen til både oppfølgingsspørsmål og nye spørsmål som ikke står i intervjuguiden basert på hva elevene eventuelt ville si eller gi av annen relevant informasjon.

3.4. Deskriptiv gjennomgang av undervisningsopplegget

I dette forskningsprosjektet er det først og fremst elevenes arbeid med analyse- og produksjon av historiebruk som er hovedfokuset. Spørsmålet blir da hva elevene får ut av denne undervisningsmetoden med tanke på deres individuelle historiebevissthet. På bakgrunn av dette var det dermed viktig at oppgavene elevene jobbet med var like. I teoridelen presenterte jeg historiebevissthets- og historiebruksmodellen (HHM-modellen) utformet av Ketil Knutsen samt Bøe, Aronsson og Knutsens syn på arbeid med historiebruk for utvikling av historiebevissthet. Teorien jeg har lest og modellen har hatt sterk innflytelse på utformingen

¹¹⁶ Se vedlegg 1 for intervjuguide

av undervisningsopplegget og i gjengjeld er undervisningsopplegget knyttet til relevant teori og forskning.

Undervisningsopplegget ble utført over to dobbelttimer, i to ulike klasser, på to ulike skoler i Rogaland høsten 2023. Den ene klassen var en klasse på 3. videregående, som jeg heretter vil referere til som klasse 1, og den andre var en klasse på 2. videregående, som jeg heretter vil referere til som klasse 2. Undervisningsopplegget gikk over til sammen 180 minutter da skolene arbeidet ut fra 45 minutters timer, og jeg fikk tildelt to dobbelttimer til undervisningsopplegget. Med tanke på det relativt korte tidsrommet valgte jeg å dele undervisningsopplegget inn i to deler. Nedenfor følger en enkel skisse av de to undervisningstimene:

Figur 1: Undervisningsopplegg 1

Undervisningsøkt 1	Undervisningsøkt 2
<ul style="list-style-type: none"> • Informasjon om prosjektet og underskriving av samtykkeskjema • Plakater av Putin og Trump – hva ser vi? • Oppgave 1: Komprimert historiebruksanalyse av plakatene • PowerPoint gjennomgang av historiebruk, historiebevissthet og HHM-modellen • Oppgave 2: Se reklamen «Ta ikke Grunnloven for gitt»¹¹⁷ og fyll ut HHM-modellen basert på det de ser 	<ul style="list-style-type: none"> • Oppgave 3: Hør/les Jens Stoltenbergs 22. juli tale¹¹⁸ og fyll ut HHM-modellen • Oppgave 4: Produser egen historiebruk – lag en reklame med relevante referanser til fortid og fyll ut HHM-modellen med utgangspunkt i egen reklame

¹¹⁷ Ta ikke Grunnloven for gitt., 2015, <https://www.youtube.com/watch?v=7tcs9XOcrng>.

¹¹⁸ Om Norgeshistorie, konservering og historie (IAKH) ved UiO Institutt for arkeologi, og Tilgjengelighetserklæring, «Statsministerens tale etter terroren 22. juli - Norgeshistorie», åpnet 16. februar 2024, <https://www.norgeshistorie.no/kilder/oljealder-og-overflod/K1909-Statsministerens-tale-etter-terroren-22-juli.html>.

Her er det viktig å påpeke at elevene trenger kunnskaper om historien som brukes og temaene for å kunne undersøke historiebruken. Derfor snakket jeg med faglærerne og forsikret meg om at begge klassene jeg gjennomførte opplegget i hadde tilstrekkelig med kunnskaper om både hvem de som ble avbildet på plakatene i oppgave 1 er, Norge under Tysk okkupasjon og terrorangrepene 22. juli før jeg gjennomførte undervisningstimene.

3.4.1. Undervisningsøkt 1

I den første undervisningstimen la jeg først og fremst vekt på å se hvilket nivå elevene lå på når det kom til å analysere historiebruk. For å gjøre dette valgte jeg å gå direkte på en komprimert analyse av historiebruk som elevene skulle gjennomføre uten å gi de informasjon om temaet. Jeg viste først et bilde av en plakat hvor Putin er avbildet sammen med Adolf Hitler og Josef Stalin, to diktatorer kjent for hvert sitt brutale styre, og en plakat hvor Donald Trump blir fremstilt som Adolf Hitler.¹¹⁹ Dette er det man kan referere til som tydelig historiebruk. Ved visningen av plakatene spurte jeg elevene i plenum hva vi så på plakatene og hvorfor de tenkte at disse to politikerne ble avbildet å denne måten. Elevene svarte så på oppgave 1 individuelt.¹²⁰

Med tanke på at dette var et nytt tema for elevene å arbeide med anså jeg det som viktig å skape en forståelse for hva de skulle jobbe med og hvorfor. Jeg hadde dermed en gjennomgang av hva historie i dag er, hva historiebruk og historiebevissthet er og hvorfor man burde lære om- og jobbe med dette temaet. Her ble det også lagt vekt på viktigheten av temaet, ikke kun med tanke på kompetansemålene, men også viktigheten av det utenfor skolen.¹²¹ Ved gjennomgangen av begrepene historiebruk og historiebevissthet var jeg varsom med å ikke komplisere de komplekse begrepene unødvendig. Jeg fokuserte derfor på å forklare de på en enkel måte hvor elevene forstod hovedlinjene for å unngå eventuelle forvirringer. Med tanke på at elevene skulle jobbe aktivt med HHM-modellen valgte jeg også å bruke ekstra tid på en nøyе gjennomgang av modellen. Jeg gikk inn på hvert enkelt spørsmål med de tilhørende kriteriene og forklarte de i dybden med eksempler. Jeg forsørget meg også for at elevene hadde opparbeidet seg en forståelse før jeg var komfortabel med å la de jobbe med de følgende oppgavene individuelt. Her persisterte jeg også viktigheten med å svare på samtlige spørsmål.

¹¹⁹ Se vedlegg 2

¹²⁰ Se vedlegg 2

¹²¹ Se vedlegg 2

I PowerPoint-presentasjonen presenterte jeg de neste oppgavene. Oppgave 2 var som følger:

- Se reklamen «Ta ikke Grunnloven for gitt»¹²²
- Fyll ut HHM-modellen basert på reklamen
- Begrunn svarene dine – hvorfor mener du det du mener?

Målet med denne oppgaven var at elevene skulle fylle ut modellen og jobbe med spørsmålene basert på en reklame som inneholdt tydelig historiebruk. I denne oppgaven måtte ikke elevene lete aktivt etter historiebruken, men heller fokusere på å bli kjent med og jobbe med modellen og hvilke kriterier historiebruken falt innenfor. Under oppgave 2 lot jeg rommet for at elevene kunne diskutere med hverandre være åpent. Ikke kun for å bli bedre kjent med HHM-modellen og for at de skulle kunne hjelpe hverandre på vei, men også for å la de høre og utfordre hverandres perspektiver på historiebruken. Vi gikk så gjennom HHM-modellen i plenum hvor elevene fikk si hva de hadde svart for at jeg kunne få et bilde over hvor godt de jobbet med HHM-modellen.

Etter oppgave 2 var den første undervisningsøkten over i klasse 1, men med forskjellene i arbeidstempo mellom klassene gikk vi videre til å begynne med oppgave 3 i klasse 2. Den tredje oppgaven gikk ut på å analysere talen daværende statsminister, Jens Stoltenberg, holdt etter terrorangrepene 22. juli 2011. På lik måte som i oppgave 2, skulle elevene fylle ut HHM-modellen basert på talen. For å få mer utdypende svar fra elevene satte jeg en ordgrense på minimum 150 ord per spørsmål for at de skulle gå mer i dybden på spørsmålene. Her ba jeg også elevene ikke henge seg for mye opp i ordgrensen ettersom det kunne være vanskelig å skrive like mange ord på samtlige spørsmål i modellen. Poenget med denne oppgaven var at historiebruken ligger mer skjult i talen enn den gjør i både plakatene og reklamen. Dermed måtte elevene selv gå dypere inn i talen og finne frem til de ulike formene for historiebruk talen inneholder. Her ba jeg også elevene om å bruke utdrag fra talen for å begrunne svarene deres og for at jeg bedre kunne følge tankegangen deres i analysen av svarene. Denne oppgaven jobbet klasse 2 med til undervisningsøkten var ferdig.

¹²² *Ta ikke Grunnloven for gitt.*

3.4.2. Undervisningsøkt 2

I andre undervisningsøkt begynte jeg timen med en ny gjennomgang av HHM-modellen for å forsikre meg om at den var ferskt i minnene til elevene. Klasse 2 jobbe så videre med oppgave 3. I klasse 1 introduserte jeg oppgave 3 og lot de begynne å jobbe selvstendig. Når elevene i begge klassene begynte å vise at de var ferdige tok jeg en runde før vi bevegde oss videre til oppgave 4. Klasse 1 brukte betraktelig kortere tid på oppgave 3, enn klasse 2. Dermed hadde begge klassene tilnærmet 20 minutter på å gjennomføre oppgave 4.

Oppgave 4 gikk ut på at elevene skulle få produsere sin egen historiebruk, noe som ifølge Knutsen er en viktig del av å utvikle historiebevissthet da det leder til en forståelse av at det ikke kun er en akademisk øvelse, men også noe som har med de selv å gjøre.¹²³ Her skulle elevene, i grupper på to til tre, lage en reklame for et produkt hvor de aktivt tok i bruk relevante referanser til fortiden for å hjelpe med å selge produktet. De skulle også aktivt ta i bruk HHM-modellen og fylle den ut med utgangspunkt i deres egen reklame og svare på hvorfor de valgte den historien de gjorde og hvilket syn reklamen gir på fortiden, nåtiden og fremtiden.

3.5. Oppgavens empiri

Det empiriske datamateriale i denne oppgaven er tredelt bestående av elevenes oppgavesvar, individuelle intervju og deltakende observasjon. Dette utgjør da oppgavens kvalitative datamateriale. Kun et utvalg av oppgavesvarene er tatt i bruk i denne studien. Elevenes oppgavesvar er valgt ut basert på hvilke funn jeg har gjort under gjennomgangen av dem, og hva jeg har ansett som mest givende og relevant for denne studien. Elevenes intervjuer er transkribert og vil også utgjøre en stor del av studiens empiri. Utvalget er igjen gjort basert på hvilke funn jeg har gjort under arbeid med intervjuene og hva jeg har ansett som mest givende og relevant for denne studien. Intervjuene er semistrukturelle i form og tar utgangspunkt i undervisningsopplegget og hvilke tanker og refleksjoner de sitter igjen med i ettertid. I tillegg er unødvendige lyder og ord utelatt fra transkripsjonene da det skaper forstyrrelser i å fremme intervjudeltakerens poenger. Slike lyder inkluderer for eksempel «hmm» og «ehm», inkludert overdrevent bruk av uttrykk som blant annet «på en måte», «for eksempel» og «kanskje». Fjerning av disse lydene og uttrykkene vil ikke påvirke hvordan deltakerne har fremmet sine tanker og refleksjoner.

¹²³ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 43.

3.6. Personvern og personvernstjenester

På bakgrunn av behandling av personopplysninger fra elevene for innsamling av datamateriale er forskningsprosjektet meldepliktig til SIKT. Elevene skulle levere inn skriftlige oppgaver samt delta på intervjuer det ble gjort opptak av og som skulle behandles i ettertid. Tidlig høst 2023 ble det sendt søknad for godkjenning av forskningsprosjektet til SIKT, og prosjektet ble vurdert som godkjent i tråd med retningslinjene for personvern.¹²⁴

I forkant av undervisningsøktene mottok elevene et informasjonsskriv om prosjektet hvor deres rettigheter, personvern og formålet med prosjektet ble klargjort. Infoskrivet inneholdt også en samtykkeerklæring elevene skulle skrive under på. Her ble det poengtert at elevene ville anonymiseres.¹²⁵ Elevene ble også informert muntlig om at intervjuene ville bli tatt opp med lydopptak og deretter transkribert og anonymisert. Elevenes skriftlige innlevering er anonymisert gjennom pseudonymer for å forsikre at elevenes personvern er ivaretatt. Intervjuene er, som nevnt ovenfor, transkribert, og informantene har fått tilnavnet «deltaker 1», osv. Elevenes svar er gjengitt i sin helhet for å sikre at svarene ikke blir trukket ut av kontekst, dermed er samtlige transkriberinger av intervjuer lagt ved som vedlegg.

3.7. Prosjektets validitet og reliabilitet

Validitet og reliabilitet referer til forskningsprosjekts gyldighet og pålitelighet, og ifølge Jacobsen bør ethvert forskningsprosjekts empiri tilfredsstille disse to kravene; den skal være både valid og reliabel. Når det kommer til et prosjekts validitet er det to sider som skiller seg ut; den *interne*- og den *eksterne* gyldigheten.¹²⁶ Den interne gyldigheten går på hvorvidt det er dekning i datamaterialet som utgjør prosjektets empiri for de konklusjonene som blir trukket i prosjektet, altså om resultatene man kommer frem til i oppgaven kan oppfattes som riktige. Den eksterne gyldigheten går på prosjektets overførbarhet til andre sammenhenger. Dette handler om resultatene i forskningsprosjektet kan generaliseres til andre sammenhenger enn i den sammenhengen som faktisk har undersøkt i prosjektet.¹²⁷ Reliabilitet handler da altså om prosjektets pålitelighet – om undersøkelsen er til å stole på. Et forskningsprosjekt sin

¹²⁴ Se vedlegg 3

¹²⁵ Se vedlegg 4

¹²⁶ Dag Ingvar Jacobsen, *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: innføring i samfunnsvitenskapelig metode*, 3. utg. (Oslo: Cappelen Damm akademisk, 2015), 19–20.

¹²⁷ Jacobsen, *Hvordan gjennomføre undersøkelser?*, 19–20.

reliabilitet omhandler å undersøke om det er trekk ved selve undersøkelsen som kvalitetssirkrer resultatene, i tillegg til om undersøkelsens empiri er troverdig. Innenfor reliabilitet er det i hovedsak to effekter som kan påvirke undersøkelsen; *undersøkereffekten* og *konteksteffekten*. Konteksten der undersøkelsen utføres vil kunne påvirke atferden til individene som blir undersøkt. Hvis undersøkelsen gjennomføres i et ukjent miljø, vil dette være en kunstig kontekst for deltakerne. I motsetning vil en undersøkelse gjennomført i kjente omgivelser virke mer naturlig for deltakerne. Undersøkelseeffekten oppstår når undersøkeren blir synlig i prosjektet. Dette vil kunne føre til at de som blir intervjuet eller observert endrer til atferd på bakgrunnen av bevisstheten om at de blir undersøkt.¹²⁸

Den interne gyldigheten kobles til mitt prosjekt i hvorvidt dataene jeg har samlet inn har sammenheng med undervisningsmetoden jeg har brukt. I tillegg inkluderer det at det er et samsvar mellom virkeligheten og beskrivelsen som blir gitt av meg av den samme virkeligheten. Alle elevene i begge klassene var gjennom samme undervisningsopplegg med like oppgaver og like hovedspørsmål i intervjuene. I tillegg er intervju spørsmålene koblet direkte til undervisningsopplegget og teorien og oppgavene elevene jobbet med. Dermed vil det være mulig for meg å peke på sammenhengen mellom metoden elevene har jobbet med og svarene de har gitt. Datamaterialet som utgjør prosjektets empiri, vil være påvirket av det som er satt som prosjektets teoretiske grunnlag. Samtidig er det nødvendig å påpeke at enhver av deltakerne innehar ulik grad av metakognisjon som påvirker deres vurdering av eget arbeid og læring. Dette påvirker i tur hvilken grad man ta elevenes vurdering av hva de selv mener de har lært på alvor, da jeg ikke kan vite akkurat hvilke kunnskaper de har tilegnet seg eller styrket. Dermed må elevenes uttrykk i deres oppgavesvar og intervju analyseres og diskuteres som de er, og blir presentert, men med denne vissheten i tankene.

Prosjektets eksterne gyldighet rører som tidligere nevnt ved prosjektets overførbarhet til andre sammenhenger. Historiebevissthet, som er forankret som et av de nye kjerneelementene i fagfornyelsen, er dette prosjektets utgangspunkt. Dermed er kjerneelementet med på å underbygge oppgavens validitet. Jeg gjennomførte undervisningsopplegget i to klasser, begge i ulike byer i Rogaland og på ulike klassetrinn; en 3. videregående klasse og en 2. videregående klasse. Klassene varierte i måloppnåelse og faglig styrke, som i tur vil si at undervisningsopplegget ble brukt på elever med ulike utgangspunkt. Klassen på 3.

¹²⁸ Jacobsen, *Hvordan gjennomføre undersøkelser?*

videregående skilte seg noe fra normalen i en klasse med et antall på 20 elever, og en noenlunde skjev kjønnsfordeling med 5 jenter og 15 gutter. Klassen på 2. videregående stod innenfor det som kan bli ansett som normalen i en klasse med 30 elever og en jevn kjønnsfordeling, men her er det også nødvendig å nevne at klassens karaktersnitt var relativt høyt med et snitt på 5. Formålet med prosjektet er å undersøke hvordan elevene uttrykker historiebevissthet under arbeid med historiebruk, og hvorvidt undervisningsopplegget virker inn på elevenes historiebevissthet. Studiens empiriske utgangspunkt er samlet fra et relativt lite antall elever med to ulike klasser, men resultatene av denne oppgaven og kunnskapen det gererer, kan likevel finnes relevant og overførbar til andre elver.

Når det gjelder oppgavens pålitelighet ble deltakerne på forhånd informert om at de skulle undersøkes og måtte som tidligere nevnt skrive under på samtykkeskjema fra SIKT. Ifølge Jacobsen vil dette føre til ulike signaler som undersøkelsesdeltakerne kan reagere på.¹²⁹ Konteksten hvor undersøkelsen tok sted var vanlige og normale rammer for elevene da undersøkelsen foregikk i deres egne klasserom, som vanlig. Undervisningen begynte også i normal form for elevene med kort foredragsundervisning. Til tross for dette var det anomalier i undervisningen i form for utbytting av lærer og oppgaver og tema de ikke før har jobbet med. Intervjuene ble også gjennomført i kjente omgivelser for elevene i grupperom tilhørende klasserommene, som også bidrar til en normal kontekst.

Deltakerne av undersøkelsen blir som tidligere nevnt påvirket av undersøkeren og hvordan hen oppfører seg eller hvilken fremtoning hen har.¹³⁰ Med tanke på at disse klassene ikke var mine egne, var ikke elevene vant til å ha meg i lærerrollen noe som kan ha påvirket deres oppførsel og arbeidsmotivasjon. Min rolle som intervjuer kan også ha vært med på å påvirke hvordan elevene svarte samt hva de var komfortable med å svare. I tillegg til dette satt ikke elevene med erfaring i å være intervjuobjekter. Med tanke på dette understreket jeg før undervisningen begynte at jeg ikke var ute etter å vurdere deres svar, og i forkant av intervjuene ble det poengtert at det ikke var noe rette eller gale svar og at det viktigste var at de uttrykte hva de selv mente.

¹²⁹ Jacobsen, *Hvordan gjennomføre undersøkelser?*.

¹³⁰ Jacobsen, *Hvordan gjennomføre undersøkelser?*.

4. Analyse

I dette kapitlet skal jeg presentere og analysere empirien i dette masterprosjektet, som er bestående av observasjon, oppgavesvar og individuelle intervjuer med elevene. Hver elev sine oppgavesvar og intervjuer vil ikke bli presentert i sin helhet, men utdrag fra oppgavene og intervjuene vil bli tatt ut og skrevet om sammen, ettersom de er med på å belyse ulike refleksjoner, vinklinger og tendenser. Det er elevenes tanker og refleksjoner som vil bære tyngde med mål om å få frem en helhetlig tolkning og forståelse for tendenser og fenomener som har vekket min interesse under arbeidet med analysen. Funnene er analysert med oppgavens teoretiske rammeverk som grunnlag, noe som vil bli belyst i kapittel 5.

4.1. Presentasjon av analysekategorier

I dette arbeidet har jeg funnet det nødvendig å opprette noen analysekategorier, for å oppnå mer struktur i analysen av elevenes svar og refleksjoner. Hovedkategoriene har igjen underkategorier, vist i *Tabell 6, 7 og 8*, som er ment for å konkretisere og presisere funnene gjort under analysen. Kategoriene er utarbeidet fra oppgavens tre forskningsspørsmål og vil være ledende for forskningsspørsmålene:

Tabell 6: Analysekategorier for forskningsspørsmål 1

1. Kan implementering av historiebevissthets- og historiebruksmodellen (HHM-modellen) bidra til økt forståelse av historiebruk og dermed utvikling av historiebevissthet?	
Kategorier	Underkategorier
Elevenes opplevelse av arbeidet med HHM-modellen	<ul style="list-style-type: none">- Godt verktøy for historiebruksanalyse- Noe begrensende- Tilfører en ekstra verdi ved å bringe hverdagen inn i historiefaget
HHM-modellens påvirkning på elevenes syn på historiebruk	<ul style="list-style-type: none">- Økt bevissthet
Kunnskap om historiebruk utenfor skolen	<ul style="list-style-type: none">- Bruk innenfor historiefaget / skolen- Bruk også utenfor skolen
HHM-modellens påvirkning på elevenes syn på sammenhengen mellom tidsdimensjonene	<ul style="list-style-type: none">- Bevissthet om sammenhenger- Økt bevissthet rundt historiebruk- Ikke økt bevissthet

Tabell 7: Analysekategorier for forskningsspørsmål 2

2. Hvilke likheter og/eller forskjeller oppstår i elevenes forståelse for historiebruk og utvikling av historiebevissthet når de arbeider med analyser knyttet til ulike former for historiebruk med tanke på deres ulike faglige nivåer?	
Kategorier	Underkategorier
Hvordan jobbet elevene med HHM-modellen?	<ul style="list-style-type: none"> - Sterke svar på spørsmålene - Svake svar på spørsmålene
Elevenes produksjon av historiebruk med utgangspunkt i HHM-modellen	<ul style="list-style-type: none"> - Uttrykker sterk historiebevissthet - Uttrykker liten grad av historiebevissthet

I tillegg til analysekategoriene som svarer til forskningsspørsmålene, har jeg funnet det nødvendig å skape et overblikk over elevenes forhold til historie. Dermed ble det utviklet enda en analysekategori som svarer på dette:

Tabell 8: Analysekategorier ved elevenes forhold til historie

Hva er elevenes forhold til historiefaget?	
Kategorier	Underkategorier
Interesse i historie	<ul style="list-style-type: none"> - Nyere historie - Tilgang til kildemateriale - Sammenhenger - Interesse i historie, men ikke historiefaget
Opplevelse av undervisningsøktene	<ul style="list-style-type: none"> - Variasjon - Refleksjon og selvstendig arbeid - Sammenhenger

4.2. Elevenes forhold til historie

For å starte presentasjonen av datamaterialet jeg har samlet inn, vil jeg gi et overblikk over elevenes forhold til historie. Det vil her bli belyst hvilken tematikk innenfor historiefaget elevene synes er interessant å lære om og hvorfor. Det vil også bli gitt et overblikk over elevenes opplevelse av undervisningsøktene jeg hadde med dem, sammenlignet med det de anser som en vanlig historietime. Denne informasjonen er hentet ut fra intervjuene jeg hadde med elevene.

4.2.1. Hvilket forhold har elevene til historiefaget?

I de individuelle intervjuene uttrykte samtlige elever at de hadde en interesse for historie, og et stort flertall uttrykte at de også fant historiefaget interessant. Her kom det spesielt frem at den største interessen blant elevene var nyere historie. Deltaker 7 i klasse 2 var en av de som uttrykte akkurat dette:

For meg, det kan variere fordi det går litt mer på hva jeg er interessert mest i i historie, slik hva slags interesse jeg har i faget. Så noen ting synes jeg er mer interessante enn andre. Så jeg liker for eksempel ikke lære om slike jegere og sankere, men kanskje mer om sånn nyere historie.¹³¹

At samtlige uttrykte en interesse for nyere historie da jeg spurte hva de synes om historiefaget, er ikke noe jeg anser som et sjokkerende funn. Dette tydeliggjorde også at samtlige elever hadde interesse for en historisk periode eller hendelse, som viser til at ingen av elevene satt med en klar mangel av interesse for historie.

En av grunnene til at elevene hadde en større interesse for nyere historie lå i tilgangen til kilder, og at informasjonsmassen er betydelig større enn den er for tema innenfor eldre historie:

Altså som jeg sa så liker jeg mer nyere historie. [...] Men hvis vi ser på mer sånn kanskje rundt opplysningstiden da er det mer skriftruller, vi har mye mer historier, vi vet at kildene er mer troverdig fordi det er mer folk som skriver det ned og det synes jeg er en del av det siden det er mer interessant.¹³²

Dette kan tolkes som at elevene opplever at tilgangen til kildemateriale har skapt et mer troverdig og helhetlig bilde av fortiden, samtidig som den enkle tilgangen til kilder kan gi mer informasjon om det aktuelle temaet. Sett slik var det enklere å fange interessen til elevene da de satt med mer sikre kilder om fortidens hendelser, kontra hvis de ville hatt færre biter av fortiden samt mer usikre og mindre tilgjengelige kilder. Prosessen med å lære om nyere historie var altså ikke ansett som like krevende.

En annen grunn som også ble pekt ut av flere elever til at nyere historie faller innenfor deres interessefelt, var sammenhengen mellom de historiske temaene de har lært om og nåtiden.

Deltaker 8 sitt svar illustrerer dette:

Jeg ville heller lært litt sånn om den franske revolusjonen og ja litt mer sånn kriger kanskje. Litt mer ting som har sånn.. eller alt har jo på en måte en påvirkning på dagens samfunn, men det som faktisk har størst påvirkning på dagens samfunn. Jeg føler ikke norrøn tid har så stor

¹³¹ Intervju deltaker 7, klasse 2. Se vedlegg 5

¹³² Intervju deltaker 7, klasse 2. Se vedlegg 5

påvirkning. Det er litt sånn alt for langt tilbake i tid. [...] at man liksom fokuserer mer på det som har størst påvirkning i dagens samfunn.. i historie.¹³³

Elevenes uttalelser om sammenhenger mellom fortid og nåtid kan tolkes som at deres interesse i historiefaget var ankret fast i eksisterende klare linjer og påvirkningskraft mellom fortiden de har lært om og nåtiden. Relevansen i faget blir altså lagt til hvordan fortiden har påvirket tiden de selv lever i. Samtidig kan disse utsagnene tolkes som at elevene ville ha en viss interesse i undervisningsøktene om historiebruk, både med tanke på sammenhenger mellom fortid og nåtid og hvilke tema elevene var mest interessert i å lære om.

Til tross for at samtlige elever uttrykte en interesse for historie, uttrykte alle intervjudeltakerne, unntatt en, at de også fant historiefaget i skolen interessant. Deltaker 4 uttrykte at hen fant historie interessant, men at hen ikke nødvendigvis fant historiefaget i skolen spesielt interessant:

Ja når det kommer til faget på skolen så er det jo ikke det mest interessante, personlig. Men jeg synes historie er litt interessant [...]. Det er sånn, det er noe med.. jeg vet ikke, det er kanskje for kontrollert kanskje, for planlagt. ¹³⁴

Det deltaker 4 sa kan tolkes som et uttrykk av at det ikke er selve aktiviteten å lære om fortiden hen ikke fant interessant. Mangelen på interesse i selve faget lå i at hen ikke opplevde den samme formen for spontanitet og selvbestemmelse over både tema og læringsmetode. Dette er i seg selv ikke et overraskende funn, men det er interessant å dra frem i lyset da deltakeren fremdeles viste en interesse i historie.

4.2.2. Elevenes opplevelse av undervisningsøktene

Undervisningsøktene jeg hadde med klassene skilte seg fra hvordan malen til historietimer vanligvis ser ut. Elevene skulle ikke jobbe med et bestemt historisk tema, men med en modell som var ukjent for samtlige elever. De skulle også arbeide med en metode de selv uttrykte at var annerledes fra vanlig undervisning. Bakgrunnen for at jeg stilte spørsmålet om hvordan elevene opplevde timene jeg hadde sammen med dem, var for å kartlegge deres opplevelse av både tema og arbeidsmåte. Samtidig ville dette gi et svar på om elevene mente timene var krevende eller overkommelige, i tillegg til hvordan opplegget passet seg for undervisning.

¹³³ Intervju deltaker 8, klasse 2. Se vedlegg 6

¹³⁴ Intervju deltaker 4, klasse 1. Se vedlegg 7

Under intervjuene var det ingen elever som uttrykte en misnøye med- eller en mangel på interesse i undervisningsopplegget; samtlige elever uttrykte at de fant undervisningsopplegget interessant og/eller annerledes på en positiv måte. Undervisningsøktene i dette prosjektet brøt med mønsteret til historietimer slik elevene vanligvis har de, noe flere elever syntes var en velkommen forandring og påpekte at de likte variasjonen. Dermed ønsker jeg først å trekke frem elevene som mente det var interessant med undervisningstimer strukturert på denne måten. Deltaker 11 var en av de som uttrykte dette:

Jeg følte de var ganske sånn bra på en måte, at vi fikk vist hva vi selv tenkte rundt det mens i [...] liksom de vanlige undervisningstimene med historie så er det bare sånn «okei dette skjedde detta da, lær dere det, lag en presentasjon om det og reflekter rundt det og dagens samfunn». Men sånn jeg følte når vi gjorde de oppgavene så var det mer sånn vi kunne tenke ut ifra hva vi tenkte først i stedet for å på en måte bli presentert alt på en gang. Så det synes jeg egentlig var ganske greit.¹³⁵

Her presiserte eleven at hen var vant til en undervisningsform hvor informasjonen blir gitt direkte til elevene for at de deretter skal memorere det. Gjennomgående i svarene til elevene som ga uttrykk for de samme tankene, var at de satt med en følelse av å måtte reflektere over sine egne tanker og meninger for å kunne svare på oppgavene. Svarene kan tilsi at dette ikke var normal praksis. Undervisningsopplegget ga da elevene rom til- og la til rette for å undersøke, gjøre egne vurderinger og å reflektere på en annen måte enn de vanligvis gjør i historietimer. De måtte i disse timene jobbe selvstendig for å komme frem til et svar, heller enn å finne svaret i for eksempel en oppgavetekst.

I delkapittelet ovenfor som omhandlet elevenes interesse i historie ble elevenes interesse i å se sammenhengen mellom fortiden de lærer om og nåtiden trukket frem, samt deres interesse i å se historie i en større sammenheng. Flere av elevene viste til at de fikk muligheten til å arbeide med akkurat dette under undervisningsøktene:

[...] Så synes jeg det var greit at vi fikk analysere på en måte reklamer som har noe med nåtiden å gjøre, men viser på en måte tegn, eller er gjenspeilet basert på en hendelse fra fortiden.¹³⁶

Jeg synes det var veldig interessant å se hvordan på en måte historie blir brukt i dagens samfunn da. Det er ikke noe jeg tenker på veldig ofte, men sånn det fikk meg til å tenke på det og det var ganske interessant. Så jeg føler det var noe nytt, noe vi bør fokusere på.¹³⁷

¹³⁵ Intervju deltaker 11, klasse 2. Se vedlegg 8

¹³⁶ Intervju deltaker 7, klasse 1. Se vedlegg 5

¹³⁷ Intervju deltaker 12, klasse 2. Se vedlegg 9

Som deltaker 7 uttrykte fikk elevene jobbe aktivt med å se sammenhengen mellom fortid og nåtid i undervisningene. Derimot påpekte deltaker 12 at det ikke var alle som nødvendigvis tenkte på hvordan fortiden blir brukt i dagens samfunn. Som nevnt ovenfor lå noe av interessene til elevene for historiefaget i hvordan fortiden har en sammenheng med nåtiden. Til tross for at denne eleven sa at hen ikke aktivt tenkte på denne sammenhengen, gjenspeiler ikke det nødvendigvis tankene eller interessene til de andre elevene i historiefaget. Det som likevel kom frem i dette sitatet var at denne enkelteleven fikk jobbe på en måte hen ikke var vant med fra før. Ut fra det kan vi tolke at det å jobbe med å se sammenhenger på denne måten ikke er noe elevene gjør ofte i historiefaget. Dermed viser dette sitatet også viktigheten av å gjennomføre denne typen undervisningsopplegg i historiefaget; nettopp for å understreke sammenhengen mellom fortid, nåtid og fremtid.

4.2.3. Oppsummering: Elevenes forhold til historie og elevenes opplevelse av undervisningsøktene

Under intervjuene fikk elevene spørsmål om hva de synes om historiefaget og hvilke deler av faget de likte best. Samtlige elever fortalte, eller ga uttrykk for, at det er nyere historie de fant mest interessant. Det som derimot var ulikt blant elevene var hvorfor de fant nyere historie interessant. Noen elever påpekte tilgangen til kildemateriale som en faktor til deres interesse, mens andre plasserte interessen i hvilken påvirkningskraft fortiden har til nåtiden. Her ble nyere historie utpekt som en klarere påvirkningskraft på nåtiden enn eldre historie som ble eksemplifisert med «norrøn tid».¹³⁸ I intervjuene kom det også frem en elev som påpekte at hen fant historie i seg selv interessant, men at hen ikke fant historiefaget i skolen interessant da det er det hen kalte «for kontrollert».¹³⁹

For å kartlegge elevenes opplevelse av tema og arbeidsmåte i undervisningsøktene spurte jeg elevene i intervjuene hvordan de opplevde timene jeg hadde med dem. Elevene uttrykte her at de fikk mer rom for egne tolkninger og meninger i undervisningstimene enn de vanligvis gjør. Det kom også frem at elevene opplevde timene som en mulighet til å aktivt jobbe med å se sammenhenger mellom fortid, nåtid og fremtid.

¹³⁸ Intervju deltaker 8, klasse 2. Se vedlegg 6

¹³⁹ Intervju deltaker 4, klasse 1. Se vedlegg 7

4.3. Forskningsspørsmål 1: Hvordan kan historiebevissthets- og historiebruksmodellen (HHM-modellen) påvirke elevenes forståelse for historiebruk samt deres historiebevissthet?

Et gjennomgående fokus i undervisningsopplegget og arbeidet med HHM-modellen var å styrke elevenes uttrykk av historiebevissthet, som omfatter å kunne se og forstå samspillet mellom fortid, nåtid og fremtid. I den forbindelse vil jeg presentere funnene til hvordan elevene opplevde arbeidet med HHM-modellen samt hvordan den har bidratt til elevenes forståelse av historiebruk, og dermed utvikling av historiebevissthet. Her vil intervjuene som ble gjennomført med elevene bli tatt i bruk for å svare på forskningsspørsmålet.

4.3.1. Elevenes opplevelse av arbeidet med HHM-modellen

Hensikten med undervisningen var som nevnt ovenfor at elevene skulle jobbe med sammenhengen mellom tidsdimensjonene med hjelp av HHM-modellen. For at HHM-modellen skal kunne bidra positivt til elevenes utvikling av historiebevissthet var det relevant å kartlegge hvordan elevene selv opplevde å arbeide med modellen. Dette var for å danne et bilde av HHM-modellen sin rolle i et klasserom. Jeg spurte derfor elevene hvordan de selv opplevde å jobbe med modellen, og hvordan de opplevde å bruke den som et hjelpemiddel til analyse av historiebruk. Samtlige elever svarte under intervjuene at de mente det var en god modell for dette formålet. Det var derimot ulike synspunkter på hvordan det var å forholde seg til modellen. Flere elever mente modellen gjorde arbeidet med analysene både ryddigere og enklere å forholde seg til. Deltaker 1 og 9 sine svar illustrerer dette:

[...] det hjalp meg veldig mye fordi det på en måte hadde en rekkefølge om hva jeg skulle skrive om og det hadde eksempler på hvordan jeg kunne skrive det. Så jeg synes det var veldig bra at vi fikk den fordi det var lettere å skrive ned ting og tenke over for den hadde spørsmål som jeg ikke hadde kommet på å svare på som vi skulle skrive. Det var veldig gode spørsmål så jeg synes det var mye lettere å skrive med den.¹⁴⁰

Jeg synes det er enklere [...] når du bruker et sånnt et type modellark fordi du har noen konkrete spørsmål som du skal finne svar på og ofte hvis du da bare blir vist et bilde og blir fortalt å analysere dette eller hvordan historiebruken er så kan det være litt overveldende, litt sånn vanskelig å tenke på med en gang men så har du litt mer organisert type spørsmål i en sånn modell. Så jeg synes generelt modellen bare hjelper med å kunne svare på spørsmålet bedre fordi du har et bedre oppsett fra begynnelsen.¹⁴¹

Deltaker 1 uttrykte her at selve analysearbeidet og de ulike oppgavene kunne oppleves som overveldende. Felles med deltaker 9 uttrykte hen også at modellen skapte rammer til analyse

¹⁴⁰ Intervju deltaker 9, klasse 2. Se vedlegg 10

¹⁴¹ Intervju deltaker 1, klasse 1. Se vedlegg 11

som elevene kunne holde seg innenfor og følge for å svare best mulig på oppgavene. Deltaker 9 nevnte også at modellen stilte med eksempler i kriteriene som kunne være til hjelp for å svare på modellens ulike spørsmål, samt spørsmål hen selv ikke hadde kommet på å stille. Elevenes svar kan forstås som et uttrykk på at modellen er et nødvendig redskap for å kunne gjennomføre en god historiebruksanalyse. Å gjennomføre en historiebruksanalyse var ifølge deres faglærere noe ingen av elevene i de to klassene tidligere hadde gjort, følgelig var det ikke uventet at elevene ikke selv hadde kommet frem til å formulere de spørsmålene som modellen tar opp. Dette kan vise til at modellen skapte et grunnlag som var nødvendig for elevene å ha for at de selv skal kunne stille spørsmål til historiebruk, og at modellen tilbøy ny innsikt i analysearbeidet for noen elever. Dermed kan modellen være med på å styrke elevens innsikt i forholdet mellom de tre tidsdimensjonene.

Til tross for at modellen viste seg å sette rammer til svar, påpekte enkelte elever at modellen fremdeles ga rom for egne meninger og tolkninger rundt oppgavene:

Ja det er jo fint å ta utgangspunkt i når du skal analysere. [...] du skriver jo uansett din egen mening og tolkning så du gjør det jo uansett om til ditt eget der du kan på en måte få med dine egne meninger og konklusjoner og ja. Ulike ting du mener fordi ja du skriver det selv på en måte.¹⁴²

I sitatet ovenfor kommer det frem at elevene brukte modellen som et utgangspunkt, eller en veileder, for analysen. Eleven uttrykte også at det var frihet for at deres egne tolkninger og meninger fikk komme frem i deres svar på oppgavene. Dette kan tolkes som at modellen ga elevene et startpunkt til analyse, men at de selv måtte reflektere over, og tolke, analysemateriale for å kunne svare fullstendig på spørsmålene i modellen. Deltaker 2 var en av to elever som derimot sa seg uenig i dette og mente modellen til en viss grad begrenset denne muligheten:

D: [...] jeg føler det liksom generelt er at det begrenser liksom våres frie tenkning litt for mye. [...] I stedet for å la det spre fritt så bruker du denne modellen da til å begrense det, og det kan være.. nyttig ofte det og, men ofte så kan det og begrense hvor stort man klarer å tenke da, eller hvor utvidet man klarer å tenke på en måte.

[...]

I: Tenker du at det kan være et godt sted å begynne?

D: Yes, hundre prosent. [...] Og liksom når man begynner å lære så er det greit å liksom vite hvor man burde gå og ikke. Og så når man begynner å forstå noe så.. er det greit å kunne tenke litt friere.¹⁴³

¹⁴² Intervju deltaker 8, klasse 2. Se vedlegg 6

¹⁴³ Intervju deltaker 2, klasse 1. Se vedlegg 12

Deltaker 2 sitt svar kan forstås som et uttrykk om at det er tjenlig å holde seg innenfor modellens analysekategorier. Samtidig kan det tolkes som at modellen kan oppleves som en begrensning for selve tankemønsteret under analysen og hvor langt ens egne tanker kan utvikle seg innenfor modellens rammer. For å bedre kartlegge deltakerens meninger om modellen, ga jeg hen et oppfølgingsspørsmål om hen mente HHM-modellen kunne egne seg bedre som et startpunkt. Svaret kan tolkes som at modellen er et godt startpunkt til å vite hvordan en kan jobbe med en historiebruksanalyse og i hvilken retning en bør arbeide. Videre kan det tolkes som at ettersom en blir mer forstått med analyseprosessen, og hva en historiebruksanalyse burde inneholde, kan en i økende grad frigjøre seg fra modellen og utvikle ens egen tenkning. Det samme kan sies for deltaker 7 sitt svar på dette spørsmålet under intervjuet. Hen sa seg også uenig i at det var frihet for ens egne tolkninger og meninger i arbeidet med HHM-modellen:

D: Jeg synes hvert fall jeg liker såne maler generelt det syns jeg er ganske bra fordi de er på en måte et ganske bra hjelpemiddel. [...] Det eneste som på en måte er litt.. den lille kritikken som jeg nevnte tidligere at du får ikke skrive akkurat helt fritt for du må holde deg innenfor malen som igjen er viktig men så er det kanskje sånn hvis jeg vil skrive en refleksjon på slutten eller introdusere noe som jeg ikke fikk som malen sier jeg ikke skal så føler jeg det ødelegger litt.

I: Ja, men tenker du det kan være et bra startpunkt? Å begynne med modellen og så eventuelt bli litt friere?

D: Jo jeg tenker jo litt at det er det som på en måte meningen med malen i alle fall at vi kan gjøre det. Så det synes jeg egentlig er ganske greit.¹⁴⁴

Den ulike responsen hos elevene kan vise til et ulikt behov for støtten HHM-modellen kan tilby i en historiebruksanalyse. Enkelte elever, som illustrert med deltaker 1 og 9 sine svar, trengte modellen som en ramme i sitt arbeid som oppmuntrer til refleksjoner de selv ikke nødvendigvis hadde kommet frem til på egen hånd. Andre elever fant modellen som en god veileder til arbeidet med analysen, hvor de i tillegg fikk friheten til å uttrykke deres egne tolkninger og meninger med modellen som utgangspunkt. Den siste gruppen elever opplevde modellen som noe restriktiv, og uttrykte samlet sett oppfatningen om at modellen fungerte bedre som et innledende utgangspunkt til historiebruksanalyse. Denne elevgruppen mente at en etter hvert med videre arbeid kan bevege seg bort fra den i ens egne analyser. Samlet sett kan man forstå elevenes svar som et uttrykk av at modellen var et godt hjelpemiddel til analyse av historiebruk. Som Bøe påpeker, er det viktig å huske at elever ikke er en homogen gruppe, da hver elev har sine egne unike forutsetninger.¹⁴⁵ Dette aspektet blir også tydelig i

¹⁴⁴ Intervju deltaker 7, klasse 2. Se vedlegg 5.

¹⁴⁵ Bøe, *Bildene av fortiden*, 109.

denne sammenhengen, hvor variasjonen i elevenes respons tilsier at modellen ble anvendt på forskjellige måter av ulike elever. I tillegg viser dette at elevene har ulik grad av avhengighet av modellen i deres egne analyser.

4.3.2. HHM-modellens påvirkning på elevenes syn på historiebruk

I de individuelle intervjuene ble elevene spurt om de selv opplevde at modellen hadde hjulpet de med å få et bredere syn på hvordan historie blir brukt til et formål. Ved å stille elevene dette spørsmålet kan elevenes svar gi et innblikk i hvordan HHM-modellen som et hjelpemiddel til analyse kan påvirke deres evne til historiebruksanalyse og deres syn på historiebruk.

Samtlige elever uttrykte opplevelsen av at HHM-modellen bidro til å gi de et utvidet syn på hvordan historie blir brukt. Felles for alle elevenes begrunnelser er at modellen bidro til mer utdypende tanker og nye perspektiver, slik også deltaker 9 nevnte i sammenheng med arbeidet med HHM-modellen. Hvor svarene til elevene derimot skilte seg fra hverandre var på hvilken måte modellen har påvirket deres syn på historiebruk:

[...] hvert fall siden vi begynte med prosjektet og den der HHM-modellen så har jeg på en måte fått et bedre innblikk av [...] historiebruksbegrepet og andre [...] perspektiver vi kan se det fra. Før vi hadde dette prosjektet hvert fall trodde jeg det var mer sånn du leser hva som skjedde i fortiden, analyserer hva som skjedde der og der, nå fikk jeg forstå på en måte litt mer sånn formålet med historiebruk og hvordan vi knytter det til [...] alt vi jobber med innenfor et tema. Hvordan det på en måte blir brukt til ting vi ikke sånn legger merke til på en måte.¹⁴⁶

Elevens beskrivelser kan forstås som en forandring i hens forståelse av historiebruksbegrepet og dette feltet etter undervisningstimene hvor hen ble introdusert for HHM-modellen. Eleven nevnte at hen tidligere satt med en oppfatning av at historie var begrenset til å lese om fortiden og å analysere fortidige hendelser. Utviklingen til denne eleven lå i at hen har forstått at historiebruk har et bredere formål, knytter seg til ulike temaer elevene lærer om, og blir brukt i dag. Dette tyder på at elevenes opprinnelige oppfatning av historiefaget var begrenset til en mer tradisjonell historiefortelling og analyse, mens hens forståelse ble utvidet til å omfatte en mer helhetlig tilnærming som kan forstås å inkludere historiebruk og hvordan historiebruk kan påvirke samfunnet. Deltaker 11 sine refleksjoner rundt egen utvikling var i stor grad lik deltaker 7 sine:

¹⁴⁶ Intervju deltaker 7, klasse 2. Se vedlegg 5

Ja, jeg føler det hvert fall. [...] historie som jeg har kjent det er bare sånn at vi lærer det, ikke tenker og kobler det til dagens samfunn. [...] Mens de på en måte satt det litt mer i perspektiv sånn der «ja det brukes jo på den måten fordi det vil resultere i noe annet». Så ja jeg føler det utvidet litt perspektivet på det.¹⁴⁷

Gjennom dette intervjuet kom det også frem at elevens kunnskaper utviklet seg fra en mer begrenset oppfatning av historiefaget til en mer nyansert forståelse av historiebruk. Som eleven selv sa blir historie brukt på en viss måte fordi det vil resultere i noe. Det kan altså tydes som at eleven har fått utvidet perspektivet til å også inkludere selve formålet med historiebruk. Både deltaker 7 og deltaker 11 sine svar illustrerer viktigheten av undervisning og arbeid med historiebruk for å utvikle elevenes evne til å reflektere over historie og historiebruk på en mer kritisk og innsiktsfull måte.

Det som skilte deltaker 7 og 11 fra de andre elevene som deltok i intervjuene var hvordan deres refleksjoner ikke uttrykte at de hadde en forståelse eller bevissthet rundt historiebruk før undervisningsøktene. Resterende elever uttrykte derimot at de var bevisst historiebruk i noen grad før undervisningsøktene. Deltaker 3 og 4 sine svar på det samme spørsmålet under intervjuene illustrerer dette:

Ja. Kanskje ikke så mye, for jeg visste liksom litt hva det var fra før av, men jeg lærte hvert fall litt sånn mer hvordan du kan bruke det og være bevisst på historie og sånn.¹⁴⁸

Ja, det har fått meg til å bli litt mer bevisst på det. Jeg har ikke virkelig tenkt så alt for mye på det før, det har bare vært en liten tanke, men det har hjulpet meg å se litt mer på det.¹⁴⁹

Elevenes svar kan fremstå som uttrykk av at elevene allerede til en viss grad var bevisst historiebruk. Dermed var undervisningsøktene med på å utvide perspektivene de hadde fra tidligere. Som tidligere nevnt, lå likhetene i hvordan arbeidet med HHM-modellen påvirket elevenes oppfatning av historiebruk i at de har fått en økt forståelse for hvordan historie blir brukt. I tillegg ble ulikhetene tydelige, som tidligere nevnt, i hvilken forståelse de oppnådde. Elevene, hvis uttrykk kan tolkes som at de hadde et utgangspunkt hvor de ikke var bevisst historiebruk, uttrykte at de nå legger merke til historiebruk og er bevisst formålet med historiebruk. Elevene, hvis uttrykk kan tolkes som at de var bevisst historiebruk før undervisningsøktene, uttrykte at de har fått utvidet sine allerede eksisterende perspektiver. Dette kan tydes som at arbeid med HHM-modellen kan utvide elevenes kunnskaper om

¹⁴⁷ Intervju deltaker 11, klasse 2. Se vedlegg 8

¹⁴⁸ Intervju deltaker 3, klasse 1. Se vedlegg 16

¹⁴⁹ Intervju deltaker 4, klasse 1. Se vedlegg 7

historiebruk til å inkludere flere perspektiver uavhengig av deres allerede eksisterende tanker og kunnskaper. I tillegg kan det tydes som at hvilke nye perspektiver elevene får er basert på kunnskapene de allerede innehar.

4.3.3. Kunnskap om historiebruk utenfor skolen

Som Bøe presiserer, er ikke utvikling av historiebevissthet noe som kun tilhører skolen og det er viktig at historiebruken utenfor skolen trekkes inn i skolens refleksjon.¹⁵⁰ Samtidig er det etter min mening viktig at verktøyene elevene får i skolen, her da analysekategorier til historiebruk, blir brukt av elevene også utenfor skolen. Dette er for at de skal ha bedre grunnlag til å styrke sin historiebevissthet. Grunnet dette valgte jeg å spørre elevene om de selv tror de kunne tatt med seg det de lærte i undervisningstimene videre også utenfor skolen. Her var svarene svært varierte.

Seks av 12 elever ga uttrykk for at historiebruk og HHM-modellen var noe de kom til å ta med seg videre innenfor historiefaget eller andre fag i skolen, men ikke nødvendigvis utenfor skolen.¹⁵¹ Deltaker 10 svarte følgende:

Det må nesten bare bli HHM-modellen siden det var fokuset. [...] Men den HHM-modellen kan du jo tenke litt på hvis du tenker hvorfor de holder talen [...] Så det kan hjelpe til å kanskje forstå hvorfor de holdt den talen den og den dagen, eller hvorfor de valgte de ordene.¹⁵²

Eleven refererte her til videre arbeid med HHM-modellen som et verktøy til analysearbeid i skolen. Derimot uttrykte ikke eleven at hen ville bruke noe av kunnskapen utenfor skolen, til tross for at jeg påpekte at historiebruk er noe de for det meste vil møte på utenfor klasserommet. Dette kan tyde på at eleven ikke anså historiebruk eller videre arbeid med HHM-modellen som noe som var relevant for hen selv utenfor skolen. Deltaker 6 svarte noenlunde likt på spørsmålet:

Veldig usikker, for det kommer veldig an på liksom.. jeg føler mer hvis jeg hadde gått mer innenfor politikk og sånne ting så kunne jeg brukt det mer utenfor skolen og sånne ting. Men jeg er ikke såpass politisk engasjert så jeg er litt usikker på om jeg kommer til å bruke det utenfor skolen.¹⁵³

¹⁵⁰ Bøe, *Å lese fortiden*, 11.

¹⁵¹ Deltakere: 1, 4, 6, 9 og 10

¹⁵² Intervju deltaker 10, klasse 2. Se vedlegg 13

¹⁵³ Intervju deltaker 6, klasse 1. Se vedlegg 14

Likt som med deltaker 10 sitt svar, kan svaret til denne eleven forstås som at hen koblet historiebruk til å tilhøre skolen, eller nærmere bestemt historiefaget. I tillegg kan det forstås at heller ikke deltaker 6 anså historiebruk som noe som angår hverken hen selv eller samfunnet på en mer generell basis, da for eksempel i filmer, bøker, massemedier og i samvær med venner. Det som derimot skilte seg, var hvordan deltaker 6 også koblet det opp til politikk. Dette kan forstås som at eleven satt igjen med en oppfatning av at historiebruk også tilhører den politiske sfæren og at historie blir aktivt brukt av politikere. Å se historiebruk i denne sammenhengen kan tolkes som en positiv utvikling innenfor elevens forståelse av, og kunnskaper om, historiebruk; det kan forstås som at eleven koblet historiebruk til samfunnet gjennom en politisk sammenheng og så dermed verdien av historiebruk på et plan som berører samfunnet som en helhet.

Basert på disse elevbesvarelsene kan det virke som noen elever satt med en oppfatning av at arbeid med historiebruk var noe som tilhører skolen, eller nærmere bestemt historiefaget. Spesielt de overnevnte elevene later til at de hadde noe som kan forstås som en avstand mellom seg selv og historiebruk. Dermed ville de ikke ta med seg arbeidet med historiebruk utenfor skolen. Dette tolker jeg som at undervisningsopplegget og HHM-modellen for disse elevene ikke oppnådde sin fulle hensikt og formål. Evnen til å kunne reflektere over historiebruk utenfor skolen og å forstå dens påvirkning er en avgjørende del i utviklingen av historiebevissthet. Det er dermed ikke sagt at elevenes historiebevissthet ikke ble styrket under undervisningene da elevene fremdeles var bevisste historiebruk og hvordan historie kan bli brukt i nåtiden. Dermed uttrykte elevene også her historiebevissthet til en viss grad.

For flere elever var ikke dette tilfellet når det gjaldt i hvilken grad de koblet historiebruk sammen med samfunnet, eller livet utenfor skolen. Deltaker 4 koblet til en viss grad historiebruk direkte til historiefaget når det kom til hen selv, men påpekte også viktigheten det har for samfunnet:

D: Ja. Det kan jo være fint å være sånn analytisk når det kommer til historiebruk og slikt. Jeg vet ikke hvor mye jeg trenger det sånn personlig, for jeg vet ikke om jeg kommer til å studere så mye mer historie, men jeg synes det kan være viktig for samfunnet hvert fall det kan det. Det kan være ganske viktig.

I: Hvorfor tenker du det?

D: Når det kommer til politikere og slikt. Ja dette er ganske sånn basic svar, men sånn at ikke politikerne gjør noe av det samme som Hitler og sånn så du må være litt historiebevisst og bruke historien for å kunne liksom gjøre verden så bra som mulig. Så jeg synes det er viktig for samfunnet.¹⁵⁴

¹⁵⁴ Intervju deltaker 4, klasse 1. Se vedlegg 7

Det kan derfor fremstå som eleven anså selve arbeidet med historiebruk som arbeid tilhørende historiefaget. Samtidig kan det forsås som at eleven anerkjente viktigheten av historiebruk og dets påvirkning i samfunnet, men uten å koble denne viktigheten til seg selv. Eleven snakket ikke om at en negativ fortid burde skape en frykt for nåtiden eller en usikker og fremmed fremtid, men uttalte seg om sammenhengen mellom fortiden, nåtiden og fremtiden, og historiebrukens rolle i hvordan tidsdimensjonene påvirker hverandre. En kan forstå elevenes svar som et uttrykk for at hen selv mente en skal være bevisst og inneha kunnskaper om fortiden i nåtiden for å forme fremtiden.

Deltaker 12 var en av de seks elevene som uttrykte at hen ville ta med seg arbeidet utenfor skolen. Deltakeren uttrykte at hen ikke tidligere hadde tenkt over hvordan historie blir brukt i ulike sammenhenger, men at dette er noe hen kom til å begynne å tenke mer på:

[...] jeg kommer til å tenke på det hvert fall når jeg ser reklamer og sånt. Sånn jeg har aldri egentlig tenkt på historiebruk i reklamer og sånn type ting som den der forsvarreklamen det var veldig sånn.. jeg hadde ikke sett noe sånt før på en måte – jeg har aldri tenkt på det. Så jeg føler jeg kommer til å på en måte tenke mer på hvordan historie blir brukt.¹⁵⁵

[...] Jeg kommer hundre prosent til å legge mer merke til når historie blir brukt på en måte og når visse ting blir brukt [...] du legger så mye mer merke til hvordan ting egentlig fungerer når du ser en reklame for eksempel, så ser du ikke bare det de vil si til deg, du ser på en måte hvordan de sier det og. Og dette her tror jeg kommer til å utvide det mer for meg og gi meg mer ting å tenke over når jeg ser visse ting.¹⁵⁶

Ut fra deltaker 12 sitt svar under intervjuet kan det fremstå som at undervisningsopplegget, med HHM-modellen i fokus, gjorde eleven oppmerksom på historiebruk på en generell basis. I tillegg kan det fremstå som eleven også ble mer bevisst historiebruken rundt hen selv. Deltaker 2 latet til å ha mye av den samme påvirkningen av undervisningsopplegget som deltaker 12. Elevenes svar kan tolkes som et uttrykk av at arbeidet med HHM-modellen gjorde eleven oppmerksom på hvordan historie blir brukt i ulike situasjoner som for eksempel i en reklame. I tillegg kan det forstås slik at arbeidet også har gjort eleven oppmerksom på hvordan historie blir brukt til å formidle et ønsket budskap.

¹⁵⁵ Intervju deltaker 12, klasse 2. Se vedlegg 9

¹⁵⁶ Intervju deltaker 2, klasse 1. Se vedlegg 12

Deltaker 5 uttrykte også at historiebruk var noe hen vil se etter utenfor skolen, og noe hen allerede så mye av i både filmer, sosiale media og i politiske saker:

Ja jeg tror nok jeg kommer til å holde på modellen, bare bruke den litt sånn senere i historie. Fordi det var ganske greit oppsett og egentlig bare være bevisst på historiebruk og sånn generelt. [...] så når jeg hører på taler der folk nevner det så merker du at det er jo bevisst fordi det å vise perspektiv både fra fortiden og, eventuelt i fremtiden og, for eksempel når det kommer til klimakrisen så er det sånn «ja da og da gjorde vi sånn, nå må vi gjøre sånn hvis ikke blir det sånn» også ja. Du kan liksom bruke det begge veier, men det er mest logisk å bruke det når du skal se tilbake over tid.¹⁵⁷

Det som skilte deltaker 5 fra de andre deltakerne var i hvilken grad hen så referanser til fortiden. Hvor de andre deltakerne uttrykte at de videre ville se etter ,eller legge merke til, historiebruk i for eksempel reklamer og tenke mer over det, uttrykte deltaker 5 at hen allerede gjorde det. Hen påpekte at referansene allerede eksisterer i filmer, i sosiale media og i politiske kampsaker som for eksempel klimakrisen.¹⁵⁸ Dette kan tilsa at hen fra før av hadde mye av kunnskapen som undervisningsøktene gikk ut på å formidle. Det hen derimot ikke satt med fra tidligere var HHM-modellen som et verktøy til å være bevisst historiebruk.

Seks av de 12 elevene som ble intervjuet uttrykte altså at kunnskapene de tilegnet seg rundt historiebruk var noe de vil ta med seg videre, og være bevisst utenfor skolen. Dette kan tydes som et tegn på at elevene har tilegnet seg kunnskaper samt evnen til å anvende disse kunnskapene i situasjoner som vil være med på å styrke deres individuelle historiebevissthet. Arbeidet elevene gjorde i timene har gagnet elevenes evne til å se sammenhenger mellom tidsdimensjonene samt hvordan historie aktivt blir brukt i dagens samfunn for ulike formål, slik elevene selv uttrykte. De uttrykte dermed en forståelse rundt historiebruk og en bevissthet om sammenhengen mellom tidsdimensjonene. For disse elevene kan det forstås at undervisningsopplegget og HHM-modellen oppnådde sin hensikt og sitt formål med å gi en økt forståelse av historiebruk og dermed en styrking av historiebevissthet.

¹⁵⁷ Intervju deltaker 5, klasse 1. Se vedlegg 15

¹⁵⁸ Intervju deltaker 5, klasse 1. Se vedlegg 15

4.3.4. HHM-modellens påvirkning på elevenes syn på sammenhengen mellom tidsdimensjonene

Å skulle bedømme undervisningsoppleggets- og modellens påvirkning på elevenes syn på sammenhengen mellom tidsdimensjonene var det ingen som kunne gjøre bedre enn elevene selv. Viten om hvilke kunnskaper elevene satt med før undervisningstimen og hvilke de satt med i etterkant, var noe jeg anså som svært viktig for å besvare oppgavens problemstilling. I den sammenheng stilte jeg elevene spørsmål om de selv tenkte at historie har noe med nåtiden og fremtiden å gjøre. Jeg spurte også om de selv opplevde at de har endret sitt syn på hva vi skal med historie, samt på hva historie har med nåtiden og fremtiden å gjøre etter undervisningstimen.

Samtlige elever som deltok i intervjuene understreket at de selv tenkte at det er en sammenheng mellom fortid, nåtid og fremtid. Deltaker 12 sitt svar på spørsmålet «Tenker du at historie har noe med nåtiden og/eller fremtiden å gjøre?» illustrerer dette:

D: Det tror jeg ja. Fordi alle vet jo noe om historie det påvirker jo alle det som har skjedd før ikke sant. Og det kommer til å påvirke det som skjer i fremtiden. Og som sagt det brukes jo i propaganda og sånne ting. Men ja den første oppgaven for eksempel med de der bildene av Trump og Hitler og alle de der, det viser på en måte hvordan fortiden blir brukt i dagens samfunn.

I: Tenker du at det på en måte vil være med å forme samfunn videre? Selv det som skjedde for lenge siden?

D: Det tror jeg. Fordi at vi liker jo å lære av feilene våres og noen ganger så gjør vi ikke det. Sånn, politikere bruker ofte sånn historiske eksempler for eksempel «det har vi prøvd før det kan vi ikke prøve igjen ikke sant for det gikk ikke da», men så argumenterer noen med «det fungerte den andre gangen» ikke sant. Så det er jo med å forme samfunnet vårt hele tiden – det som skjedde før.¹⁵⁹

Vi kan se aspekter fra deltaker 12 sitt svar gjennomgående hos flere av de andre elevenes svar. Elevene påpekte generelt sett hvordan historie hjelper oss med å lære hvilke handlingsvalg som bør tas og hvilke som bør unngås. Her brukte også flere av elevene politikk, eller politiske avgjørelser som eksempler. Det kan dermed forstås som at flertallet av elevene så på sammenhengen mellom fortid, nåtid og fremtid som endringer og påvirkninger som berører verden eller samfunn på et større plan enn det som direkte inkluderer en selv. Elevene dette gjelder viste ikke til å inkludere hvordan fortiden er med på å påvirke både nåtiden og fremtiden også i et hverdagsperspektiv.

¹⁵⁹ Intervju deltaker 12, klasse 2. Se vedlegg 9

Deltakere 3 og 7 skilte seg fra dette synet på sammenhengen mellom tidsdimensjonene og påpekte hvordan fortiden også er å se i det daglige:

[...] ting som skjedde før påvirker veldig hvordan vi lever nå sånn det at Amerika ble så stort kraftsted og at det påvirker oss nå liksom i dagliglivet med alt vi gjør og alt vi ser på og alt sånn. Og krigene nå og hvordan det vil påvirke fremtiden så jeg synes definitivt det er viktig for nåtiden og fremtiden.¹⁶⁰

[...] det bygger på identiteten også er det jo på en måte.. det hjelper oss å få en bedre forståelse hvis du for eksempel ser hvordan det var for 100 år siden eller 50 år siden og nå for eksempel bare i ett samfunn hvordan det har endret seg. Også kan du på en måte bruke det til å se hvordan det kommer til å endre seg i fremtiden og hvordan det kommer til å påvirke alle.¹⁶¹

I det første sitatet nevnte deltaker 3 hvordan vi ser fortidens påvirkning også i dagliglivet. I det andre sitatet nevnte deltaker 7 hvordan fortiden er med på å forme ens identitet, samt hvordan fortiden har påvirkningskraft på et samfunnsnivå. Dette er begge viktige aspekter ved historiebevissthet: Dette kan tyde på at disse elevene så sammenhengen mellom tidsdimensjonene på et større plan hvor fortiden omhandler mer enn å påvirke verden i en positiv eller negativ retning. Særlig deltaker 7 sitt svar kan tolkes som en bevissthet rundt fortidens påvirkningskraft på ulike samfunn basert på ulike historiekulturer.

Sett bort fra ulikhetene i elevenes perspektiv, uttrykte samtlige elever historiebevissthet under intervjuene, altså samtlige elever er bevisst på sammenhengen mellom tidsdimensjonene. Det som følgelig var interessant å rette blikket mot, var på hvilken måte arbeidet med HHM-modellen eventuelt har påvirket denne bevisstheten. Svarene på spørsmålet «Har du endret synet på hva vi skal med historie og hva historie har med nåtiden og fortiden å gjøre etter disse undervisningstimene?» varierte fra elev til elev. Fire av de 12 elevene som deltok i intervjuene uttrykte at deres syn på sammenhengen mellom tidsdimensjonene forble uendret gjennom undervisningsopplegget. Dette illustreres i deltaker 8 sitt svar:

Jeg tror jeg egentlig sånn generelt bare har vært en person som ofte bare tenker og analyserer ting. Så det er ikke så veldig nytt for meg å ha såne spørsmål [...] men det har jo sikkert i en viss grad ja, men samtidig så er det noe jeg alltid har hatt en interesse i – sånn analysering av situasjoner og sånn.¹⁶²

Felles for disse fire elevene var hvordan de uttrykte at de hadde en bevissthet rundt dette temaet fra tidligere, og at sammenhengen mellom tidsdimensjonene ikke var et nytt konsept for dem. Sett ovenfor er dette også gjeldende for de andre elevene som deltok i intervjuene.

¹⁶⁰ Intervju deltaker 3, klasse 1. Se vedlegg 16

¹⁶¹ Intervju deltaker 7, klasse 2. Se vedlegg 5

¹⁶² Intervju deltaker 8, klasse 2. Se vedlegg 6

De fire elevbesvarelsene kan dermed tolkes som et uttrykk for at innholdet i undervisningsopplegget ikke bød på innhold eller tanker som for disse elevene var nye. Dette reflekteres også i deltaker 8 sitt uttrykk om at hen i løpet av undervisningstimene ikke nødvendigvis lærte nye konsepter, men fikk heller en oppklaring i tankeganger hen hadde fra før av:

[...] jeg vil ikke si at jeg lærte noe nytt når det kommer til fagstoff i seg selv. Eller jeg lærte jo litt sånn bruk av de begrepene, men samtidig litt sånn jeg har klart å utføre begrepene tidligere jeg har bare fått satt navn på de ulike handlingene man utfører når man ser på historiske kilder.¹⁶³

Dette kan forstås som at de fire elevene allerede til en grad var bevisst rundt historiebruk og hvordan historie aktivt blir brukt rundt dem. Det timene eventuelt tilførte for disse elevene var en bevissthet rundt selve begrepene og å sette ord på mentale handlinger de fra før av har gjennomført.

Flertallet av elevene uttrykte derimot at synet deres på sammenhengene mellom fortid, nåtid og fremtid ikke har blitt endret i en betydelig grad. Det de derimot uttrykte at har endret seg med undervisningsøktene, var at synet deres har blitt mer utvidet til å inneholde flere perspektiver, eller at de har blitt mer bevisst historiebruk. Dette illustreres i deltaker 4, 11 og 12 sine svar:

Har ikke endret synet sånn alt for mye egentlig, det har jeg ikke, men jeg føler jeg ha blitt mer bevisst.¹⁶⁴

Jeg vet ikke helt om jeg har endret synet, men jeg har blitt mer sånn bevisst på det hvert fall. Sånn at vi må liksom vite hvordan historien blir brukt, ikke bare hva som skjedde.¹⁶⁵

Ja, jeg føler faktisk det. [...] jeg føler sånn at i den store helheten så har jeg fått et større bilde på liksom sånn hvis jeg ser på dette som en måte som gjør at hvordan det er i dag og hvordan vi kan bruke det igjen så gir det mer mening hvorfor jeg skal ha om det. Så det føler jeg sånn at jeg har blitt mer bevisst på det og at det er nødvendig.¹⁶⁶

Felles i disse besvarelsene er hvordan elevene uttrykte at de har blitt mer bevisst sammenhengen mellom tidsdimensjonene. Svarene differensierer derimot i om elevene selv anså den økte bevisstheten som en endring i deres syn på sammenhengene mellom tidsdimensjonene eller ikke. Deltaker 4 og 12 sine svar kan tolkes som at til tross for at deres syn på sammenhengen mellom tidsdimensjonene har forblitt uendret, har de utviklet en større

¹⁶³ Intervju deltaker 8, klasse 2. Se vedlegg 6

¹⁶⁴ Intervju deltaker 4, klasse 1. Se vedlegg 7

¹⁶⁵ Intervju deltaker 12, klasse 2. Se vedlegg 9

¹⁶⁶ Intervju deltaker 11, klasse 2. Se vedlegg 8

bevissthet rundt sammenhengen. Deltaker 11 sitt svar kan derimot tolkes som at hen mente denne økte bevisstheten førte til en endring i synet på sammenhengen mellom tidsdimensjonene. Hen begrunnet denne endringen i at den økte bevisstheten førte til at hen ser sammenhengen i et større bilde enn tidligere, samt at hen har fått en bedre forståelse for hvorfor hen burde lære om det. Videre kan dette forstås som at elevenes økte bevissthet har hatt ulik påvirkning på i hvor stor grad de bedømte deres egen kunnskap som videreutviklet.

Felles for elevene som svarte at de opplevde synet deres som mer utviklet, eller at de har blitt mer bevisst historiebruk, var at utviklingen kan forstås som et resultat av arbeid med HHM-modellen. Dette henger i stor grad sammen med elevenes opplevelser rundt HHM-modellens påvirkning på elevenes syn på historiebruk. Ved å arbeide med historiebruk uttrykte elevene at de opplevde en viss utvikling innenfor deres egen historiebevissthet ved at de var blitt mer bevisst sammenhengen mellom tidsdimensjonene.

4.3.5. Oppsummering: Hvordan kan historiebevissthets- og historiebruksmodellen (HHM-modellen) påvirke elevenes forståelse for historiebruk samt deres historiebevissthet?

Under intervjuene ble elevene også spurt om hvordan de opplevde å arbeide med HHM-modellen. Her kom det frem at de mente modellen var et godt hjelpemiddel for en historiebruksanalyse. Noen elever uttrykte at modellen satte rammer som gjorde arbeidet med analysene både ryddigere og enklere. Svarene begynte å skille seg i elevenes syn på hvor mye rom det var for egne tanker og meninger. Enkelte elever mente at til tross for rammene satt av modellen fantes det fremdeles rom for egne meninger og tolkninger. Andre elever opplevde derimot modellen som begrensende på dette punktet og uttrykte at modellen egnet seg bedre som et startpunkt for historiebruksanalyser, hvor man etter videre arbeid med modellen kan begynne å bevege seg bort fra den.

Elevene hadde en klar mening om at HHM-modellen bidro til å gi de et utvidet syn på hvordan historie blir brukt da modellen bidro til mer utdypende tanker og perspektiver. Elevene som uttrykte at de ikke tidligere var bevisst historiebruk, uttrykte nå at de har blitt mer bevisste på historiebruk. Elevene som uttrykte at de var bevisst historiebruk før undervisningsøktene, uttrykte nå at de hadde et mer utvidet perspektiv som inkluderte å inneholde både formål og sammenheng av historiebruken. HHM-modellen kan derfor sies å

utvide elevers kunnskaper om historiebruk til å inkludere nye perspektiver uavhengig av deres allerede eksisterende tanker og kunnskaper.

Som Bøe skriver er det viktig at historiebruken utenfor skolen trekkes inn i skolens refleksjon.¹⁶⁷ Det er samtidig viktig at elever har verktøy til å se denne historiebruken utenfor skolen. Spesielt tre elever uttalte seg om at historiebruk ikke var noe de kommer til å forholde seg til utenfor skolen og skapte en avstand mellom seg selv og historiebruk. Resterende elever koblet historiebruk aktivt til samfunnet utenfor skolen hvor flere uttrykte at historiebruk var noe de kom til å være bevisst også utenfor skolen.

Samtlige elever som deltok i intervjuene uttrykte at de tenkte det er en sammenheng mellom fortid, nåtid og fremtid. Flertallet av elevene så disse sammenhengene på et plan som ikke direkte inkluderte de selv og ekskluderte et hverdagsperspektiv på sammenhengene. Her var det spesielt to elever som skilte seg fra dette synet og inkluderte hvordan fortiden er med på å forme ens identitet og fortidens påvirkningskraft på samfunnsnivå. Ut fra elevenes besvarelser i intervjuene var elevenes syn på sammenhengen mellom tidsdimensjonene samt deres bevissthet rundt historiebruk utviklet etter arbeid med HHM-modellen og historiebruk. Elevenes svar kan tolkes som et uttrykk av at å arbeide med HHM-modellen kan skape en utvikling innenfor deres egen historiebevissthet ved at de har blitt mer bevisste på sammenhengen mellom tidsdimensjonene.

4.4. Forskningsspørsmål 2: Hvilke likheter og/eller forskjeller oppstår i elevenes forståelse for historiebruk og uttrykk av historiebevissthet når de arbeider med analyser knyttet til ulike former for historiebruk med tanke på deres ulike faglige nivåer?

Enhver elev stilte med ulike forutsetninger og et ulikt faglig nivå enn sine medelever. Dette ble gjenspeilet i deres arbeid på skolen. Klasse 1 viste som tidligere nevnt et betydelig spenn i elevenes motivasjon og resultater. Dette ble også gjenspeilet i elevenes svar på de tildelte oppgavene og i hvilke uttrykk de ga for sin historiebevissthet i deres svar. Hvilke likheter og/eller forskjeller som oppstod hos elevene, er relevant å se på i forhold til om undervisningsopplegget med HHM-modellen i fokus hadde ulik påvirkning på elevene. I

¹⁶⁷ Bøe, *Å lese fortiden*, 11.

tillegg er det relevant i den forstand om undervisningsopplegget egner seg bedre til enkelte elevgrupper enn andre.

4.4.1. Hvordan arbeidet elevene med HHM-modellen?

Samtlige elever som leverte inn oppgavesvarene sine uttrykte historiebevissthet. Forskjellen mellom elevene ble tydelig i hvordan elevene uttrykte sin individuelle historiebevissthet, og i hvor stor grad de reflekterte rundt spørsmålene i HHM-modellen. For å se på dette vil jeg her ta i bruk elevenes oppgavesvar sammen med enkelte uttrykk under intervju, observasjoner og samtaler jeg hadde med dem mens de jobbet med oppgavene.

Under min analyse av oppgavesvarene var det kun 18 besvarelser som kunne brukes til denne delen av analysen grunnet fravær av flere elever i undervisningsøkt 2 i sammenheng med et skoleprosjekt. Besvarelsene vil fremdeles være grundige nok til å danne et bilde av hvilke likheter og/eller forskjeller som oppstod mellom elevene. Oppgaven jeg her vil se på er oppgave 3 som ble gitt til elevene hvor de skulle analysere Jens Stoltenbergs 22. juli tale.¹⁶⁸ For å vise til skillet som oppstod mellom elevene vil jeg her dele mellom de som nådde lav måloppnåelse på oppgavesvarene og de som nådde middels/høy måloppnåelse, med utgangspunkt i Knutsens vurderingsskjema for vurdering av elevenes utvikling av historiebevissthet jf. HHM-modellen.¹⁶⁹ Med de 18 besvarelsene var det tre elever som svarte tilsvarende lav måloppnåelse, og 15 elever som svarte tilsvarende middels/høy måloppnåelse.¹⁷⁰

Eleven kalt for Lise i klasse 1, var en av elevene som man kunne se at tidligere karakterer og motivasjon i skolen ble reflektert i hennes oppgavesvar. Lise sine svar på oppgave 3 viste til en forståelse for historiebruk, men hun holdt seg til å gi relativt korte svar på spørsmålene i HHM-modellen.¹⁷¹

1. Stoltenberg kunne ha understreket likheten mellom det nasjonale samholdet som ble vist etter angrepet, og tidligere eksempler på nasjonal enhet i møte med motgang.
2. Bygge identitet (f.eks. slektskap med forfedre eller «oss mot de andre»): Stoltenberg kunne ha søkt å bygge nasjonal identitet og enhet gjennom å minne om den nasjonale motstanden mot terror og tragedier fra fortiden. Han ville også sannsynligvis ha ønsket å hjelpe nasjonen med å forstå den aktuelle situasjonen og lære av den for å styrke samfunnet.
3. Enkeltperson (Jens Stoltenberg) og politiker (i rollen som statsminister).

¹⁶⁸ Se vedlegg 2

¹⁶⁹ Se tabell 5

¹⁷⁰ Se vedlegg 21

¹⁷¹ Se tabell 4 for HHM-modellen

4. Gjennom ord og tekst formidlet Stoltenberg sine tanker, kondolanser og oppmuntringer til nasjonen.
5. Ønske om positiv utvikling i fremtiden i lys av en tragisk fortid: Stoltenberg antas å ha forsøkt å vise at nasjonen kan vokse og styrkes i møte med denne tragedien.
6. En hendelse (terrorangrepet 22. juli 2011): Dette angrepet var direkte årsak til behovet for Stoltenbergs tale og hans forsøk på å forbinde historie med nåtid og fremtid. Gjennom talen sin den 22. juli 2011 antas det at Jens Stoltenberg forsøkte å bruke historiebevissthet for å bygge nasjonal identitet og samhold, samtidig som han søkte å lære av fortiden for å styrke nasjonen i møte med den aktuelle situasjonen og for fremtiden.¹⁷²

Lise sine svar på spørsmålene tilhørende HHM-modellen var korte og konsise på en oppgave hvor elevene fikk beskjed om å skrive rundt 150 ord per spørsmål så langt det lot seg gjøre. I tillegg fikk elevene beskjed om å bruke utdrag av talen for å eksemplifisere svarene sine. Derimot viste Lise i sine svar at hun hadde en forståelse rundt historiebruk samt at hun hadde forståelse nok til å svare på alle spørsmålene. Gjennom analysen tolket Lise både hvordan fortiden blir knyttet til nåtiden og fremtiden, hva formålet med historiebruken er, hvem som bruker historien, hvilken oppfatning av nåtiden og fortiden det legges opp til, og hva bakgrunnen for historiebruken er. Dermed kan det sies at Lise uttrykte historiebevissthet i sine svar. Samtidig kan det sies at hun ikke uttrykte sin historiebevissthet med lik dybde og med like mye refleksjon som andre elever med et høyere faglig nivå, som det senere vil bli vist til.

Skal man følge Knutsens vurderingsskjema for vurdering av elevenes utvikling av historiebevissthet jf. HHM-modellen,¹⁷³ viste Lise til en middels måloppnåelse innenfor hvordan hun svarte på spørsmål og kriterier: Hun svarte på samtlige spørsmål med aktiv bruk av kriteriene, derimot utdypet hun svært lite i sine begrunnelser for hvorfor hun mente at talen falt innenfor de nevnte kriteriene. Svarene var derimot å anse som mangelfulle da hun i hovedsak gjenvartet innholdet i talen, uten noe dyptgående og selvstendige tanker og refleksjoner. Innenfor hvordan Lise svarte på spørsmålene, svarte hun i fullstendige setninger. Men også her var det klare mangler i den forstand at svarene var relativt korte, spesielt med tanke på den satte ordgrensen. Dermed oppnådde Lise her lav måloppnåelse. Lise forklarte og begrunnet i liten grad svarene med fagkunnskaper og nådde dermed lav måloppnåelse. Svarene på spørsmålene og kriteriene hang i liten grad sammen, dermed oppnådde hun lav måloppnåelse på det punktet. Under en slik vurdering var det viktig å ta i betraktning at elevenes uttrykk av historiebevissthet kan virke mindre styrket enn den egentlig var.¹⁷⁴ Det

¹⁷² Oppgavesvar Lise, oppgave 3. Se vedlegg 17

¹⁷³ Se tabell 5

¹⁷⁴ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 61.

var derfor viktig å ha et åpent sinn til hver elevs uttrykk av historiebevissthet, og derfor vil jeg også se på hvordan Lise uttrykte i historiebevissthet under intervjuet.

Til tross for de sprikende måloppnåelsene, er det som tidligere nevnt klart at Lise uttrykte historiebevissthet. I likhet med Lises oppgavesvar, kom det frem også i intervjuet at Lise uttrykte historiebevissthet.¹⁷⁵ En elevs historiebevissthet er, som tidligere nevnt, individuell, og Lise skilte seg fra andre elever i sine uttrykk. Måten Lise uttrykte sin historiebevissthet på kan sies å være mindre reflektert enn andre elever sine uttrykk, da spesielt når det gjelder forståelsen av sammenhengen mellom tidsdimensjonene:

[...] all historie påvirker både fremtid og nåtid.¹⁷⁶

Lise gikk ikke nærmere inn på hvordan hun anså sammenhengen mellom tidsdimensjonene som relevant for henne selv eller for hvordan samfunnet aktivt utvikler seg videre under intervjuet. Hun gikk derimot nærmere inn på hvordan fortiden påvirker nåtiden.¹⁷⁷ Dette kan tyde på at Lise manglet en viss forståelse for fremtidsperspektivet innenfor hennes egen historiebevissthet, og at dette var noe som må videreutvikles. Dette kan igjen tyde på at Lise innehadde historiebevissthet med et annet, og potensielt mindre, perspektiv enn flere elever med bedre resultatet og motivasjon i skolen.

En annen elev som det kan være av interesse å undersøke nærmere, er Ken. Kens besvarelse ble vurdert nært likt som Lises, men det er noen ulikheter det er verdt å påpeke:

1. Siden hendelsen var bare rett før talen, var det ikke gjort noen endringer i samfunnet. Derfor er fortiden (angrepet) likt som nå, men han strider mot en bedre fremtid.
2. Terapeutisk, han sørger over fortiden.
3. Her er det en politiker/enkeltperson som knytter fortiden med nåtiden.
4. Skrift og tale er hvordan han får frem budskapet sitt.
5. Negativt om fortid og nåtid, men ønsker en positiv fremtid.
6. Massemord på Utøya.

Først og fremst er det viktig å merke seg at talen ble holdt rett etter angrepet og samfunnet hadde ennå ikke sett noen konkrete endringer. Dette gir et sterkt signal om at fortiden, representert ved angrepet, forblir uendret i nåtiden. Stoltenberg står dermed mellom en smertefull historie og en potensielt bedre fremtid.

Terapeutisk sett kan vi se at Stoltenberg brukte talen som en måte å sørge over fortiden på. Dette var en måte å bearbeide sorgen og traumene som nasjonen hadde opplevd. Samtidig var det også en måte å vise samhold og styrke.

¹⁷⁵ Tidligere referert til som deltaker 6 i sammenheng med intervju

¹⁷⁶ Intervju deltaker 6, klasse 1. Se vedlegg 14

¹⁷⁷ Intervju deltaker 6, klasse 1. Se vedlegg 14

En interessant aspekt er hvordan Stoltenberg som politiker og enkeltperson knytter fortiden med nåtiden. Han formidler en følelse av ansvar til å håndtere konsekvensene av angrepet på en måte som vil forme fremtiden positivt. Dette er et eksempel på en leder som tar på seg ansvar og forsøker å gi mening til den tragiske hendelsen.

Skriften og talen hans er de viktigste verktøyene han bruker for å formidle budskapet sitt. Gjennom dette klarer han å skape en forbindelse mellom fortiden og fremtiden, og han gir nasjonen håp om en bedre fremtid til tross for de grusomme hendelsene som akkurat har skjedd.

Man kan si at Stoltenbergs tale om 22. juli er et eksempel på en leder som ser på det negative i både fortid og nåtid, men samtidig uttrykker et sterkt ønske om en positiv fremtid. Hans evne til å knytte fortiden til nåtiden gjør talen til en kraftig melding om styrke og håp.¹⁷⁸

Kens svar på denne oppgaven kan forstås som en analyse av noe større dybde og omfang i forhold til HHM-modellen, sammenlignet med Lises. Ken demonstrerte evnen til å formulere hans egne tolkninger og refleksjoner i sitt arbeid med historiebruk. Det bør bemerkes at Ken også kunne ha utforsket sine svar ytterligere i dybden, noe som vil bli belyst senere i sammenheng med elever som ble vurdert til en høyere måloppnåelse enn de to nevnte elevene. I tillegg bør det bemerkes at Ken var en av til sammen 10 elever som anså hendelsen den 22. juli som fortiden som blir brukt i nåtiden. Dette kan forstås som at Ken ikke anerkjente referansene til Norge under andre verdenskrig, og Norge i etterkant av andre verdenskrig, som historie som aktivt blir brukt for å skape et bilde av nåtiden og en forventning til fremtiden. Denne observasjonen kan tolkes som at disse elevene ikke oppfattet fortiden som skjedde for lang tid siden som relevant i denne sammenhengen. Det kan bety at de anså nyere historiske hendelser, spesielt hendelser som de har sterke assosiasjoner til, som mer relevant. Det kan også tolkes som at talens hovedtema, 22. juli, potensielt overskyet referansene til Norge under andre verdenskrig som kan ha påvirket elevenes fortidsperspektiv i denne sammenhengen.

At enkelte elever selv tok i bruk referansene til nyere historie, heller enn referansene til eldre historie, kan tyde på at enkelte kan få mer læringsutbytte ved å bruke hendelser innenfor deres egen livstid. Dette kan skyldes at de hadde sterke assosiasjoner med disse hendelsene enn hendelser som ikke faller lenger bak i tid. Det kunne, for disse elevene, være en mer åpenbar sammenheng mellom konsekvensene av en fortid de selv har opplevd med nåtiden og fremtiden. Dette kan dermed forstås som at det kan styrke enkelte elevers svar og uttrykk av historiebevissthet mer enn hvis de skulle analysert historiebruk hvor det er referanser til

¹⁷⁸ Oppgavesvar Ken, oppgave 3. Se vedlegg 18

hendelser som er utenfor deres livstid. På en annen side var det mulig at de gjeldende elevene ikke plukket opp på referansene i talen til Norge under andre verdenskrig da de ikke hadde kunnskapene om referansene, og ikke undersøkte talen nok til å danne seg kunnskapene de trengte for å plukke opp på denne bruken av fortiden.

I likhet med Lise uttrykte også Ken historiebevissthet i sitt arbeid med historiebruk. Han påpekte selv både fortidsfortolkning og en nåtidsforståelse basert på fortidsfortolkningen. Han påpekte også et fremtidsperspektiv, men svaret hans kan forstås som at han ikke kom med et sterkt uttrykk om hvordan fremtidsperspektivet påvirkes av nåtidsforståelsen og fortidsfortolkningen. Dette kan tyde på at Ken, i likhet med Lise, manglet en forståelse for fremtidsperspektivet innenfor hans egen historiebevissthet. Også her kan dette tyde på at Ken innehadde historiebevissthet med et annet, og potensielt mindre, perspektiv enn flere elever med bedre resultater i skolen.

I løpet av undervisningstimene ble det observert at både Lise og Ken arbeidet aktivt med oppgavene. Under samtaler med Lise i undervisningstimene kom det frem at hun møtte på utfordringer i å utvikle en forståelse for selve spørsmålene og hva, og hvordan, hun skulle svare på dem. Lise og Ken var to av tre elever som brukte lenger tid på å få frem svarene sine og som trengte mer veiledning under arbeidet. Det ble også observert at elever med et høyere faglig nivå møtte på mindre motstand i sitt arbeid med HHM-modellen. Dette ble også reflektert i oppgavesvarene da elevene med høyere faglig nivå generelt sett leverte inn mer utfyllende oppgavesvar.

Et eksempel på en av de 15 elevene med sterke svar på oppgavene, er eleven som blir kalt Emma. Emma svarte svært utfyllende på hvert av spørsmålene på oppgave 3. Samtidig kom det klart frem at hun aktivt hadde reflektert over spørsmålene i modellen og gått inn i talen for å hente informasjon til å gjennomføre en grundig historiebruksanalyse.¹⁷⁹ Emma inkluderte også aktivt sine egne tolkninger av talen og begrunnet svarene sine med utdrag fra talen. Dette kan illustreres i hennes svar på spørsmål fem i HHM-modellen:¹⁸⁰

¹⁷⁹ Se vedlegg 19 for oppgavesvar

¹⁸⁰ Se tabell 4

Oppfatningen som det legges opp til, er det at demokratiet er positivt og kan bidra til en positiv utvikling hvis alle gjør en innsats og bidrar for å styrke demokratiet; «Med det sterkeste av alle verdens våpen, det frie ord og demokrati, staker vi ut kursen for Norge etter 22. juli 2011».

Selvfølgelig blir hendelsen lagt frem som negativ og det samme med de tidligere hendelsene som det blir referert til; «Etter angrepene i Oslo og på Utøya har vi vært forent i sjakk, fortvilelse og sorg».

Forholdet mellom fortid og nåtid presenteres likevel som positivt, selv om denne hendelsen hente i tidsrommet; «Det blir et Norge før og et etter 22. juli». Det jeg tror de ønsker å få frem av dette er det at demokratiet og Norges folk som en helhet, alltid har vært der og vi står sammen uansett, også gjennom denne tunge tiden.

«Våre fedre og mødre lovet hverandre, aldri mer 9. april. Vi sier, aldri mer 22. juli». Forholdet mellom fortiden, nåtid og fremtid blir fremstilt positivt i den forstand at vi sammen skal stå opp mot denne ondskapen (gjennom demokratiet og loven), slik som det ble gjort før, skal bli gjort nå og i fremtiden.¹⁸¹

Skal man følge Knutsens vurderingsskjema for vurdering av elevenes utvikling av historiebevissthet jf. HHM-modellen¹⁸² for å se hvordan Emma uttrykte historiebevissthet blir måloppnåelsene noe annerledes enn det de ble hos Lise og Ken. Emma svarte på samtlige spørsmål og kriterier og oppnådde høy måloppnåelse på det punktet. Hun svarte svært utfyllende på spørsmålene med fullstendige setninger, samt at hun forklarte og begrunnet svarene med fagkunnskaper. Emma sine svar hang også godt sammen. Emma oppnådde dermed høy måloppnåelse også på disse punktene. Også her er det viktig å ha et åpent sinn til elevenes uttrykk av historiebevissthet, derfor vil jeg også se på hvordan Emma uttrykte historiebevissthet under intervju.¹⁸³

Under intervjuet med Emma, uttrykte hun på flere spørsmål hvordan hun så en sammenheng mellom tidsdimensjonene. Dette kom frem i måten hun uttrykte både hvordan fortiden er med på å påvirke nåtiden og i hvordan fremtiden og veien videre kan formes ved bruk av kunnskap og tolkninger av fortiden og nåtiden. Hun påpekte også at hun var usikker på i hvilken grad disse sammenhengene hadde en betydning, noe som kan forstås som at hun selv var klar over at hun innehadde denne kunnskapen og var bevisst over hennes egen historiebevissthet.¹⁸⁴ Her stilte hun seg ulikt med Lise og Ken, da Emma aktivt ga sterkere uttrykk av historiebevissthet som også inkluderte flere perspektiver.

¹⁸¹ Oppgavesvar Emma, oppgave 3. Se vedlegg 19

¹⁸² Se tabell 5

¹⁸³ Tidligere referert til som deltaker 11 i sammenheng med intervju

¹⁸⁴ Intervju deltaker 11, klasse 2. Se vedlegg 8

Ved å se på disse tre elevene kan man se en forskjell i hvordan elevene arbeidet med HHM-modellen basert på deres faglige ulikheter. Dette er ikke nødvendigvis representativt for alle elever, men det kan gi et innblikk i hvordan faglige ulikheter påvirker elevenes arbeid med HHM-modellen og i hvordan, og i hvilken grad, de uttrykker deres egen historiebevissthet.

4.4.2. Elevenes produksjon av historiebruk med utgangspunkt i HHM-modellen

I sammenheng med Knutsens fremheving av viktighet ved å selv bruke historie, fikk elevene i oppgave å produsere egen historiebruk.¹⁸⁵ De skulle produsere en reklameidé, for derved å fylle ut HHM-modellen med deres reklamer som utgangspunkt. Et likhetstrekk ved produktene til elevene er at de presenterte gode eksempler på reklameidéer hvor man bruker fortiden i nåtiden. Samtidig skilte elevenes besvarelser seg både i innhold, analyse ved bruk av HHM-modellen, og i hvordan tidsdimensjonene ble sammenkoblet. De to elevbesvarelsene jeg ønsker å trekke frem først er følgende:

Norske soldater hjelper sivile under Nazi-Tyskland regime.
Patriotisk
Reklame for forsvaret¹⁸⁶

Iphone
Før i tiden hadde du ikke mulighet til å snakke med hvem du vil, når du vil – men nå har du det. Tilbake til pioner tidene – vise at de må gå langt for å spørre om et enkelt spørsmål – nå, sende en rask SMS¹⁸⁷

Disse besvarelsene er produsert av Lise og Ken. Kens reklameidé kan i seg selv bli ansett som god, men det kan samtidig sies at selve oppgaven ikke var godt gjennomført. Ken sin idé ville ha formet et produkt som brukte fortiden i nåtiden; han brukte fortiden om Norge under okkupasjonen under andre verdenskrig til å vise viktigheten av Forsvaret i dag. Derimot inneholdt reklamen store mangler i å koble fortiden, nåtiden og fremtiden sammen; det var ikke noe som viste til et direkte fremtidsperspektiv da det ikke var noe som pekte til hvilke forventninger man har til fremtiden eller hvorfor Forsvaret vil være en viktig gren også i fremtiden. Det kom også klart frem at han ikke har tatt utgangspunkt i HHM-modellen i sitt arbeid, eller fylt ut HHM-modellen basert på sin egen reklame. Oppgavesvaret kan tolkes som at Kens individuelle historiebevissthet i svært liten grad kommer til uttrykk i denne oppgaven. Dermed kan det sies at dette oppgavesvaret ikke nødvendigvis er representativt for elevens

¹⁸⁵ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 40.

¹⁸⁶ Oppgavesvar Ken, oppgave 4. Se vedlegg 18

¹⁸⁷ Oppgavesvar Lise, oppgave 4. Se vedlegg 17

historiebevissthet da det ikke er mulig å si om det var elevens arbeidsinnsats som resulterte i et mangelfullt svar, eller om det er elevens forståelse av historiebruk.

Lise sin besvarelse var også et eksempel på et produkt hvor HHM-modellen ikke ble tatt i bruk som et hjelpemiddel. Reklameidéen i seg selv var god, og hun koblet fortid og nåtid sammen ved å vise at det går bedre, eller i riktig retning, i lys av en dårlig fortid. Det som derimot ikke kom frem i Lise sitt svar, i likhet med Ken sitt svar, var om hun var bevisst over hennes egen historiebruk. Dette er på bakgrunn av at hun ikke svarte på HHM-modellen for å analysere og utforske hennes egen reklameidé. Ved å ikke gjøre denne delen av oppgaven får man ingen indikasjon på om hun selv var klar over hvordan hun selv brukte historie, spesielt i denne sammenhengen. Som tidligere nevnt uttrykte Lise historiebevissthet i både oppgave 3 og i intervjuene, noe som derimot ikke kom godt til uttrykk i denne oppgavebesvarelsen. Dermed er det vanskelig å få et bilde av uttrykket av også denne elevens historiebevissthet ved å se på hvordan hun selv brukte historie.

Til sammenligning med elevenes besvarelser på oppgave 3, svarte elevene med en klar faglig styrke mer utfyllende på også denne oppgaven. Eleven jeg her vil kalle Thomas produserte en sterk reklameidé, samt utfyllende svar til HHM-modellen med en forklaring på hvorfor han valgte akkurat denne reklameidéen:

Folkesamlingen sitter på Eidsvoll i de slitte klærne sine og komme ikke til enighet. Da reiser en mann seg og prøver å få ro i salen, og har på seg en fin, skinnende bunad. Alle ser på han, med et øyenfallende blikk. Så sier en mann «Hva er det du har på deg?». Mannen svarer «bunad vell»

Neste klipp:

Alle har på bunad, og kommer til enighet, og gir en gruppeklem.

Neste klipp:

Mann våkner fra dagdrømming mens han går i folketog på 17.mai. Viser mangfoldet av bunad.

Så kommer en mann bort og spør forundrende hva som skjer med han. Da svarer han «det er bunad vell».

«Bunadens gland, Norges første dans»

Hvordan knyttes historie til nåtiden og/ eller fremtiden?

Bunad samlet folket da, og bunad samler folket nå.

På Eidsvoll hvor Norge ble «samlet» med lover, blir Norge i dag samlet ved felles nasjonaldrakt i flere varianter.

Hva er formålet med å knytte historien til nåtiden og/ eller fremtiden?

Formålet er å bygge identitet ved å vise til fellesskap og slektskap til tidligere forfedre på Eidsvoll. Og bygge på at det skapet fellesskap da, og nå, derfor må du kjøpe.

Hvem knytter historie til nåtiden og/ eller fremtiden?
Bunaden og det Norske folk.

Med hva knyttes historie til nåtiden og/ eller fremtiden?
Bilde (reklame video)

Hvilken oppfatning av fortiden, nåtiden og fremtiden og/ eller forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid forutsettes / legges det opp til?
I min reklame, legges det opp til at bunad er en samlende faktor for Norges befolkning (nåtid) og at bunad er en felles ting i forholdet mellom fellesskap i nåtid og fortid.

Hva er foranledningen til eller bakgrunnen for å knytte historien til nåtiden og/ eller fremtiden?
Bakgrunnen til å knytte Eidsvoll til nåtid er å selge bunad og vekke en fellesskaps følelse for den og befolkningen.

Hvorfor jeg valgte den historien jeg gjorde:
Jeg valgte Eidsvoll og grunnloven i sammenheng med bunad, fordi den vil kunne brukes som et eksempel på noe som samler folket, med lover. Mens da bunaden samler folket for å minnes samfunn.

Forklar hvilket syn du mener det gir for fortiden, nåtiden og fremtiden:
Synet det gir er at Norge fra og med Eidsvoll er og har vært et samlet folk.¹⁸⁸

Ved å se på Thomas sine svar på spørsmålene i HHM-modellen kan man se at han har arbeidet med å analysere sin egen historiebruk. Han svarte på samtlige spørsmål og begrunnet hvorfor han valgte bunad som et produkt. Svarene han presenterte kan tydes som et klart uttrykk for en bevissthet rundt fortidens påvirkning på nåtiden. Det som derimot ikke kom klart frem i Thomas sitt svar, er hvordan fortidens påvirkning på nåtiden skaper et fremtidsperspektiv. Reklamen var uten referanser til en forventet fremtid;

Synet det gir er at Norge fra og med Eidsvoll er og har vært et samlet folk.¹⁸⁹

I reklamen, legges det opp til at bunad er en samlende faktor for Norges befolkning (nåtid) og at bunad er en felles ting i forholdet mellom fellesskap i nåtid og fortid.¹⁹⁰

Formålet er å bygge identitet ved å vise til fellesskap og slektskap til tidligere forfedre på Eidsvoll. Og bygge på at det skapet fellesskap da, og nå [...].¹⁹¹

¹⁸⁸ Oppgavesvar Thomas, oppgave 4. Se vedlegg 20

¹⁸⁹ Oppgavesvar Thomas, oppgave 4. Se vedlegg 20

¹⁹⁰ Oppgavesvar Thomas, oppgave 4. Se vedlegg 20

¹⁹¹ Oppgavesvar Thomas, oppgave 4. Se vedlegg 20

Til tross for at fremtidsperspektivet ikke var noe som eksplisitt kom til uttrykk i hans svar, kan svarene forstås som et indirekte uttrykk av at fortiden skaper et fellesskap og en identitetsfølelse i nåtiden, som igjen vil påvirke fremtiden på en positiv måte da fellesskapet og slektskapet til forfedre består. Det er derimot uvisst om dette var en bevisst eller ubevisst forståelse for sammenhengen mellom tidsperspektivene. Basert på dette kan det forstås som at Thomas aktivt utforsket sin egen historiebruk, samt gjorde uttrykk for historiebevissthet i denne oppgaven. For Thomas, og flere andre elever hvis oppgavesvar var nøye utfylt, kan det sies at denne oppgaven oppnådde sitt formål. Elevene fikk aktivt arbeidet med å skape en forståelse for sin egen historiebruk samt sett hvordan historiebruk ikke er noe som kun tilhører skolen eller andre aktører, men også dem selv.

Basert på analysen av de ulike elevenes besvarelser kan man også her se en forskjell i hvordan elevene arbeidet, og hvilke resultater arbeidet ga. Elevene som ikke nådde høyt opp på karakterskalaen fikk ikke arbeidet med å aktivt utforske sin egen historiebruk. Elevene som kan sies å være faglig sterke, og dermed nådde høyt opp på karakterskalaen, fikk derimot jobbe aktivt med dette. Likt som ved hvordan elevene arbeidet med HHM-modellen, er ikke dette nødvendigvis representativt for alle elever, men det gir igjen et innblikk i hvordan faglige ulikheter påvirker elevenes arbeid med å skape en forståelse for deres egen historiebruk.

Det som i dette kapitlet ble identifisert ved å undersøke elevenes produksjon av historiebruk, har en sterk sammenheng med funnene presentert i kapitlet ovenfor som omhandlet hvordan elevene arbeidet med HHM-modellen. Felles funn er at elever med høy faglig kompetanse, som reflekteres i sterke karakterer, demonstrerte en større evne til å uttrykke deres individuelle historiebevissthet enn de elevene med et lavere faglig nivå, samt at de hadde et sterkere uttrykk for historiebevissthet som også inkluderte flere perspektiver. Dette er et fenomen som viste seg i både oppgavesvar og intervjuer. Som et resultat ble vurderingen av historiebevisstheten til faglig sterke elevene enklere.

4.4.3. Oppsummering: Hvilke likheter og/eller forskjeller oppstår i elevenes forståelse for historiebruk og uttrykk av historiebevissthet når de arbeider med analyser knyttet til ulike former for historiebruk med tanker på deres ulike faglige nivåer?

I analysen av elevenes arbeid med HHM-modellen, samt av elevenes egen produksjon av historiebruk, kom det frem klare forskjeller mellom elevenes basert på deres faglige nivå. Elevene Lise og Ken sine oppgavesvar på oppgave 3 ble valgt ut for å illustrere hvordan elevene som ligger lavere på karakterskalaen svarte på oppgavene og under intervjuene. Disse elevene viste en forståelse for historiebruk og evnet å analysere andres historiebruk, men svarene deres var korte, med liten dybde i analysen, og inneholdt et lavt nivå av refleksjoner. Hvor Lise svarte kort og konkret på spørsmålene, og i svært liten grad viste til egne tolkninger og meninger, produserte Ken en analyse av større dybde og omfang i forhold til HHM-modellen. Derimot var det fremdeles en mangel i oppgavesvaret hvor Ken kunne ha utforsket sine svar mer i dybden og produsert en bedre analyse med dypere refleksjoner, en utvidet fortidsfortolkning og nåtidsforståelse samt et sterke fremtidsperspektiv.

Emma sitt oppgavesvar ble valgt ut for å illustrere hvordan elevene som lå høyt på karakterskalaen svarte på oppgave 3. Til sammenligning med Lise og Ken sine besvarelser svarte disse elevene svært utfyllende på oppgavene hvor de viste et høyere nivå av refleksjon i tillegg til bruk av informasjon hentet ut av talen de skulle analysere. Disse elevene inkluderte også egne tolkninger og begrunnelser for svarene de ga. Dermed viste de en større forståelse for historiebruk og en bedre evne til å analysere historiebruk.

Felles for elevene, derimot, er hvordan de alle uttrykte historiebevissthet i sine svar ved å vise en forståelse for historiebruk samt ved å vise en evne til å analysere andres historiebruk til tross for ulikhetene i analysene. Skillet mellom elevene med et høyt karaktersnitt og de med et lavere karaktersnitt var hvordan de uttrykte deres historiebevissthet; elevene som lå lenger ned på karakterskalaen uttrykte historiebevissthet med et annet, og potensielt mindre, perspektiv enn elevene som lå lenger opp på karakterskalaen. Dette kom frem både i oppgavesvarene deres og i intervjuene, hvor analysene var svakere med mindre perspektiver og hvor fremtidsperspektivene deres ikke blir uttrykt. Ulikhetene kom også frem under undervisningstimene, hvor det ble observert at elevene med et faglig lavere nivå møtte på utfordringer under arbeidet med modellen og trengte mer veiledning enn elever med et høyere faglig nivå.

Ved elevenes egen produksjon av historiebruk, og analyse av denne historiebruken, kom det også frem ulikheter mellom elever med ulike faglige nivåer. Samtlige elever produserte gode eksempler på reklamer hvor de tok i bruk fortiden i nåtiden, men de skilte seg i både innhold, analyse ved bruk av HHM-modellen, og i hvordan tidsdimensjonene ble sammenkoblet. Elevene med et lavere faglig nivå gjennomførte ikke oppgaven i sin helhet og analyserte ikke sin egen historiebruk. Deres individuelle historiebevissthet kom svært lite til uttrykk i deres oppgavesvar, og det ble dermed vanskelig å skape et bilde av elevenes historiebevissthet ved denne oppgaven. Elevene med et høyere faglig nivå svarte derimot langt mer utfyllende på oppgaven. Disse elevene fikk mulighet til å utforske og analysere sin egen historiebruk, og uttrykte i større grad sin egen historiebevissthet.

5. Diskusjon

I forrige kapittel ble prosjektets empiriske datamateriale presentert og analysert i samsvar med prosjektets to forskningsspørsmål og tilhørende analysekategorier. Elevenes tanker, meninger og refleksjoner rundt undervisningsopplegget de var gjennom samt hvilket utbytte de fikk av undervisningsopplegget, ble presentert. I dette kapitlet vil jeg diskutere tendensene og funnene presentert i forrige kapittel i lys av oppgavens teoretiske grunnlag og tidligere forskning. Jeg vil også diskutere og reflektere rundt undervisningsopplegget om analyse- og produksjon av historiebruk.

5.1. Forskningsspørsmål 1: Hvordan kan historiebevissthets- og historiebruksmodellen (HHM-modellen) påvirke elevenes forståelse for historiebruk samt deres historiebevissthet?

Under analysen av forskningsspørsmål 1 ble elevenes opplevelse av arbeidet med HHM-modellen, HHM-modellens påvirkning på elevenes syn på historiebruk, samt deres på syn på sammenhengene mellom tidsdimensjonene, analysert. I tillegg ble det sett på om undervisningsopplegget påvirket elevenes evne til å se historiebruk også utenfor skolen. Som tidligere nevnt er ikke elever en homogen gruppe; hver elev har ulike utgangspunkt, sitter med ulik kunnskap og ulik evne til å bedømme hens egen læring. Ved å stille disse spørsmålene utfordret jeg det sistnevnte hos hver elev som deltok i intervjuene, og nærmere bestemt utfordret jeg de til å se på deres egen utvikling av deres individuelle historiebevissthet. Dette var noe som ble tatt i betraktning også gjennom analysen. På bakgrunn av dette må en ha en mer kritisk tilnærming til elevenes besvarelser og en kan forvente at elevenes besvarelser ikke nødvendigvis representerer deres utviklinger fullstendig.

Under intervjuene uttrykte samtlige deltakere at arbeidet med HHM-modellen utvidet deres syn på historiebruk, fremmet dypere refleksjon over temaet og åpnet for nye perspektiver. Det som derimot skilte elevene, var hvilken påvirkning arbeidet med modellen hadde på deres allerede eksisterende syn på historiebruk. Under intervjuene uttalte deltaker 7 og 11 at de før undervisningsopplegget hadde et tradisjonelt syn på historiefaget, hvor fokuset lå på læring av fortidige hendelser uten å koble dem til nåtiden eller forventninger for fremtiden. Dette synet på historiefaget kan knyttes til Bøes forklaring på det tradisjonelle synet, hvor elevene skal tilegne seg kunnskaper fra bøker, og deretter avlevere svar om hva de har lært i faget, en

tradisjon det nå arbeides med å endre.¹⁹² Deltaker 7 og 11 var altså ikke bevisst over historiebruk som konsept før undervisningsøktene. Det viste seg at arbeidet med HHM-modellen skapte en forståelse for hvordan historie brukes i dag med et formål, altså skapte det en forståelse for historiebruk som konsept. Resterende elever skilte seg fra deltaker 7 og 11 ved å gi uttrykk for at de innehadde en viss grad av bevissthet for hvordan historie blir tatt i bruk i dagens samfunn. Altså var de bevisst over historiebruk før timene.

Undervisningsopplegget bidro til å utvide disse elevenes perspektiver ved å inkludere en forståelse for hvordan en kan bruke historie samt ved å skape en økt bevissthet rundt historiebruk. Forskjellene blant elevene kom til uttrykk i hvordan deres individuelle utgangspunkt påvirket utviklingen av deres bevissthet rundt historiebruk gjennom undervisningsopplegget.

Den generelle tendensen i elevutvalget viste altså at å arbeide med HHM-modellen utvider elevens kunnskaper om historiebruk til å inkludere flere perspektiver uavhengig av deres allerede eksisterende tanker og kunnskaper, som vist til ovenfor. Dermed viste elevutvalget at de hadde utviklet en økt forståelse for historiebruk, noe som ifølge Bøe er en viktig faktor i arbeidet med historiebevissthet med elever. Ifølge Körber vil også bevisstgjøringen av historiebruk som elevene viste til, bidra til en utvikling av elevenes historiebevissthet.¹⁹³ I denne forbindelsen mener jeg undervisningsopplegget og arbeidet med HHM-modellen har vært vellykket. Det er også mulig å knytte dette opp mot to av kompetansemålene som undervisningsopplegget bygget på som kan sies å ha blitt oppnådd; «Reflektere over hvordan fortiden brukes av ulike aktører og drøfte hensikten med denne historiebruken»¹⁹⁴ samt «Reflektere over hvordan fortolkninger av fortiden er preget av nåtidsforståelse og forventninger til fremtiden».¹⁹⁵

Samtlige elever som deltok i intervjuene uttrykte at historie har noe med nåtiden og fremtiden å gjøre. De satt derimot med ulike syn på hvordan. Ti elever ga uttrykk for oppfatningen om at sammenhengen eksisterer i form av endringer og påvirkninger som berører verden eller samfunnet på et større nivå enn det som direkte inkluderer en selv. Disse elevene koblet fortidens påvirkninger på dagens samfunn og fremtiden opp til politikk og politiske

¹⁹² Bøe, *Bildene av fortiden*, 107–8.

¹⁹³ Körber, *Historical consciousness, historical competencies – and beyond?*

¹⁹⁴ Kunnskapsdepartementet, «Kompetansemål etter vg3 - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)».

¹⁹⁵ Kunnskapsdepartementet. «Kompetansemål etter vg3 - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)».

avgjørelser. Dette viser til at elevene anser fortidens påvirkning på nåtiden og fremtiden i form av det Karlsson og Knutsen referer til som politisk historiebruk.¹⁹⁶ To elever skilte seg fra dette synet og koblet det også opp til at denne sammenhengen berører de i det hverdagslige, at det former deres identitet, og at det former ulike samfunn på ulike måter. For de to elevene later det til at deres historiebevissthet kom til uttrykk gjennom det Bøe referer til som historiebevissthetens identitetsfunksjon.¹⁹⁷ Forskjellene mellom elevenes syn på fortidens påvirkning på nåtiden og fremtiden viser til hvordan ulike individer har ulike oppfatninger på sammenhengen mellom tidsdimensjonene. I tillegg viser det til hvordan disse forskjellene presenterte seg i ulike uttrykk av historiebevissthet. Til tross for forskjellene i hvilket syn eller perspektiv elevene har på sammenhengen mellom tidsdimensjonene, viste samtlige elever som deltok i intervjuene at de var klar over fortidens påvirkningskraft på nåtiden og fremtiden. Dermed viste elevene, ifølge Jeismanns definisjon på begrepet *historiebevissthet*,¹⁹⁸ at de var historiebevisste. I hvilken grad elevene innehadde en historiebevissthet er ifølge Karlsson ikke mulig å måle,¹⁹⁹ men man kan se på hvordan ulike arbeidsmetoder var med på å påvirke elevenes uttrykk av deres individuelle historiebevissthet.

Fire av 12 elever uttrykte at synet deres på sammenhengen mellom tidsdimensjonene forble uendret gjennom arbeidet med historiebruk. For disse elevene bød ikke undervisningsopplegget på nye tanker eller nytt innhold, men det ga de en oppklaring i, og hjalp de sette ord på, tanker de allerede hadde om hvordan og hvorfor historie blir brukt i dag. De resterende åtte elevene uttrykte derimot at synet deres på sammenhengen mellom tidsperspektivene ble utvidet. Ved å arbeide med historiebruk opplevde de en økt bevissthet rundt sammenhengen mellom tidsdimensjonene. Arbeidet med å se på hvordan fortiden blir fortolket i en viss sammenheng, hvordan nåtiden blir oppfattet med tanke på denne fortiden, og hvilken forventning dette skaper til fremtiden kan altså late til å ha styrket deres historiebevissthet ut fra det de selv rapporterte.

Som diskutert i avsnittene ovenfor, har elevene fått en økt forståelse rundt historiebruk samt at de uttrykte historiebevissthet i at de så sammenhengen mellom tidsdimensjonene. Sett i lys av Bøe og Körbers teorier, skal spesielt det førstnevnte funnet ha bidratt til en videre utvikling av

¹⁹⁶ Se tabell 3 og tabell 4

¹⁹⁷ Bøe, *Bildene av fortiden*, 36.

¹⁹⁸ Nielsen, «Ungdommens historiebevidsthed og tidsforståelse», 103–4.

¹⁹⁹ Karlsson, «The Uses of History and the Third Wave of Europeanisation», 45.

elevenes historiebevissthet. HHM-modellens påvirkning på elevenes syn på sammenhengen mellom tidsdimensjonene viser et samsvar mellom deres teorier og resultatene fra praksis for åtte av elevene. Med tanke på forskjellene som oppstod mellom elevene, var undervisningsopplegget kun delvis vellykket i denne forbindelsen. De fire elevene som rapporterte at synet deres på sammenhengen mellom tidsdimensjonene forble uendret kan oppleves som motstridende til Bøe og Körbers teorier om at en økt forståelse rundt historiebruk vil styrke ens historiebevissthet. Dette funnet kommer på bakgrunn av at samtlige elever under intervjuene uttrykte at arbeidet med HHM-modellen utvidet deres syn på, og kunnskaper om historiebruk. Derimot førte ikke dette til en rapportert utvikling innenfor, eller styrking av historiebevisstheten til disse fire elevene. Dermed er de sistnevnte elevene et unntak fra denne teorien. Ettersom funnet er gjort i etterkant, manglet det derfor en fullstendig forklaring på hvorfor elevene ikke fikk utvidet sitt syn på sammenhengene mellom tidsdimensjonene. Sett i ettertid, ville en slik forklaring bidratt til å svare på om unntaket kan forklares ved at de fire elevene satt med ulike krav til deres videreutvikling av synet på sammenhengen mellom tidsdimensjonene og at disse kravene ikke ble møtt i undervisningsøktene, eller om det kan forklares ved at de selv ikke evnet å se utviklingen i sin egen kunnskap og læring.

Seks av 12 elever uttrykte at de kun fant arbeid med historiebruk relevant innenfor skolen, da spesielt innenfor historiefaget, og at de dermed ikke ville bemerke seg historiebruk utenfor skolen. Felles for disse seks elevene, er hvordan de skapte en avstand mellom seg selv og historiebruk, hvor de ikke anså historiebruk som relevant for seg selv utenfor skolen. To av disse seks elevene uttrykte derimot at de så viktigheten av historiebruk i politiske sammenhenger og for samfunnet som en helhet, men ikke for seg selv. For disse elevene kan undervisningsopplegget sies å ikke ha oppnådd sin fulle hensikt og sitt formål, sett i lys av Bøe sine utsagn om målet med å undervise i historiebruk. Ifølge Bøe er målet at elevene blant annet skal bli bevisst på at de selv møter historiebruk daglig, grunnet at historiebruk er noe elever i stor grad møter utenfor skolen.²⁰⁰ Dette er et mål de overnevnte elevene ikke oppnådde i løpet av undervisningsøktene. Det er ikke dermed sagt at undervisningsopplegget oppleves som mislykket for denne elevgruppen; elevene har tilegnet seg kunnskaper om historiebruk og hvordan, og hvorfor, historie blir tatt i bruk. Som nevnt i sammenhengen med HHM-modellens påvirkning på elevenes syn på historiebruk, vil også disse tilegnede

²⁰⁰ Bøe, *Å lese fortiden*, 28.

kunnskapene være med på å styrke elevenes historiebevissthet. Mangelen ligger i hvordan elevene uttrykte at de ikke nødvendigvis vil være bevisst på et møte med historiebruk utenfor skolen, som ifølge Bøe er en viktig faktor i undervisning av historiebruk.

I sammenheng med disse seks elevene kan det være hensiktsmessig å påpeke undervisningsoppleggets relativt korte løp. Gitt elevenes manglende tidligere erfaring med historiebruk samt undervisningsoppleggets begrensede tidsramme på kun 180 minutter, er det ikke utenkelig at dette kan ha påvirket elevenes svar. Å gjenkjenne historiebruk samt å analysere historiebruk, var ikke en intuitiv øvelse for elevene. Dermed kan det tenkes at det krever videre arbeid med dette temaet for at det skal falle elevene mer naturlig inn å gjenkjenne historiebruk utenfor skolen. Undervisningsoppleggets tidsbegrensninger kan også ha forårsaket at det ikke kom klart frem for elevene at de selv møter historiebruk daglig, at de selv er utsatt for påvirkning av historiebruk, og at de selv er historiebrukere. Som tidligere nevnt ifølge Bøe er viktige aspekter ved undervisning i historiebruk.²⁰¹ Med videre utforskning og forlengelse av prosjektperioden er det ikke utenkelig at resultatene hadde vært annerledes.

De nevnte elevene skilte seg fra de resterende seks elevene. De uttrykte at undervisningsopplegget påvirket dem til å legge merke til historiebruk også utenfor skolen. For disse elevene gjorde undervisningsopplegget at de tilegnet seg kunnskaper, og evnen til å anvende disse kunnskapene, til å gjenkjenne historiebruk i situasjoner hvor de møter på det utenfor skolen. Elevene koblet aktivt historiebruk til både seg selv samt til hendelser og inntrykk man får i det daglige livet, ved å påpeke hvordan det kommer frem i blant annet reklamer og politiske saker. Ifølge Bøe er livet utenfor skolen den rikeste kilden for historiebruk.²⁰² Det er her elevenes tolkninger av fortiden, forståelse av nåtiden og perspektiver på fremtiden blir mest utviklet.²⁰³ For disse seks elevene, bidro undervisningsøktene med kunnskaper som ifølge Bøe kan bidra med å styrke deres bevissthet om samspiller mellom de tre tidsdimensjonene. Den økte bevisstheten rundt historiebruk er også i seg selv et uttrykk av en styrket historiebevissthet hos elevene, da de viste til en økt bevissthet om sammenhengene mellom dimensjonene, slik Bøe påpeker. I den forbindelse kan undervisningsopplegget sies å ha oppnådd sin hensikt og sitt formål for disse elevene ved å ha gitt dem kunnskaper de kan anvende utenfor klasserommet, som kan sies å ha styrket deres

²⁰¹ Bøe, *Å lese fortiden*, 28.

²⁰² Bøe, *Å lese fortiden*, 28.

²⁰³ Bøe, *Å lese fortiden*, 10.

uttrykk av historiebevissthet. De oppnådde deler av det Bøe referer til som målet med undervisning i historiebruk. Det er ikke utenkelig at også disse elevene hadde gagnet av et forlenget undervisningsopplegg om historiebruk for å videreutvikle deres egenskaper.

Et fellestrekk under diskusjonen av forskningsspørsmål 1, er hvordan undervisningsøktene har bidratt til elevenes historiebevissthet når det gjelder HHM-modellens påvirkning på elevenes syn på historiebruk, modellens påvirkning på elevenes syn på sammenhengen mellom tidsdimensjonene og på elevenes kunnskaper om historiebruk utenfor skolen. Forskjellene som oppstod mellom hvordan hver elev opplevde sine kunnskaper, og sin historiebevissthet, som påvirket av arbeidet understreker hvordan hver elev skilte seg fra hverandre.

Elevenes uttrykk av historiebevissthet må forstås på et individuelt plan da deres læringsprosesser var ulike og individuelle. Som Jensen påpeker er læreprosessen lang, kompleks og i stadig utvikling, og som Bøe påpeker må de analyseres enkeltvis, men også i sammenheng.²⁰⁴

5.2. Forskningsspørsmål 2: Hvilke likheter og /eller forskjeller oppstår i elevenes forståelse for historiebruk og uttrykk av historiebevissthet når de arbeider med analyser knyttet til ulike former for historiebruk med tanke på deres ulike faglige nivåer?

Et viktig aspekt ved dette prosjektet har vært å analysere elevenes arbeid med historiebruk samt deres produksjon av historiebruk, for å belyse hvordan elevene uttrykker historiebevissthet. Som Karlsson påpeker, er ikke historiebevissthet noe man kan måle eller analysere, og hvis en ønsker å se etter historiebevissthet i personer må man ta seg til takke med å se tegn til historiebevissthet som kommer til uttrykk i historiebruk.²⁰⁵ På denne måten kan en få et innblikk i hvordan deres historiebevissthet kom til uttrykk. Elevenes uttrykk av historiebevissthet samt deres utbytte av undervisningsopplegget ble analysert ved å dele elevene inn i to grupper; de som oppnådde lav måloppnåelse og de som oppnådde middels/høy måloppnåelse, ifølge Knutsens vurderingsskjema for vurdering av elevenes utvikling av historiebevissthet jf. HHM-modellen.²⁰⁶ Som en av oppgavene skulle de, som tidligere nevnt, analysere Jens Stoltenbergs 22. juli tale. Elevenes svar på denne oppgaven viste å skille seg betydelig med tanke på elevenes ulike faglige nivåer og måloppnåelser.

²⁰⁴ Se kapittel 2.3.1.

²⁰⁵ Karlsson, «The Uses of History and the Third Wave of Europeanisation», 45.

²⁰⁶ Se tabell 5

På oppgave tre oppnådde tre elever lav måloppnåelse. Disse elevene demonstrerte en tilstrekkelig forståelse av historiebruk og HHM-modellen for å kunne besvare samtlige spørsmål. Imidlertid manglet analysene deres dybde samt selvstendige refleksjoner og tolkinger. Felles for disse elevene var også et manglende fremtidsperspektiv i deres analyser og dermed i dere uttrykk av historiebevissthet. Under arbeidet med oppgavene støtte elevene på utfordringer i å skaffe en forståelse for spørsmålene i HHM-modellen samt i å arbeide selvstendig uten omfattende veiledning. Dette er alle faktorer som skilte de nevnte elevene fra resterende elever som oppnådde middels/høy måloppnåelse. Resterende elever svarte generelt sett mer utfyllende på spørsmålene og viste til en langt større grad av dybde i analysen med egne tolkninger og refleksjoner. Her var det også flere elever som tok eksempler fra talen med i sine svar, og støttet svarene med fagkunnskaper. Disse elevene viste også til en historiebevissthet preget av en god forståelse for sammenhengen mellom samtlige tidsdimensjoner.

Det var altså klare forskjeller mellom elevene som oppnådde lav måloppnåelse og de som oppnådde middels/høy måloppnåelse. Som vist til i analysen, uttrykte elevene med lav måloppnåelse i sine oppgaver historiebevissthet med noe som kan anses som et mindre perspektiv enn de som oppnådde middels/høy måloppnåelse. Disse forskjellene ble også reflektert i elevenes karakterer, hvor de som oppnådde lav måloppnåelse lå lenger ned på karakterskalaen enn de som oppnådde middels/høy måloppnåelse. Som Bøe påpeker er det viktig å se på den individuelle dimensjonen i historiebevissthet, og det er viktig å inkludere alder og utviklingstrinn når en skal se på elevenes uttrykk av historiebevissthet.²⁰⁷ Det som her er interessant å påpeke er hvordan de tre elevene som nådde lav måloppnåelse var tre elever som gikk på 3. videregående. Det innebærer at de resterende elevene som oppnådde middels/høy måloppnåelse også inkluderte samtlige elever som gikk på 2. videregående. Dette er et påfallende funn, men det er vanskelig å fastslå om det sammenfaller med utviklingstrinn, eller om det eksisterte andre faktorer som også påvirket dette fenomenet. Til tross for dette, viste elevenes ulike besvarelser til Bøes fremheving av at den individuelle dimensjonen i historiebevissthet er svært viktig å ta i betraktning når en vurderer elevenes besvarelser.

²⁰⁷ Bøe, *Bildene av fortiden*, 104–5.

Funnene i analysen viste til hvordan elevutvalget besto av elever med ulike forutsetninger. Disse forutsetningene gjenspeiles i hvilken påvirkning undervisningsopplegget hadde på elevene samt hvilke måloppnåelser elevene oppnådde. Dette kan knyttes til Bøes fremhevinger av at undervisningens nullpunkt bør befinne seg ved elevenes forutsetninger for å styrke elevers historiebevissthet.²⁰⁸ Med tanke på forskjellene som oppstod mellom elevene, kan denne delen av undervisningsopplegget sies å ha vært delvis vellykket. For elevene som oppnådde lav måloppnåelse latet ikke undervisningsopplegget til å ha oppfordret til ønsket nivå av analyse. Samtidig er det av betydning å rette oppmerksomheten mot det faktum at elevene fortsatt arbeidet med denne øvelsen av å analysere andres historiebruk, som ifølge Körber er viktig for deres historiebevissthet.²⁰⁹ For elevene som oppnådde middels/høy måloppnåelse vil undervisningsopplegget kunne sies å ha vært vellykket da deres analyser demonstrerte en omfattende forståelse av historiebruk.

Det er også mulig å knytte denne oppgaven i undervisningsopplegget opp mot flere av kompetansemålene som undervisningsopplegget er bygget på; «Utforske og reflektere over hvordan fortiden minnes lokalt og nasjonalt»,²¹⁰ «Reflektere over hvordan fortolkninger av fortiden er preget av nåtidsforståelse og forventninger til fremtiden»,²¹¹ «Reflektere over hvordan fortiden brukes av ulike aktører og drøfte hensikten med denne historiebruken»,²¹² og «Analysere hvordan framstillinger av fortiden har blitt brukt i Norge for å skape nasjonal identitet og drøfte hvilke virkninger dette har hatt for ulike grupper».²¹³ Samtlige elever fikk aktivt jobbe med hvert av disse kompetansemålene, uavhengig av hvilket trinn kompetansemålene tilhørte. Elevenes refleksjoner spriket i dybde, hvor spesielt de elevene som nådde lav måloppnåelse ikke viste til en stor grad av refleksjon i sitt arbeid. Følgelig kan det ikke hevdes at kompetansemålene i sin helhet var oppnådd for disse elevene på grunn av de nevnte manglene.

De samme forskjellene blant elevene viste seg i elevenes resultater på oppgave 4. Her skulle de produsere egen historiebruk, noe som ifølge Knutsen er en svært viktig praksis for elever

²⁰⁸ Bøe, *Bildene av fortiden*, 104–9.

²⁰⁹ Körber, *Historical consciousness, historical competencies – and beyond?* Hentet og oversatt fra Knutsen 2023

²¹⁰ Kunnskapsdepartementet, «Kompetansemål etter vg2 - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)».

²¹¹ Kunnskapsdepartementet, «Kompetansemål etter vg3 - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)».

²¹² Kunnskapsdepartementet, «Kompetansemål etter vg3 - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)».

²¹³ Kunnskapsdepartementet. Undervisningsopplegget røret kun ved deler av dette kompetansemålet hvor det ikke blir drøftet hvilke virkninger det har hatt for ulike grupper.

når det kommer til arbeid med historiebevissthet.²¹⁴ Her ble to elevbesvarelser tatt i bruk for å illustrere hvordan elevene med et lavere faglig nivå uttrykte historiebevissthet i sin egen produksjon av historiebruk. Disse to elevene produserte gode reklameideer, men viste også på denne oppgaven en manglende forståelse for fremtidsperspektivet sin rolle i sammenhengen mellom de tre tidsdimensjonene; reklameideene deres inneholdt kun en sammenheng mellom fortid og nåtid, hvor et fremtidsperspektiv ikke ble inkludert. De fikk muligheten til å produsere egen historiebruk, noe de gjorde til tross for et resultat hvor deres individuelle historiebevissthet kom svakt til uttrykk i deres besvarelser. De presenterte begge det Knutsen i HHM-modellen referer til som en nåtid som går i bedre i lys av en dårlig fortid, men utelater fremtidsperspektivet.²¹⁵ Her kom deres oppfatning på sammenhengene mellom de tre tidsdimensjonene frem, samt hvordan de valgte å ta i bruk historien. I likhet med Karlsson, er det ifølge Aronsson slik deres historiebevissthet kommer til syne og til uttrykk; gjennom deres historiebruk.²¹⁶

Hvor de derimot ikke møtte det som ifølge Knutsen også er en viktig øvelse for deres historiebevissthet, var i å utforske sin egen historiebruk da de ikke gjennomførte oppgaven hvor de skulle analysere deres egen historiebruk.²¹⁷ Som en følge av dette kom ikke deres bevissthet rundt egen historiebruk til uttrykk. Om elevenes mangelfulle besvarelser på denne oppgaven skyldes en manglende arbeidsinnsats, eller elevenes forståelse av historiebruk er ikke mulig å tydeliggjøre. Uavhengig kan dette tyde på at en slik oppgave ikke nødvendigvis oppfordrer til de riktige metodene for utvikling av forståelse for ens egen historiebruk for alle elever. Det kan også indikere at enkelte elever krever mer veiledning i arbeidet for å produsere best mulig resultat for å aktivt utforske sin egen historiebruk.

Elevbesvarelsene til de som oppnådde middels/høy måloppnåelse var langt mer utfyllende både i reklameideene og i dere utfylling av HHM-modellen. Disse elevene arbeidet aktivt med å skape en forståelse for sin egen historiebruk, og viste til en bevissthet rundt egen historiebruk. Ifølge Aronsson fikk disse elevene da analysert og satt ord på sine egne uttrykk av historiebevissthet.²¹⁸ Ved å selv bruke historie og produsere egen historiebruk, samt å utforske egen historiebruk, berørte de ifølge Knutsen viktige sider ved arbeid med å styrke sin

²¹⁴ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 40.

²¹⁵ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 26.

²¹⁶ Aronsson, «Historiekultur, politik och historievetenskap i Norden», 189.

²¹⁷ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 40.

²¹⁸ Aronsson, «Historiekultur, politik och historievetenskap i Norden».

egen historiebevissthet.²¹⁹ Det som kommer frem som et fellestrekk ved elevene, er hvordan det er et manglende fremtidsperspektiv i elevenes besvarelser. Dette gjelder da også for elevene som oppnår middels/høy måloppnåelse. For disse elevene kunne fremtidsperspektivet være indirekte til stede, men om dette var bevisst eller ubevisst historiebruk fra elevenes side er ikke mulig å si. Denne likheten peker til en svakhet i undervisningsopplegget som antyder at det i større grad burde vært klargjort hvilken rolle fremtidsperspektivet spiller i sammenhengen mellom tidsdimensjonene. Samtlige elever latet til å ha en klar kobling mellom en fortidsfortolkning og nåtidsforståelse, men manglet et klart fremtidsperspektiv.

Likt som ved forskjellene som tidligere er blitt nevnt, peker også disse forskjellene til Bøe sitt utsagn om å legge undervisningen opp til elevenes forutsetninger. Forskjellene som oppstår mellom elevene, viser til hvordan undervisningsopplegget og selve arbeidet med- og gjennomgangen av HHM-modellen bør tilpasses ulike elevgrupper for å fullt fremme samtlige elevers forståelse. Tendensen som kom frem i elevutvalget viser til en større forståelse for HHM-modellen og arbeidet med modellen hos de faglig sterke elevene. Følgelig ga dette de en større mulighet til å både styrke og uttrykke sin historiebevissthet. Dette kan tyde på et behov for å tilrettelegge undervisninger innenfor disse temaene til elevenes ulike forutsetninger for å fullt fremme historiebevisstheten til de faglig svake elevene. Samtidig vil tilrettelegging gi disse elevene den samme muligheten til å uttrykke sin historiebevissthet på et nivå tilsvarende de faglig sterke.

Et fenomen som også viser seg i elevenes arbeid med produksjon av egen historiebruk var hvordan flere elever opplevde vanskeligheter med å koble historiebruk til seg selv. Dette kom frem i forskningsspørsmål 1 under analysen og diskusjonen av elevenes kunnskaper om historiebruk utenfor skolen. Her viste det seg at seks av 12 elever skapte en avstand mellom seg selv og historiebruk samt at de ikke anså historiebruk som relevant utenfor skolen for seg selv. Med tanke på oppgave 4 i undervisningsopplegget er dette funnet et motstridende element da elevene aktivt fikk jobbe med å utforske sin egen historiebruk og hvordan de selv er historiebrukere. Ifølge Knutsen er en slik produksjon viktig for å unngå at elevene anser historiebruk som noe som ikke har med de selv å gjøre,²²⁰ men det ble i etterkant av analysen tydelig at en betydelig andel av elevene ikke koblet denne aktiviteten til sin egen historiebruk. Dette funnet reiser interessante spørsmål om hvordan elevene forstår sin rolle som

²¹⁹ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 40.

²²⁰ Knutsen, *Historiebevissthet og historiebruk i skolen*, 40.

historiebrukere og hvilke faktorer som kan påvirke deres bevissthet om dette. Sett i ettertid hadde det vært hensiktsmessig for oppgavens resultater å inkludere spørsmål under intervjuene som rørte ved dette fenomenet. Funnet kan antyde at gjentatt arbeid med å produsere egen historiebruk er nødvendig for at enkelte elever skal kunne erkjenne at de selv er historiebrukere og forstå at de påvirkes av historiebruk utenfor skolen.

5.3. Refleksjoner rundt undervisningsopplegget

Ettersom empirien i denne oppgaven er et resultat av et undervisningsopplegg jeg selv har laget, vil det være relevant å diskutere eventuelle begrensninger og styrker ved undervisningsopplegget. Undervisningsopplegget og oppgavene elevene jobbet med er basert på teorien presentert i denne oppgaven. Som vist til og diskutert i de to foregående delkapitlene, fremhever Bøe, Körber, Knutsen, Karlsson og Aronsson til teoretiske perspektiver som gjelder arbeidet med, og utviklingen av, elevers historiebevissthet. Basert på deres teorier ble fokuset lagt på historiebevissthet som bevisstgjøring av hvordan både andre og en selv bruker historie. Dermed arbeidet elevene med HHM-modellen som et verktøy for denne bevisstgjøringen. I tillegg ble deres resultater med dette arbeidet sett på som uttrykk for deres historiebevissthet. Undervisningsopplegget er også bygget på samme rammeverk som det Østergaard gjennomførte.²²¹ Historiebruk ble en kommunikativ handling med en aktiv avsender og hvor elevene ble fortolkende mottakere.

I tillegg til det teoretiske grunnlaget, ble undervisningsopplegget lagt opp til å falle innenfor den nye læreplanens mål. Dersom et undervisningsopplegg ikke møter fagets kompetansemål, kan det argumenteres for at det ikke har tilstrekkelig relevans for faget. Som vist til i delkapitlene ovenfor faller undervisningsopplegget innenfor flere av kompetansemålene til både 2. videregående og 3. videregående. Hvor det derimot møter på utfordringer er i antall timer som er designert til historiefaget på begge trinn. Som tidligere nevnt er historiefaget et relativt lite fag, med kun 56 timer i året på 2. videregående og 113 timer på 3. videregående.²²² I tidligere diskusjon ble det påpekt at et slikt arbeid krever et utvidet tidsrom for at elevene skal utvide sine forståelser og optimalisere sitt arbeid med historiebruk. Dermed oppstår det en utfordring i hvordan man kan implementere slikt arbeid i fagstoffet elevene skal gjennomgå i løpet av disse to årene uten at det går på bekostning av øvrige læremål og mengden fagstoff elevene skal nå gjennom.

²²¹ Jensen og Østergaard, «6. klasses arbejde med historiebrug».

²²² Kunnskapsdepartementet, «Timetall - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)».

En svakhet som viste seg å være gjentakende i dette prosjektet var forskjellene som oppstod i elevenes forståelse av- og arbeid med HHM-modellen. Som tidligere nevnt, fremhever Bø viktigheten av å bemerke seg elevenes ulike forutsetninger for å finne undervisningens nullpunkt.²²³ Dette skaper en utfordring i å undervise i blant annet historiebruk, hvor målet er at elevene skal både uttrykke og styrke sin historiebevissthet. I forkant av dette undervisningsopplegget ble det fra faglærer kun videreformidlet klassens generelle faglige nivå, samt karaktersnitt i historiefaget på de enkelte elevene. Dermed oppstod det en svært manglende kartlegging av de enkelte elevenes forutsetninger som jeg kunne benyttet meg av for å bedre tilrettelegge undervisningsopplegget. Hadde dette funnet sted i forkant, ville elevenes individuelle behov i større grad bli møtt. Dette gjelder særlig for elevene som oppnådde lav måloppnåelse og uttrykte en svakere historiebevissthet med et mindre perspektiv og manglende fremtidsperspektiv enn de som oppnådde middels/høy måloppnåelse. Ved å tilrettelegge bedre for de individuelle forutsetningene til disse elevene, kan det tenkes at deres resultater hadde blitt annerledes. Skulle dette undervisningsopplegget blitt gjennomført av elevenes faglærere er det heller ikke utenkelig at resultatet hadde blitt annerledes. Det kan være rimelig å anta at en slik kartlegging av elevenes forutsetninger er enklere for faglærerne, som har et direkte kjennskap til elevenes faglige ståsted og utvikling. Dette var innsikt jeg ikke hadde under planleggingen og gjennomføringen av undervisningsopplegget, som kan ha påvirket resultatene.

Videre er det nødvendig å ta i betraktning en annen svakhet ved dette prosjektet; tidsdimensjonen. Undervisningsopplegget tok sted over 180 minutter, som er en relativt kort tidsperiode. Dette er spesielt med tanke på at dette var både nye tema for flere av elevene og nye måter å arbeide på for samtlige elever. Tatt i betraktning burde det vært satt av lenger tid til undervisningsopplegget, men dette lot seg ikke gjøre ettersom elevene hadde flere tema de skulle bevege seg gjennom fremover. Med lenger tid satt av til en forklaring av hva vi skulle gjøre i timene, kunne dette skapt en større forståelse for både hva historiebruk er samt historiebevissthet. Dette kunne også skapt en større forståelse for HHM-modellen og hvordan og hvorfor samtlige av oppgavene var knyttet til denne modellen. Elevene kunne også arbeidet med oppgavene over lenger tid enn det de her fikk muligheten til, som kunne ha ført til andre resultater. Dette gjelder spesielt elevene som skapte svakere oppgavesvar

²²³ Bøe, *Bildene av fortiden*, 104–9.

sammenlignet med resterende elever. Med nøyere arbeid over lenger tid er det dermed ikke utenkelig at resultatene ville sett annerledes ut enn det som er presentert i sammenheng med dette prosjektet.

Til tross for disse svakhetene, stiller undervisningsopplegget med noen styrker jeg mener det er verdt å trekke frem. Elevene rapporterte under intervjuene at de fant undervisningsopplegget og oppgavene de arbeidet med interessante. Begrunnelsene for hvorfor de fant det interessant varierte; enkelte elever mente det var en velkommen variasjon til hvordan de vanligvis har historieundervisning og andre elever mente det var interessant å se større sammenhenger innenfor historie. Dette er etter min mening med på å influere prosjektets resultater da elevenes interesse i et tema etter min mening påvirker deres arbeidsinnsats. Det som her bør belyses er hvordan min deltakelse under intervjuene samt det faktum at det var jeg som hadde undervisningstimene sammen med elevene, kan ha påvirket deres svar på dette spørsmålet. Dette kan ha ført til at elevene ikke følte seg komfortable med å uttrykke misnøye rundt undervisningsopplegget. I tillegg til dette produserte undervisningsopplegget positive resultater hos flere av elevene. Som vist til i delkapitlene ovenfor rapporterer flere elever at de etter undervisningsøktene har en økt forståelse for hva historiebruk er, og hvorfor historie blir tatt i bruk på ulike måter.²²⁴ Elevene rapporterte også en økt forståelse for sammenhengen mellom tidsdimensjonene.²²⁵ Sett sammen viser dette til et behov om mer elevaktive timer hvor elevene får arbeide selvstendig med oppgaver som en ikke nødvendigvis finner svarene til i en oppgavetekst eller fagbok. I tillegg viser det til viktigheten av å gjennomføre et slikt undervisningsopplegg for å belyse hvordan fortiden påvirker nåtiden og fremtiden.

²²⁴ Se delkapittel 4.3.2. og 5.1.

²²⁵ Se delkapittel 4.3.4. og 5.1.

6. Konklusjon

Dette forskningsprosjektet har undersøkt om hvorvidt et undervisningsopplegg med fokus på historiebruk og arbeid med historiebevissthets- og historiebruksmodellen har påvirket historiebevisstheten til et elevutvalg på 2.- og 3. videregående. Oppgavens problemstilling er: *«Hvordan kommer historiebevissthet til uttrykk i elevenes arbeid med- og produksjon av historiebruk»*. For å svare på problemstillingen ble det utviklet to forskningsspørsmål:

1. Hvordan kan historiebevissthets- og historiebruksmodellen (HHM-modellen) påvirke elevenes forståelse for historiebruk samt deres historiebevissthet?
2. Hvilke likheter og/eller forskjeller oppstår i elevenes forståelse for historiebruk og historiebevissthet når de arbeider med analyser knyttet til ulike former for historiebruk med tanke på deres ulike faglige nivåer?

I dette kapittelet vil jeg svare på disse to forskningsspørsmålene før jeg konkluderer rundt problemstillingen. Avslutningsvis vil jeg presentere hva jeg selv synes kunne vært interessant for videre forskning.

1. *Hvordan kan historiebevissthets- og historiebruksmodellen (HHM-modellen) påvirke elevenes forståelse for historiebruk samt deres historiebevissthet?*

Et av funnene i dette prosjektet er at samtlige elever som deltok i intervjuene uttrykte at deres syn på historiebruk ble utvidet etter arbeidet med HHM-modellen. Her fikk elevene arbeide med å undersøke historiebruk med et aktørperspektiv, hvor de selv var fortolkende mottakere. For disse elevene fremmet arbeidet dypere refleksjoner samt at det åpnet for nye perspektiver innenfor historiebruk: For to elever skapte undervisningsøktene en forståelse for historiebruk som konsept, noe de ikke tidligere hadde vært oppmerksom på, mens de resterende ti elevene uttrykte at de var bevisst over historiebruk før undervisningsøktene, og opplevde at de satt med en økt bevissthet i etterkant. Den generelle tendensen i elevutvalget viser altså at å arbeide med HHM-modellen utvider elevens kunnskaper om historiebruk til å inkludere flere perspektiver, uavhengig av deres allerede eksisterende tanker og kunnskaper. Funnene viser her til at HHM-modellen hadde en positiv påvirkning på elevenes forståelse for historiebruk.

Dette funnet indikerer dermed også at implementeringen av HHM-modellen har en positiv innvirkning på å styrke elevenes historiebevissthet, da det fremmer en økt bevissthet rundt hvordan historie i dag blir brukt av ulike aktører. Følgelig, har dette en sammenheng med hvordan elevene selv oppfattet HHM-modellens påvirkning på deres syn på sammenhengen mellom fortidsfortolkning, nåtidsforståelse og fremtidsperspektiv.

Samtlige elever som deltok i intervjuene uttrykte at de mente fortiden hadde noe med nåtiden og fremtiden å gjøre. Ti av 12 elever anså fortidens påvirkning på nåtid og fremtid i form av politisk historiebruk. De resterende to elevene uttrykte deres historiebevissthet i form av historiebevissthetens identitetsfunksjon. Uavhengig av forskjellene i elevenes uttrykk av historiebevissthet, uttrykte samtlige elever historiebevissthet. Dette var viktig å ta i betraktning for å se på hvorvidt elevene anså deres egen historiebevissthet som styrket etter undervisningsopplegget. Fire av 12 elever uttrykte at synet deres på sammenhengen mellom tidsdimensjonene forble uendret gjennom undervisningsopplegget. De resterende åtte elevene uttrykte at synet deres ble utvidet; de rapporterte dermed at historiebevisstheten deres ble styrket. Arbeidet med å undersøke hvordan fortiden blir fortolket i en viss sammenheng, hvordan nåtiden blir oppfattet med tanke på denne fortiden, og hvilken forventning dette skaper til fremtiden hadde altså ulik påvirkning på elevene. HHM-modellens påvirkning på elevenes syn på sammenhengene mellom tidsdimensjonene, viser for åtte av elevene et samsvar mellom arbeidet med historiebruk og styrkingen av historiebevissthet. Samtidig viser det også til en inkonsistens for fire av elevene. Dette indikerer et behov for videre undersøkelser for å forstå de individuelle variasjonene i elevenes oppfatninger av historiebruk og historiebevissthet i undervisning.

Et viktig mål ved undervisningsøktene var at elevene skulle tilegne seg kunnskaper om historiebruk som de kunne ta med seg utenfor klasserommet, for å selv arbeide med å styrke sin egen historiebevissthet. Analysen av elevenes respons viser en deling i oppfatningen av dens relevans. Her kom det frem at seks elever skapte en avstand mellom seg selv og historiebruk, og rapporterte at de ikke anså historiebruk som relevant for seg selv utenfor skolen. To av disse seks elevene uttrykte derimot at de så viktigheten av det i politiske sammenhenger og for samfunnet som en helhet, men ikke for seg selv som individer. Dette representerer en mangel i en av oppnåelsene av undervisningens formål. Her er det viktig å påpeke at et utvidet tidsrom for undervisningsopplegget kunne ført til annerledes resultater da

det kunne bidratt til å tydeliggjøre for elevene deres egne møter med historiebruk og deres rolle som historiebrukere.

På den andre siden uttrykte de resterende seks elevene at de etter undervisningsøktene ville bemerke seg historiebruk også utenfor skolen. Disse elevene koblet historiebruk aktivt til seg selv og sine egne liv, og har hatt en positiv påvirkning av undervisningsopplegget. De tilegnet seg kunnskaper som de vil anvende for å gjenkjenne og forstå historiebruk i ulike sammenhenger i deres daglige liv. Deres evne til å koble historiebruk til sine egne opplevelser og hendelser i samfunnet viser til en styrket historiebevissthet. Det kan dermed sies at undervisningsopplegget har hatt ulik effekt på elevenes oppfatning av historiebruk utenfor skolen. Enkelte elever oppnådde ikke det ønskede nivået med å anvende historiebruk utenfor skolen, mens andre elever tilegnet seg kunnskaper som igjen vil være med på å styrke deres individuelle historiebevissthet. Forskjellene indikerer et behov for videre forskning og mulig forlengelse av undervisningsopplegget for å bedre adressere elevenes behov og videreutvikle deres ferdigheter rundt historiebruk.

2. Hvilke likheter og/eller forskjeller oppstår i elevenes forståelse for historiebruk og uttrykk av historiebevissthet når de arbeider med analyser knyttet til ulike former for historiebruk med tanke på deres ulike faglige nivåer?

I elevenes analyser av historiebruk viste det seg klare forskjeller i deres besvarelser. Tre elever oppnådde lav måloppnåelse og 15 elever oppnådde middels/høy måloppnåelse. Hovedforskjellene mellom elevene lå i analysenes dybde og refleksjoner. Elevene som oppnådde lav måloppnåelse, viste en forståelse rundt historiebruk og evnet å analysere andres historiebruk. Det var derimot mangler i deres analyser hvor svarene deres var korte og hvor de ikke viste til evnen til å analysere historiebruk på et nivå som rørte dypere enn ved overflaten. Analysene inneholdt også et lavt nivå av refleksjoner samt egne tolkninger og meninger. En annen fellesnevner er også en manglende forståelse for fremtidsperspektiver i deres analyser; elevene nevnte fremtidsperspektivet i sine svar, men viste til en svak forståelse for sammenhengen mellom tidsdimensjonene. Elevene som oppnådde middels/høy måloppnåelse, viste til en dypere analyse som i større grad inkluderte egne tolkninger og refleksjoner. Dermed viste disse elevene en bredere forståelse for historiebruk og en bedre evne til å analysere historiebruk. Deres svar var også preget av klarere uttrykk for en forståelse for sammenhengen mellom samtlige tidsdimensjoner. Måloppnåelsene ble også reflektert i

elevenes karakternivå, hvor elevene som oppnådde lav måloppnåelse lå lavere på karakterskalaen enn elevene som oppnådde middels/høy måloppnåelse.

Et fellestrekk som viste seg hos samtlige elever var hvordan de uttrykte historiebevissthet i sine svar ved at de viste en forståelse for historiebruk samt ved å evne å analysere andres historiebruk. Skillet mellom elevene lå i hvordan deres uttrykk for historiebevissthet kom frem; elevene som lå lenger ned på karakterskalaen uttrykte sin historiebevissthet med det som kan bli ansett som et svakere og mindre perspektiv enn elevene som lå lenger opp på karakterskalaen. Dette kom også frem under intervjuene med elevene, hvor sammenhengen mellom tidsperspektivene, og da spesielt fremtidsperspektivene, til elevene som oppnådde lav måloppnåelse ikke kom klart til uttrykk. Dette fenomenet viser til at det oppstår forskjeller mellom elevene med tanke på deres forståelse for historiebruk. Det viser også forskjeller i uttrykk av historiebevissthet i deres arbeid med historiebruk med tanke på deres ulike faglige nivåer. Elevene med et faglig lavere nivå viste til en forståelse for historiebruk som ikke når nivået som elevene med et høyere faglig nivå viste til. Dermed oppstår det merkbare ulikheter i elevenes uttrykk for historiebevissthet.

Flere av de samme ulikhetene viste seg også i elevenes egen produksjon av historiebruk samt analyse av denne historiebruken. Samtlige elever produserte gode eksempler på reklamer hvor de tok i bruk fortiden i nåtiden. Hvor elevene skilte seg var i både innhold, analyse ved bruk av HHM-modellen, og hvilken sammenheng reklamene viste mellom tidsdimensjonene. Elevene med et lavere faglig nivå gjorde svært lite uttrykk for deres individuelle historiebevissthet i denne oppgaven. De presenterte sitt syn på sammenhengen mellom tidsdimensjonene ved å vise til en positiv nåtid basert på en negativ fortid, men utelot igjen fremtidsperspektivet. Kombinert med at elevene ikke besvarte oppgaven hvor de skulle analysere sin egen historiebruk kom deres individuelle historiebevissthet svært lite til uttrykk i denne oppgaven. Elevene med et faglig høyere nivå, svarte langt mer utfyllende på begge delene av denne oppgaven. De utforsket og analyserte sin egen historiebruk, to viktige øvelser for å både styrke samt å uttrykke sin egen historiebevissthet. Dermed kom deres historiebevissthet langt sterkere til uttrykk, hvor de klart uttrykte deres egen fortidsfortolkning og nåtidsforståelse, og delvis et fremtidsperspektiv.

Elevenes ulike faglige nivåer viste seg altså å påvirke både hvordan de arbeidet med HHM-modellen samt elevenes arbeid med å skape en bevissthet rundt deres egen historiebruk.

Ulikhetene viste seg følgelig også i elevenes uttrykk av deres individuelle historiebevissthet; elevene som lå lavere på karakterskalaen ga et svakere uttrykk for deres syn på sammenhengen mellom tidsdimensjonene enn elevene som lå høyere på karakterskalaen. Følgelig belyste dette behovet for å tilrettelegge undervisninger innenfor arbeid med historiebruk til elevenes ulike forutsetninger for å fullt fremme historiebevisstheten til de elevene på et faglig lavere nivå. Samtidig vil en slik tilrettelegging gi disse elevene muligheten til å fullt uttrykke sin historiebevissthet på likt nivå som elevene på et faglig høyere nivå.

Funnene som her er blitt rapportert viser at elevene gjennom arbeid med historiebruk uttrykker varierende former historiebevissthet. Gjennom slikt arbeid får elevene mulighet til å utforske hvilke sammenhenger historie blir brukt i og hvordan historiebruken endrer form basert på situasjonen. Dermed får de utforsket det materiale som danner deres syn på sammenhengen mellom tidsdimensjonene og selv uttrykt hvilket syn de innehar. Ulikhetene som oppstår mellom elevenes uttrykk av historiebevissthet viser til hvordan historiebevissthet er individuelt, og hvordan ulike personer vil gi uttrykk for sin historiebevissthet på ulike måter. Dette er noe som må tas hensyn til under vurderinger av elevers arbeid med dette temaet. Basert på hva elevene selv har rapportert under dette prosjektet samt hvordan elevene har svart på oppgavene i undervisningsopplegget, kommer det klart frem at arbeid med historiebruk gir elevene rom til å utforske deres egen historiebevissthet. Det gir også elevene muligheten til å styrke, og ikke minst uttrykke, sin egen historiebevissthet.

6.1. Videre forskning

I dette prosjektet har det blitt tatt sikte på å utforske hvordan elevers historiebevissthet kommer til uttrykk i deres arbeid med- og produksjon av historiebruk. Elevutvalget bestod av en klasse på 2. videregående og en klasse på 3. videregående. Videre ble det gjennomført intervju med 12 elever, hvorav seks elever fra hver klasse. Undervisningsopplegget gikk over 180 minutter, altså to dobbelttimer, i historiefaget. Dette leder til et aspekt som tidligere har blitt tatt opp i dette prosjektet – nemlig tidsperspektivet. Som videre forskning hadde det vært interessant å gjennomføre et slikt undervisningsopplegg over en lengere tidsperiode med et elevutvalg. Vil videre arbeid med historiebruk over en lengere periode skape en betydelig dypere forståelse for historiebruk hos elever og dermed en bredere forståelse for deres egen

historiebruk? Kan et slikt prosjekt over en lengere tidsperiode skape en dypere forståelse for sammenhengen mellom tidsdimensjonene og dermed påvirke hvordan elevene uttrykker sin historiebevissthet? Det er også tenkelig at grundigere arbeid over lengre tid kunne ha påvirket elevenes synspunkter, spesielt med tanke på fremtidsperspektivet. Dette kunne ha gjort tidsperspektivet tydeligere for elevene og dermed kunne det kommet tydeligere til uttrykk i deres oppgaver.

Et annet aspekt som hadde vært interessant å utforske videre er hvordan et opplegg bedre tilpasset samtlige av elevenes forutsetninger hadde påvirket elevenes uttrykk av historiebevissthet. Forskjellene som oppstod mellom elevene, viser til et behov for bedre tilrettelegging av undervisningsopplegget for at samtlige elever skal få lik mulighet til å uttrykke sin historiebevissthet. Dermed kan elever på et lavere faglig nivå, med et undervisningsopplegg bedre tilpasset deres forutsetninger, produsere sterkere uttrykk av historiebevissthet. Dette kan oppnås gjennom mer veiledning og grundigere forklaringer enn det som ble gitt i dette prosjektet.

Som videre forskning hadde det også vært interessant å gjennomføre et slikt undervisningsopplegg på et større elevutvalg, for å forsøke å utvikle en mer omfattende forståelse som inkluderer flere elever. Her kunne det også vært interessant å bruke ulike metoder og arbeidsoppgaver for å skape en bedre forståelse for påvirkningen av ulike metoder på ulike elever og elevgrupper.

7. Litteraturliste

Aronsson, Peter. «Historiekultur, politik och historievitenskap i Norden». *Historisk Tidskrift* 122, nr. 2 (6. juni 2002): 188–208.

Bøe, Jan Bjarne. *Bildene av fortiden: historiedidaktikk og historiebevissthet*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2002.

Bøe, Jan Bjarne. *Å lese fortiden: historiebruk og historiedidaktikk*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2006.

Fauskanger, Janne, og Reidar Mosvold. «Innholdsanalysens muligheter i utdanningsforskning». *Norsk pedagogisk tidskrift* 98, nr. 2 (2014): 127–39. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2987-2014-02-07>.

Folkenborg, Håkon Rune. *Én fortid - mange fortellinger: introduksjon til historiebruk*. Oslo: Cappelen Damm akademisk, 2018.

Jacobsen, Dag Ingvar. *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. 3. utg. Oslo: Cappelen Damm akademisk, 2015.

Jensen, Bernard Eric. *Historie: livsverden og fag*. København: Gyldendal, 2003.

Jensen, Bernard Eric. «Historiebevidsthed og historie - hva er det?» I *Historieskabte så vel som historieskabende. 7 historiedidaktiske essays*, redigert av Henning Brinckmann og Lene Rasmussen, 5–18. Gesten: OP-forlag Aps, 1996.

Jensen, Margit Eva, og Mike Friis Østergaard. «6. klasses arbejde med historiebrug». *HistorieLab*, 8. mars 2018. <https://historielab.dk/6-klasses-arbejde-historiebrug/>.

Karlsson, Klas-Göran. *Historien är nu: En introduktion till historiedidaktiken*. Redigert av Ulf Zander. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur, 2009.

Karlsson, Klas-Göran. «The Uses of History and the Third Wave of Europeanisation». I *A European Memory?*, 6:38–55. New York, Oxford: Berghahn Books, 2022. <https://doi.org/10.1515/9781845458133-006>.

Knutsen, Ketil. *Historiebevissthet og historiebruk i skolen: en praktisk veileder for lærere og lærerstudenter*. 1. utgave. Oslo: Cappelen Damm akademisk, 2023.

Kunnskapsdepartementet. «Kjerneelementer - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)». Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020., 2019. <https://www.udir.no/lk20/his01-03/om-faget/kjerneelementer>.

Kunnskapsdepartementet. «Kompetansemål etter vg2 - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)». Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020., 2019. <https://www.udir.no/lk20/his01-03/kompetansemaal-og-vurdering/kv84>.

Kunnskapsdepartementet. «Kompetansemål etter vg3 - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)». Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020., 2019. <https://www.udir.no/lk20/his01-03/kompetansemaal-og-vurdering/kv85>.

Kunnskapsdepartementet. «Timetall - Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03)». Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020, 2019. <https://www.udir.no/lk20/his01-03/timetall?lang=nob>.

Kvande, Lise, og Nils E. Naastad. *Hva skal vi med historie?: historiedidaktikk i teori og praksis*. Oslo: Universitetsforlaget, 2013.

Körber, Andreas. *Historical consciousness, historical competencies – and beyond? Some conceptual development within German history didactics*, 2015. <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.1524.9529>.

Lund, Erik. «Historiebevissthetsbegrepet i engelsk historiedidaktikk – teoriutvikling og didaktisk konkretisering i en ny læreplan.» *Historiedidaktikk i Norden* 9 (2012): 96–117.

Lund, Erik. *Historiedidaktikk: en håndbok for studenter og lærere*. 3. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2009.

Lund, Erik. *Historiedidaktikk: en håndbok for studenter og lærere*. 5. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2016.

«Læreplan i historie fellesfag (HIS01-03) | udir.no». Åpnet 29. april 2024. <https://www.udir.no/lk20/his01-03?lang=nob>.

Nielsen, Vagn Oluf. «Ungdommens historiebevidsthed og tidsforståelse». I *Ungdom og historie i Norden*, redigert av Vagn Oluf Nielsen og Magne Angvik, 103–20. Bergen-Sandviken: Fagbokforlaget, 1999. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2009021000100.

Norgeshistorie, Om, konservering og historie (IAKH) ved UiO Institutt for arkeologi, og Tilgjengelighetserklæring. «Statsministerens tale etter terroren 22. juli - Norgeshistorie». Åpnet 16. februar 2024. <https://www.norgeshistorie.no/kilder/oljealder-og-overflod/K1909-Statsministerens-tale-etter-terroren-22-juli.html>.

«no.uisinspera14675171334125077.pdf». Åpnet 26. februar 2024.

<https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/3074397/no.uis%3ainspera%3a146751713%3a34125077.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Postholm, May Britt. *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2010.

«Sørensen, Ingvild.pdf». Åpnet 26. februar 2024. <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/185340/S%3c%b8sørensen%2c%20Ingvild.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Ta ikke Grunnloven for gitt., 2015. <https://www.youtube.com/watch?v=7tcs9XOcrqg>.

Thagaard, Tove. *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder*. 5. utg. Bergen: Fagbokforlaget, 2018.

8. Vedlegg

Vedlegg 1: Inervjuguide

Spørsmål:

1. Hva synes du om faget historie?
2. Har du likt noen deler av faget bedre enn andre? Hvilke har det vært?
3. Hvordan opplevde du de to timene vi har hatt i forhold til andre historietimer du har hatt?
4. Hva synes du om å jobbe slik som vi har jobbet?
5. Har du møtt begrepene *historiebruk* og *historiebevissthet* før?
6. Hva tenker du at historiebruk handler om?
7. Vi har jo jobbet en del med HHM-modellen for å analysere ulike måter historie blir brukt på. Hvordan opplevde du å bruke modellen som et hjelpemiddel til dette?
8. Hva tenker du om ditt eget arbeid med modellen og analysen?
9. Tenker du at modellen har hjulpet deg til å få et bredere syn på hvordan historie blir brukt for et formål?
10. Hvordan gikk du frem for å svare på oppgavene? Hvilke tanker gjorde du deg underveis?
11. Føler du selv at du har lært noe nytt i disse timene?
12. Tror du at det du har lært i disse timene er noe du kunne tatt med deg videre?
13. Tror du at å jobbe med en sånn modell kan hjelpe elever til å bli mer kritisk til ulik bruk av historie og forstå at historie alltid vil bli brukt til et formål?
14. Hva tenker du vi skal med historie?
15. Tenker du at historie har noe med nåtiden og/eller fremtiden å gjøre?
16. Har du endret synet på hva vi skal med historie og synet på hva historie har med nåtiden og fremtiden å gjøre etter disse undervisningstimene?

Hva ser vi?

Hva ser vi?

Oppg. 1

1. Hva har vi nettopp sett?
2. Hvorfor tror dere disse plakatene ble laget?
3. Hvorfor tror dere akkurat denne delen av historien (Hitler og Stalin – to kjente diktatorer, masse mord, nazisme, osv.) ble brukt på disse plakatene?
4. Hvordan syn på fortiden legger plakatene opp til?
 1. *Positivt / negativt ?*
 1. Hvorfor mener du det?
5. Hvordan kobles fortiden til nåtiden med disse plakatene?
 1. *Positivt / negativt?*
 1. Hvorfor mener du det?

Historie i dag

- Historie blir opplevd som det som faktisk har skjedd
 - *Vi har et bilde av fortiden, men det er viktig å vite at bildet er laget av mennesker som ikke har opplevd det*
- Historie som en fortolkning av restene fra fortiden basert på våre hensikter og interesser i en bestemt kontekst
- Vi gjenskaper ikke fortiden ved å undersøke restene av den

Historiebruk

- Bruk av historie for et formål
- All historie som blir formidlet i dag er historiebruk
 - *Taler, filmer, serier, spill, museum, minnesteder, undervisning*
- Fire hovedfunksjoner: å overbevise, å forstå samtiden, å bygge fellesskap/identitet, terapi
- Vi påvirkes av historiebruk hver dag
- Det vi skal jobbe med de neste timene - analyse av historiebruk

Historiebevissthet

- Å forstå hvordan vi oppfatter forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid
 - å forstå hvordan vi er historieskapte og historieskapende
- Historiebevissthet blir utviklet gjennom å lære seg historiebruk
 - hvordan historie blir brukt til å påvirke oss

Hvorfor lære om det?

- Kompetansemål
 - Reflektere over hvordan fortolkninger av fortiden er preget av nåtidsforståelse og forventninger til fremtiden
 - Reflektere over hvordan fortiden brukes av ulike aktører og drøfte hensikten med denne historiebruken
- Kjerneelement i historiefaget
- Tverrfaglig tema

Hvorfor lære om det?

- Vi påvirkes av historiebruk hver dag
 - Viktig å forstå at man blir påvirket av en spesifikk vinkling av historien
 - Viktig å forstå hva og hvem man blir påvirket av
 - Viktig for å skille mellom rett og gal påvirkning
 - Eks. Putin bruker historien om Nazi-Tyskland for å legitimere krigen mot Ukraina og omvendt
- Fortiden har gjort nåtiden slik den er – det er viktig å forstå hvorfor og hvordan
- Historiebruk eksisterer for det meste *utenfor* klasserommet

Masteroppgaven min

- Problemstilling: Hvordan kommer historiebevissthet til uttrykk i elevenes arbeid med- og analyse av historiebruk?
- Det vi skal gjøre:
 - Arbeide med historiebevissthets- og historiebruksmodellen (HHM-modellen)
 - Se på ulike måter historie kan bli brukt på og analysere de
 - Hver oppgave dere gjør skal skrives inn i ett og samme dokument og leveres inn til meg når vi er ferdige med opplegget
 - Intervju?

HHM-modellen

Spørsmål	Kriterier
Hvordan knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?	☐ Likhet mellom nå og før (det som skjer nå er likt før, nåtiden er som fortiden) ☐ Motsetning eller forskjell mellom nå og før ☐ Det går bedre / i riktig retning i lys av en dårlig fortid og en idyllisk fremtid ☐ Det går dårligere / i feil retning i lys av en idyllisk fortid og mot en dårlig fremtid
Hva er formålet med å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?	☐ Overbevise (f.eks. selge noe eller overbevise om politikk) ☐ Bygge identitet (f.eks. slektskap med forfedre eller «oss mot de andre») ☐ Forstå eller lære noe i nåtiden ☐ Terapeutisk (f.eks. forbud av, forsoning med eller sørge over historie)
Hvem knytter historie til nåtiden og/eller fremtiden?	☐ F.eks. bedrift, politiker, organisasjon, enkeltperson, kunder, velgere, skolen og folk flest / lesere
Med hva knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?	☐ Skrift (f.eks. tale, kronikk og intervju) gjennom ord og tekst ☐ Bilde / film (f.eks. <u>møte</u> , vide, film) gjennom komposisjon, perspektiver, farger og utsnitt, synsvinkel ☐ Fysisk (f.eks. museum, minnesmerke, gjenstander/ <u>reklamis</u>) gjennom utforming og design ☐ Interaktivt ved å tilrettelegge for brukergenerert innhold (f.eks. muligheter til å bestemme historien vs. bli tvunget inn i en bestemt historisk utvikling f.eks. i dataspill)
Hvilken oppfatning av fortiden, nåtiden og fremtiden og/eller forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid forutsettes / legges det opp til?	☐ Positiv, negativ eller likegyldig i ulike nyanser
Hva er foranledningen til eller bakgrunnen for å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?	☐ En hendelse, en handling, et samfunnsproblem, en utfordring og/eller et samfunnsystem

Oppg. 2 Ta ikke Grunnloven for gitt

- Fyll ut HHM-modellen basert på reklamen
- Prøv å begrunn svarene dine – hvorfor mener du det du mener?

Oppg. 3 Stoltenbergs 22. juli tale

- Se / les talen og fyll nøye ut HHM-modellen (15 min.)
- Etter du har fylt ut modellen utdyper du svaret ditt til hvert spm. (45 min.)
 - *Minimum 150 ord som svar på hvert spm.*
 - *Bruk gjerne utdrag fra talen for å begrunne svarene dine*

Oppg. 4

Produser historiebruk

- Lag en reklame for et produkt, gjerne et produkt du kjenner godt og bruker selv
- Denne reklamen skal inneholde relevante referanser til fortiden for å hjelpe deg med å selge produktet
- Fyll ut HHM-modellen med utgangspunkt i deres egen reklame og skriv en tekst (ca. 200 ord)
 - *Forklar hvorfor du valgte den historien du gjorde*
 - *Forklar hvilket syn du mener det gir på fortiden, nåtiden og fremtiden*

Vedlegg 3: Godkjenning fra SIKT

21.02.2024, 12:39

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer

145486

Vurderingstype

Standard

Dato

24.10.2023

Tittel

Historiebruk og historiebevissthet i skolen

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Stavanger / Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora / Institutt for kultur- og språkvitenskap

Prosjektansvarlig

Ketil Knutsen

Student

Sofie Lie Myklebostad

Prosjektperiode

21.08.2023 - 16.05.2024

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 16.05.2024.

Meldeskjema **Kommentar**

Vi har nå vurdert endringen i meldeskjema, og at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene videre i tråd med dette. Endringen består i at utvalgets nedre aldersgrense er utvidet fra 18 til 17 år.

Vi vurderer at ungdommer over 16 år kan samtykke til deltakelse på selvstendig grunnlag. Dette ut fra en helhetsvurdering av opplysningenes art og omfang.

Det vises til at ungdom i denne alderen har selvbestemmelse på en rekke områder; de kan bl.a. selv velge utdanning, samtykke til helsehjelp, og de er over den seksuelle lavalder. Det er vår vurdering at ungdommer fra 16 år og eldre som hovedregel vil ha forutsetninger for å forstå hva deltagelse i dette forskningsprosjektet innebærer.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vil du delta i forskningsprosjektet ”Historiebruk og historiebevissthet i skolen”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se om å arbeide med og å analysere ulike tilfeller av historiebruk kan være med på å utvikle historiebevissthet hos elever. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette prosjektet er en masteroppgave hvor formålet er å undersøke om det å arbeide med og å analysere visse tilfeller av historiebruk kan være med på å utvikle historiebevissthet hos elever. Historiebruk og historiebevissthet er sentralt i historiefaget, både som kjerneelement og som tverrfaglig tema, men det er ofte noe man ikke jobber aktivt med i undervisningen. For denne masteroppgaven skal jeg gå gjennom hvordan dere kan jobbe aktivt med historiebruk og lære dere hvordan dere kan analysere historiebruk. Jeg vil også undersøke om dette kan være med på å hjelpe dere utvikle historiebevissthet. Dette innebærer at jeg vil ta over undervisningen i to økter (180 minutter). Jeg ønsker også å samle inn deres svar på ulike oppgaver for å kunne bruke dette i min masteroppgave, og å intervju et utvalg av dere.

All informasjon jeg henter inn vil bli anonymisert og det vil ikke være mulig å identifisere dere gjennom arbeidet dere gjør og leverer inn til meg, eller gjennom intervjuene.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Deres klasse er blitt gjort tilgjengelig for meg via skolen etter etterspørsel. Elevgruppen er på et faglig og utviklingsmessig nivå hvor jeg tror jeg vil få best mulig resultater på min oppgave da evnen til å reflektere og jobbe med nye temaer vil være mulig uten store utfordringer.

Hva innebærer det for deg å delta?

For deg som skal delta innebærer det at du møter opp i undervisningstimene som vil være to økter i 90 minutter hver. Metodene jeg vil bruke for å gjennomføre dette prosjektet er:

- Observasjon (opplysningene registreres ved notater)
- Oppgaver (opplysningene registreres elektronisk, er frivillige å sende inn og vil anonymiseres)
- Intervju (opplysningene registreres elektronisk, er frivillig å delta på og vil anonymiseres)

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Det vil ikke påvirke ditt forhold til skolen eller lærer om du velger å trekke deg. Dette prosjektet inngår ikke i normal undervisning, men er relevant til historiefaget og er oppført

som noe dere skal lære i faget. Om du ønsker å trekke deg vil oppmøte i timene fremdeles være obligatorisk, men ingen data vil bli hentet inn fra deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Følgende vil ha tilgang til innsamlet materiale:

- Sofie Lie Myklebostad (student, ansvarlig for gjennomføring av prosjektet og masteroppgaven)
- Ketil Knutsen (professor, Universitetet i Stavanger, veileder for masteroppgaven)

For å sikre at ingen uvedkommende får tilgang til personopplysningene vil jeg ikke samle inn navn eller andre opplysninger, oppgavene dere lever inn vil ikke ha navn på seg (eventuelt vil disse navnene slettes) og intervjuobjekter skal ikke oppføre navn (eventuelt vil disse bli slettet/klipt ut fra lydopptaket ved første anledning). Skulle navn være nødvendig vil jeg erstatte de med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.

Deltagere vil ikke kunne bli gjenkjent i publikasjonen. De eneste opplysningene som vil publiseres er deres svar på oppgavene dere sender inn til meg, og svarene på intervju.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 16.05.2024.

Etter prosjektslutt vil datamaterialet med anonymiserte opplysninger slettes, men kan bli gjenbrukt til videre forskning hvor de fremdeles vil være anonymisert.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Stavanger ved Ketil Knutsen (veileder), ketil.knutsen@uis.no, 51831411
- Vårt personvernombud: Rolf Jegervatn, personvernombud@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen som er gjort av personverntjenestene fra Sikt, kan du ta kontakt via:

- Epost: personverntjenester@sikt.no eller telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen

Sofie Lie Myklebostad

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Historiebruk g historiebevissthet i skolen», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i undervisning om historiebruk og historiebevissthet
- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 5: Intervju deltaker 7, klasse 2

I: Så det første spørsmålet er egentlig ganske åpent, og det er hva du synes om historiefaget.

D: For meg, det kan variere fordi det går litt mer på hva jeg er interessert mest i i historie slik hva slags interesse jeg har i faget. Så noen ting synes jeg er mer interessante enn andre. Så jeg liker for eksempel ikke lære om slike jegere og sankere, men kanskje mer om sånn nyere historie.

I: Noe som er litt nærmere vår egen tid?

D: Ja.

I: Så du er litt mer på nyere historie og det som har påvirket oss mer åpenbart i dag da?

D: Ja.

I: Så nå svarte du litt på det, men er det noen deler av faget dere liker bedre enn andre og hvordan?

D: Altså som jeg sa så liker jeg mer nyere historie. Jeg synes bare når vi går alt for langt tilbake i tid, i alle fall sånn før vi hadde skriften og der er mer sånn jeger og sankersamfunn, det er ikke sånn.. ja jeg synes ikke det er så mye interessant med det fordi det er ikke så mye som foregikk. Men hvis vi ser på mer sånn kanskje rundt opplysningstiden da er det mer skriftruller, vi har mye mer historier, vi vet at kildene er mer troverdig fordi det er mer folk som skriver det ned og det synes jeg er en del av det siden det er mer interessant. Og som [medelev] påpekte tidligere – jeg synes det som har aller, aller størst påvirkning på dagens tid, for eksempel sånn den kalde krigen eller de to verdenskrigene, de som har hatt stor påvirkning det er de som er interessante.

I: Så hvordan opplevde du de timene jeg hadde med dere i forhold til mer vanlige historietimer?

D: Ja jeg synes det vi hadde da var på en måte litt ulikt det vi pleier, men det liker jeg. Jeg er veldig glad i ha på en måte noe variert i stedet for bare se på presentasjoner og lære fra det. Så synes jeg det var greit at vi og fikk analysere på en måte reklamer som har noe med nåtiden å gjøre, men viser på en måte tegn, eller er gjenspeilet basert på en hendelse fra fortiden. Så jeg synes det var ganske greit.

I: Så bra, det er kjekt å høre! Å jobbe på den måten vi gjorde, hvor dere fikk analysere og jobbe for dere selv, likte du det eller ikke?

D: Altså jeg synes.. jeg likte det ganske mye, men jeg synes det var litt sånn at hvis.. på en måte at vi måtte gå akkurat basert på den malen så, jeg likte den malen for den var ganske hjelpsom. Men jeg vil skrive og litt sånn fritt og ikke bare følge en fast mal hvis det gir mening. Så det var litt det.

I: Har du møtt på begrepene historiebruk og historiebevissthet før?

D: Ikke noe sånn egentlig. Faget er jo ganske nytt for oss så selve de begrepene har vi ikke hørt noe om. Hvert fall fra mitt perspektiv da er det sånn historie du tenker bare det er fortiden – et annet ord for fortiden og du skal bare analysere hva som har skjedd gjennom da. Det med historiebruk og hvordan vi knytter det opp til nåtiden og fremtiden er på en måte et litt mer sånn nytt begrep føler jeg.

I: Hva tenker du selv at historiebruk handler om?

D: Jeg føler det er å knytte det vi har lært i historie eller en spesifikk hendelse i historien med det du kanskje har om sånt tema nå eller knytte det til fremtiden. Noe sånt på en måte, hvordan vi på en måte bruker historien til å analysere det vi gjør. For eksempel som i de reklamene, vi skrev for eksempel en reklame om bunader og da hadde vi på en måte det jeg ville sagt er historiebruk at vi knytter på en måte det som er tradisjonelt norsk som stammer fra forfedrene til å på en måte reklamere eller formidle det vi vil nå eller kanskje i fremtiden.

I: Du nevnte jo litt den HHM-modellen, hvordan synes du det var å bruke den som et hjelpemiddel for å analysere?

D: Jeg synes hvert fall jeg liker sånne maler generelt det syns jeg er ganske bra fordi de er på en måte et ganske bra hjelpemiddel. Det får deg til å være litt sånn konstruktiv at du på en måte ikke detter ut av det du skriver om. Og i tillegg til det så var det til ganske mye hjelpe fordi på hvert eneste steg så skriver du hva du må gjøre her, hva er steget her. Det eneste som på en måte er litt.. den lille kritikken som jeg nevnte tidligere at du får ikke skrive akkurat helt fritt for du må holde deg innenfor malen som igjen er viktig men så er det kanskje sånn hvis jeg vil skrive en refleksjon på slutten eller introdusere noe som jeg ikke fikk som malen sier jeg ikke skal så føler jeg det ødelegger litt.

I: Ja, men tenker du det kan være et bra startpunkt? Å begynne med modellen og så eventuelt bli litt friere?

D: Jo jeg tenker jo litt at det er det som på en måte meningen med malen i alle fall at vi kan gjøre det. Så det synes jeg egentlig er ganske greit.

I: Hva tenker du om ditt eget arbeid med modellen og analysen? Var det noe som var enklere å gjøre og noe som var vanskeligere?

D: Jeg synes sånn.. noen steder, jeg husker ikke nøyaktig hva malen var, men det var noen steder hvor det var veldig vanskelig å på en måte fatte og forstå så det var litt vanskelig å skrive så jeg trengte på en måte litt forklaring og forenkling for hva som skulle stå. Men igjen så synes jeg sånn det var ganske greit egentlig.

I: Tenker du at modellen kanskje kan ha hjulpet deg til å få et litt bredere syn på hvordan historie blir brukt til et formål?

D: Ja jeg synes det er på en måte.. hvert fall siden vi begynte med prosjektet og den der HHM-modellen så har jeg på en måte fått et bedre innblikk av på en måte historiebruksbegrepet og andre på en måte perspektiver vi kan se det fra. Før vi hadde dette prosjektet hvert fall trodde jeg det var mer sånn du leser hva som skjedde i fortiden, analyserer hva som skjedde der og der, nå fikk jeg forstå på en måte litt mer sånn formålet med historiebruk og hvordan vi knytter det til på en måte alt vi jobber med innenfor et tema. Hvordan det på en måte blir brukt til ting vi ikke sånn legger merke til på en måte.

I: Hvordan gikk du frem for å svare på oppgavene? Var det noen spesielle tanker du gjorde deg eller nye tankeprosesser?

D: Alt det du har om forkunnskaper du har om temaet eller innenfor de historiske hendelsene bruker du til det du på en måte gjør mens du går frem i oppgaven. I alle fall i den oppgaven der vi så med Stalin og Putin hvis du ikke har noen peiling på hvem de er da hadde du kanskje skrevet det litt forskjellig. For hvis du for eksempel antok at begge to var helter eller noe sånn så kan det være at du hadde tolket oppgaven eller skrevet det på en annen måte. Så jeg føler det du har om forkunnskaper går mye mer på sånn hvordan du gjør oppgaven og hvordan du kommer frem til det du skriver.

I: Føler du at du har lært noe nytt i disse timene?

D: Jeg føler jeg generelt har fått lært litt mer om historiebruk sånn begrepet og litt bare om det der.

I: Jeg skal ikke putte ord i munnen på deg så si hvis det er feil, men hvis jeg forstå deg rett så har dere fått mer oppklaring i ting dere allerede visste?

D: Det er på en måte noe du har hørt om. Sånn en situasjon du vet om, men du vet ikke så mye om det egentlig, du har bare hørt om det og nå har du fått en mer sånn breiere forståelse da. Av hva det går ut på.

I: Tror dere det dere har lært disse timene her er noe dere kan eller vil ta med dere videre?

D: Jeg kommer til å ta mer av på en måte historisk kontekst i arbeidet jeg kommer til å jobbe med videre i livet. Jeg føler det og er generelt viktig å ha en forståelse av generell

historie, og hvordan du bruker det i på en måte dagens samfunn og på en måte fremtidig samfunn og hvordan det på en måte kan påvirke oss da.

I: Tror du at en sånn modell som HHM-modellen kan hjelpe elever generelt til å bli mer kritisk til bruk av historie og til å forstå at historie alltid vil bli brukt til et formål?

D: Jeg tror egentlig det. For hvis de ser gjennom den HHM-modellen så ser de på en måte det er spørsmål som de ikke har tenkt på, men det er sånn et spørsmål som er bra å tenke på. Hvorfor knytter vi dette til nåtiden eller fremtiden, hvorfor skjer dette egentlig? Også neste gang de kanskje ser en reklame eller noe skriftlig arbeid eller noe annet som blir formidlet så kommer de kanskje til å tenke på den HHM-modellen og se på en måte hvordan... da kan de på en måte reflektere mer og tenke på hvordan sånn historiebruk har på en måte påvirkning på akkurat dette her.

I: Hva tenker du at vi skal med historie?

D: Jeg skal si.. jeg tror på en måte formålet med historie er å bygge på det vi på en måte kultur og arv det vi har på en måte om informasjon om fortiden slik at vi ikke glemmer det ettersom det er på en måte med på å bygge opp vår egen identitet. Så det er derfor jeg tror sånn historie er et veldig viktig fag å ha kunnskap om for det får oss til å lære hvordan på en måte livet var før, hvordan ting fungerte før og hvordan det har endret seg over tid og hvordan vi sammenligner det med dagens samfunn.

I: Tenker du historie har noe med nåtiden og fremtiden å gjøre?

D: Ja som jeg sa det er jo det vi på en måte.. det bygger på identiteten også er det jo på en måte.. det hjelper oss å få en bedre forståelse hvis du for eksempel ser hvordan det var for 100 år siden eller 50 år siden og nå for eksempel bare i ett samfunn hvordan det har endret seg. Også kan du på en måte bruke det til å se hvordan det kommer til å endre seg i fremtiden og hvordan det kommer til å påvirke alle.

I: Har du endret synet på hva vi skal med historie og hva historie har med nåtiden og fremtiden å gjøre etter disse timene?

D: Nei det er litt.. det er på en måte hva du tenker og hvordan på en måte. Sånn jeg og jeg liker av og til å tenke på hvordan ting har skjedd og hvordan det er nå og hvordan på en måte alt fungerer så det ja..

Vedlegg 6: Intervju deltaker 8, klasse 2

I: Så det første spørsmålet er egentlig ganske åpent, og det er hva du synes om historiefaget.

D: Ja det varierer sånn veldig ut fra tiden. Jeg synes det blir veldig mye teori av og til fordi vi må lære veldig mye stoff. Og av og til så kan de på en måte prøve å lære stoffet på en litt sånn kjedelig måte. For eksempel ved en presentasjon der man bare leser opp en historisk hendelse i stedet for å faktisk hente noe ut fra den. Også sånn som kollegaen min sa, sant så, varierer det jo hva vi lærer i historiefaget fordi det er jo forskjellige ting som folk har interesse i, og sånn. Jeg synes ikke det vi lærer nå sånn vikingtiden og sånn, det er litt kjedelig. Så ja..

I: Hva du liker da?

D: Jeg ville heller lært litt sånn om den franske revolusjonen og ja litt mer sånn kriger kanskje. Litt mer ting som har sånn.. eller alt har jo på en måte en påvirkning på dagens samfunn, men det som faktisk har størst påvirkning på dagens samfunn. Jeg føler ikke norrøn tid har så stor påvirkning. Det er litt sånn alt for langt tilbake i tid.

I: Så du er litt mer på nyere historie og det som har påvirket oss mer åpenbart i dag da?

D: Eller jeg bare synes ikke det er vits å gå så langt i dybden i gammel historie på en måte. Eller man bør vite litt, bare sånn overfladisk, for å ha det i bakhodet. Og vi er jo norske så det er fint å vite hva som har skjedd i Norge og alt det der. Men at man liksom fokuserer mer på det som har størst påvirkning i dagens samfunn.. i historie.

I: Så nå svarte du litt på det, men er det noen deler av faget du liker bedre enn andre og hvordan?

D: Ja, jeg liker mer nyere historie da. Det er ikke like interessant når vi går for langt tilbake i tid, for da er det mindre kilder som viser hva som har skjedd så det er bare mer interessant med nyere historie. det har mer påvirkning på det som har skjedd på dagens tid så det er det som er interessant.

I: Så hvordan opplevde du de timene jeg hadde med dere i forhold til mer vanlige historietimer?

D: Jeg synes jo det var litt sånn.. jeg samarbeidet jo med makkeren min, så vi fikk jo diskutert en del rundt de ulike temaene og reflektert litt sånn hverandres tanker og så skrive tekster. Mens vanlig i historietimene så pleier vi vanlig å ha presentasjon der man bare lærer fagstoffet på en måte. Og av og til så går vi i makkergruppene og kanskje lager sånn tidslinjer og forskjellige oppgaver. Men for de fleste så føler jeg det bare er sånn lese i boken og gjøre oppgaver. Og høre på presentasjoner, mens når vi hadde historietimene med deg så følte jeg man fikk på en måte reflektere over sin egen tolkning av historie om det ga mening?

I: Ja det gjorde det, absolutt. Å jobbe på den måten vi gjorde, hvor dere fikk analysere og jobbe for dere selv, likte du det eller ikke?

D: Jeg likte det. Vi måtte jo følge malen så jeg savnet å skrive fritt og sånn. Også jeg synes det bare er kjekt generelt å analysere, men det hadde vært litt kjekt hvis vi hadde og hatt sånne diskusjoner der vi hadde liksom felles diskutert våre ulike meninger og hva vi har tolket fra bildene eller tekstene eller talene. At vi tok litt mer sånn muntlig og diskuterte de ulike temaene. Så jeg synes bare sånn når man diskuterer sånn så får man og med seg andre perspektiver og da kan man se ting fra ulike perspektiver. For når man skriver alene så skriver man bare fra ditt perspektiv. Men når man diskuterer så kan du innse at ting kan bli tolket og forstått på en annen måte og da får du på en måte et litt mer utvidet syn på hendelsen da.

I: Har du møtt på begrepene historiebruk og historiebevissthet før?

D: Ja, jeg føler ikke jeg har hørt sånn mye om begrepene og brukt de så mye i seg selv. Men jeg har sikkert gjort.. eller sånn utført begrepene uten å tenke over det. Sånn for

eksempel når vi har hatt religion og sånn tidligere på ungdomsskolen så har vi jo sett på historiske kilder sånn som bibelen og sånn så vi har jo gjennomført litt av det, men jeg har ikke blitt kjent med begrepene før sånn frem til nå liksom.

I: Hva tenker du selv at historiebruk handler om?

D: Historiebruk er når du tar en historisk hendelse og setter det i en type kontekst og.. sånn man bruker historie på en måte for å fremheve en handling som har skjedd tidligere og for å forsterke handlingen som skjer nå. Så for eksempel sånn i kriger og sånn så kan man jo bruke historie eller sånn bruke historiebruk for å på en måte.. eller nei..

I: Jo jeg skjønner, jeg liker ruten du er på nå.

D: Bare sånn for å informere sånn hva som kan være konsekvensene til en sånn krig. At man må få med seg konsekvensene av historiske hendelser for å liksom unngå at det samme skjer i fremtiden på en måte. At man lærer fra historien og det er derfor man bruker historiebruker. Også er det jo sånn nasjonalisme og sånn og sånn. Sånn at historie kan på en måte forsterke følelsen av å tilhøre en nasjon sånn som [medelev] sa med bunadene så bruker man det ofte for å få en følelse av tilhørighet på en måte. Men jeg føler ikke jeg kan historiebruksbegrepet så bra, men det er det jeg har oppfattet fra begrepet.

I: Du nevnte jo litt den HHM-modellen, hvordan synes du det var å bruke den som et hjelpemiddel for å analysere?

D: Ja det er jo fint å ta utgangspunkt i når du skal analysere. Og da vet du hva en person som skal lese teksten du har skrevet leter etter fordi du har spørsmålene som personen vil du skal svare på. Også kan du jo selvfølgelig.. du skriver jo uansett din egen mening og tolkning så du gjør det jo uansett om til ditt eget der du kan på en måte få med dine egne meninger og konklusjoner og ja. Ulike ting du mener fordi ja du skriver det selv på en måte.

I: Hva tenker du om ditt eget arbeid med modellen og analysen? Var det noe som var enklere å gjøre og noe som var vanskeligere?

D: Jeg synes det gikk egentlig veldig fint, men sånn jeg føler jeg skrev alt på en måte slik jeg personlig oppfattet det så jeg føler det kan være fjern hvis noen bare leser det. Men samtidig så synes jeg den tredje oppgaven når vi skal skrive hundre og femti ord minst på hvert eneste spørsmål så hvis man tok utgangspunkt i malen så synes jeg det var tre sånne spørsmål som det var veldig vanskelig å få langsvar på for det var sånn hvem holdt talen liksom så det synes jeg var vanskelig å utfylle men sånn generelt så synes jeg... det gikk ganske fint ja.

I: Tenker du at modellen kanskje kan ha hjulpet deg til å få et litt bredere syn på hvordan historie blir brukt til et formål?

D: Ja det setter jo i gang på en måte tankene og det å analysere. Og det er jo ofte at man kan gå litt ut forbi ting man skal.. altså når man begynner å analysere så er det mulig at man konserterer seg bare på en ene tingen så går man ut forbi det man faktisk skal analysere. Så det er på en måte... det gjør det litt mer ryddigere for deg og det forenkler jo utføringen av begrepet historiebruk.

I: Hvordan gikk du frem for å svare på oppgavene? Var det noen spesielle tanker du gjorde deg eller nye tankeprosesser?

D: Jeg hentet jo sånn eller når jeg utførte oppgavene for eksempel den første oppgaven så så jeg jo på bilder og hentet frem informasjon jeg har lært fra tidligere hendelser for å så analysere bildet. Det er egentlig bare det ta jeg henter ting jeg tidligere har hørt eller lært om historien for å så analysere det jeg får og ja.. det er egentlig bare det.

I: Føler du at du har lært noe nytt i disse timene?

D: Jeg vet.. eller sånn.. jeg vil ikke si at jeg lærte noe nytt når det kommer til fagstoff i seg selv. Eller jeg lærte jo litt sånn bruk av de begrepene, men samtidig litt sånn jeg har klart å utføre begrepene tidligere jeg har bare fått satt navn på de ulike handlingene man utfører

når man ser på historiske kilder. Så kanskje jeg lærte litt mer sånn bredt ordforråd, men jeg vil ikke si at jeg lærte sånn sykt mye mer. Jeg vet ikke jeg følte egentlig bare at jeg analyserte og kom med mine egne tanker og min egen tolkning så ja.

I: Jeg skal ikke putte ord i munnen på deg så si hvis det er feil, men hvis jeg forstå dg rett så har du fått mer oppklaring i ting du allerede visste?

D: Ja på en måte. Fordi jeg føler det er ikke sånn at vi har lært et helt nytt fagstoff vi har på en måte bare innsett sånn hvordan man kan se på historie, hvordan man kan være kritisk til det og sånn. Men samtidig jeg føler det er litt sånn ting folk har i bakhodet man bare på en måte vet ikke helt...

I: Tror du det du har lært disse timene her er noe du kan eller vil ta med deg videre?

D: Ja. Jeg føler det alltid er bra å på en måte klare å tenke litt kritisk og analysere litt ting før man faktisk uttaler seg eller på en måte sier noe. Å sette ting i historisk kontekst fordi folk som ikke har noe historisk anelse på ting som har skjedd det er jo litt sånn de kan jo si mange dumme ting uten at de vet hva de sier. For det er jo mange som.. for eksempel andre verdenskrig sant det er jo mange som har forsterket følelser fordi de har mistet sånn familie og sånn eller blitt okkuperte så jeg føler det er sånn hvis noen plutselig hadde kommet bort til deg og begynt å si sånn mye forskjellig om andre verdenskrig også er det noen som faktisk har på en måte blitt påvirket eller har på en måte en relasjon til det ås kan man jo bli såret så det er sånn. Ja jeg føler det er noe folk må ha med seg. Og bare generelt det å være kritisk fordi det er og viktig å ha historiebruk når det kommer til propaganda i seg selv for da vet du litt sånn bakgrunnen til historien og. Og da kan du på en måte tolke selv om det er propaganda eller ikke. Så jeg føler ja.. det er noe jeg hvert fall vil ta med meg i fremtiden.

I: Tror du at en sånn modell som HHM-modellen kan hjelpe elever generelt til å bli mer kritisk til bruk av historie og til å forstå at historie alltid vil bli brukt til et formål?

D: Ja, den setter på en måte tankene i gang og får folk til å tenke selv. Og som sagt så blir det jo en vane etterhvert å begynne å tenke gjennom andre ting sånn andre kilder og stille seg selv de spørsmålene fra HHM-modellen.

I: Hva tenker du at vi skal med historie?

D: Det handler.. eller det bygger jo litt på sånn kultur. Eller alt bygger seg jo på historie på en måte. Det er jo ting man kan hente fra historien som man kan bruke i fremtiden. Det er jo ressurser som vi har for å lære om ulike handlinger og.. ja

I: Tenker du historie har noe med nåtiden og fremtiden å gjøre?

D: Ja, det gjør jeg. Vi kan jo på en måte se på Israel og Palestina krigen som er et veldig stort tema nå at den krigen ble ikke utløst på grunn av ingenting. Det er jo noe som har pågått lenge så det er sånn det bygger på en måte på noe som har skjedd tidligere i historie. Så jeg vil si ja, det er viktig.

I: Har du endret synet på hva vi skal med historie og hva historie har med nåtiden og fremtiden å gjøre etter disse timene?

D: Jeg tror jeg egentlig sånn generelt bare har vært en person som ofte bare tenker og analyserer ting. Så det er ikke så veldig nytt for meg å ha sånne spørsmål så.. men det har jo sikkert i en viss grad ja, men samtidig så er det noe jeg alltid har hatt en interesse i – sånn analysering av situasjoner og sånn. Så ja... Men jeg tror at for mange så kan det på en måte hjelpe.

Vedlegg 7: Intervju deltaker 4, klasse 1

I: Det første spørsmålet vi begynner med er hva synes du om historiefaget?

D: Hva jeg tenker om det? Ja når det kommer til faget på skolen så er det jo ikke det mest interessante, personlig. Men jeg synes historie er litt interessant, sånn når du ser på slik krigsfilmer og slikt. Og forskjellige hendelser og slikt som industrialiseringen og slikt det kan være litt interessant.

I: Hvorfor synes du ikke det er interessant som et skolefag?

D: Jeg er litt usikker, men det er det samme sånn som andre fag og. Jeg liker trening, men når det er gym på skolen så er det ikke så kjekt. Det er sånn, det er noe med.. jeg vet ikke, det er kanskje for kontrollert kanskje, for planlagt. Jeg vet ikke, jeg er usikker.

I: Du svarte jo litt på det med industrialiseringen, men er det noen deler av faget du liker bedre enn andre?

D: Ja jeg er interessert i liksom krigstemaer og slikt. Det er litt interessant å høre om forskjellige kriger som har vært og litt i den delen. Ikke mest i det andre sånn politikk og slikt det er ikke det kjekkeste.

I: Med tanke på de timene jeg hadde med dere, hvordan synes du de var i forhold til andre historietimer slik som dere pleier å ha det? Synes du det var annerledes?

D: Ja, det var jo litt annerledes når det var sånn med de oppgavene og slikt. Ikke sånn alt for annerledes fra normale historietimer, altså det var helt greit det.

I: Hva tenker du var likt, og hva tenker du var annerledes?

D: Det jeg tenker på er likt var jo alt med snakking og å informere oss om ting og så det med å gjøre oppgaver. Nå husker jeg ikke helt hvordan det var, hva som var annerledes, det følte annerledes, det gjorde det. Jeg husker ikke helt.

I: Hva synes du om å jobbe på den måten vi gjorde?

D: Ja den måten vi jobbet på var ikke det samme som i vanlige timer der vi bare hører på noe også skal vi skrive ned?

I: Jo vi jobbet jo en del med analyse av historiebruk.

D: Ja sant. Jeg synes det er en ganske grei måte å jobbe på egentlig. Det virker produktivt og effektivt.

I: Vi snakket jo ganske mye om begrepene historiebruk og historiebevissthet, har du hørt de før?

D: Ja, en del om historebruk, ikke alt for mye om historiebevissthet, men jeg har hørt om det og.

I: Hvor?

D: Det er vel bare innenfor skolen egentlig, det er ikke så mye snakk om det utenfor.

I: Hva tenker du selv historiebruk handler om? Hvis du skulle definert det?

D: Historiebruk?

I: Ja.

D: Da vil jeg si å liksom, det er liksom å se på nåtiden og bruke informasjonen du har fra historien til å liksom gjør de rette valgene i nåtiden hvis du ser liksom å de feilene i fortiden og slikt i historien og ja, lage en bedre fremtid.

I: Vi jobbet jo en del med den HHM-modellen for å analysere ulike måter historie blir brukt på. Hvordan opplevde du å bruke modellen som et hjelpemiddel?

D: HHM-modellen, hva var det det var igjen?

I: Det var de seks spørsmålene også var det kriterier som du skulle svare ut fra.

D: Ja, jeg husker ikke så alt for mye av det, men jeg følte det var en grei metode. Det virket greit.

I: Hvordan da?

D: Jeg har et dårlig minne så jeg husker ikke akkurat helt hvordan det var, men jeg føler sånn å diskutere ting vi har gått gjennom at det kan være ganske bra. Og det er jo nesten det du gjør, du tenker litt når du svarer på de spørsmålene da går du ut gjennom i hodet liksom hva det har blitt snakket om og slikt.

I: Hva tenker du om ditt eget arbeid med modellen og analysene? Var det noe som var enklere og noe som var vanskeligere?

D: Jeg husker så lite av det. Ja jeg føler personlig så gjorde jeg det sikkert greit. Jeg kan ikke huske at jeg hadde noen store problemer med det, men ja det virker som en ganske grei analyse.

I: Jeg så jo på oppgavene du hadde levert inn og jeg synes du jobbet ganske bra med det.

D: Synes du det?

I: Ja absolutt.

D: Jo takk.

I: Tenker du at modellen har hjulpet deg til å få et breiere syn på hvordan historie blir brukt til et formål?

D: Ja, det har fått meg til å bli litt mer bevisst på det. Jeg har ikke virkelig tenkt så alt for mye på det før, det har bare vært en liten tanke, men det har hjulpet meg å se litt mer på det.

I: Hvordan gikk du selv frem for å svare på oppgavene? Måtte du gjøre deg noen nye tanker, eller om du jobbet med tanker du allerede hadde fra før av?

D: Det var for det meste sånn gamle tanker, men du må jo tenke litt og på ting som du ikke har tenkt på før, når du kommenterer besvarelsene så det er nytt, men for det meste litt gamle tanker.

I: Hva var det som var nytt da?

D: Jeg husker ikke så mye av det, jeg vet ikke.

I: Litt tilbake til det du sa i sted, men tror du du har lært noe i disse timene som du vil ta med deg videre? For historiebruk er jo noe du for det aller meste møter på utenfor skolen, i dagliglivet.

D: Ja. Det kan jo være fint å være sånn analytisk når det kommer til historiebruk og slikt. Jeg vet ikke hvor mye jeg trenger det sånn personlig, for jeg vet ikke om jeg kommer til å studere så mye mer historie, men jeg synes det kan være viktig for samfunnet hvertfall det kan det. Det kan være ganske viktig.

I: Hvorfor tenker du det?

D: Når det kommer til politikere og slikt. Ja dette er ganske sånn basic svar, men sånn at ikke politikerne gjør noe av det samme som Hitler og sånn så du må være litt historiebevisst og bruke historien for å kunne liksom gjøre verden så bra som mulig. Så jeg synes det er viktig for samfunnet.

I: Tror du at en slik modell som HHM-modellen kan hjelpe elever generelt til å bli mer kritisk til ulik bruk av historie og å forstå at historie blir brukt til et formål?

D: Ja, jeg synes det kan være en ganske fin modell for barn og elever. Det kan være lurt å gi den til de.

I: Hva tenker du at vi skal med historie? Hvorfor lære om det og hvorfor bruke det?

D: Det er jo som sagt for det meste liksom å forbedre fremtiden på best mulig måte. Så er det og viktig å liksom kunne litt om hva som har skjedd i menneskeheten og slikt. De viktige slagene og de viktige delene i historien. Så jeg synes det er ganske viktig for fremtiden å sette pris på det.

I: Tenker du at historie har noe med nåtiden og fremtiden å gjøre?

D: Ja. Det gjør jeg. Det er en stor del.

I: Hva tenker du er sammenhengen der?

D: Det er jo ganske sånn populært å si at historien gjentar seg, og det er jo vanligvis ment på en dårlig måte liksom, eller ja de dårlige delene, de dårlige tingene som har skjedd

kommer til å gjenta seg liksom. Men så er det jo og gode ting som kan gjenta seg, og hvis du klarer å fokusere på hvorfor de dårlige tingene skjedde så kan du prøve å liksom endre det.

I: Og helt til slutt: har du selv endret synet ditt på hva vi skal med historie og synet på hva historie har med nåtiden og fremtiden å gjøre etter de to undervisningene?

D: Har ikke endret synet sånn alt for mye egentlig, det har jeg ikke, men jeg føler jeg ha blitt mer bevisst.

Vedlegg 8: Intervju deltaker 11, klasse 2

I: Hva synes du om historiefaget?

D: Nei, jeg synes jo det er interessant. Ikke akkurat det vi har om nå da for det er veldig lenge siden. Jeg føler det er sånn små hendelser mer enn sånn det vi skal ha neste år som er kriger og sånn. Det er litt mer sånn større så du faktisk klarer å ta fatt i hva det handler om. Så jeg synes det er interessant, men jeg synes det er litt vanskelig å på en måte få kontroll

på, for jeg føler vi snakker om det i litt sånn hytt og pine egentlig. Men generelt så synes jeg historie er ganske interessant hvis du føler at det har en sammenheng til det du gjør i dag, ikke hvis du bare «okei det skjedde da det har ingen betydning». Sånn da føler jeg det er litt irrelevant.

I: Nå svarte du jo litt på det, men er det noe du liker bedre enn andre ting innenfor faget?

D: Ja da er det de kanskje litt sånn større hendelser, sånn kriger og sånn. Så vi hadde litt om det innenfor samfunnsfag på ungdomsskolen så var vi litt innoen det. Også liker jeg litt når det er om sånn hvordan samfunnet var på en måte rangert. sånn hvem som hadde makten i samfunnet mer litt det enn sånn, jeg vet ikke, språkutvikling litt sånne ting. Det er mer sånn for eksempel det med kirken og sånn at paven og kirken hadde stor mat i samfunnet og sånne ting. Da får du på en måte en forståelse for hvordan samfunnet var før liksom i en maktposisjon da i forhold til hvordan det var før og nå.

I: Hvordan opplevde du de to timene vi hadde sammen i forhold til mer vanlige historieundervisninger slik dere pleier å ha det?

D: Jeg følte de var ganske sånn bra på en måte, at vi fikk vist hva vi selv tenkte rundt det mens i de vanlige studietimene så er det på en måte.. eller liksom de vanlige undervisningstimene med historie så er det bare sånn «okei dette skjedde detta da, lær dere det, lag en presentasjon om det og reflekter rundt det og dagens samfunn». Men sånn jeg følte når vi gjorde de oppgavene så var det mer sånn vi kunne tenke ut ifra hva vi tenkte først i stedet for å på en måte bli presentert alt på en gang. Så det synes jeg egentlig var ganske greit. Det var godt å sitte å skrive litt. Jeg følte det ga mer forklaring på sånn.. ikke at det er det som trenger å være meningen med historiefaget, men sånn det er jo mening det at vi skal vite hvorfor vi bruker det, og jeg føler ikke at vi egentlig blir introdusert så mye til det i historietimene nå, mens når vi hadde for eksempel de presentasjonene når du introduserte hva historiebruk var og historiebevissthet og sånn så følte jeg at det var sånn «oja det er det vi kan bruke det til, oja da gir det litt mer mening at vi lærer det» sånn. Så det var egentlig det.

I: Hva tenker du om måten vi jobbet på?

D: Nei jeg synes det var greit. Det var jo mye skriving, men sånn når det bare er to timer så går det greit, sånn at det ikke er over lengre perioder som et halvt år der vi bare skriver liksom i et fag. Men jeg synes det var greit, det var liksom ikke for mye også var det litt sånn at vi hadde nok gjort det litt mer nøye om vi hadde hatt bedre tid så da hadde vi på en måte fått reflektert litt mer og egentlig kanskje kommet med noen bedre svar, men samtidig så er det jo sånn det første som kommer opp i hodet ditt er ofte det du mener. Jeg synes det var greit.

I: Vi jobbet jo med historiebruk og historiebevissthet, har du hørt om de begrepene før?

D: Nei ikke konkret begrepene, men jeg har jo hørt sånn det der med reklamer at folk bruker historien liksom for å forklare noe i dag, men ikke sånn egentlig. Bare sånn at du kan tenke deg litt til det selv. Sånn «ja ok der brukte de det for å liksom sammenligne det med noe i dag», men ikke begrepene nei.

I: Nei så begrepene er helt nye, men tankene...

D: Men tanken på en måte på teorien ut ifra det er jo noe kjent. Jeg tror de fleste er liksom kjent med det, men ikke har i sentrum som et begrep.

I: Hva tenker du selv at historiebruk handler om?

D: Nei, jeg tenker jo sånn.. På overflaten så forstod jeg det som at du bruker historie for å forklare noe, eller ikke forklare noe, men kanskje se noe i perspektiv i dag. Eller bare bruke det på en måte som gjør det relevant i dag og. Jeg vet ikke, men sånn.. historiebruk det er liksom, jeg vet ikke, det er jo ordet som du bruker i historie. Så jeg bare tenker det bare er sånn at du bruker det til noe opp til i dag sånn at du gjør det relevant. Men ellers bruker du jo ikke historie hvis du bare vet det.

I: Også jobbet vi jo en del med den HHM-modellen for å analysere ulike måter historie blir brukt på. Hvordan opplevde du selv å bruke modellen som et hjelpemiddel til dette?

D: Den gjorde det mye mer oversiktlig på en måte. Den gjorde det sånn «okei nå snakker vi om dette». Og så tenkte jeg ikke helt over hvorfor vi gjorde det.. hvorfor koblet vi egentlig nåtiden og fortiden sammen og hva gjorde det, og hva var bakgrunnen for det. Sånn vi tenker ikke alltid så mye over det, bare at det er gjort. Så jeg følte i tillegg til det med de kriteriene gjorde det sånn at «oja ja». For eksempel det med at det er likhet eller noe sånn at det.. at du på en måte tenker sånn «oja det kan være det» i stedet for at du måtte komme på det selv. Så det hjalp med å på en måte veilede deg litt.. ikke sånn at de sier det for deg, men at du kan begynne å tenke litt i den riktige retningen kanskje. Følte jeg.

I: Så tenker du at det var greit som et startpunkt og etterhvert hvis vi hadde jobbet mer med temaet å bevege seg mer bort fra modellen?

D: Ja, det tror det. Og det virket som at den var strukturert sånn at du får en større.. sånn «ok jeg forstår at det er noe eget og hvorfor de gjør det» og da går det an å skrive en lang tekst om det og reflektere rundt det igjen. Sånn jeg følte det ga mer forståelse etter når vi begynte å bruke den.

I: Hva tenker du om ditt eget arbeid med modellen og analysen?

D: Det jeg gjorde?

I: Ja.

D: Sånn kvalitet eller hvordan..

I: Nei om det var noe du synes var enklere eller vanskeligere å jobbe med?

D: Det var jo.. det letteste var jo bare sånn der det stod sånn «hvem var det som viste dette frem?» det var jo det letteste. Så det var jo sånn jeg følte de alle oppgavene var overkommelig, du måtte bare tenke litt så klarte du å få det ned med hjelp av kriteriene. Så jeg føler ikke det var noen som veide noe mer enn den andre tror jeg faktisk. Kanskje de to siste var litt mer sånn «ok nå må jeg tenke litt mer», jeg husker ikke hva de var, men jeg husker at jeg måtte tenke litt mer.

I: Ja, jeg vet den nest siste er den folk sliter mest med, det er et. Ganske stort spørsmål. Men ja så du tenker det var greit å jobbe med modellen?

D: Ja.

I: Tenker du at modellen kanskje har hjulpet deg med å få et bredere syn på hvordan historie blir brukt til et formål?

D: Ja, jeg føler det hvert fall. Som jeg nevnte i de første spørsmålene sånn... historie som jeg har kjent det er bare sånn at vi lærer det, ikke tenker og kobler det til dagens samfunn. men ikke sånn.. spesielt bare at du kan det. Mens de på en måte satt det litt mer i perspektiv sånn der «ja det brukes jo på den måten fordi det vil resultere i noe annet». Så ja jeg føler det utvidet litt perspektivet på det.

I: Hvordan gikk du frem for å svare på oppgavene? Gjorde du deg noen nye tanker eller nye tankeprosesser?

D: Det er litt vanskelig å tenke tilbake på.. Sånn nye måter å tenke på historie på? Sånn jeg tror ikke jeg har tenkt på historie på den måten før egentlig. Sånn kanskje i sånn der refleksjonsoppgaver så har jeg vært litt inne på sånn «denne makten det var fordi.. kan du sammenligne med noe i dag». Men sånn jeg følte det var ganske nytt egentlig. Men jeg følte du kom lett inni det på grunn av modellen, den hjalp deg på en måte litt i gang med tanke på resten.

I: Så føler du at du lærte noe nytt?

D: Ja.

I: Tenker du at det du har lært er noe du kan ta med deg videre også utenfor skolen? For historiebruk er jo noe vi møter på 99% av tiden utenfor klasserommet.

D: Ja det er jo sånn for eksempel i sånn.. reklamer og sånn så er du mer bevisst på hvordan folk bruker det de gjør. Og i taler det der med talen og 22. juli talen, jeg føler alt egentlig blir brukt for å få frem et poeng. Sånn det kan jeg jo bruke selv og i argumentasjoner uansett. Sånn hvis jeg ser noe i dag som jeg mener eller noe sånn også viser jeg tilbake til noe som har skjedd eller noe sånn så vil det jo forsterke troverdigheten til deg selv og til andre. Så jeg føler det kan godt bli brukt.

I: Tror du at den modellen og å jobbe på denne måten kan hjelpe elever generelt til å bli mer kritisk til ulike måter historie blir brukt på og til å kanskje forstå at historie alltid vil bli brukt til et formål?

D: Ja, det gjør oss jo mye mer bevisste. Det er sånn at hvis vi faktisk blir introdusert for sånn «oj faktisk i dette tilfellet så ble det brukt for å få frem at demokratiet er bra og ha oss som statsminister» liksom, eller at sånn for eksempel sånn med den talen at han forsterket jo demokratiet i tillegg til at han på en måte forsterket seg selv føler jeg sånn at liksom «det er en dårlig tid, det er ikke jeg som har ført til at dette skjedde vi er fortsatt like bra som vi alltid har vært» også bruke historien til det så jeg føler sånn «ok de sier ikke bare dette fordi de mener det, de sier det jo fordi det...». Så det at vi blir mer bevisste på det og lærer om det på skolen vil jo gjøre at vi blir mer kritiske. Fordi da vet vi at det er rundt oss og at folk bruker det hele veien.

I: Hva tenker du vi skal med historie?

D: Mye er jo for å minnes før, men det som har skjedd før har jo ført til hvorfor vi er som vi er i dag. Så det er jo egentlig for å på en måte forstå alt rundt oss hele veien. Vi utvikler oss jo hele veien og hvis vi ikke vet om hva som har skjedd før så, jeg vet ikke jeg om jeg drar det for langt, men vi kan gå tilbake til hvordan det var. Og det å bruke da historie til for eksempel sånne negative ting med sånn diktaturer og sånn, jeg skal ikke si at.. jo jeg mener jo diktatur er negativt, men at hvis vi ikke hadde visst om hvordan det var før da det var for eksempel kommunisme eller noe sånn der det gikk ganske skeis og hvis vi ikke vet om dette så vil jo det.. om vi ikke lærer om dette og kan bruke det nå til å argumentere for demokrati for eksempel så vil ikke vi komme noe videre. Da kan vi gå tilbake i det samme sporet som vi var i før i den negative forstanden da så er det jo noe annet når det kanskje er noe positivt, men ja.

I: Nå svarte du litt på det, men tenker du at historie har noe med nåtiden og fremtiden å gjøre?

D: Ja. Jeg tror det. For å se på fremtiden så må vi jo kunne vite litt om før og sånn hvordan vi utvikler oss hele veien. Jeg føler hvert fall det har en betydning. I hvilken grad vet jeg ikke, men det har nok en betydning.

I: Føler du selv at du har endret litt syn på hva vi skal med historie og hva historie har med nåtiden og fremtiden å gjøre etter disse undervisningstimene?

D: Ja, jeg føler faktisk det. Men det er fordi jeg alltid har tenkt at historie er sånn at jeg gruer meg til det fordi jeg føler det bare er om språk og hvert fall nå så har vi om norrønt og ja det er sikkert nyttig det, men vi har norsk og så jeg trenger ikke lære om det. Nei, men jeg føler sånn at i den store helheten så har jeg fått et større bilde på liksom sånn hvis jeg ser på dette som en måte som gjør at hvordan det er i dag og hvordan vi kan bruke det igjen så gir det mer mening hvorfor jeg skal ha om det. Så det føler jeg sånn at jeg har blitt mer bevisst på det og at det er nødvendig.

Vedlegg 9: Intervju deltaker 12, klasse 2

I: Hva synes du om historiefaget?

D: Jeg synes det er gøy, men jeg vet ikke så mye om sånn gammel historie, mer sånn andre verdenskrig og slike type ting.

I: Så det er det du liker, hvis du skal si at du liker noe bedre enn noe annet?

D: Ja siden vi vet litt mer om moderne historie da, så føler jeg at vi må mer lete når vi har om Romerriket og sånne type ting. Men det er fortsatt gøy da å finne ut nye ting, så jeg lærer jo mye mer føler jeg, av det.

I: Så det er moderne historie som er favoritten da?

D: Ja det er det.

I: Hvordan opplevde du de to timene vi hadde i forhold til en vanlig historieundervisning?

D: Jeg synes det var veldig interessant å se hvordan på en måte historie blir brukt i dagens samfunn da. Det er ikke noe jeg tenker på veldig ofte, men sånn det fikk meg til å tenke på det og det va ganske interessant. Så jeg føler det var noe nytt, noe vi bør fokusere på.

I: Hva synes du om måten vi jobbet på?

D: Jeg synes det var ganske gøy med skrivingen, eller liksom du snakker litt også skal vi se på forskjellige ting da. Det ble litt mye skriving, men det er liksom.. jeg er ikke så glad i det, men det var fortsatt gøy synes jeg.

I: Vi jobbet jo med historiebruk og historiebevissthet, og da lurte jeg på om du har møtt på de begrepene før?

D: Historiebruk? Ja jeg har jo sett det bli brukt av og til på nyheter og slikt, men ikke.. ikke så veldig mye.

I: Har du hørt om ordene før?

D: Jeg har jo hørt om de før ja, men ikke veldig ofte. Ikke sånn.. jeg har jo som sagt, jeg har jo aldri tenkt på det så mye.

I: Så det var litt nytt, men fremdeles litt kjent?

D: Ja det var litt sånn blanding.

I: Hva tenker du at historiebruk handler om?

D: Sånn begepet?

I: Ja.

D: Det handler jo om hvordan vi bruker historie i dagens samfunn. Sånn når det gjelder media og sånn, og falske nyheter og sånne ting.

I: Vi jobbet jo en del med HHM-modellen for å analysere ulike måter historie blir brukt på, hvordan opplevde du å bruke modellen som et hjelpemiddel til analysene?

D: Det synes jeg var veldig greit, å på en måte ha noe å lese av, å ha punkter til å bruke da. Men vi var jo ikke så lenge.. det var jo bare to timer vi brukte den så vi ble jo ikke så kjent med den. Men jeg synes det var nyttig å kunne bruke den.

I: Så det var greit å ha?

D: Ja jeg føler jeg hadde skrevet mye mindre uten den på en måte, så jeg tenkte mye mer med den på en måte.

I: Hva tenker du om sitt eget arbeid med modellen og analysen? Var det noe som var enklere eller vanskeligere?

D: Jeg synes det var ganske greit egentlig.

I: Den var enkel og grei å jobbe med?

D: Ja det var ikke noe altfor komplisert.

I: Tenker du at modellen kanskje kan ha hjulpet deg til å få et bredere syn på hvordan historie blir brukt til et formål?

D: Ja, som sagt, det får deg jo til å tenke på nye ting den modellen der med alle punktene. Så du tenker mer og mer på det. Føler det ja.

I: Når du jobbet med de ulike oppgavene hvordan gikk du frem for å svare på de? Var det noen nye tanker du måtte gjøre deg eller nye tankeprosesser?

D: Ja, jeg måtte jo se.. jeg leste ofte oppgaven flere ganger for å vite hva nøyaktig jeg skulle gjøre. Og når jeg skjønnte det da så leste jeg punktene på den modellen og så bare.. jeg bare tenkte litt før jeg begynte å skrive.

I: Føler du selv at du har lært noe nytt?

D: Jeg har hvert fall lært å tenke mer på når jeg.. sånn på taler og sånt sånn hvordan historie blir brukt i dag da. Jeg føler jeg på den måten har lært noe nytt ja.

I: Tror du at noe av det du har lært er noe du vil ta med deg videre utenfor både historietimene og skolen? For historiebruk er jo noe vi møter på mest utenfor klasserommet.

D: Jeg vet ikke om jeg kommer til å skrive så mye om det, men jeg kommer til å tenke på det hvert fall når jeg ser reklamer og sånt. Sånn jeg har aldri egentlig tenkt på historiebruk i reklamer og sånn type ting som den der forsvarreklamen det var veldig sånn.. jeg hadde ikke sett noe sånt før på en måte – jeg har aldri tenkt på det. Så jeg føler jeg kommer til å på en måte tenke mer på hvordan historie blir brukt.

I: Tror du at å jobbe med en slik modell kan hjelpe elever generelt til å bli litt mer kritisk til ulike bruk av historie og å forstå at historie alltid vil bli brukt til et formål?

D: Ja det tror jeg. For meg så fikk det hvert fall meg til å tenke mer på det jeg ser når jeg bare ser på ting vanlig i livet. Så da tror jeg det kommer til å hjelpe andre også til å være mer sånn.. passe på hva de ser.

I: Hva tenker du at vi skal med historie?

D: Ja, jeg synes dette her var veldig smart å ha i historie. Det var ikke bare sånn «ja da skjedde det og da skjedde det», men sånn tenke på hvordan det blir brukt i dag da, ikke sant. Så det gir mer dybde til faget enn bare når ting skjedde og sånne type ting. Men.. ja egentlig det. Kanskje sånn å se ting fra forskjellige sider, ikke bare se på en måte krig og sånn fra et perspektiv. Sånne type ting.

I: Tenker du at historie har noe med nåtiden og fremtiden å gjøre?

D: Det tror jeg ja. Fordi alle vet jo noe om historie det påvirker jo alle det som har skjedd før ikke sant. Og det kommer til å påvirke det som skjer i fremtiden. Og som sagt det brukes jo i propaganda og sånne ting. Men ja den første oppgaven for eksempel med de der bildene av Trump og Hitler og alle de der, det viser på en måte hvordan fortiden blir brukt i dagens samfunn.

I: Tenker du at det på en måte vil være med å forme samfunn videre? Selv det som skjedde for lenge siden?

D: Det tror jeg. Fordi at vi liker jo å lære av feilene våre og noen ganger så gjør vi ikke det. Sånn, politikere bruker ofte sånn historiske eksempler for eksempel «det har vi prøvd før det kan vi ikke prøve igjen ikke sant for det gikk ikke da», men så argumenterer noen med «det fungerte den andre gangen» ikke sant. Så det er jo med å forme samfunnet vårt hele tiden – det som skjedde før.

I: Tenker du selv at du kanskje har endret litt syn på hva vi skal med historie og synet på hva historie har med nåtiden og fremtiden å gjøre etter disse undervisningstimenene?

D: Jeg vet ikke helt om jeg har endret synet, men jeg har blitt mer sånn bevisst på det hvert fall. Sånn at vi må liksom vite hvordan historien blir brukt, ikke bare hva som skjedde.

I: Ja så det har på en måte videreutviklet synet ditt på det?

D: Ja jeg synes det var veldig, veldig god måte å ha historietimer på. Jeg likte det.

Vedlegg 10: Intervju deltaker 9, klasse 2

I: Det første spørsmålet er ganske åpent, og det er hva du synes om historiefaget?

D: Ja. Jeg synes det er kanskje en av de kjedeligste fagene vi har, fordi jeg er mer sånn realfagperson så jeg liker matte og kjemi og der du skal komme til et nøyaktig svar. Og jeg syns noen ganger at oppleggene i timen gjør det ganske kjedelig. Så ja..

I: Hvordan da tenker du?

D: Nei mest fordi vi liksom skal lese noe også jobber vi med oppgaver. Det synes jeg er sånn kjedelig. Og hvis vi skal for eksempel tenke hvorfor dette skjedde så... ja det er ikke helt min ting jeg vil heller bare finne et konkret svar da.

I: Er det noen deler av historiefaget du liker bedre enn andre?

D: Jeg liker sånn typ konkrete ting som skjer som for eksempel hvis vi skal lære om andre verdenskrig eller om den franske revolusjonen. Men hvis noen begynner å snakke om kirker eller hvordan Norge var før eller hvordan samfunnet var før om vikinger, det begynner å bli litt kjedelig synes jeg.

I: Hvordan opplevde du de to timene jeg hadde med dere i forhold til en vanlig historietime?

D: Jeg synes det var gøy fordi vi fikk kanskje gjort noe som vi ikke pleier å gjøre eller har gjort før. Og alltid når vi får.. ja for eksempel når vi skulle ha deg da visste vi på en måte at det er noe gøy vi skal ha at det ikke.. ja.. det er på en måte alltid gøy å gjøre noe annet enn vi vet vi skal gjøre i timene. Og å få en variasjon av lærere fordi lærere er veldig forskjellige og de lærer oss på så mange forskjellige måter at det er alltid gøy å gjøre noe nytt.

I: Hva synes du om å jobbe slik som vi jobbet? Du sa du synes det var litt annerledes.

D: Ja. Jeg liker at du ga oss oppgaver fordi noen ganger for eksempel hvis lærere stiller oss spørsmål så er jeg ganske beskjeden på en måte med å svare. Men når jeg skal svare på det sånn på pc så synes jeg det er greit for da kan jeg skrive det jeg føler uten å ha på en måte sånn følelse av at folk kommer til å dømme meg på svaret mitt. Så jeg synes det var egentlig ganske greit at du først gikk gjennom det og så fikk vi oppgaver til det vi hadde nettopp snakket om for da husket vi hva du snakket om og da kan vi jobbe med det.

I: Vi jobbet jo med historiebruk og historiebevissthet. Har du hørt de begrepene før?

D: Jeg har hørt om historiebruk, men ikke historiebevissthet så det var litt nye ord og.

I: Hvor har du hørt om historiebruk hen?

D: Vi har hatt om det før. Jeg husker for i samfunnsfag har de nevnt det tror jeg. Men jeg forstod på en måte ikke helt hva selve begrepet betyr for det er så stort begrep så det er vanskelig å forklare det, men jeg fatter på en måte litt hva det handler om.

I: Ja det er ganske stort og omfattende det er det. Men hva tenker du at det handler om? Hvis du skulle prøvd å beskrive det?

D: Jeg tenker på en måte det er hvordan vi bruker fortiden og hva som har skjedd for eksempel med samfunnet i dag. For eksempel når vi skulle lage reklamer, det med at vi tar med oss ting fra fortiden fordi det er ting folk kan og kanskje husker som kan få oppmerksomheten deres fordi de vet hva det er. Det er ikke noe nytt på en måte. Så jeg tror det er det det på en måte handler om – at du bruker historie fra før på en måte til noe i dag.

I: Vi jobbet jo en del med HHM-modellen for å hjelpe å analysere historiebruk. Hvordan opplevde du å bruke modellen som et hjelpemiddel til analysen?

D: Det var en ganske stor modell. Men det hjalp meg veldig mye fordi det på en måte hadde en rekkefølge om hva jeg skulle skrive om og det hadde eksempler på hvordan jeg kunne skrive det. Så jeg synes det var veldig bra at vi fikk den fordi det var lettere å skrive ned ting og tenke over for den hadde spørsmål som jeg ikke hadde kommet på å svare på som vi skulle skrive. Det var veldig gode spørsmål så jeg synes det var mye lettere å skrive med den.

I: Tenker du at det på en måte kan være greit å begynne med modellen, men så etterhvert som du jobber med det så kan man bevege seg bort fra modellen?

D: Ja. I begynnelsen hvert fall så får man ideer om hva man kan skrive om og så etterpå når du på en måte du vet hva det handler om da kan du på en måte tenke selv okei hva er det jeg kan bruke fra modellen til og så bevege seg litt fra den.

I: Hva tenker du om ditt eget arbeid med analysen? Var det noe som var enklere og noe som var vanskeligere?

D: Det var noen deler av modellen som var mer enkle å svare på enn de andre. Men jeg fikk også veldig mye hjelp om hva jeg kunne skrive om ut i fra den modellen. Det gjorde det egentlig veldig mye lettere å skrive. Fordi det var jo.. for eksempel når vi hadde om talen, det synes jeg var litt vanskelig men siden modellen var der så kunne jeg på en måte bruke modellen og så skrive om den talen. Så jeg synes det hjalp hvert fall meg veldig mye.

I: Tenker du at modellen har hjulpet deg til å få et bredere syn på hvordan historie blir brukt til et formål?

D: Ja. Og det var litt sånn.. på en måte det vi skulle skrive om og viste litt sånn hvordan vi kan referere til historien så jeg synes det egentlig gjorde det.

I: Hvordan har det hjulpet?

D: Litt sånn med på en måte å bare tenke på hva fortiden har med det i dag å gjøre. Eller hvordan for eksempel noen handlinger i dag kan referere til fortiden. Det er på en måte litt sånn jeg tenkte.

I: Hvordan gikk du frem for å svare på oppgavene? Hvilke tanker gjorde du deg – var det noen nye tankeprosesser?

D: Jeg føler jeg alltid jobber litt likt at jeg på en måte først leser hva oppgaven spør om også lager jeg på en måte en liten sånn plan – okei hva skal jeg skrive om nå? Og så begynte jeg å se på modellen og ta en og en ting av gangen og så skrive litt om det første og det andre og så til slutt lage litt sånn sammenheng.

I: Føler du selv at du har lært noe nytt i de timene her?

D: Ja jeg ville sagt det fordi jeg for eksempel visste ikke om den modellen og det var ganske brukbart, jeg lært litt sånn hvordan jeg kan se fremtiden i dag da med tanke på historien og hvordan hendelser i dag blir påvirket av historien så ja.

I: Tror du at det vi har jobbet med og det du har lært er noe du vil ta med deg videre?

D: Ja spesielt i historiefaget og fordi mange ganger snakker vi om ting i dag og så blir vi spurt om hvordan har for eksempel fortiden påvirket det. Så jeg tror det kan bli ganske nyttig for oss. Spesielt HHM-modellen.

I: Historebruk er jo noe vi for det meste møter på utenfor skolen, så tenker du at vil ha det i tankene også utenfor historiefaget?

D: Jeg vet ikke om jeg kommer til å tenke så mye på det, men hvis jeg kommer for eksempel i en situasjon der det er bruk for det vil jeg huske det. Men det er nok ikke sånn at jeg går rundt og tenker på HHM-modellen, men det hjelper i historiefaget det kan jeg si.

I: Tror du denne modellen kan hjelpe elever generelt til å bli mer kritisk til historiebruk og skjønne at historie alltid vil bli brukt til et formål?

D: Ja. Jeg tror mange vil tenke på det fordi de lærer oss å være kritiske til både kilder og historie og alt det der, men det spørres egentlig om man er interessert i faget for hvis man liker det da kan man være mer kritisk og tenke litt mer gjennom ting og oppgaver og så videre. Men hvis man for eksempel ikke gidder eller noe slikt, da er det litt vanskelig å få de til å være kritiske fordi de ikke er motivert nok til det. Men jeg tror det kan gå.

I: Hva tenker du selv at vi skal med historie?

D: Nei jeg synes jo at det er jo på en måte hvordan samfunnet er i dag er jo på grunn av hvordan samfunnet var før, og det har jo en påvirkning på samfunnet og mennesker generelt og. Så jeg tror det er ganske viktig på en måte å vite om historie før og hvordan det knyttes opp til i dag. Så det synes jeg er viktig.

I: Tenker du at historie har noe med nåtiden og fremtiden å gjøre?

D: Ja. Eller i dag så ser jeg mange forskjeller i samfunnet som folk har for eksempel slitt med før, eller mye som folk har jobbet med før i samfunnet har på en måte. Jeg er usikker på hvordan jeg skal si det, men jeg synes det har en påvirkning på samfunnet for eksempel

når kvinner ikke kunne stemme, det var jo fortid mens nå kan de stemme. Så jeg tror det har en påvirkning på samfunnet. Det kommer alltid til å ha en påvirkning, men det spørs jo om den påvirkningen er positiv eller negativ for samfunnet.

I: Tenker du det har noe å si for hvordan samfunnet utvikler seg videre fremover?

D: Ja det tror jeg og. Fordi når ting blir påvirket så kommer det til å bli annerledes og da tror jeg og samfunnet blir annerledes i fremtiden. Jeg håper jo på en positiv måte da.

I: Etter disse timene vi har hatt, tenker du selv at du kanskje har endret synet på hva vi skal med historie og hva historie har med nåtiden og fremtiden å gjøre?

D: Jeg føler jeg har forstått det mer, men jeg personlig tror ikke jeg ville jobbet med noe som har med historie å gjøre. Som sagt er jeg mer relafagsperson. Men jeg forstår hvorfor det er viktig både for fremtiden og for nå, hvordan vi skal se på det som skjer i dg som er en påvirkning av det som har skjedd før. Så jeg har på en måte fått et innblikk av det i timene.

Vedlegg 11: Intervju deltaker 1, klasse 1

I: Så da bare begynner vi egentlig bare med et veldig åpent spørsmål og det er hva du synes om historiefaget?

D: Jeg personlig synes det er veldig interessant fag. Jeg har alltid likt type franske revolusjonen, jeg.. det var en liten periode da når... jeg begynte å bry meg veldig mye om Napoleon, lære meg veldig mye om Napoleon. Jeg synes det er interessant å se hvordan fortid og historie og sånne historiske eventer sånn som verdenskrigene og revolusjonene har påvirket nåtiden og hvordan det har påvirket... Jeg har en far og som liker det så vi driver å snakker mye om det.

I: Det er jo kjekt at dere snakker om det sammen og har lik interesse

D: Så det er jo kjekt.

I: Liker noen deler av faget bedre enn andre og hvordan det har vært? Det svarte du jo litt på det

D: Ja jeg liker egentlig veldig mye om de... Ja det er jo litt subjektivt da, men de viktigste periodene. Jeg bryr meg ikke like mye om sånn veldig forhistorisk type oldtiden som vi har hatt litt om – jordbruksrevolusjonen og til og med egentlig fremt til Romerriket. Romerriket synes jeg er litt kult, før det så dubber jeg litt av. Det er ikke så interessant for meg.

I: Så det er mer ting som åpenbart har påvirket nåtiden, eller nyere historie da rett og slett?

D: Ja mye mer relevant for nåtiden.

I: Og så hvordan du opplevde de to timene vi har hatt nå i forhold til vanlige historietimer du har hatt tidligere hvor det er mer spesifikke tema?

D: Jeg tror jeg er litt forskjellig fra andre her for jeg liker spesielt med historiefaget å ikke bare alltid ha bare ha presentasjoner og vi har det ganske mye [nåværende lærer] i normale historietimer, men nå var det litt mer sånn arbeid og research med selvfølgelig presentasjonen jeg synes det va ganske greit, men jeg tenkte egentlig ikke på det og satt det opp mot normale timer hva som var bedre enn den andre. Men det var gode timer egentlig.

I: Så det er mer det at du på en måte får...

D: Får jobbe litt mer selv, ikke bare høre. Det er litt slitsomt hvertfall når vi har flere timer etter hverandre å høre på at noen snakker.

I: Litt som du svarte på, igjen, hva du syns om å jobbe sånn som vi gjorde? Hvorfor du likte denne måten å jobbe på, eller ikke likte den?

D: Jo jeg likte det egentlig fordi jeg.. det er litt mindre at du bare hører hvem som har lagd presentasjonen sin mening og blir matet det, men du drøfter litt mer selv liksom og finner forskjellige ting om det temaet du driver å skriver om eller skal finne ut om. Jeg synes det er en bedre måte å lære på når du aktivt gjør research selv i stedet for å høre på noen snakke. Jeg synes det er både kjekkere men og mer lærerikt. Jeg føler jeg husker det bedre hvis jeg gjør det selv.

I: Ja. Også om du har møtt på begrepene historiebruk og historiebevissthet før?

D: Det har jeg ikke. Det var første gang.

I: Ja, hvordan synes du det var? Forstod du det?

D: Ja altså eller jeg har jo kunnskaper fra før av rundt de begrepene, jeg har bare ikke hørt de nøyaktige begrepene, men konseptene av de er jo ikke fullstendig nytt for meg.

I: Det er bra da – at det ikke var bare bakke. Men hva tenker du selv at historiebruk handler om? Hvordan ville du selv definert det?

D: Jeg tenker på historiebruk som da hvordan man bruker historie til å få frem et poeng eller et budskap i, for eksempel i, vi har jo protester, det kan være til og med markedsføring, hva som helst. Hvordan man bruker historie på en positiv eller negativ måte. Ja mest det – positiv eller negativ det er jo ofte de to tankene vi har om fortiden fordi de historiske røttene er veldig.. ikke alltid kontroversielle, men veldig sånn splittet.. polariserte.. meninger om det.

I: Også jobbet vi jo ganske mye med den HHM-modellen for å analysere ulike måter å bruke historie på. Hvordan opplevde du modellen som et hjelpemiddel til å analysere?

D: Jeg synes det er enklere å.. når du bruker et sånnt et type modellark fordi du har noen konkrete spørsmål som du skal finne svar på og ofte hvis du da bare blir vist et bilde og blir fortalt å analysere dette eller hvordan historiebruken er så kan det være litt overveldende, litt sånn vanskelig å tenke på med en gang men så har du litt mer organisert type spørsmål i en sånn modell. Så jeg synes generelt modellen bare hjelper med å kunne svare på spørsmålet bedre fordi du har et bedre oppsett fra begynnelsen.

I: Ja, skjønte du alle spørsmålene på modellen? Var det forståelig eller...

D: Jeg synes det var forståelig det var ett spørsmål som var litt sånn... veldig mye... og eller type...

I: Ja var det det nest siste?

D: Jeg tror det, men jeg måtte bare kutte det litt. Det var egentlig fire ord som var viktige men det var veldig mye og eller men det var ikke uforståelig.

I: Hva tenker du om ditt eget arbeid med modellen og analysen?

D: Jeg er ganske fornøyd egentlig.. jeg gjorde det jeg bruker å gjøre i timer - type arbeidsinnsatsen. Det var ikke noe press at jeg måtte gjøre noe annerledes eller ikke gadd å gjøre noe fordi det var en ny lærer, det var bare... det var normalt jeg følte det gikk bra.

I: Ja så bra det var godt å høre! Tenker du at modellen har hjulpet deg til å få et breiere syn på hvordan historie blir brukt til et formål?

D: Ja det var noen ting som jeg skulle svare på men som jeg ikke naturlig ville tenkt på og ikke har tenkt på. Så jeg ville sagt at det utdyper svaret mitt mer enn hvis jeg bare blir fortalt å analysere uten den modellen. Så jeg synes det var bra bruk av den modellen og en bra modell.

I: Så vil du si at du lærte noe nytt?

D: Ja jeg fikk jo en bedre forståelse om disse begrepene og spesielt.. jeg hadde litt kunnskap om det, men det er enklere å ha kunnskaper om det når du kan knytte det til et begrep. Så det å lære begreper og definisjoner om de er jo hjelpsomt for faget.

I: Hvordan tanker eller tankeprosesser hadde du når du jobbet med modellen? Vil du si at det var nye tankeprosesser eller at du jobbet innenfor rammer som du allerede har jobbet innenfor?

D: Nei det var litt som jeg sa det er mye av de rammene jeg allerede har men så var det noen få punkter som utdypet det litt mer, men det var ikke egentlig sånn at jeg begynte å filosofere om det på ny måte, men det var bare at jeg fikk et nytt spørsmål og tenkte enkelt om det og svarte. Det var nesten bare ganske innenfor rammene jeg hadde.

I: Vil du tro at det var enklere på en måte?

D: Å bruke modellen?

I: Ja.

D: Ja det var mye enklere.

I: Tror du at det du har lært disse timene her – å arbeide med modellen, tror du det er noe du vil ta med deg videre? For historiebruk er jo noe som skjer for det meste utenfor klasserommet i hverdagslivet.

D: Tenker du på skole eller generelt utenfor?

I: Ja generelt i livet.

D: Jeg liker å ikke bare ha kunnskaper men å ha noen fagbegreper da så.. for kulheten så er det litt kult å kunne hive noen kule begreper ut.. Fagbegreper. Men med tanke på skole så tror jeg at det hjelper jeg tror ikke det noen gang trekker negativt på å hive ut fagbegrep. Så hvis jeg bruker de i en historieprøve så tror jeg det bare er bra. Det er et nytt begrep jeg har lært.

I: Tenker du at kanskje hvis du for eksempel ser en tale på nyhetene eller noe, tror du du vil ha det litt i bakhodet?

D: Ikke med mindre jeg tenker på det. Det er ikke noe automatisk jeg tenker på hvordan er historiebruken her. Jeg tror uten å tenke på begrepet så ligger det litt generelt hvis jeg ser et sånnt veldig tydelig eksempel sånn som de protestplakatene. Men en normal nyhet så kommer det nok ikke umiddelbart å tenke på det.

I: Tror du at å jobbe med en slik modell som HHM-modellen kan hjelpe elever til å bli mer kritisk til ulik bruk av historie, og å forstå at historie alltid vil bli brukt til et formål?

D: Ja. Jeg tror.. jeg følte jeg fikk det, men jeg tror veldig mange i klassen fikk den følelsen av at det er veldig mye mer positive og negative sider ved historiebruk enn hva vi kanskje

forventet. Fordi alt historiebruk blir jo da representert som positivt eller negativt... eller vet ikke om vi alltid kan si alle, men de fleste hvert fall. Og det gir litt mer sånn kritisk tankegang om dette her er.. objektivt eller ikke når det tydelig blir representert på en veldig negativ eller positiv måte. Så jeg tror det hjelper generelt elever.

I: Vil du si at du kanskje blir litt mer kritisk til det?

D: Ja, det vil jeg si.

I: Og så hva tenker du vi skal med historie? Hvorfor...

D: Hvorfor vi lærer om det?

I: Ja hvorfor vi lærer om det eller bruker det?

D: Jeg tror litt grunnen til at jeg liker historiefaget da er det å kunne knytte historie opp til nåtiden er den viktigste faktoren med historiefaget. Ikke nødvendigvis viktig å vite og å kunne alt om jordbruksrevolusjonen fordi det er nesten mer... det er såpass langt vekke så det ikke er viktig for oss nå. Men bare å kunne litt grunnleggende informasjon om revolusjoner og Grunnloven og ellers om kriger som har ført Norge til det landet vi er nå og andre land forsåvidt. Det tror jeg kanskje ikke er viktig, men det er bra å kunne. Og det er det jeg liker.

I: Tenker du at historie har noe med nåtiden og fremtiden å gjøre? At det har en sammenheng uten at du blir fortalt at det har det.

D: Ja selvfølgelig har det en sammenheng tenker jeg. Det er jo.. alle hendelser som skjer nå eller som har skjedd i fortiden har jo en påvirkning for fremtiden uansett hvor stor eller liten den hendelsen var. Og det er derfor jeg tror at ved å kunne litt generell kunnskap om for eksempel kriger og revolusjoner og hvordan det har påvirket oss nå så kan det være på en måte å se hvordan det blir i fremtiden ved å se på det vi gjør nå og at det hjelper oss å se et mønster. Det mener jeg er greit å kunne – å forutse ting.

I: Og så til slutt. Har du endret synet på hva vi skal med historie og synet på hva historie har med nåtiden og fremtiden å gjøre etter disse undervisningstimene? Har det påvirket synet ditt på noen måte?

D: Egentlig ikke. Det har ikke forandret synet mitt på historie, det bare utdypet det litt. Jeg har hatt et ganske sterkt syn på det en stund nå. Ikke noe nytt.

I: Men det hjalp deg som du sa å utdype det litt?

D: Ja både utdype det med noen visse spørsmål og svar, men og ved å bare være mer kritisk på hvordan historiebruk blir brukt.

Vedlegg 12: Intervju deltaker 2, klasse 1

I: Så vi begynner egentlig med et ganske åpent spørsmål og det er hva du synes om historiefaget?

D: Ja jeg synes det er.. faktisk ganske interessant. Jeg var ikke alltid sånn kjempeinteressert i det og det handler mye om på hvilken måte det blir lært. For på VG2 så hadde vi en annen lærer og han lærte det på en måte jeg ikke helt forstod, men generelt så ville jeg sagt at historiefaget er ganske kjekt og jeg synes historie er ganske viktig siden det er jo veldig mye mer spesielt når man argumenterer for eller mot noe å kunne peke på historiske

hendelser eller kontekster til hvorfor noe har skjedd. Også synes jeg og litt sånn nyere historie og er mye mer interessant enn veldig, veldig gammel historie.

I: Nå svarte du litt på det, men om du har noen deler av faget som du liker bedre enn andre og hvorfor?

D: Ja jeg liker jo de nyere delene av historie da, det er mest fordi jeg tenker det er mye mer relevant til hvordan verden er nå og hvordan hvorfor vi har det sånn som vi har det da. For eksempel med... under den industrielle revolusjonen så trengte jo.. og dette vet du jo sikkert, men da trengte jo fabrikkere mer fabrikkarbeidere så de rikeste betalte mye til den amerikanske stat for å forandre på skolesystemet sånn at det ble mye mer tilpasset da til hvordan en hverdag i fabrikk hadde vært. Så de basically gjorde skoler om til fabrikk på sitt eget vis og til å bare pumpe ut folk som kunne jobbe mye og ja gjør det de ble fortalt og sånne ting. Og det er litt.. det er mye derfor skolesystemet er sånn som det er nå. Og det er derfor jeg synes liksom nyere historie er... ikke mer viktig, men mer interessant siden det er mye mer relevant til akkurat her og nå.

I: Så når du tenker på «gammel» historie, si Romerriket og den tiden, så faller det ikke like mye i interesse?

D: Ja det er liksom for fjernt, for lang vekke på en måte.

I: Og så lurer jeg på hvordan du opplevde de to timene vi har hatt nå i forhold til en vanlig standard historietime hvor du har om ett spesifikt tema i historien?

D: Ja det var.. jeg vet ikke det var interessant, det var veldig annerledes fra hvordan vi vanligvis har undervisning. Det var mye mer.. mye mer sånn at vi skulle tenke selv som var uforventet siden vanligvis er det bare liksom sånn sitt ned her er det som skjedde.. skriv det på prøven liksom. Men her var det mye mer sånn å kanskje ikke liksom.. det å komme seg ned til det historifaget faktisk er, som ikke bare er å pugge ting liksom, men å se røde tråder og liksom og patterns sånn.. ja.. hvordan ting vanligvis går liksom og nei det va veldig interessant. Og spesielt den oppgaven med å lage en reklame som brukte historie synes jeg var veldig kjekt da. Men jeg.. jeg går jo media da så.

I: Ja jeg syntes du svarte veldig godt på den, jeg likte reklameideen din veldig godt.

D: Thank you! Ja jeg var fornøyd med den.

I: Ja det burde du være! Så du tenker at det fremdeles er relevant til historiefaget å ha om historiebruk og historiebevissthet slik vi hadde, eller?

D: Ja 100%. For det er jo.. og det er litt det jeg svarte på på nummer to tror jeg det var.. det viser liksom.. det har mye mer tilknytning til hvordan ting er nå på en måte. Og det.. ja hvordan historie blir brukt nå, og det med argumentering og sånn.

I: Og så om du har møtt på begrepene historiebruk og historiebevissthet før?

D: De virket litt kjente, men jeg har aldri liksom.. jeg har aldri tenkt noen over det på en måte. Så det var interessant å høre om det fordi.. og akkurat det vi gjorde i de timene er jo mye det mediafaget handler og om – å liksom ta det vi ser til hverdagen og liksom sette ord på det fordi når du begynte å forklare hva historiebruk var så tenkte jeg sånn at dette her ser jeg jo hele tiden liksom. Og det å liksom vite og kunne hva det er liksom synes jeg er kjempekult.

I: Så vil du si at det var på en måte nytt, men også litt kjent?

D: Ja, fordi det er jo.. det er liksom det alle har liggende i bakhodet på en måte.. men når man setter det frem og liksom begynner å sette ord på det så er det liksom oja det er sånn det funker. Liksom utforske hvordan man tenker på en måte. Jeg vet ikke om det gir så mye mening, men..

I: Jo det gjør det!

D: Og det er mye det mediafaget og går inn i da.

I: Og så ja nå som vi har hatt om det, hva tenker du selv historiebruk handler om? Hvordan ville du selv definert det?

D: Nå husker ikke helt spesifikt den definisjonen, men det er jo hvordan historie blir brukt i nåtid til å oppnå et eller annet slags mål. Enten det å overbevise noen eller å få frem et politisk poeng, eller å lage en reklame.

I: Ja men det er kjempebra! Så hvis vi skal bevege oss litt innpå den modellen vi jobbet med, HHM-modellen, så brukte vi jo den for å analysere og se på ulike måter historie blir brukt på. Hvordan opplevde du å bruke modellen som et hjelpemiddel til dette?

D: Det er jo greit som veiledning. Jeg synes det ble litt mye sånn, jeg vet ikke, litt mye sånn samme ting om og om igjen på en måte. Jeg vet ikke jeg føler jeg måtte si de samme tingene bare på litt forskjellige måter flere ganger på en måte. Og modeller er fint og greit det, men en ting jeg ikke liker så godt med modeller – jeg føler det liksom generelt er at det begrenser liksom våres frie tenkning litt for mye. Det er liksom.. jeg liker å se på tenking som røtter til et tre liksom. Så når man setter en modell så er det som å sette det treet i en sånn potte på en måte. For eksempel sånn som det treet der (peker på tre i rommet). I stedet for å la det spre fritt så bruker du denne modellen da til å begrense det, og det kan være.. nyttig ofte det og, men ofte så kan det og begrense hvor stort man klarer å tenke da, eller hvor utvidt man klarer å tenke på en måte.

I: Det er jo et godt poeng, det er jo ulikt om man liker å ha rammer å holde seg innenfor eller om man vil jobbe seg utenfor det også.

D: Også varierer det såklart mye fra situasjon til situasjon og. Det er jo veldig greit for når man først begynner å lære noe, men når man først begynner å skjønne litt hva det handler om så vil jeg si at det er mye bedre å brette seg litt fri fra de modellene. Siden.. igjen jeg kobler det mye opp med mediafaget her, men det er faktisk overraskende likt. Før og når vi begynte å lære om media så var det sånn modeller, men nå handler det.. det kan være siden vi har en annen lærer og, men nå handler det mer om å liksom.. å ha litt de der røtter-type tenkningene på en måte. Tenke mye større, litt friere på en måte.

I: Tenker du at det kan være et godt sted å begynne?

D: Yes, 100%. Det er liksom sånn.. det er som å plante treet på en måte og så begynner jo det som er over bakken å vokse, men så røttene.. ja det er som å plante treet basically. Og liksom når man begynner å lære så er det greit å liksom vite hvor man burde gå og ikke. Og så når man begynner å forstå noe så.. er det greit å kunne tenke litt friere.

I: Hva tenker du om ditt eget arbeid med modellen og analyse av historiebruk?

D: Ja jeg nevnte jo litt det, men det ble litt mye å si de samme tingene om og om igjen, men generelt så ville jeg sagt... jeg vet ikke, ikke for å toot my own horn, men jeg ville sagt jeg gjorde det ganske greit, spesielt med den der reklamen. Også føler jeg og oppgavene vi fikk ga liksom.. mange av de ga mye mer vei for å finne litt ut av ting selv på en måte. I stedet for å bli gitt en manuell av alt man skal gjøre. Det var som jeg ble gitt en spillekontroll også kunne jeg liksom finne ut selv hva knappene gjorde da. Så det, det var interessant måte vi fikk oppgavene på. Igjen spesielt det med reklamen det var liksom absolutt 10-er fordi det.. det passer så fint siden vi er jo en mediaklasse så det.. men liksom det ga så mye rom for oss å finne ting ut selv på en måte i stedet for her er det du skal gjør gå her så er det liksom oja kan trykke litt her se hva gjør denne her. Hvis det gir mening?

I: Ja absolutt det gjør det! Så synes du på en måte noe var enklere, og noe var vanskeligere?

D: Jeg vet ikke jeg synes noen ting var.. kanskje litt ikke for å være slem liksom.. jeg synes noen ting var litt kjedeligere enn andre på en måte. Siden det er jo noen type oppgaver vi har hatt hundre ganger før liksom, skriv dette her, følge dette her. Men så var det jo mange oppgaver der det var.. og liksom ikke at de er vanskelige, men liksom det bare.. når du har gjort noe tusen ganger før så blir det vanskeligere å dra seg selv gjennom det på en måte. Men når vi fikk de der litt mer interessante og.. liksom de der som lot oss spille med kontrollen, da var det mye lettere å bli engasjert og liksom tenkte mye større da på en måte. Å utforske litt rett og slett.

I: Tenker du at modellen på et eller annet vis kan ha hjulpet deg til å få et breiere syn på hvordan historie blir brukt til et formål? For du sa jo at du kjente det på en måte litt igjen for du ser det så mye, men har modellen skapt ja et breiere syn på det?

D: Ja på noen vis. For det legger jo et godt grunnlag for mange ting da. Også selvfølgelig med alle slags modeller så er det jo noe man ikke hadde tenkt på selv, så får man til å være litt sånn oja dette her må jeg ha med så på den måten så breier jo det og synet. Så.. ja og det går jo litt inn på det med modeller de passer jo inn noen plasser og noen ganger ikke liksom. Det handler jo om situasjonen når modeller blir best brukt og ikke liksom. Så.. ja, men nei.

I: Og så litt på igjen når du jobbet med oppgavene, hvordan gikk du frem for å jobbe med oppgavene? Hvilke tanker gjorde du deg – måtte du tenke på en ny måte eller tenkte du på samme måte som før?

D: Det var jo litt sånn som jeg har gjort før og noen ting som liksom overrasket meg litt da for jeg begynte å liksom måtte.. ikke tenke på en måte jeg ikke har gjort før, men liksom tenke på den måten jeg personlig er mest komfortabel å tenke. Jeg vet ikke jeg føler en del av oppgaven kom liksom ganske naturlig på en måte. Med hvordan jeg hvertfall da vanligvis tenker. Så det, ja, det var noe jeg har sett, det var en del jeg har sett før også var det noen ting som liksom appellerte veldig naturlig til min tankegang da på en måte. Og det synes jeg var litt overraskende siden vanligvis så er det jo sånn.. ja helt sånn bokset inn på en måte hvordan oppgaver skal være, men så plutselig får du noe som liksom lar deg utforske litt så er det jo sånn oja se på dette her, her kan jeg leke litt liksom og så er jo det kjekt da.

I: Tror du at du i løpet av de timene vi har hatt har lært noe som du kanskje vil ta med deg videre? For historiebruk er jo noe som skjer mest utenfor klasserommet.

D: Ja tankegangen modellen oppfordrer noen til å ha på en måte?

I: Ja.

D: Ja det tror jeg. Jeg kommer hundre prosent til å legge mer merke til når historie blir brukt på en måte og når visse ting blir brukt. Igjen det er jo litt det samme som skjer med mediafaget at du legger så mye mer merke til hvordan ting egentlig fungerer når du ser en reklame for eksempel, så ser du ikke bare det de vil si til deg, du ser på en måte hvordan de sier det og. Og dette her tror jeg kommer til å utvide det mere for meg og gi meg mer ting å tenke over når jeg ser visse ting. Så ja. Det føles litt som en sånn utvidelse av mediafaget rett og slett. Som er kjekt, siden det passer så bra da.

I: Så det feller innenfor interessefeltet på en måte?

D: Ja.

I: Ja men det er jo bare en fordel. Så litt mer på et generelt plan, om du tror en slik modell kan hjelpe elever med å bli mer kritisk til ulik bruk av historie og hjelpe de til å forså at historie alltid vil bli brukt til et formål?

D: Ja det tror jeg. Det blir jo litt spesielt med slike modeller når de har slike forkortete navn sånn som for eksempel vi har AIDA i mediafaget som er Attention, Interest, Desire, Action.. som er liksom den prosessen du vil skal skje når noen ser en reklame da. Jeg tror litt det samme kommer til å skje her på en måte bare at når det liksom oppfordrer deg til å tenke sånn på en måte så setter det seg litt fast i hodet. Og når noe liksom virkelig interesserer deg så er det vanskelig å få det ut av hodet, eller ut av tankegangen. Og at det er så naturlig liksom slik som jeg ser det da, sånn naturlig utvidelse av det vi jobber med i mediafaget hjalp veldig liksom til å gi meg sånn frame of reference på en måte, noe jeg kan se tilbake til. Så jeg tror kanskje for noen elever så blir det litt vanskeligere å få den tankeprosessen i hjernen siden de har ikke den der tankemetoden nede fra før på en måte, ikke bare hva vil de si, men hvordan er det de sier det og hvorfor vil de si det på en måte. Fordi, ja, ikke for å drite på noen andre skoler liksom, men mer slike praktiske fag liksom..

de har jo ikke så mye slik som dette her fra det jeg har hørt da, så det kan være de har litt.. hadde hatt en litt vanskeligere tid med å ta tak i akkurat dette da. Siden de har ikke utforsket så mye med den type tankegang på en måte.

I: Og så tilbake til et litt åpent spørsmål igjen, hva tror du vi egentlig skal med historie? Hvorfor vi lærer det og hvorfor vi bruker det?

D: Jeg tenker jo mest det er for å ikke gjør de samme feilene om og om igjen. Det er jo den der sayingen «those who don't learn from history are doomed to repeat it». Og jeg tenker jo det er veldig, veldig sant da. Også er det jo mange gode ting å lære fra historie og da, ikke bare dårlige. Men ja det å liksom huske hvordan ting har vært hjelper oss jo å forstå hvorfor ting er sånn som de er og. Som kan hjelpe oss i for eksempel et argument eller noe sånt hvis vi skal argumentere for eller mot noe så er det jo veldig lurt å se på hva som har funket før og ikke liksom.

I: Nå svarte du jo litt på den, men om du tenker at historie har noe med nåtiden eller fremtiden å gjøre?

D: Det har det jo. Fordi det er jo liksom å huske og notere ned hva som funker og hva som ikke. Jeg ser det litt på som den der vitenskapelige metoden på en måte bare på en sånn makroskala. Eller liksom, over mye lengere tid på en måte. Fordi hvis man tenker på det for eksempel kommunismen og sånn, det var jo egentlig bare et stort eksperiment på en måte av en teoretisk ide, bare over veldig lang tid. Og jeg tror det er slik vi langvarig lærer oss ting da, lærer oss hvordan vi skal gjøre verden [til] en bedre plass og hvordan vi skal finne ut av ting da. For å hjelpe mest folk.

I: Og til slutt, om du har endret syn på hva vi skal med historie og synet på hva historie har med nåtiden og fremtiden å gjøre etter disse timene?

D: Meg personlig, ikke helt. Men jeg tror for noen kan det hundre prosent ha gjort det. Jeg ville sagt det mer forsterket veldig mye det jeg allerede på en måte ikke visste men tenkte hvordan historie blir brukt. Og å utvide det på noen vis da, for jeg, jeg tenker alltid på mer slik makroskala, men det med at vi så på den videoen for eksempel om Holocaust det hjalp meg med å se at det ofte blir brukt på mikroskala også. I slike taler, reklamer og all slags ting. Så det hjalp meg med å se de mindre bitene, puslebrikkene som bygger opp det helhetlige bildet på en måte av hvordan ting skjer.

I: Så hvis jeg forstår deg rett så har det på en måte hjulpet deg å bygge litt videre på det du allerede kan og også å se på det på en litt annen måte?

D: Ja, eller ja får en til måte å se på det på. eller ja, og ikke bare på makroskala, men og individuelle tilfeller da på en måte. Hvis det gir mening?

I: Ja absolutt

Vedlegg 13: Intervju deltaker 10, klasse 2

I: Hva synes du om historiefaget?

D: Ja jeg synes jo det er et veldig spennende fag for du får lære mer om fortiden sånn at det ikke blir på en måte glemt. For det er jo mindre folk som på en måte kan det som skjedde før fordi andre verdenskrig folk har jo dødd for tiden så historien blir jo glemt hvis ikke du kan den på en måte. Så det er et veldig kjekt fag.

I: Er det noen deler av faget du liker bedre enn andre?

D: Ja det må vel være sånn verdenskriger og sånt hvor du ser tilbake i historien om hva som skjedde og hvordan de på en måte utviklet seg videre. Det synes jeg er veldig spennende. Ja, det var vel egentlig bare det.

I: Hvordan du opplevde du de to timene vi hadde sammen sammenlignet med vanlige historietimer slik dere pleier å ha de?

D: Ja det var jo en ny måte å lære på for vi har jo ikke brukt HHM-modellen før. Så det var jo på en måte et nytt innblikk i hvordan du kan bruke historiefaget i hverdagen. Så ja det var jo en ny variasjon på en måte å lære litt mer om historie i faget og på en måte analysere litt videre på hva vi kan. Så det ga jo litt mer innblikk enn vanligvis kanskje.

I: Hva synes du om måten vi jobbet på?

D: Det var greit og forståelig, men det var kanskje litt raskt. Fordi vi skrev egentlig en hel fagartikkel på noen av oppgavene hvor det var sånn 150 ord per oppgave så.. som vi vanligvis pleier å ha i en uke i historien så det var litt stress, men det gikk an. Men selve oppgavene var ganske greie synes jeg.

I: Vi jobbet jo med historiebruk og historiebevissthet har du møtt på de begrepene før?

D: Ja, de driver jo å snakke litt om at du må.. eller folket rundt meg og driver å snakker om at du må være bevisst om fortiden slik at du ikke glemmer den på en måte. Og det er jo akkurat som den 22. juli talen på en måte ikke glem det som skjedde. Så historiebevissthet er jo noe man hører litt her og der på en måte i hverdagen. Og hva var det andre begrepet?

I: Historiebruk.

D: Ja historiebruk hører vi jo veldig mye av lærere og sånt. Med at vi må passe på at vi bruker det i oppgaver og sånt i spesielt historiefaget. Så du hører det litt her og der.

I: Hva tenker du selv at historiebruk handler om?

D: Det kan jo være på en måte å unngå feilene vi gjorde før. Fordi vi ser jo at for eksempel i Ukraina konflikten det kan jo fort skje at hvis det blir alt for dårlig på grunn av.. vi lærte jo å bruke FN og sånt på grunn av andre verdenskrig og det kan vi jo unngå på en måte en utløsning til en til verdenskrig, en stor krig, på grunn av det. Så det er på en måte å lære av feilene våre tenker jeg hvert fall.

I: Som du nevnte så jobbet vi en del med den HHM-modellen. Hva tenker du om å bruke modellen som et hjelpemiddel for analyse?

D: Det kan jo på en måte hjelpe deg å få innblikk til hvorfor personen valgte å skrive den. Eller på en måte bli bevisst på virkemidlene de brukte slik at du kan på en måte tenke eller få litt mer forståelse til selve greia de la ut eller talen eller teksten du leser. Så det er det jeg tenker hvert fall.

I: Ville du sagt at du likte å bruke den som et startpunkt?

D: Ja, men det kommer an på oppgaven. Jeg føler at det hadde vært en veldig grei modell for fagartikler. Visse oppgaver føler jeg ikke hadde passet så veldig inn til den. Men fagartikler og presentasjoner kunne jo vært veldig bra bruk av HHM-modellen føler jeg.

I: Hva tenker du om ditt eget arbeid med modellen og analysene?

D: Ja jeg hadde jo litt lite tid til å skrive så jeg fikk ikke satt meg inn skikkelig på modellen, men ut av det jeg fikk på en måte jobbet med så var det ganske greit da blir du litt mer bevisst på hva du så på og litt mer fokusert. Også kunne du på en måte forstå litt mer ut av det.

I: Var det noe som var enklere eller vanskeligere å jobbe med?

D: Jeg er ikke helt sikker på om noe var vanskeligere. Det tok egentlig bare litt mer tid fordi du må jo tenke litt på hvordan du vil formulere deg i forhold til HHM-modellen. Så jeg ville ikke sagt at det er alt for vanskelig, men det kommer jo an på forskjellige elever da. Jeg er jo SSH-elev så det ville ikke akkurat vært litt vanskelig å drøfte det er jo egentlig hele HHM-modellen ut ifra det jeg har skjont.

I: Tenker du at modellen kanskje kan ha hjulpet deg til å få et litt bredere syn på hvordan historie blir brukt til et formål?

D: Det kunne gitt meg mer forståelse for hvordan de brukte historien føler jeg kanskje i visse sammenhenger jeg er ikke helt sikker for jeg har ikke akkurat brukt hele greia. Det er bare visse taler og sånt, men det gjør deg litt mer bevisst tenker jeg.. i det minste.

I: Hvordan gikk du frem for å svare på oppgavene? Hvordan tanker gjorde du deg, var det nye tankeprosesser eller?

D: Det ble jo litt mer bruk av norskfaget for du tenkte litt mer på virkemidlene de brukte i selve talen for eksempel. Så måtte du tenke litt på hvorfor de brukte det. Så det var egentlig ikke så veldig mye nytt, det var bare egentlig å skrive en fagartikkel eller en presentasjon for å forstå hele teksten i stedet for å bare lese den og tenke «oja det skjedde». Så du får mer begrunnelse til hvorfor de hadde talen i stedet for å bare holde talen.

I: Tror du at du har lært noe i disse timene her som du kanskje vil ta med deg videre også utenfor historiefaget? For historiebruk er jo noe vi møter på for det meste utenfor skolen.

D: Det må nesten bare bli HHM-modellen siden det var fokuset. Fordi vi er jo allerede blitt lært opp til å være litt mer kritisk til kilder og historie som lærerne sier hele veien. Men den HHM-modellen kan du jo tenke litt på hvis du tenker hvorfor de holder talen. For det er ikke alltid at elever stiller spørsmål til hvorfor de holder talen, det er mer til å prøve å på en måte gjenfortelle den til lærerne. Så det er egentlig ikke å forstå talen, men bare videre fortelle den så du får en god karakter. Så det kan hjelpe til å kanskje forstå hvorfor de holdt den talen den og den dagen, eller hvorfor de valgte de ordene.

I: Å få en litt dypere analyse på det?

D: Ja.

I: Tror du på et litt mer generelt nivå at en modell som HHM-modellen kan hjelpe elever generelt til å bli mer kritisk til historiebruk og å forstå at historie alltid vil bli brukt til et formål?

D: Jeg tror at det kan være et hjelpemiddel. For vi er allerede litt kritiske nå som vi er blitt opplært fra skolen. Så jeg tenker at det kan være litt som Duolingo når du lærer et språk, et litt sånn pluss til å lære deg videre å være kritisk til kilder og historie og sånt.

I: Hva tenker du selv at vi skal med historie?

D: Det må jo være de viktigste hendelsene som verdenskriger og så litt slikt. Nå kommer det senere pandemier og sånt. For de alle er jo en viktig del av hvordan vi har utviklet oss som mennesker gjennom historien. Så det er jo egentlig det jeg tenker historiefaget er. På en måte vise hvordan vi har utviklet oss gjennom tidene.

I: Tenker du at historie har noe med nåtiden og fremtiden å gjøre?

D: Ja det har jo med egentlig alt å gjøre. For revolusjoner har jo med teknologiske utviklinger å gjøre, så det spiller jo inn på masse forskjellige fag. Så det er jo egentlig alt, både fortiden, nåtiden og fremtiden.

I: Føler du selv at du kanskje har endret synet på hva vi skal med historie og synet på hva historie har med nåtiden og fremtiden å gjøre etter disse undervisningstimene?

D: I selve undervisningene så tenkte jeg ikke at det var så særlig stor endring i måten jeg på en måte tenker om historie, bare at jeg fikk litt mer hjelpemidler til å bruke til neste gang. Men måten du sier at du har fått på en måte en ny linje innenfor historie forteller jo at det er mer å lære om historie selv om vi har på en måte det grunnleggende om historie og hvordan vi har utviklet oss, så det finnes jo stadig måter å lære historie på tenker jeg.

Vedlegg 14: Intervju deltaker 6, klasse 1

I: Det førte spørsmålet er ganske åpent, og det er hva du synes om faget historie?

D: Altså, det kan være veldig spennende, men samtidig så er det veldig kjedelig fordi ingen lærere som jeg har hatt har på en måte gjort det til sånn kjekt å følge med i timen. Så det blir veldig mye bare snakk og det blir bare veldig mye info og sånne ting. Og plutselig en del ting som blir repetert og ok vi har hørt dette siden barneskolen og sånne ting. Eller så er det sånn.. altså historie kan være gøy, men jeg vil.. jeg savner at det skal bli gjort på en gøy måte.

I: Hva du tenker kan være en gøy måte?

D: Nei litt mer sånn at de snakker litt mer ut med oss elever da, eller gjør et kjekkere opplegg. For eksempel altså det å ha sånn forelesning og snakke de må jo det selvfølgelig for å lære oss noen ting. Men plutselig når du liksom.. vi har hatt en del sånn snakk og sånne ting kan de komme opp med en Kahoot for alle blir så engasjerte og alle har lyst å vinne og da hvis vi liksom får opp at det skal være en Kahoot da og da følger vi ekstra med for da blir vi liksom.. ok vi skal ha mest mulig kunnskap til den Kahooten. Sånne ting bare gjør det litt mer spennende.

I: Er det noe du liker bedre innenfor historie en andre ting?

D: Jeg synes det er litt kjekkere å... nei jeg vet ikke. Det er jo når vi har lært om sånn andre verdenskrig, jeg synes det er liksom, det er litt mer kjekkere fordi man snakker litt mer om det og man kan litt mer om det og da er det kjekkere å ha om det siden da føler du at du har litt mer kunnskap. Men generelt så.. det er ikke noen direkte temaer innenfor som er kjekkere enn andre egentlig. Synes jeg.

I: Så du synes det automatisk blir kjekkere hvis du har litt forkunnskaper om det?

D: Ja da blir det liksom «å nå kan jeg noe nå føler jeg meg litt smart» haha.

I: Men hvordan opplevde du de timene vi hadde i forhold til vanlige historietimer?

D: Ut ifra det jeg var med på så følte det egentlig ganske likt ut som en helt vanlig historietime. Det var presentasjon, du snakket og sånne ting, men du fikk hvert fall litt mer sånn at det ble pause også skulle vi jobbe litt også var det tilbake igjen. Så det var litt mer variert i stedet for å bare lytte og høre så kunne vi bruke den kunnskapen vi nettopp fikk inn og få det ned. Så det er litt lettere å huske på den måten så det var egentlig ganske greit.

I: Nå svarte du jo litt på det, men hva synes du om måten å jobbe på?

D: Som sagt, det var veldig greit for når du først har snakket veldig mye om det temaet du skal snakke om.. og så liksom ta en pause og vi skal liksom jobbe med oppgaver som handler om det, som er knyttet til det, så det vi nettopp har fått hørt får vi skrevet ned. For tidligere, eller andre lærere så kan de snakke i to timer i strekk også går jo alt det de har sagt rett ut igjen for vi får jo ikke gjort noe med det.

I: Har du møtt på begrepene historiebruk og historiebevissthet før?

D: Jeg har hørt om begrepet historiebruk, men jeg har aldri liksom visst hva selve definisjonen var. Jeg har tenkt «ok måten du bruker historie på», men jeg har aldri liksom ja visst definisjonen.

I: Ja. Har du jobbet med det før?

D: Nei, ikke som jeg vet om.

I: Nei, hvor var det du hørte om det?

D: På TikTok for å være ærlig haha.

I: Ja det er en kilde det og haha. Men hva tenker du selv at historiebruk handler om?

D: Det er måten vi bruker historien på. Lærer av feil som historien har da vært. Og hvordan vi knytter sammen til å bruke historien våres nå liksom.

I: Også jobbet vi en del med den HHM-modellen, hvordan opplevde du å bruke modellen som et hjelpemiddel til å analysere historiebruk?

D: Den var egentlig ganske grei. Eller først jeg leste jo ikke heilt skikkelig på modellen så jeg følte at spørsmålene bare gjentok seg selv hele tiden, men når jeg liksom fant ut ok her

skal du gjør mer konkret på det og det, så var det mye lettere for da fikk jeg liksom svart på alle punktene.

I: Ja for den kan ha litt like spørsmål, men hvis du setter deg ned med hvert enkelt av spørsmålene så ser du forskjellen. Men de blandes veldig inn i hverandre, de gjør det. Hva tenker du om ditt eget arbeid med modellen og analysen?

D: Jeg følte at jeg jobbet greit, egentlig. Og jeg har fått gjort det jeg skal gjøre og har fått svart så godt som mulig.

I: Ja for jeg leste gjennom det du leverte inn og jeg synes det var ganske bra. Men tenker du at modellen kan ha hjulpet deg til å få et breiere syn på hvordan historie blir brukt til et formål?

D: Ja egentlig. Fordi selv om de spørsmålene gjentar seg selv så går de litt mer i dybden på det og du får som sagt mer frem poengene og sånne ting.

I: Hvordan gikk du frem for å svare på oppgavene? Hvilke tanker gjorde du deg, var det noen nye tanker eller?

D: Altså det som jeg pleier når jeg får oppgaven så går jeg rett og leser oppgaven også liksom.. enten om jeg skal lese i boken og finne ut der eller om jeg skal søke på nettet så går jeg rett i det.

I: Føler du at du har jobbet med noe som er lignende som før eller måtte du tenke litt nytt?

D: Med tanke på med den modellen så måtte jeg tenke litt nytt. Men utenom så var det liksom, svare på oppgaver. Det var bare automatisk, autopilot. Bare gå rett på.

I: Men hva føler du at du har lært eller tenkt som er nytt?

D: Jeg er veldig usikker for jeg husker ikke så veldig mye, så jeg har ikke så veldig mye å svare på den dessverre haha.

I: Men tror du at du har lært noe nytt i disse timene som du kan ta med deg videre?

D: Altså ja. For det var jo.. var det ikke sånn propaganda og sånne ting?

I: Jo.

D: Ja for ikke så veldig lenge etterpå så fikk vi en oppgave i media om å lage en propagandaplakat så da tenkte jeg tilbake på de historietimene om propaganda og sånne ting for da hadde vi om propaganda og sånne ting så da fikk jeg litt inspirasjon derfra til å ta med videre inn i mediaoppgaven.

I: Tenker du at du kan bruke det utenfor skole også?

D: Veldig usikker, for det kommer veldig an på liksom.. jeg føler mer hvis jeg hadde gått mer innenfor politikk og sånne ting så kunne jeg brukt det mer utenfor skolen og sånne ting. Men jeg er ikke såpass politisk engasjert så jeg er litt usikker på om jeg kommer til å bruke det utenfor skolen.

I: Tror du at å jobbe med HHM-modellen kan hjelpe elever til å bli mer kritisk til historiebruk og å forstå at historie blir brukt til et formål?

D: Ja egentlig. Jeg tror det kommer til.. sånn hjelpe til å være mer kritiske og kanskje å analysere litt bedre. For det.. analysering jeg vet det er mange som synes det er vanskelig så jeg tror denne modellen er veldig til bruk.

I: Hva tenker du at vi skal med historie?

D: Det er jo egentlig for å vite om hva som har skjedd sånn at det ikke skal gjenta seg selv igjen. For eksempel hvis vi ikke hadde lært om for eksempel første verdenskrig og det ikke hadde vært noen som hadde levd nå som kunne fortalt om det videre også hadde vi liksom plutselig gjenskapt samme feilen uten å ha visst det og sånne ting. Så det er mest for å lære og ikke gå gjennom samme feil. Og det er og det å vite hvordan for eksempel landet ditt er bygd – hvorfor er det slik det er. Sånne ting.

I: Nå svarte du jo litt på det egentlig, men tenker du at historie har noe med nåtiden og fremtiden å gjøre?

D: Ja. Det er jo for å.. altså det som skjer nå kommer til å være historie i morgen. Og all historie påvirker både fremtid og nåtid.

I: Har du endret synet ditt på hva historie har med nåtiden og fremtiden å gjøre etter disse timene?

D: Ikke så veldig for jeg har.. jeg begynte å få litt mer det synet når jeg begynte på videregående så det har holdt seg litt likt. Selv om jeg ikke hadde historie i VG1 så liksom... snakket vi alltid om historie hele tiden. Så det gikk litt mer inn for meg da, men.. det ligger likt.

Vedlegg 15: Intervju deltaker 5, klasse 1

I: Så det første spørsmålet vi begynner med er et veldig åpent spørsmål. Og det er hva du tenker om historiefaget?

D: Ja, det er sånn både og. Jeg har egentlig interesse for det, men jeg synes og det er litt vanskelig så det er litt både og.

I: Hva er det du synes er vanskelig hvis jeg får spørre om det?

D: Altså det blir litt sånn huske datoer, hendelser og steder. Det er litt det som er litt vanskelig. Og spesielt og når man på en måte går inn i noe man selv tenker dette her er jeg ikke interessert i så er det veldig vanskelig å følge med da. Så det er litt sånn hvorfor lærer vi det her, hva er poenget? Det var sånn jeg følte hvert fall, når jeg gikk i fjor på VG2. Vi hadde en annen lærer da, men jeg følte bare at læreren vi hadde der... jeg lærte ikke noe spesielt egentlig. Jeg følte bare at vi bare gikk gjennom de samme temaene igjen og igjen som bare handlet om det at vi skulle lære oss en modell da på hvorfor skjedde ting slik det skjedde bare at det var for mye fokus på læremodellen enn å faktisk lære ting. Så da var det veldig sånn da mistet man helt motivasjonen liksom. For det var for mye fokus på det i stedet for å faktisk lære ting. Så når vi faktisk fikk lære da så var jeg allerede helt sånn umotivert fra starten av da.

I: Så det var det det gikk i – at du følte at du ikke fikk lære det du følte var viktig i historie, eller?

D: Ja, litt det.

I: Og så om du liker noen bedre av faget bedre enn andre? Og hva?

D: Det jeg liker best er jo egentlig.. tenker du liksom på sånn spesifikke ting? Sånn for eksempel nå skal vi lære om dette her? Eller tenkte du bare sånn...

I: Nei egentlig bare om det er noen tema du liker bedre enn andre eller om det er noe du liker å jobbe med bedre enn andre ting?

D: Jeg tror for min del så blir det jo liksom det vi har hatt om nå som er liksom.. Den industrielle revolusjonen og alt det der, det synes jeg er interessant. Andre verdenskrig har vi hatt så mye om så det blir liksom.. det blir så kjedelig. Det blir ikke noe nytt. Hvert fall ikke når det gjelder de store landene da. Men jeg skal ikke lyge jeg liker å se på krigsfilmer så det er litt sånn både og. Jeg er egentlig litt sånn interessert i krig, bare ikke andre verdenskrig.

I: Så det er konflikter du liker?

D: Ja! Sånn som har skjedd før ikke som skjer nå.

I: Hvordan opplevde du de to timene vi hadde sammen i forhold til..

D: Ja jeg gikk glipp av en time, men det jeg opplevde var egentlig ganske greit for det var veldig sånn at du forklarte, så skulle vi sitte å gjøre oppgaver da. Og da følte jeg da når vi gjorde det og reflekterte over det så føler jeg jo at du får en bedre refleksjon over hva det er jeg nettopp har lært liksom. Så det var jo egentlig veldig greit.

I: Så likte du måten vi jobbet på?

D: Ja, jeg vil si det. Veldig lærerikt.

I: Ja men så bra, det er kjekt å høre! Har du møtt på begrepene historiebruk og historiebevissthet før?

D: Nei egentlig ikke. Det var ikke før du kom og snakket om det. Nå husker jeg ikke helt hva det er, men det er liksom første gang jeg hørte det.

I: Så det var en helt ny introduksjon?

D: Ja, men det var ikke for vanskelig.

I: Ja men det er bra! Så det var forståelig hva vi drev på med?

D: Ja.

I: Bra! Men hva tenker du, du trenger ikke komme med en spesifikk definisjon, men hva tenker du at historiebruk handler om?

D: Altså i mitt hodet så gir det jo mening at historiebruk er mer det at vi bruker historie på et eksempel på ja hva som var annerledes før i forhold til nå. Og hvordan vi kan forme våres fremtid ved å se på historien. Det var jo, ja jeg husker jo det var den forsvarreklamen, der de snakket om Grunnloven da, og det er jo litt sånn historiebruk da brukte de jo det at i andre verdenskrig da så hadde vi ikke den friheten og det har vi jo nå. Og det var det jeg og føler er liksom det som og forklarer historiebruk.

I: Ja, men det er jo kjempebra! Også jobbet vi jo en del med den HHM-modellen for å analysere ulike måter historie blir brukt på, hvordan opplevde du å bruke modellen som et hjelpemiddel til dette?

D: Det var helt greit. Den var egentlig ganske nyttig vil jeg si. Det var interessant å jobbe på en ny måte da, også var det jo ja lærerikt og så jeg føler vi fikk en bra forklaring. Nei ikke forklaring, men forståelse.

I: Tror du det var enklere å jobbe med modellen enn hvis du ikke hadde hatt den?

D: Jeg er litt usikker. Det var jo egentlig med den HHM-modellen for da føler jeg du får fokusere litt mer på å forstå hva du nettopp har lært i stedet for at du bare hører på en lærer som snakker hele tiden så skal du gjøre noen oppgaver eller spørsmål lenge etterpå. For det var veldig sånn integrert med presentasjonen. Så da føler jeg jo at det hjelper litt. For det er ofte sånn i faget at det bare er læreren som presenterer, så ja det fungerte ganske greit.

I: Hva tenker du om ditt eget arbeid med analysen og modellen?

D: Følte jeg gjorde det greit. I realiteten.. jeg gidder ikke «deep dive» liksom fordi at hvis ikke det er en sånn stor oppgave så gidder jeg ikke for da kan jeg heller bruke tiden min til noe annet. Så det var heller bare veldig enkelt og greit svare på spørsmålene så godt som jeg kunne, så konkret som jeg kunne og ikke bare slippe av en eller to ord liksom. Så ja egentlig sånn jeg gjorde det.

I: Så tenker du at du fikk gått litt dypere inn i det enn..

D: Ja det gjorde jeg. Det er fordi det var ganske greie spørsmål og da. Så det ble enklere da å gå litt sånn... du trenger ikke gå for dypt, men du har bare nok med du trenger for videre liksom.

I: Tenker du at modellen har hjulpet deg til å få et breiere syn på hvordan historie blir brukt til et formål?

D: Ja.

I: Hvorfor eller hvordan?

D: Jeg vet ikke helt. Kunne du gjentatt spørsmål?

I: Ja såklart! Om du tenker at modellen har hjulpet deg til å få et breiere syn på..

D: Ja! Ja fordi at vi hadde jo ikke lært så veldig mye om det før så når vi fikk vite det og fikk vite det på en mer praktisk måte og da, så gir jo det en forståelse på hvordan vi kan se det breiere da enn bare det vi har lært fra før av.

I: Hvordan gikk du frem for å svare på oppgavene? Gjorde du deg noen spesielle tanker?

D: Det jeg gjorde var egentlig bare... når jeg fikk spørsmålene så var det litt sånn å gå litt tilbake igjen da og lese gjennom og bare på en måte tolke det på nytt da. Egentlig bare å svare rett ikke noe sånn «brain storming» eller tankekart bare sånn skrive det rett ut som det er.

I: Gjorde du deg noen nye tanker mens du jobbet med dette, eller er dette noe du har tenkt på før?

D: Både og. Det er litt sånn.. det var litt nytt ,men egentlig mer den samme måten å svare på liksom. Så nye spørsmål bare samme måte å svare på.

I: Føler du selv at du har lært noe nytt i disse timene?

D: Ja. Det å lære nye måter å tenke på da mener jeg. Åpne sinnet.

I: Vil du utdype litt?

D: Jeg er litt usikker på hvordan jeg skal formidle det. Jeg vet ikke, som sagt hadde vi ikke hatt så veldig mye om akkurat det så vi fikk lære om det og lære om det gjennom HHM-modellen. Så ja, jeg vet ikke det fungerte i alle fall, det gjorde det veldig bra!

I: Tror du at du har lært noe i timene vi hadde sammen som du kan ta med deg videre?

D: Ja jeg tror nok jeg kommer til å holde på modellen, bare bruke den litt sånn senere i historie. E Fordi det var ganske greit oppsett og egentlig bare være bevisst på historiebruk og sånn generelt. Nå går jo vi media i tillegg da så det er jo litt sånn at da kan jeg bruke det

til å lage reklamer og til å lage produkter. Også det er jo en grei måte både for historie og for media.

I: Tenker du at hvis du for eksempel ser en tale eller noe på TV, tror du du vil legge merke til historiebruk etter disse timene?

D: Altså ting er, for eksempel den Grunnlovsvideoen den har jeg sett fra før av, så det var jo litt sånn at jeg forstod på en måte greien da, at det har med måten de bruker historie på. Og jeg er for eksempel da veldig filmnerd. Så når jeg ser filmer som ofte referer til andre, tidligere diktaturer, la oss si Hitler da for eksempel.. egentlig litt den følelsen jeg får av Star Wars, det er liksom, det blir nesten en slags ironisk historiebruk. Men når liksom i taler da, absolutt. Jeg sitter jo og ofte ser på sånne Instagraminnlegg av sånne folk som mener at menn er superior over alle andre og at kvinner er bæsj, også at de da gjør narr av feminisme. Så er jeg litt sånn, det virker ikke som om du forstår hva feminisme er så begynner de å krangle med at «det handlet bare før om at kvinner skulle få jobbe og nå er det bare at kvinner er over oss» sier de tilbake igjen også er jeg litt sånn «nei» også litt sånn «du vet at det er på grunn av feminisme at du og liksom kan få lov til å si hva du vil liksom det er ikke bare kvinner liksom» da bruker vi historie. Og for eksempel med homofile sin frihet det henger sammen at feminisme går på en måte.. hjalp alle. Og da trekker vi mye historiebruk, så når jeg hører på taler der folk nevner det så merker du at det er jo bevisst fordi det å vise perspektiv både fra fortiden og, eventuelt i fremtiden og, for eksempel når det kommer til klimakrisen så er det sånn «ja da og da gjorde vi sånn, nå må vi gjøre sånn hvis ikke blir det sånn» også ja. Du kan liksom bruke det begge veier, men det er mest logisk å bruke det når du skal se tilbake over tid.

I: Tror du at å jobbe med en sånn modell kan hjelpe elever til å bli mer kritisk til ulik bruk av historie og å forstå at historie alltid blir brukt til et formål?

D: Ja jeg tror nok det. Altså for eksempel nå i den krigen mellom Israel og Palestina, jeg kan egentlig ikke så mye om den fordi jeg forstår det egentlig ikke. Men der er det jo veldig mye historiebruk da. Og jeg merker selv siden jeg ikke helt forstår hva som skjer så er jeg veldig kritisk til hva som blir sagt. Både når de sier at før var det sånn og sånn og nå er det sånn, men og litt det der med at jeg er alltid bare kritisk det er sånn.. media og kommunikasjon – du lærer deg å være kritisk på det du leser. For eksempel det er veldig mange jeg ser som har lagt ut på Twitter sånn der og det er egentlig bare «statements» som de sier, for eksempel en som jeg leste da som jeg var veldig kritisk mot var at folk i Israel bruker døde Palestinske barn sin hud på «burn victims» uten tillatelse da. Og det er veldig sånn.. det kommer fra en person da som ikke har mange følgere og det er ikke noe kilder, det er bare at de sier og da bruker jeg den der kildekritikk da. Så historiebruk og kildekritikk må du nesten bruke litt sammen. Fordi de kan jo selvfølgelig bruke historie som eksempel, men du må tenke på hvor det kommer fra. Hvis det er for eksempel denne personen da på Twitter som skriver dette, så blir det veldig sånn ja ,men er det faktisk sant eller er det noe du bare sier for å, jeg holdt på å si droppe en bombe men det er feil måte å si det på, men droppe en bombe i saken, sånn nå gjør Israelske folk sånn her bare sånn at de skal se vond ut eller at Palestinske har og gjort.. ødelagt for andre liksom. Ja.

I: Ja det er et viktig poeng for du kan være klar over at historie blir brukt, men du må og være klar over at historien blir brukt på en viss måte. Er det sant er det ikke sant? Er det vridd?

D: Ja. Også kommer det også an på hvem det kommer fra. La oss si for eksempel Hitler da, han fikk jo Tyskland til å fungere bra hvis man ser på det positive og det er jo folk som sier «ja han var jo egentlig en god mann og han fikk landet sitt til å fungere». Ja, men han fikk hele resten av verden til å ikke fungere. Så det og.. historiebruk har jo veldig mye med kildekritikk å gjøre. Og perspektiv. Så med tanke på taler som du nevnte da, det er liksom

man må alltid være bevisst på det egentlig, men det er jo ikke alle som vet at du må være bevisst på det. For det kan skje foran deg uten at du legger merke til det. Så ja.

I: Hva tenker du at vi skal med historie?

D: Fra min side føler jeg at historie bruker vi for å skape en fremtid som vi ønsker å ha. En god fremtid for alle. Der vi kan utvikle våres teknologi til nye muligheter. For eksempel, har du hørt om noe som heter «Solar Punk»?

I: Nei.

D: Okei vet du hva «Cyber Punk» er?

I: Nei.

D: Det er en sånn dystopisk fremtid. Der det bare er teknologi som tar over store byer og du lever tett, det er skittent, det er liksom som New York bare at det er Tokyo kombinert liksom. Alle har det dritt og det er forferdelig. Så er det «Solar Punk» som er det motsatte. Der de da har liksom «advanced» teknologi, bor på gårder og landet liksom og bruker teknologien for å ha en mer økologisk sånn.. driv på mat. Og det er noe som jeg er interessert i. Da bruker de på en måte historien for da må du se tilbake igjen til den der industrielle revolusjonen da. Også på en måte da få en ny versjon av den for å oppnå den fremtiden. En grønn, bærekraftig fremtid. Så da må vi ha moderne teknologi som kan hjelpe oss med det. Så det er liksom, det er i alle fall det jeg er interessert i. Å bruke historien til det da – hvordan vi fikk til å ha revolusjon da og hva.. og liksom se på klimaet da og hvordan vi da kan få en ny revolusjon i teknologien og industrien og få det mer grønt.

I: Ja, så interessant det har jeg ikke hørt om før.

D: Det er fordi det er egentlig bare spill som får frem «Solar Punk», men «Cyber Punk» ser du mye mer og. For eksempel «Blade Runner». Og veldig sånn.. det er veldig sånn Hollywood elsker det fordi det er så trist og mørkt og ikke gøy og da er Hollywood sånn «Yes skal vi lage film ut av det?» for folk liker å se vonde filmer. Så ja «Solar Punk» det er en veldig interessant sak. Det er noe jeg håper vi hadde fått til i fremtiden.

I: Nå svarte du litt på det da, men tenker du at historie har noe med nåtiden og fremtiden å gjøre?

D: Ja. Absolutt. Det viser jo hvordan folk utvikler seg og hvordan folk oppfører deg etter hendelser. Man kan jo lære ut av det da for å passe på at det ikke skjer dårlige ting igjen og at folk ikke får den der frykten for at det skal bli mørkt for eksempel. Det er egentlig bare det. Bruke historie som et mer beroligende virkemiddel. Ikke som et våpen, ikke sånn «pass dere ellers blir det sånn». Vi kan heller si «de gjorde det sånn, da ble det sånn da kan vi prøve sånn her» for eksempel. Jeg har ikke noen konkrete eksempel.

I: Nei, nei det går helt fint, jeg skjønner tankegangen. Og så siste spørsmålet; føler du at du selv har endret synet ditt på hva vi skal med historie og synet på hva historie har med nåtiden og fremtiden å gjøre etter disse timene?

D: Ikke egentlig. Det er sånn jeg har egentlig alltid forstått hvorfor vi har historie. Så for meg så har det egentlig ikke så veldig mye å si. En annen ting og for eksempel er jo at de i klassen vi har det jo sånn at folk drar til Polen og Tyskland i 9. trinn, eller 10. trinn jeg husker ikke, men det fikk jeg til for jeg er ett år eldre enn de, men det fikk ikke de til fordi korona kom. Så det da og når du hadde på en måte den turen det og faktisk så det så blir jo det mye mer autentisk da. Da forstår du mer sånn.. ok dette her er hvorfor vi har historie for dette her har skjedd. De har ikke sett det. Men de har jo og fortsatt sine forståelser, men når du da på en måte og mye mer ser det så forstår du det. Men som sagt, når du allerede forstår det da så er det ikke helt «mind blowing» men det er mer det på historiebruk og kildekritikk da, som jeg tror er mer det som blir da en overraskelse.

I: Tusen takk!

Vedlegg 16: Intervju deltaker 3, klasse 1

I: Det første spørsmålet vi begynner med er hva du tenker om historiefaget?

D: Jeg liker historie. Jeg synes det er veldig kjekt. Det er et av de fagene jeg liker best.

I: Hvorfor det?

D: Jeg føler god mestring i det så altså jeg synes det er veldig spennende å se tilbake på historien og se forskjellen på hvordan folk levde for sånn 100 år siden og i forhold til nå.

I: Tenker du da på å se på sammenhenger eller?

D: Ja.

I: Er det noen deler av faget du liker bedre enn andre?

D: Nei, vet ikke. Klarer ikke tenke på noe nå.

I: Nei, finner du bare faget generelt interessant eller?

D: Ja. Eller jeg bare liker å lære om hvordan ting var da sett sammen med nå.

I: Også lurer jeg litt på hvordan du opplevde de to timene vi hadde i forhold til hvordan vanlige historietimer pleier å være?

D: Jeg synes det var litt mer.. det var annerledes. Jeg føler det var mer på en måte.. jeg fikk brukt og trukket inn mer også får jeg trukket inn eksempler selv av ting. Så det var sånn å se ting i en mer større sammenheng.

I: Om jeg forstår det rett så tenker du på en måte at det fremdeles er relevant til historiefaget, bare på en litt annen måte?

D: Ja, ja.

I: Hva synes du om å jobbe på den måten vi gjorde?

D: Jeg likte det. Det at det er viktig å lære seg om historiebruk, eller hvorfor det er viktig. Også brukt sånn, ja, sånne oppgaver og modeller som eksempler og sånn, og få sett på hvordan liksom historie blir brukt.

I: Har du møtt på begrepene historiebruk og historiebevissthet før?

D: Jeg føler vi har snakket om det i fjor (VG2), eller jeg er litt usikker. Jeg har hørt ordet før hvert fall, men ja jeg tror vi lærte om det i fjor (VG2) men jeg er litt usikker.

I: Så det var på skolen?

D: Ja.

I: Nå som vi har jobbet litt med det, hva tenker du selv at historiebruk handler om? Hvis du skulle definert det selv?

D: Hvordan eksempler fra fortiden kan bli brukt til å beskrive nåtiden eller fremtiden.

I: Også har vi jobbet en del med den HHM-modellen for å analysere ulike måter historie blir brukt på, hvordan opplevde du å bruke modellen som et hjelpemiddel til dette?

D: Det ble kanskje litt lettere for da var det liksom enklere å finne tingene du måtte spesifikt finne enn å bare ha hele den breie greien og å måtte velge selv det du tenkte, men da er det enklere å sette inn i sånn.. se hva det handler om og hvordan det va på den tiden.

I: Synes du det var greiere enn hvis du skulle sett for deg at vi ikke hadde en modell å jobbe med?

D: Ja.

I: Hva tenker du om ditt eget arbeid med modellen og analysen? Var det noe som var enklere å gjøre, eller vanskeligere å gjøre?

D: Nå er det litt lenger siden vi hadde det da, så jeg klarer ikke helt å huske hvordan det var. Ja det var noen spørsmål jeg synes var vanskeligere å svare på enn andre, (uforståelig) og de måtte jeg tenke litt lenger på så de var kanskje vanskeligere.

I: Tenker du at modellen kan ha hjulpet deg til å få et litt breiere syn på hvordan historie blir brukt til et formål?

D: Ja.

I: På hvordan måte?

D: Nei jeg fikk mer oversikt over hvordan og hvilken sammenheng det ble brukt i, så da får du liksom en breiere forståelse av hvordan det passer inn.

I: Og så når du jobbet med disse oppgavene, hvordan gikk du frem for å svare på spørsmålene? Hvilke tanker gjorde du deg?

D: Nei altså jeg.. fulgte jo bare spørsmålene også finne eksempler så tenkte jeg på det jeg har lært og liksom hvordan det er nå. Også liksom sammenlignet de.

I: Måtte du gjør deg noen nye tanker, måtte du tenke på litt nye måter eller var det en kjent prosess for deg?

D: Jeg pleier å tenke sånn i historiefaget fra før av, men det.. noen av spørsmålene var litt sånn jeg måtte tenke litt.. litt mer på de, så da måtte jeg tenke på litt nye måter enn det jeg pleier.

I: Føler du selv at du har lært noe nytt?
D: Ja. Kanskje ikke så mye, for jeg visste liksom litt hva det var fra før av, men jeg lærte hvertfall litt sånn mer hvordan du kan bruke det og være bevisst på historie og sånn.
I: Men følte du at det var mer repetisjon for deg?
D: Kanskje litt, men det var noe nytt eller det var sånne ting jeg ikke hadde hørt før og sånne ting.. ting jeg ikke har tenkt på før.
I: Er det noe du har lært i disse timene som du tenker at du vil ta med deg videre? For historiebruk er jo noe som skjer for det meste ute i dagliglivet, du møter ikke kun på det i klasserommet.
D: Jeg kommer til å ta det med videre fordi.. det er viktig det med å være bevisst på historie og når det blir brukt og i hvilken sammenheng eller kontekst det ble først brukt i hvilken kontekst det ble nå brukt i. For å se litt mer hva det er.
I: Tenker du at det å jobbe med en slik modell som HHM-modellen kan hjelpe elever generelt til å bli mer kritisk til ulik bruk av historie og å forstå at historie alltid blir brukt til et formål?
D: Ja, det kan vel det fordi det er som du sier så blir det alltid brukt til et formål så.. oppfordre elever til historiebruk til det som skjedde det er viktig å være bevisst på at det skjer liksom for hvis ikke så kan det hende du trår feil eller noe sånn.
I: Føler du selv at du har blitt mer kritisk til bruken av historie etter vi har jobbet med det vi har jobbet med?
D: Kanskje litt sånn ubevisst, men ja. Jeg var bevisst til sånn historiebruk før, men jeg ble kanskje mer nå, men det er fortsatt ganske komplisert så det er ikke sikker jeg er bevisst og tenker med mindre jeg vet liksom at det er et eksempel fra historie så. Jeg har vel kanskje blitt litt mer bevisst på det.
I: Hva tenker du at vi skal med historie?
D: Det er viktig å lære om det som skjedde så vi ikke gjør de samme tingene om igjen. Spesielt sånn kriger og sånn. Eller sånn hat, det har skjedd flere ganger i historien så det er viktig å se tilbake på at det har skjedd og at liksom prøve å gå vekk fra det og se at vi har blitt et bedre samfunn liksom fra sånn det var før.
I: Tenker du at historie har noe med nåtiden og fremtiden å gjøre?
D: Det har jo det. Med nåtiden spesielt så er det jo sånn at det.. ting som skjedde før påvirker veldig hvordan vi lever nå sånn det at Amerika ble så stort kraftsted og at det påvirker oss nå liksom i dagliglivet med alt vi gjør og alt vi ser på og alt sånn. Og krigene nå og hvordan det vil påvirke fremtiden så jeg synes definitivt det er viktig for nåtiden og fremtiden.
I: Føler du selv at du har endret synet ditt på hva vi skal med historie og synet på hva historie har med nåtiden og fremtiden å gjøre etter disse to timene?
D: Ja, eller jeg visste det jo liksom hvorfor vi hadde historie før, men det er kanskje blitt litt mer bevisst på historiebruk og sånn. Bare om folk bruker det og sånn når det blir brukt.

Vedlegg 17: Oppgavebesvarelser Lise, oppgave 3 og 4

Oppgave 3:

- Hvordan knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?

Likhet mellom nå og før (det som skjer nå er likt før, nåtiden er som fortiden): Stoltenberg kunne ha understreket likheten mellom det nasjonale samholdet som ble vist etter angrepet, og tidligere eksempler på nasjonal enhet i møte med motgang.

- Hva er formålet med å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?

Bygge identitet (f.eks. slektskap med forfedre eller «oss mot de andre»): Stoltenberg kunne ha søkt å bygge nasjonal identitet og enhet gjennom å minne om den nasjonale motstanden mot terror og tragedier fra fortiden.

Forstå eller lære noe i nåtiden: Han ville også sannsynligvis ha ønsket å hjelpe nasjonen med å forstå den aktuelle situasjonen og lære av den for å styrke samfunnet.

- Hvem knytter historie til nåtiden og/eller fremtiden?

Enkeltperson (Jens Stoltenberg) og politiker (i rollen som statsminister).

- Med hva knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?

Skrift (f.eks. tale): Gjennom ord og tekst formidlet Stoltenberg sine tanker, kondolanser og oppmuntringer til nasjonen.

- Hvilken oppfatning av fortiden, nåtiden og fremtiden og/eller forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid forutsettes / legges det opp til?

Ønske om positiv utvikling i fremtiden i lys av en tragisk fortid: Stoltenberg antas å ha forsøkt å vise at nasjonen kan vokse og styrkes i møte med denne tragedien.

- Hva er foranledningen til eller bakgrunnen for å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?

En hendelse (terrorangrepet 22. juli 2011): Dette angrepet var direkte årsak til behovet for Stoltenbergs tale og hans forsøk på å forbinde historie med nåtid og fremtid. Gjennom talen sin den 22. juli 2011 antas det at Jens Stoltenberg forsøkte å bruke historiebevissthet for å bygge nasjonal identitet og samhold, samtidig som han søkte å lære av fortiden for å styrke nasjonen i møte med den aktuelle situasjonen og for fremtiden.

Oppgave 4:

Iphone

Før i tiden hadde du ikke mulighet til å snakke med hvem du vil, når du vil – men nå har du det.

Tilbake til pioner tidene – vise at de må gå langt for å spørre om et enkelt spørsmål – nå, sende en rask SMS.

Vedlegg 18: Oppgavebesvarelser Ken, oppgave 3 og 4

Oppgave 3:

1. Siden hendelsen var bare rett før talen, var det ikke gjort noen endringer i samfunnet. Derfor er fortiden (angrepet) likt som nå, men han strider mot en bedre fremtid.
2. Terapeutisk, han sørger over fortiden.
3. Her er det en politiker/enkeltperson som knytter fortiden med nåtiden.
4. Skrift og tale er hvordan han får frem budskapet sitt.
5. Negativt om fortid og nåtid, men ønsker en positiv fremtid.
6. Massemord på Utøya.

Først og fremst er det viktig å merke seg at talen ble holdt rett etter angrepet og samfunnet hadde ennå ikke sett noen konkrete endringer. Dette gir et sterkt signal om at fortiden, representert ved angrepet, forblir uendret i nåtiden. Stoltenberg står dermed mellom en smertefull historie og en potensielt bedre fremtid.

Terapeutisk sett kan vi se at Stoltenberg brukte talen som en måte å sørge over fortiden på. Dette var en måte å bearbeide sorgen og traumene som nasjonen hadde opplevd. Samtidig var det også en måte å vise samhold og styrke.

En interessant aspekt er hvordan Stoltenberg som politiker og enkeltperson knytter fortiden med nåtiden. Han formidler en følelse av ansvar til å håndtere konsekvensene av angrepet på en måte som vil forme fremtiden positivt. Dette er et eksempel på en leder som tar på seg ansvar og forsøker å gi mening til den tragiske hendelsen.

Skriften og talen hans er de viktigste verktøyene han bruker for å formidle budskapet sitt. Gjennom dette klarer han å skape en forbindelse mellom fortiden og fremtiden, og han gir nasjonen håp om en bedre fremtid til tross for de grusomme hendelsene som akkurat har skjedd.

Man kan si at Stoltenbergs tale om 22. juli er et eksempel på en leder som ser på det negative i både fortid og nåtid, men samtidig uttrykker et sterkt ønske om en positiv fremtid. Hans evne til å knytte fortiden til nåtiden gjør talen til en kraftig melding om styrke og håp.

Oppgave 4:

Norske soldater hjelper sivile under Nazi-Tyskland regime.

Patriotisk

Reklame for forsvaret

Vedlegg 19: Oppgavebesvarelse Emma, oppgave 3

Oppgave 3:

- Hvordan knyttes historie til nåtiden og/ eller fremtiden?

I talen snakker Stoltenberg om terroren den 22.juli og legger da spesielt stor vekt på hva vi som et folk i Norge kan ta med oss fra denne «prøven» hvor vi har vist at vi som et folk er sterkere enn ondskapen; «Norge består prøven. Ondskap kan drepe et menneske, men aldri beseire et folk».

«Våre fedre og mødre lovet hverandre. Aldri mer 9. april. Vi sier, aldri mer 22. juli». Tidligere historie som den 9. april (tyske tropper angrep Norge) blir satt i likhet med nåtidens historie, altså den 22.juli.

«Det vi ser i kveld kan være den største og den viktigste marsjen det norske folk har lagt ut på siden den 2. verdenskrig». Stoltenberg sammenligner marsjen etter 22.juli med 2. verdenskrig.

- Hva er formålet med å knytte historien til nåtiden og/ eller fremtiden?

Formålet med å knytte historien til nåtiden og fremtiden (bedring), er det å bygge en identitet eller et felleskap, hvor vi i Norge skal (som våre forfedre) kjempe mot ondskap og terror, ved å stå sammen. «Du kan føre videre ånden fra i kveld. Du kan gjøre en forskjell». Han knytter historien til fremtiden og vil at vi skal se frem og at vi er i riktig retning.

Stoltenberg bruker i denne talen ordet «demokrati» en del. Han sier for eksempel: «Med det sterkeste av alle verdens våpen, det frie ord og demokrati, staker vi ut kursen for Norge etter 22. juli 2011». Ved en slik sårbar situasjon bruker Stoltenberg situasjonen til sin fordel, det å overbevise at demokrati er svaret, altså overbevise om politikk. I talen hvor han sammenligner marsjen i 2.verdenskrig og den nå ved 22.juli sier han «En marsj for demokrati, samhold og toleranse». Her fremstiller han demokratiet på en positiv måte og bruker demokratiet som et svar på denne forferdelige hendelsen.

- Hvem knytter historie til nåtiden og/ eller fremtiden?

Talen blir holdt av politiker og statsminister Jens Stoltenberg.

- Med hva knyttes historie til nåtiden og/ eller fremtiden?

Historien knyttes til nåtid og fremtiden gjennom ord/skrift i en tale.

- Hvilken oppfatning av fortiden, nåtiden og fremtiden og/ eller forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid forutsettes / legges det opp til?

Oppfatningen som det legges opp til, er det at demokratiet er positivt og kan bidra til en positiv utvikling hvis alle gjør en innsats og bidrar for å styrke demokratiet; «Med det sterkeste av alle verdens våpen, det frie ord og demokrati, staker vi ut kursen for Norge etter 22. juli 2011».

Selvfølgelig blir hendelsen lagt frem som negativ og det samme med de tidligere hendelsene som det blir referert til; «Etter angrepene i Oslo og på Utøya har vi vært forent i sjokk, fortvilelse og sorg».

Forholdet mellom fortid og nåtid presenteres likevel som positivt, selv om denne hendelsen hente i tidsrommet; «Det blir et Norge før og et etter 22. juli». Det jeg tror de ønsker å få frem av dette er det at demokratiet og Norges folk som en helhet, alltid har vært der og vi står sammen uansett, også gjennom denne tunge tiden.

«Våre fedre og mødre lovet hverandre, aldri mer 9. april. Vi sier, aldri mer 22. juli». Forholdet mellom fortiden, nåtid og fremtid blir fremstilt positivt i den forstand at vi sammen skal stå opp mot denne ondskapen (gjennom demokratiet og loven), slik som det ble gjort før, skal bli gjort nå og i fremtiden.

- Hva er foranledningen til eller bakgrunnen for å knytte historien til nåtiden og/ eller fremtiden?

Bakgrunnen til talen er jo 22.juli. Foranledningen til å knytte tidligere historie er å vise til hvordan vi som et folk kan stå sammen i et demokrati og fortsatt være den fantastiske landet som vi er. Han bygger på hvor fantastisk Norge er (med han som statsminister) og prøver å vinkle situasjonen slik at selv om denne grusomme hendelsen skjedde, står vi sammen nettopp grunnet demokratiet og hvordan nasjonen er i dag. Dette tror jeg er fordi, flere mennesker kan i slike situasjoner begynne å tenke på årsaken. Derfor for å unngå at det fører til en eventuell (ikke sikkert) svekkelse av demokratiet, vil de forebygge slik at disse tankene ikke oppstår. Men at det nemlig er demokratiet som vil gjøre det bedre, og som har vært der for oss før. Fordi vi er demokratiet. Ved å vise til tidligere hendelsen, bygger de på påstanden og viser relevante eksempler, som gjør det mer troverdig.

Vedlegg 20: Oppgavebesvarelse Thomas, oppgave 4

Oppgave 4:

Folkesamlingen sitter på Eidsvoll i de slitte klærne sine og komme ikke til enighet. Da reiser en mann seg og prøver å få ro i salen, og har på seg en fin, skinnende bunad. Alle ser på han, med et øyenfallende blick. Så sier en mann «Hva er det du har på deg?». Mannen svarer «bunad vell»

Neste klipp:

Alle har på bunad, og kommer til enighet, og gir en gruppeklem.

Neste klipp:

Mann våkner fra dagdrømming mens han går i folketog på 17.mai. Viser mangfoldet av bunad.

Så kommer en mann bort og spør forundrende hva som skjer med han. Da svarer han «det er bunad vell».

«Bunadens gland, Norges første dans»

Hvordan knyttes historie til nåtiden og/ eller fremtiden?

Bunad samlet folket da, og bunad samler folket nå.

På Eidsvoll hvor Norge ble «samlet» med lover, blir Norge i dag samlet ved felles nasjonaldrakt i flere varianter.

Hva er formålet med å knytte historien til nåtiden og/ eller fremtiden?

Formålet er å bygge identitet ved å vise til felleskap og slektskap til tidligere forfedre på Eidsvoll. Og bygge på at det skapet fellesskap da, og nå, derfor må du kjøpe.

Hvem knytter historie til nåtiden og/ eller fremtiden?

Bunaden og det Norske folk.

Med hva knyttes historie til nåtiden og/ eller fremtiden?

Bilde (reklame video)

Hvilken oppfatning av fortiden, nåtiden og fremtiden og/ eller forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid forutsettes / legges det opp til?

I min reklame, legges det opp til at bunad er en samlende faktor for Norges befolkning (nåtid) og at bunad er en felles ting i forholdet mellom fellesskap i nåtid og fortid.

Hva er foranledningen til eller bakgrunnen for å knytte historien til nåtiden og/ eller fremtiden?

Bakgrunnen til å knytte Eidsvoll til nåtid er å selge bunad og vekke en fellesskaps følelse for den og befolkningen.

Hvorfor jeg valgte den historien jeg gjorde:

Jeg valgte Eidsvoll og grunnloven i sammenheng med bunad, fordi den vil kunne brukes som et eksempel på noe som samler folket, med lover. Mens da bunaden samler folket for å minnes samfunn.

Forklar hvilket syn du mener det gir for fortiden, nåtiden og fremtiden:

Synet det gir er at Norge fra og med Eidsvoll er og har vært et samlet folk.

Vedlegg 21: Oppgavebesvarelser oppgave 3

Jens Stoltenberg 22. juli tale

1. Hendelsen var veldig rask og hadde ikke veldig stor påvirkning på hele samfunnet og har vært omtrent likt som før 22. juli 2011. Påvirket mer mennesker som kjente ofrene.

2. Talen er terapeutisk fordi han prøver å trøste samtidig som han forteller han håper at slik ikke skal skje igjen.
3. Politiker/Enkeltperson.
4. Skrift og tale i hovedsyn.
5. Negativt. Håp om bedre fremtid.
6. Terrorhandling.

Jens Stoltenbergs tale den 22. juli 2011 var et øyeblikk som rystet Norge dypt, selv om hendelsen i seg selv var rask og ikke umiddelbart påvirket hele samfunnet på samme måte som ettervirkningene. Den tragiske terrorhandlingen den dagen berørte først og fremst de som mistet sine kjære, og deres liv ble for alltid preget av den smertefulle dagen. Samfunnet som helhet, derimot, opplevde kanskje ikke den samme umiddelbare påvirkningen, men vi kan ikke benekte at det endret oss på en fundamental måte.

I talen sin, fungerte Jens Stoltenberg som en terapeut for nasjonen. Han trøstet de som sørget og forsikret samtidig om at vi skulle reise oss sterkere enn noensinne. Han delte sin sorg og viste samhørighet med de berørte familiene, og denne personlige tilnærmingen ga talen en emosjonell dybde som rørte hjertene til mange. Han ga uttrykk for håp, håp om at en slik grusom hendelse aldri skulle skje igjen, og at vi som samfunn kunne bygge en bedre fremtid.

Jens Stoltenberg, en ledende politiker, sto i en unik posisjon til å adressere nasjonen på en slik måte. Han ble ikke bare sett som en politiker, men som en enkeltperson som delte sorgen og smerten til folket. Hans ord, både skriftlig og muntlig, bar tyngden av en nasjons kollektive sorg og håp.

Talen var preget av en negativ hendelse, nemlig terrorhandlingen, men den bar også med seg et viktig budskap om håp og en forpliktelse til å bygge en bedre fremtid. Den minnet oss om hvor sterke vi kan være som samfunn når vi står sammen i motgang, og den var et viktig skritt på veien mot helbredelse og forsoning etter den grusomme dagen den 22. juli 2011.

Oppg.3

HHM modellen

1. Den setter et bedre lys på fortiden enn det den gjør på nåtiden og fremtiden siden han sier det kommer til å være et Norge før og etter. Det er også nevnt at ungdommens drømmer og håp for fremtiden også ble angrepet som forsterker det jeg nevnte tidligere.
2. Teksten virker terapeutisk og nasjonalbyggende. Den viser til eksempler over vanskeligheter vi har opplevd før og hvordan vi og demokratiet vårt alltid holder ut. Den skal gi oss en trøst over vanskeligheten av hendelsen som skjedde.
3. Den daværende statsministeren (Jens Stoltenberg) i Norge er avsenderen her.
4. Han knytter opp talen sin til et par spesifikke eksempler fra historien. Eksempler inkluderer marsjen etter 2.verdenskrig, et sitat fra Nordahl Grieg og den tyske invasjonen av Norge 9.april 1940.
5. Den har både et positivt og et negativt syn på fortiden, men hovedsakelig positivt. Grunnen til at jeg sier dette er fordi den referer til negative hendelser i fortiden, men hvordan vi som nasjon har vokst sterkere og mer motstandsdyktige som et resultat. Men ja som sagt et positivt syn.
6. Foranledningen til dette var selvfølgelig terrorangrepet på utøya 22.juli 2011 som sjokket landet og gjorde at mange var redde, triste og opprørte.

22.Juli 2011, bombene i Oslo sprengte og frykten satte inn, timer senere kom rapportene fra Utøya. Dette er i moderne historie et av de mest traumatiske terrorhendelsene i Norge. Som et resultat skrev daværende statsminister Jens Stoltenberg en tale for å oppmuntre og hjelpe det norske folk med å komme seg over denne motgangen. Han bruker eksempler fra historien for å henvise til hvordan Norges nasjonalfølelse og motstand mot sånne hendelser har eksistert før.

9.April 1940, Norge blir militært invadert av Tyskland. Dette var punktet da den norske moral ble knekt og Norge måtte overgi seg til den militært overlegne makten Tyskland. Mange var redd, og med god grunn, over hvordan det skulle gå med landet vårt. Alt håp var ikke ute enda mange hadde håp, en ambisjon og en sterk nasjonalfølelse over at Norge kom til å komme seg gjennom og gjorde opprør som sammen med de allierte styrkene som tok beseiret Tyskland drev tyskerne ut av Norge. Det er denne styrken, dette samholdet som Stoltenberg vil vi skal huske.

” Vi er så få her til lands, hver fallen er bror og venn”, Nordahl Grieg. Dette sitatet er igjen et virkemiddel Stoltenberg brukte i talen sin. Sitatet referer til faktumet at vi i Norge ikke er en folkesterk nasjon, men en nasjon som vet hvem vi er og som holder sammen. Sitatet sier at hver fallen er en bror og venn og hvis man ser på det norske folks reaksjon etter angrepet har dette utsagnet mye tyngde og sannhet bak seg.

Terroren på Utøya er en traumatisk hendelse som tok livet av altfor mange. I talen referer Stoltenberg seg til det norske folk og prøver å trøste oss i møtet med denne tragedien. Vi har overkommet vanskeligheter før og vi kommer til å stå i det og komme oss gjennom. For det norske folk vil og vil alltid stå imot slike handlinger.

Hvordan knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?

Historie kobles til nåtiden og fremtiden ved å finne likheter, forskjeller, utvikling eller stagnasjon mellom nåværende hendelser og tidligere historiske begivenheter. Dette kan gi innsikt i hvordan tidligere erfaringer påvirker og former dagens situasjon.

Hva er formålet med å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?

Formålet kan variere avhengig av intensjonen til de som gjør koblingen. Det kan være å overbevise, bygge identitet, forstå nåtiden bedre, eller hjelpe i terapeutiske prosesser.

Koblingen mellom historie og nåtid/fremtid kan brukes for å inspirere, advare, lære eller helbrede.

Hvem knytter historie til nåtiden og/eller fremtiden?

Praksisen med å knytte historie til nåtiden og fremtiden kan utføres av ulike aktører, inkludert enkeltpersoner, politikere, organisasjoner, bedrifter, lærere, forfattere, kunstnere og andre som ønsker å formidle en melding eller skape forståelse.

Med hva knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?

Historien kan knyttes til nåtiden og fremtiden gjennom en rekke medier, inkludert skriftlig materiale som taler, kronikker og intervjuer, visuelle medier som bilder og filmer, fysiske elementer som museer og minnesmerker, samt interaktive medier som dataspill. Disse mediene brukes til å formidle historie og dens relevans i dag.

Hvilken oppfatning av fortiden, nåtiden og fremtiden og/eller forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid forutsettes/legges det opp til?

Oppfatningen som formidles kan være positiv, negativ eller nøytral, avhengig av formålet med koblingen. Det kan fokusere på håp og muligheter for fremtiden, advare om farene ved nåværende handlinger, eller bare gi en objektiv sammenligning mellom tider.

Hva er foranledningen til eller bakgrunnen for å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?

Koblingen mellom historie og nåtid/fremtid kan være utløst av aktuelle hendelser, samfunnsproblemer, utfordringer eller behovet for en forklaring og en vei fremover. Den kan også oppstå som et ønske om å lære av tidligere feil eller suksesser for å forme fremtiden i en positiv retning.

Oppgave 3:

Hvordan knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?:

For å sumerere hoved poenget i talen sa han at Norge går i riktig retning og dette er bare en hump i veien, men at vi må være sterke og ta vare på hverandre. Han tegner likheter mellom nåtid og fortid, han sier at Norge kommer til å fortsette å være et bra land og det går bare bedre. Det er en veldig håpefull tale når du tenker på det.

Hva er formålet med å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?:

Han prøver å bygge identitet til Norge, og det er terapeutisk. Han prøver å være støtende, sterk og håpefull i talen.

Hvem knytter historie til nåtiden og/eller

fremtiden?:

En karriere politiker.

Med hva knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?:

Skrift, han holder en tale.

Hvilken oppfatning av fortiden, nåtiden og fremtiden og/eller forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid forutsettes / legges det opp til?:

Talen snakker generelt ganske positivt om Norge, folket og alt som har med Norge å gjøre. Det er en trøstende tale, så det er positivitet all around baby.

Hva er foranledningen til eller bakgrunnen for å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?:

I talen så snakker han om to grusomme hendelser som han ikke retter blikket vekk fra. Men han oppfordrer folket til å holde seg positive og se på alt det nydelige vi har i Norge.

Denne talen er overraskende positiv og håpefull. Han (Jens Stoltenberg) snakker mye om det Norske folket i et veldig positivt lys, han snakker mye om hvordan han vet at Norge kan komme seg gjennom dette, men at vi må være der for hverandre. Dette illustrerer han rett i begynnelsen av talen «Vi er sønderknust, men vi gir oss ikke». Han snakker i talen om angrep på Oslo og Utøya. Formålet med å knytte opp historie i talen er å forsterke Norsk identitet og hjelpe Norge komme seg gjennom sorgen av disse angrepene. I talen har han veldig positivt syn på Norge i nær fortiden, nåtiden og i fremtiden. Han har håp og tro på at ting kommer til å gå bra.

Det er veldig rosete og upresist språk i talen, så det er vanskelig å finne spesifikke ting i den å snakke om, men han snakket i talen om en annen gang (jeg finner ikke sitatet) da Norsk befolkning marsjerte for en felles utfordring. Talen er og så lite polariserende som mulig, han snakker til alle om alle, bortsett fra de som vil Norge vondt. En annen grunn til at han knytter opp historie til nåtid er for å få de som leser/hører på til å forstå at vi har komnt oss gjennom likt før og vi kan gjøre det igjen.

Oppgave 3

- **Hvordan knyttes historie til nåtid og /eller fremtiden?**

Talen til Jens Stoltenberg tre dager etter terroren 22.juli i 2011 kan knyttes til nåtid og fremtiden ettersom den presenterer Norge som ett. I talen henviser han til at vi nordmenn er som ett, vi er som brødre og søstre. ”Vi er så få her til lands, hver fallen er bror og venn”. Vi står sammen om ting og støtter hverandre. Slik som nordmennene etter terrorangrepet. De gikk ut på gatene med blomster og lys for å vise fasthet og styrke. Noe som er relevant i dagens samfunn, spesielt med faktumet at Norge har blitt mer utsatt for drapstilfeller de siste årene. Jeg selv opplever at Stavanger har blitt en mer utrygg og det hjelper med tanken at

jeg er omringet rundt mennesker som bryr seg, og et samfunn som står opp for hver eneste av oss nordmenn. I dagens samfunn er det også mange som eventuelt føler seg utenfor eller utestengt, fordi dem er forskjellige eller føler seg misforstått. I talen nevner Jens om toleranse og at vi må respektere ulikheter. Dette kan være litt ut av kontekst, men mann kan tolke det som om nordmenn og et norske samfunn er flinke til å tolerer og respektere andre slik som de er.

- **Hva er formålet med å knytte historien til nåtid og/eller fremtiden?**

Formålet med å knytte historie til nåtid er å skape en type kontrast mellom hvordan det var før og hvordan det er nå. Meningen er å sette dem i kontekst for å se forskjellene. I dette tilfelle vil formålet med talen være å skape følelsen av tilhørighet til en familie/ et samfunn, selve nærhet til sitt eget land og identitet, samtidig som det vekke patriotiske og nasjonalistiske følelser. Grunnen til at vi knytter denne talen mellom historien og nåtiden er for å vise hvordan talen kan være relevant i dag. Om vi ser på mennesker som er flerkulturelle kan dette være veldig relevant for dem. Dem som har to hjem, to hjemland, to identiteter som dem ikke føler fullt ut tilhørighet til kan finne det behagelighet i en tale der dem blir sett på som en tilhørighet til det norske «hjemmet». Selvfølgelig må vi huske at taler og tekster blir oppfattet forskjellig av alle, og det er opp til hvert individ hvordan de forstår det som er skrevet eller blir sagt. Derfor må vi huske at formål kan variere ut ifra hvordan budskap tolkes.

- **Hvem knytter historien til nåtiden og fremtiden?**

Det er presidenten, Jens Stoltenberg som knytter historien til nåtiden ved å holdetale til den norske befolkningen.

- **Med hva knyttes historie til nåtiden og/ eller fremtiden?**

Historien knyttes til nåtiden ved hjelp av utsagn til Nordahl Grieg, og håpet Jens Stoltenberg gir til lytterne.

- **Hvilken oppfatning av fortiden, nåtiden og fremtiden og/eller forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid legges det opp til?**

Det legges opp en positiv oppfatning av fortiden til nåtiden. Jens velger å spille på de positive verdiene i stedet for å legge trykk på det tunge som har skjedd. Han tar opp selve terroret, men velger å bruke talen sin på å legge mer fokus på det positive for å motivere nordmenn, og gjøre dem sterkere. Vise dem at det å gi seg og være svak ikke er en utvei i slike situasjoner. Samtidig som han tar opp hvordan alle i denne situasjonen har støtte fra hele Norge og hvordan alle står sammen i situasjonen. Han snakker også til ungdommen om at dem ikke må gi opp på drømmene dere, selv om ungdommen utsatt for terroret fikk drømmene deres knust. Det blir tatt opp at dagens ungdom må føre drømmene sine til virkeligheten, og engasjere seg, bruke stemmeretten for dem som døde den dagen. Sto opp for demokratiet og friheten i Norge, ikke bare for seg selv, men også dem som ikke er med oss i dag og ikke har mulighet til det.

- **Hva er forandringen til eller bakgrunnen for å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?**

Det ble brukt terrorangrep, politiske debatter, drømmer og demokrati for å knytte historien til nåtiden.

Oppg. 3.

Hvordan knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?

Stoltenberg snakker om en terrorhandling som hendte 22. Juli 2011. Terrorangrepet blir sett på som et angrep, ikke bare på dem som ble drept eller skadet under angrepet, men også hele det norske folk som et kollektiv. Terrorhandling sammenlignes/knyttes sammen med 9. April 1940 (angrepet på Norge under 2. verdenskrig). Ved å sammenligne terrorangrepet med en invasjon, blir angrepet legitimert eller at det vises hvor alvorlig det er. Dette sier Stoltenberg i slutten av talen: «Våre fedre og mødre lovet hverandre ”Aldri mer 9. april” Vi sier ”Aldri mer 22. juli”.»

Hva er formålet med å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?

Formålet med å knytte terrorangrepet på Utøya med den tyske invasjonen i andre verdenskrig er å vise det norske folk at vi har kommet oss gjennom tøffe tider, enda tøffere enn terrorangrepet. Ved å si følgende styrker han enda mer at det norske folk holder sammen, til og med i tøffe tider: «Tusener på tusener av nordmenn, i Oslo og over hele landet, gjør det samme i kveld.»

Hvem knytter historie til nåtiden og/eller fortiden?

Alle knytter historie til nåtiden stort sett hver dag, når man gjør en feil i dagen sin, kommer man til i fremtiden å se tilbake på denne feilen og lære fra den. Jobben til historikere er nettopp å knytte fortidige hendelser med nåtiden/fremtiden. Grunnen til at de gjør dette er delvis for samme grunn vi gjør det i dagen vår, for å lære av feil og ikke gjøre feilene igjen. En annen grunn til at vi liker å se på hva som har skjedd i fortiden, er at mennesker naturlig er nysgjerrige, alt det finnes et svar på, og for så vidt det som ikke finnes et svar på, vil mennesker studere og analysere for å lære.

Med hva knyttes historie til nåtiden og/eller fortiden?

Historie knyttes med nåtiden ved hjelp av mange ting, blant annet bøker, videoer, fortellinger, myter og gjenstander.

Hvilken oppfatning av fortiden, nåtiden og fremtiden og/eller forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid forutsettes/legges opp til?

Rakk ikke fullføre oppgaven.

Historien knyttes til nåtiden og fremtiden ved å sammenligne dem og å vise hvor store forskjeller det var fra andre verdenskrig og i dag.

Formålet med å knytte historien til nåtiden er å overbevise folk om at de har det bra nå, og bør være takknemlige for det de har.

Forsvaret knytter historie til nåtiden ved bruk av en reklame.

Historie knyttes til nåtiden ved en film der ulike bilder viser kontraster mellom fortiden og framtiden, i tillegg til en tale som blir hørt i bakgrunnen.

Det legges opp til en negativ oppfatning av fortiden ved å vise jødehat og okkupasjon, mens det viser en positiv oppfatning av nåtiden ved å vise frihet.

Bakgrunnen ved å knytte historien til nåtiden er å minne folk på hva som kan skje hvis vi ikke tar vare på demokratiet.

22.juli tale

I talen fra statsministeren om 22. Juli hendelsen referer han til dagen som et vendepunkt i Norges historie, ved å si aldri mer 22. Juli. Dette sammenligner han med invasjonen av Norge den 9. April 1940, og at våre forfedre sa aldri mer 9. april. Han sier at vi må arbeide for å forme Norge etter 22. Juli, med å sette et større fokus på demokrati, samhold og toleranse.

I henhold til talen er formålet med å knytte historien til nåtiden blant annet å bygge identitet. Dette gjøres ved å understreke at i en tid der mange føler at det er oss mot dem, er vi mye større og sterkere sammen. Spesielt gjøres dette ved å vise dem som har blitt preget hardest av hendelsen at hele Norge står bak dem. Dette kan også virke som terapi for et sørgende land som vi var etter 22. Juli.

Daværende statsminister Jens Stoltenberg knytter historien til nåtiden ved bruk av en tale.

Oppfatningen av fortiden i teksten kan man si er dystert, fordi den fokuserer på en tragisk hendelse fra fortiden. Til tross for dette er det klart håp i talen om en positiv framtid, der en slik hendelse aldri skjer igjen. Dette underbygges ved sitatet "Aldri mer 22. Juli".

Bakgrunnen med å knytte historien til nåtiden i talen er å reflektere over hendelsen, og å si noe om hvordan Norge skal ledes framover etter 22.juli. I tillegg kan den virke som trøst for de pårørte, som man i dette tilfellet kan si var hele landet vårt.

Rakk ikke fullføre oppgaven.

Oppgave 3 – Stoltenbergs 22. juli tale

Historien knytter til nåtiden fordi i verden i dag opplever vi ennå slike forferdelige hendelser som skjedde 22 juli. Det som skjedde den dagen var noe veldig mange ikke ventet, spesielt fordi det skjedde i et land som Norge. I dag i noen land som USA finner vi like situasjoner som terrorangrep på skoler. Det påvirker mange mennesker på en eller

annen måte. Jeg vil egentlig ikke si at det viser en lysere fremtid. Det som skjedde 22 juli var ikke lenge siden, og vi ser at det har kanskje blitt noe fremgang i Norge, men andre steder verden skjer slike hendelser fortsatt. I dag blir det stadig jobbet med å forbedre samfunnet sammen og det blir kanskje lysere fremtid etter hvert. Dårlig situasjoner skjer, og de kommer nok til å fortsette å skje og derfor er det viktig å vite hvordan vi håndterer de.

Formålet med å knytte historien til nåtiden er å se om det er noen forskjeller. Sånn som vi ser er det mange positive ting som har skjedd og forandret samfunnet, men det er fortsatt negative ting som påvirker samfunnet på en negativ måte. Som Stoltenberg sa i talen sin kommer folket til å gå ut sterkere enn det de var før det skjedde. Han oppfordre folk til å engasjere seg og å bry seg, fordi på den måten bidrar du til demokrati i samfunnet.

Budskapet fra denne talen kan være at vi ikke skal la det som skjedde 22 juli påvirke oss og lage en sterk nasjon og sterkt samfunn. Dette trenger ikke å gjelde bare for Norge, men også andre land i verden. Som Stoltenberg sier «Vi lar ikke frykten knekke oss», mener han at vi ikke gir opp og står sammen for å forsterke Norge.

Etter min mening knytter historien på en måte til enkelte individer, men også folk flest. Det er veldig lite folk som utfører slike handlinger som Anders Breivik gjorde. Lignende ting som skjer i dag er på grunn av enkelte personer, men det påvirker samfunnet som en helhet. Historien og dårlige hendelser som har skjedd lærer folket å stå sammen og å gå gjennom det sammen. Det påvirker folk, men gjør de sterke som Stoltenberg sier «Med det sterkeste av alle verdens våpen, det frie ord og demokrati, staker vi ut kursen for Norge etter 22. juli 2011».

Fordi dette er en tale vi fikk lese var det ikke mange virkemidler som kan knyttet historien til nåtiden. Men det er selve språket og måten han taler på som kan ha en påvirkning på folket. Talen er skrevet på en måte som roer folk ned og forteller dem at ting kommer til å bli bedre, selv etter en slik hendelse. Deler fra talen hans som «Vi lar ikke frykten knekke oss» eller «Vi er her for dere», for folket til å føle seg mer tryggere på samfunnet og enkelte mennesker som er der for å hjelpe.

Vi får en negativ oppfatning av fortiden med tanke på hendelsen, men jeg tror vi også for en positiv oppfatning. Talen til Stoltenberg gir håp for framtiden og samfunnet. Det for folk

til å vite at de ikke er alene og de klare seg gjennom slike situasjoner sammen med andre, som kan oppleve det samme som de.

Historien referer til terrorangrepet som skjedde på Utøya 22 juli 2011. Det var en forferdelig og uventet hendelse, som var tungt å komme seg over.

Oppgave 3

Hvordan knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?

Jens Stoltenberg er flink til å knytte historie opp mot 22. juli, og bruker dette effektivt gjennom store deler av talen. Han assosierer skaden på det norske folk av 22. juli med andre verdenskrig, og fremstiller det slik at det er en hekk i den norske historien som folket må stå sammen om å hoppe over. Han sier at det er «Den viktigste marsjen det norske folk har lagt ut på siden 2. verdenskrig», og bruker motet det norske folk hadde under og etter krigen til å motivere folk til å handle slik nå også. Han sier mot slutten av talen, «våre fedre og mødre lovet hverandre «Aldri mer 9. april». Vi sier «Aldri mer 22. juli.»». Stoltenberg ønsker å gjøre folket bevisst på at dette var en grusom hendelse, og at folket må løfte hverandre slik at det ikke skjer igjen. Målet med talen var å forberede det norske folk på fremtiden, ved å bruke historie fra fortiden, men også historie som ble skapt i moderne tid.

Hva er formålet med å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?

Formålet med å knytte historien til nåtiden eller fremtiden er å bevisstgjøre det norske folk om hva som hadde hendt, og forsterket sitt budskap med å knytte det opp mot andre verdenskrig. Han ønsker å fortelle at Norge hadde vært i en tung periode før, men at folket sto sammen og kom seg ut av denne. Stoltenberg sier også at det vil være et Norge før, og et Norge etter 22. juli, og sier dermed at man må bruke historiske hendelser til å forberede seg på fremtiden. Ved å være oppmerksom på hva som har skjedd, kan det norske folk utvikle seg med informasjonen om historiske hendelser, og sørge for at folket utvikler seg i en retning vekk fra dette. I etterkant av en slik hendelse er det mye følelser involvert, og Stoltenberg ønsker å bruke disse følelsene til å motivere folket. Måten han fremstiller hendelsen på, gjør at det norske folk blir mer motivert til å stå sammen, enn å hate gjerningsmannen. Han sier at demokratiet og samholdet er det som gjør Norge til et så sterkt land.

Hvem knytter historie til nåtid og/eller fremtiden?

I sin tale knytter Jens Stoltenberg historiske referanser til den tragiske dagen 22. juli, og han gjør dette ved å trekke paralleller til andre verdenskrig. Denne koblingen mellom ulike historiske hendelser tjener som et kraftfullt virkemiddel for å illustrere alvoret og betydningen av 22. juli. Ved å trekke inn andre verdenskrig, som er en av de mest avgjørende og dystre periodene i menneskets historie, forsøker Stoltenberg å plassere terrorangrepet på Utøya og regjeringskvartalet i en større kontekst av menneskelig lidelse og motstand.

Denne strategien har som formål å understreke at selv om tidene har endret seg, er nødvendigheten av å bekjempe hat, ekstremisme og intoleranse fortsatt like presserende som noensinne. Ved å vekke minner om en tid da verden sto overfor en alvorlig trussel mot frihet og demokrati, ønsker Stoltenberg å formidle at kampen for disse verdiene fortsetter, også i møte med moderne utfordringer.

Med hva knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?

Jens Stoltenberg anvender en offentlig tale som et virkemiddel for å formidle sitt budskap til folket. Dette valget skyldes hans ønske om å nå et bredt publikum, med håp om å engasjere og involvere så mange mennesker som mulig. Effekten av talen forsterkes ytterligere av den store forsamlingen som lytter. Når han står foran tusenvis av lyttere, gir det talen en ekstra dimensjon av betydning og innvirkning. Stoltenberg søker ikke bare å levere et budskap, men å gjøre det i en setting som gir en kollektiv følelse av deltakelse og ansvar. Gjennom denne strategien forventer han å inspirere handling og skape en felles forståelse av viktigheten bak meldingen han formidler.

Rakk ikke fullføre oppgaven.

Oppgave 3:

1. I talen til Stoltenberg om 22. juli 2011 legger han vekt på samholdet i Norge. Han forteller at vi står sammen om denne tragedien og at vi kommer til å komme oss gjennom dette sammen. Han snakker om Norge før 22. juli 2011 også forteller han om Norge etter 22. juli 2011. Han forteller at vi skal bli en bedre nasjon og ikke la dette skje igjen. Vi skal stå sammen og ta vare på hverandre. Stoltenberg bruker eksempelet «Våre fedre og mødre lovet hverandre. «Aldri mer 9. April.» Vi sier «Aldri mer 22. juli.»». Her bruker han eksempel fra dagen Norge ble invadert av Nazi-Tyskland. Han bruker historien til å sammenligne at noe fælt skjedde da og at vi ikke skal la det skje igjen. Norge har vokst og står sammen for å hindre at ondskapen slipper til. Slik som han nevnte i talen «Ondskapen kan drepe et menneske, men aldri beseire et folk».
2. Formålet med å knytte historien til nåtiden i talen til Stoltenberg er nok at han ville bygge en identitet. Han ville at Norge skulle stå sammen. I tillegg ville han overbevise om at det ikke er noe å være redd for lenger og at dette ikke kommer til å skje igjen. Ved å minne folket på demokratiet vi har i Norge kan det skape en form for trygghet. Da alle har stemmerett og mulighet til å være med på å bestemme hvem som skal styre landet. Det vil føre til at vi velger de vi liker best og er mest enige med. Da kan vi føle oss trygg på regjeringen. «Med det sterkeste av alle verdens våpen, det frie ord og demokrati, staker vi ut kursen for Norge etter 22. juli 2011.» Sier Stoltenberg i

Rakk ikke fullføre oppgaven.

Oppgave 3

Hvordan knyttes historie til nåtiden og/eller framtiden ?

I talen vises det til forskjell mellom nå og før 22. april med denne setningen : «Det blir et Norge før og et etter 22. juli. » . Statsministeren separerte fortiden før terrorangrepet på Utøya skjedde og etter for å tilknytte angrepet til framtiden, og det viste at Norge som et

land er for alltid blitt endret. Selv om dette har påvirket Norges historie sier han videre at det kommer til å gå bedre, og at vi har enda vår fremtid selv om andres ble mistet : «Deres drømmer ble brutalt knust.

Dine drømmer kan bli virkelighet. ». Jens Stoltenberg sier at også at landet vi lever i har blitt tettere, og at selv om vi opplevde denne hendelsen kom vi sterkere ut, som vi ser her : « Norge består prøven.

Ondskap kan drepe et menneske, men aldri beseire et folk. » Historie blir altså knyttet til nåtiden, men også en bedre framtid etter denne hendelsen der han sier : ”Aldri mer 22. juli”.

Hva er formålet med å knytte historien til nåtiden og /eller fremtiden

For det første ble denne talen brukt som en slags form for terapi til folket, flere hadde mistet noen nære og talen ga ofrene et sted å bli anerkjent istedenfor å bli glemte.

Statsministeren viser forståelse til fremtiden unge folk mistet som nevnt tidligere, men også for å gi trygghet til de som savner livene som ble tapt : « Vi som er samlet her har en beskjed til dere som har mistet en av deres kjæreste: Vi er her for dere. » Det bygges identitet imor slutten der Statsministeren sammenlikner sorget forfedrene hadde den 9.

April ved denne setningen : « Våre fedre og mødre lovet hverandre ”Aldri mer 9. april” Vi sier ”Aldri mer 22. juli”. » Selv om dette var svært terapeutisk blir denne talen også brukt som en politisk overbevisningsmiddel. Statsministeren utfordrer de unge til å bruke sinn stemmerett, til å delta i organisasjoner og å delta i

Hvem Knytter historie til nåtiden og/eller fremtiden ?

Den tidligere statsministeren Jens Soltenberg var personen som knyttet historie til nåtiden og fremtiden.

Med hva knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden ?

En tale ble brukt til å knytte historie til nåtiden og fremtiden både skriftlig og via en video, i denne videoen ble perspektiver som halvtotal, halvært og nært ble benyttet i videoen.

Rakk ikke fullføre oppgaven.

Oppgave 3: Stoltenbergs 22. juli tale

Hvordan knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?

- Talen til Stoltenberg viser oss at man på samme måte som Tysklands angrep på Norge, aldri glemme det som har skjedd, og livene som har gått tapt. Stoltenberg forteller om hvordan vi klarte å komme oss gjennom det som skjedde før, og at vi må klare å komme oss gjennom det som skjedde 22. juli. Han bruker også historie for å fremheve at nordmenn kan komme sterkere ut etter situasjonen enn før, slik som etter den tyske okkupasjonen. Det er også en kontrast til nåtidens demokratiske Norge, og fortidens okkuperte Norge, noe Stoltenberg legger stort trykk på i talen hans. Flere sammenlikninger med 2. verdenskrig, slik som at oppmøtet av personer under talen hans er den største og viktigste siden krigen, tas opp i talen. Historiebruken er nært knyttet til hvordan Norge var før under høyreekstremisme og nå, under en demokratisk regjering.

Hva er formålet med å knytte historien til nåtiden og /eller fremtiden?

- Formålet med denne talen er i form av terapi, og Stoltenberg bruker historie for å sympatisere med folket. Stoltenberg ønsker å motivere det norske folket til å fortsette videre til minne de som døde under 22. juli hendelsene. Ved å trekke inn disse historiske hendelsene appellerer han kanskje også spesielt til eldre i Norge, som direkte har opplevd konsekvensene av 2. verdenskrig og den tyske okkupasjonen av Norge. Han viser også med dette hvordan historien gjentar seg,

og at vi ikke må la høyreekstremisme nå den høyden det hadde under 1940-tallet. Ved bruk av historie forteller han også om hvordan han er optimistisk for fremtiden av landet vårt.

Hvem knytter historie til nåtiden og/eller fremtiden?

- I denne talen er det Jens Stoltenberg som knytter historie til nåtiden. Jens Stoltenberg er tidligere statsminister i Norge og nåværende NATO-sjef.

Med hva knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?

- Ved hjelp av historiske skildringer og sammenlikninger mellom nåtiden og fortiden knyttes historie til nåtiden. Stoltenberg bruker også utsagn fra Nordahl Grieg; «Vi er så få her til lands, hver fallen er bror og venn». Talen er avhengig kun av språklige metaforer og skildringer, istedenfor å bruke for eksempel bilder, video eller intervju av andre personer som har opplevd hendelsene som omtales i talen.

Hvilken oppfatning av fortiden, nåtiden og fremtiden og/eller forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid forutsettes/legges det opp til?

- Det legges opp til en positiv forutsetning av fremtiden, ettersom Stoltenberg er optimistisk på at nordmennene skal klare å komme seg gjennom situasjonen som har skjedd, sterkere enn de var før. Han forteller oss at «ut av alt det vonde øyner vi paradoksalt nok spiren til noe verdifullt», noe som forteller om optimismen hans for fremtiden av landet. Han bruker også talen som en oppfordring til å være med på å gjøre en endring av fremtiden, å melde seg in i organisasjoner, delta i debatter, og å bruke stemmeretten sin. Alt dette bidrar til å motivere det norske folk for en bedre og positiv fremtid.

Hva er foranledningen til eller bakgrunnen for å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?

- Bakgrunnen for talen til Stoltenberg er terrorangrepene som skjedde i Oslo og Utøya 22. juli 2011.

Oppgave 3 Stoltenbergs 22. juli tale

2.

- **Det går bedre/i riktig retning i lys av an dårlig fortid og en idyllisk fremtid**

Terrorangrepet på Utøya og i regjeringskvartalet var en stor tragedie. En tragedie som traff hele Norge, men vi reiste oss igjen. Vi lever fortsatt, vi går framover, vi har ikke gitt oss selv om denne tragedien skjedde. Vi går sammen, som en enhet videre in i fremtiden. Skaper en verden hvor vi ikke lar oss knuse og bryte ned. Vi er et folk, som Stoltenberg sa i talen sin; «Massakren på Utøya er også et angrep på unge menneskers drøm om å bidra til en bedre verden.», så ikke la oss ligge. Dra oss opp, og gi oss håp. Gi oss makt til å skape en bedre fremtid, en bedre verden.

- **Bygge identitet**

Vi Nordmenn er et folk, vi er en enhet. Men det ble satt på prøve den 22 juli 2011. Men selv om tragedien hendte må vi stå sammen. Vi må stå sammen som et folk; «Vårt svar har vokst i styrke gjennom de ubegripelige timene, dagene og nettene vi har bak oss, og det bekreftes med kraft i kveld (25. juli). Mer åpenhet,

mer demokrati. Fasthet og styrke.» Den 25. juli møtte folk opp i gikk i et rosetog, for å vise at vi står sammen. Under talen til Jens Stoltenberg sa han at det viser at Nordahl Grieg hadde rett:

”Vi er så få her til lands, hver fallen er bror og venn”. Vi Nordmenn er ikke bare et folk, vi er en familie. Vi står sammen, bror og søster, og støtter hverandre. Vi skal ikke glemme tragedien, men den skal heller ikke seire over oss.

- Terapeutisk
- Politiker, Statsminister Jens Stoltenberg

I 2011 satt Jens Stoltenberg som Statsminister her i Norge. En av de tristeste årene i moderne Norge. Han lagte denne talen for å samle folket. For å lede folket til å reise seg og hjelpe dem rundt seg. Han er en AP-politiker og ble ekstra rammet ettersom den nye generasjonen AP-politikere ble angrepet på Utøya. Dette var et angrep på ikke bare Arbeiderpartiet, men også det Norske demokratiet.

- Skrift (tale)

Talen av Jens Stoltenberg er blitt skrevet ned som en tekst og er dermed skriftlig, men den er også en tale.

- Likegyldig/positivt (det blir bedre)

I talen til Jens Stoltenberg så snakket han om fremtiden, at det er dårlig nå, men at vi må gå videre å «rette blikket mot Norge etter 22. juli 2011». Og om at vi må holde oss sammen, gå videre «Med det sterkeste av alle verdens våpen, det frie ord og demokrati, staker vi ut kursen for Norge etter 22. juli 2011». Angrepet og tragedien skal ikke knuse oss, «Massakren på Utøya er også et angrep på unge menneskers drøm om å bidra til en bedre verden». Men vi skal ikke legge oss ned å knuses, vi skal stå opp, og gå videre. Bygge en bedre verden og få oss ut av denne tragedien, men vi må ikke glemme den.

- En hendelse (22. juli)

22. juli var en tragedie. En hendelse, skapt av en mann. Et angrep på demokratiet, et angrep på fremtiden. Tidlig på en juli dag kom en person utkledd som politi og parkerte en bil utenfor regjeringskvartalet. Bilen var ikke tom, den var fullt med noe som noen minutter senere vil bli sett på som en av de største tragediene i norsk historie. Det var en bombe.

Fortid	Fremtid
<ul style="list-style-type: none"> • Vårt svar har vokst i styrke gjennom de ubegripelige timene, dagene og nettene vi har bak oss, og det bekreftes med kraft i kveld. Mer åpenhet, mer demokrati. Fasthet og styrke. • Det vi ser i kveld kan være den 	<ul style="list-style-type: none"> • Med det sterkeste av alle verdens våpen, det frie ord og demokrati, staker vi ut kursen for Norge etter 22. juli 2011. • Sakte vil de første av oss begynne å bli klare til å møte en hverdag igjen. Andre vil trenge mer tid. • I tillegg skal vi rette blikket mot Norge etter 22. juli 2011.

<p>største og den viktigste marsjen det norske folk har lagt ut på siden den 2. verdenskrig. En marsj for demokrati, samhold og toleranse.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det viser at Nordahl Grieg hadde rett: ”Vi er så få her til lands, hver fallen er bror og venn” • Våre fedre og mødre lovet hverandre” Aldri mer 9. april” 	<ul style="list-style-type: none"> • Massakren på Utøya er også et angrep på unge menneskers drøm om å bidra til en bedre verden. • Vi sier” Aldri mer 22. juli”.
--	---

Oppgave 3.

Hvordan knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?

- Her er det veldig mye snakk om at vi har stått over for noe forferdelig men vi skal komme oss gjennom det og det og få en bedre fremtid

Hva er formålet med å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?

- Formålet med å nytte historien til fremtiden er for å overbevise om at vi vil komme oss gjennom dette også slik vi gjort før og skape et samhold mellom alle.

Hvem knytter historie til nåtiden og/eller fremtiden?

- Jens Stoltenberg Norges statsminister på den tiden

Med hva knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?

- Historien knyttes til nåtiden og fremtiden med en fysisk tale som han holdt for folket, skrift ved at talen er skrevet ned og lagt på internettet

Hvilken oppfatning av fortiden, nåtiden, fremtiden og/ eller forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid legges det opp til

-

Hva er foranledningen til eller bakgrunnen for å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden

- Historien knyttes til fortiden ved en hendelse altså terrorangrepet som skjedde på utøya 22. juli

Oppgave 3.

1. *Hvordan knyttes historie til nå tiden/ og eller fremtiden?*

Historie i denne talen blir knyttet til fortiden på grunn av det var for over 11 år siden dette skjedde. Det er såpass lenge siden, men det blir enda snakket om. Dette har også

blitt en naturlig ting å lære om på skolen, både på ungdomsskole og videregående i historiefaget. Jeg synes også det er viktig å ha med seg kunnskap fra denne dagen. Etter talen om å se fremover tror jeg det går fremover. Jeg tror mange trengte å høre denne talen.

2. ***Hva er formålet med å knytte historien til nåtiden og/ eller fremtiden?***

Formålet er å forstå noe fra fortiden mener jeg. Du kan forstå at dette faktisk har skjedd, å kan skje igjen med en annen drapsmann. Mennesker er ulike og tenker ulikt, noe som gjør at det kan være flere mennesker som har lyst å drepe andre mennesker. Formålet er da å forstå dette, og være klar på best mulig måte om noe sånt vil skje igjen.

Det kan også være et terapeutisk formål som handler om å sørge over historie, dette er nok tilfelle hos mange, men samtidig er det å sørge Stoltenberg prøver å «hindre». At alle skal se lyst på ting i stedet for osv.

3. ***Hvem knytter historie til nåtiden og/ eller fortiden?***

I denne talen er det politikeren/statsministeren Jens Stoltenberg. Han har på en måte en plikt å si noen ord når han «leder» det norske folk. Jeg synes talen hans var veldig bra skrevet. Samtidig tror jeg nok ikke han har skrevet den helt selv, jeg tror nok han har fått god hjelp av andre kollegaer og bekjente. Han knytter vell ikke akkurat historie til nåtiden fordi talen ble holdt for mange år siden nå, men det er jo noe vi alltid vil huske.

4. ***Med hva knyttes historie til nåtiden og/ eller fremtiden?***

Ved denne talen så knyttes historien fysisk med et minnesmerke som var en roseseremoni. Her samles 200 000 mennesker som lytter på denne talen. Talen gikk også på radio/tv vil jeg tro noe som gjorde at mange flere folk fikk høre talen. Nå ligger talen ute på netten som vil si at alle nå og i fremtiden vil kunne høre på den og lese den, slik at de kan få et innblikk i hva som skjedde i etterkant av 22. juli. Dette betyr at denne historien også blir knyttet til skrift, hvor du både kunne være til stede å høre talen 25.juli, samtidig som du kunne sitte hjemme. Du kan også lese talen i ettertid noe som vil si at skrift fint kan knyttes til denne talen.

5. ***Hvilken oppfatning av fortiden, nåtiden og fremtiden og/eller forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid forutsettes/ legges det opp til?***

Det er jo en negativ oppfatning av fortiden. Hvor dette faktisk har skjedd og 77 personer døde. Samtidig med denne talen synes jeg Jens Stoltenberg er flink til å gi

alle mennesker et positivt syn. Liksom at han får dem til å se fremover. Så veldig negativt, men allikevel om de husker talen til Stoltenberg så kan de få et positivt syn på ting også.

6. ***Hva er foranledningen til eller bakgrunnen for å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?***

Både en hendelse og en handling. Handlingen ble utført av en drapsmann, og de markerer hendelsen.

Tabell 1: Kompetansemål 2. videregående og kjerneelement hentet fra Utdanningsdirektoratet

Kompetansemål	Kjerneelementer
<ul style="list-style-type: none"> • Reflektere over hvordan fortiden former oss som mennesker 	Historiebevissthet
<ul style="list-style-type: none"> • Utforske og reflektere over hvordan fortiden minnes lokalt og nasjonalt 	Historisk empati, sammenhenger og perspektiver

Tabell 2: Kompetansemål 3. videregående og kjerneelement hentet fra Utdanningsdirektoratet

Kompetansemål	Kjerneelementer
<ul style="list-style-type: none"> • Reflektere over hvordan fortolkninger av fortiden er preget av nåtidsforståelse og forventninger til fremtiden 	Historiebevissthet
<ul style="list-style-type: none"> • Reflektere over hvordan fortiden brukes av ulike aktører og drøfte hensikten med denne historiebruken 	Historisk empati, sammenhenger og perspektiver
<ul style="list-style-type: none"> • Analysere hvordan framstillinger av fortiden har blitt brukt i Norge for å skape nasjonal identitet og drøfte hvilke virkninger dette har hatt for ulike grupper 	Historisk empati, sammenhenger og perspektiver

Tabell 3: Historiebrukstypologi av Klas-Göran Karlsson (oversatt versjon)

Behov	Bruk	Brukere	Funksjon
Oppdage / rekonstruere	Vitenskapelig	Historikere Historielærere	Verifisering / tolkning
Minnes / glemme	Eksistensiell	Alle	Orientering / forankring
Gjenoppdage	Moralsk	Velutdannede / intellektuelle	Rehabilitering / restituering / forsoning
Finne opp / konstruere	Ideologisk	Intellektuelle / politiske eliter	Legitimering / rasjonalisering
Glemme / utslette	Ikke-bruk	Intellektuelle / politiske eliter	Legitimering / rasjonalisering
Illustrere / offentliggjøre / debattere	Politisk - pedagogisk	Intellektuelle / politiske eliter / pedagoger	Politisering / instrumentalisering
Øke historiens verdi / gjøre økonomiske gevinster	Kommersiell	Aktører innenfor reklame og økonomi	Kommersialisering

Tabell 4: Historiebevissthets- og historiebruksmodellen (HHM-modellen)

Spørsmål	Kriterier
Hvordan knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?	<ul style="list-style-type: none"> • Likhet mellom nå og før (det som skjer nå er likt før, nåtiden er som fortiden) • Motsetning eller forskjell mellom nå og før • Det går bedre / i riktig retning i lys av en dårlig fortid og en idyllisk fremtid • Det går dårligere / i feil retning i lys av en idyllisk fortid og mot en dårlig fremtid
Hva er formålet med å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?	<ul style="list-style-type: none"> • Overbevise (f.eks. selge noe eller overbevise om politikk) • Bygge identitet (f.eks. slektskap med forfedre eller «oss mot andre») • Forstå eller lære noe i nåtiden • Terapeutisk (f.eks. forbud av, forsoning med eller sørge over historie)
Hvem knytter historie til nåtiden og/eller fremtiden?	<ul style="list-style-type: none"> • F.eks. bedrift, politiker, organisasjon, enkeltperson, kunder, velgere, skolen og folk flest / lesere
Med hva knyttes historie til nåtiden og/eller fremtiden?	<ul style="list-style-type: none"> • Skrift (f.eks. tale, kronikk og intervju) gjennom ord og tekst • Bilde/film (f.eks. mem, video, film) gjennom komposisjon, perspektiv, farger og utsnitt, synsvinkel • Fysisk (f.eks. museum, minnesmerke, gjenstander/rekvisitter) gjennom utforming og design • Interaktivt ved å tilrettelegge for brukergenerert innhold (f.eks. muligheter til å bestemme historien vs. å bli tvunget inn i en bestemt historisk utvikling, f.eks. i et dataspill)
Hvilken oppfatning av fortiden, nåtiden, fremtiden og/eller forholdet mellom fortid, nåtid og fremtid forutsettes / legges det opp til?	<ul style="list-style-type: none"> • Positiv, negativ eller likegyldig i ulike nyanser
Hva er foranledningen til eller bakgrunnen for å knytte historien til nåtiden og/eller fremtiden?	<ul style="list-style-type: none"> • En hendelse, en handling, et samfunnsproblem, en utfordring og/eller et samfunnssystem

Tabell 5: Kjennetegn for vurdering av elevenes utvikling av historiebevissthet jf. HHM-modellen

Lav	Middels	Høy
Svarer på få spørsmål og kriterier	Svarer på noen spørsmål og kriterier	Svarer på samtlige spørsmål og kriterier
Svarer lite og stikkordsmessig på spørsmålene	Svarer noe på spørsmålene	Svarer utfyllende på spørsmålene med fullstendige setninger
Forklarer og begrunner ikke svarene med fagkunnskap	Forklarer og begrunner noen av svarene med fagkunnskap	Forklarer og begrunner svarene med fagkunnskap
Svarene på spørsmålene spriker eller har lite sammenheng	Svarene på spørsmålene henger noenlunde sammen	Svarene på spørsmålene henger godt sammen

Tabell 6: Analysekategorier for forskningsspørsmål 1

3. Kan implementering av historiebevissthets- og historiebruksmodellen (HHM-modellen) bidra til økt forståelse av historiebruk og dermed utvikling av historiebevissthet?	
Kategorier	Underkategorier
Elevenes opplevelse av arbeidet med HHM-modellen	<ul style="list-style-type: none"> - Godt verktøy for historiebruksanalyse - Noe begrensende - Tilfører en ekstra verdi ved å bringe hverdagen inn i historiefaget
HHM-modellens påvirkning på elevenes syn på historiebruk	<ul style="list-style-type: none"> - Økt bevissthet
Kunnskap om historiebruk utenfor skolen	<ul style="list-style-type: none"> - Bruk innenfor historiefaget / skolen - Bruk også utenfor skolen
HHM-modellens påvirkning på elevenes syn på sammenhengen mellom tidsdimensjonene	<ul style="list-style-type: none"> - Bevissthet om sammenhenger - Økt bevissthet rundt historiebruk - Ikke økt bevissthet

Tabell 7: Analysekategorier for forskningsspørsmål 2

4. Hvilke likheter og/eller forskjeller oppstår i elevenes forståelse for historiebruk og utvikling av historiebevissthet når de arbeider med analyser knyttet til ulike former for historiebruk med tanke på deres ulike faglige nivåer?	
Kategorier	Underkategorier
Hvordan jobbet elevene med HHM-modellen?	<ul style="list-style-type: none"> - Sterke svar på spørsmålene - Svake svar på spørsmålene
Elevenes produksjon av historiebruk med utgangspunkt i HHM-modellen	<ul style="list-style-type: none"> - Uttrykker sterk historiebevissthet - Uttrykker liten grad av historiebevissthet

Tabell 8: Analysekategorier ved elevenes forhold til historie

Hva er elevenes forhold til historiefaget?	
Kategorier	Underkategorier
Interesse i historie	<ul style="list-style-type: none"> - Nyere historie - Tilgang til kildemateriale - Sammenhenger - Interesse i historie, men ikke historiefaget
Opplevelse av undervisningsøktene	<ul style="list-style-type: none"> - Variasjon - Refleksjon og selvstendig arbeid - Sammenhenger

Figur 1: Undervisningsopplegg

Undervisningsøkt 1	Undervisningsøkt 2
<ul style="list-style-type: none"> • Informasjon om prosjektet og underskriving av samtykkeskjema • Plakater av Putin og Trump – hva ser vi? • Oppgave 1: Komprimert historiebruksanalyse av plakaten • PowerPoint gjennomgang av historiebruk, historiebevissthet og HHM-modellen • Oppgave 2: Se reklamen «Ta ikke Grunnloven for gitt» og fyll ut HHM-modellen basert på det de ser 	<ul style="list-style-type: none"> • Oppgave 3: Hør/les Jens Stoltenbergs 22. juli tale og fyll ut HHM-modellen • Oppgave 4: Produser egen historiebruk – lag en reklame med relevante referanser til fortid og fyll ut HHM-modellen med utgangspunkt i egen reklame